

155. Keskiviikkona 2 päivänä joulukuuta 1998

kello 14

Päiväjärjestys

	5) Hallituksen esitys laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta	6156
Ilmoituksia	Hallituksen esitys 226/1998 vp Talousvaliokunnan mietintö 30/1998 vp	
Ainoa käsittely	6) Hallituksen esitys laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi	„
1) Hallituksen esitys vuoden 1998 toiseksi lisätalousarvioksi	6091 Hallituksen esitys 233/1998 vp Talousvaliokunnan mietintö 31/1998 vp	
Hallituksen esitys 241/1998 vp Valtiovarainvaliokunnan mietintö 55/1998 vp Lisätalousarvioaloite 22—36/1998 vp	7) Hallituksen esitys laeiksi eläkesäätiölain ja vakuutuskassalain muuttamisesta ..	
Toinen käsittely	Hallituksen esitys 234/1998 vp Talousvaliokunnan mietintö 32/1998 vp	
2) Hallituksen esitys laeiksi eräistä viite-koroista sekä korkolain muuttamisesta ...	6153 8) Hallituksen esitys rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yksinkertaistetusta menettelystä Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain muuttamisesta	6157
Hallituksen esitys 176/1998 vp Talousvaliokunnan mietintö 27/1998 vp	Hallituksen esitys 187/1998 vp Lakivaliokunnan mietintö 18/1998 vp	
3) Hallituksen esitys laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain kumoamisesta	„	
Hallituksen esitys 138/1998 vp Talousvaliokunnan mietintö 28/1998 vp	9) Hallituksen esitys laiksi ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	„
4) Hallituksen esitys laiksi Vakuutusvalvontavirastosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi	6155 Hallituksen esitys 149/1998 vp Valtiovarainvaliokunnan mietintö 51/1998 vp	
Hallituksen esitys 163/1998 vp Talousvaliokunnan mietintö 29/1998 vp		

10) Hallituksen esitys laiksi jäteverolain muuttamisesta 6157

Hallituksen esitys 159/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 52/1998 vp
Lakialoite 60/1998 vp

11) Hallituksen esitys laiksi perusopetuslain 17 §:n muuttamisesta 6158

Hallituksen esitys 261/1998 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 15/1998 vp

12) Lakialoite laeiksi lastensuojelulain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 6159

Lakialoite 142/1998 vp (Virpa Puisto /sd ym.)
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 28/1998 vp
Lakialoite 131/1997 vp
Toivomusaloite 276/1997 vp

13) Hallituksen esitys laiksi merimieslain muuttamisesta 6166

Hallituksen esitys 235/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 12/1998 vp

Ensimmäinen käsittely

14) Hallituksen esitys laeiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain, tutkintavankeudesta annetun lain, pakkokeinonlain ja kansanterveyslain muuttamisesta

Hallituksen esitys 10/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 17/1998 vp

15) Hallituksen esitys laiksi Valtion kiinteistölaitoksesta 6169

Hallituksen esitys 130/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 54/1998 vp

16) Hallituksen esitys laeiksi eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan ehdoista annetun lain ja Suomen Pankista annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 259/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 33/1998 vp

Lähetekeskustelu

17) Lakialoite laiksi tuloverolain muuttamisesta 6170

Lakialoite 132/1998 vp (Markku Pohjola /sd ym.)

18) Lakialoite laiksi yritysten automaatiomaksusta ”

Lakialoite 140/1998 vp (Raimo Holopainen /sd ym.)

Mietintöjen pöydällepano

19) Hallituksen esitys täydellisestä ydin-koekiellosta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta sekä laiksi rikoslain muuttamisesta 6174

Hallituksen esitys 186/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 19/1998 vp

20) Hallituksen esitys laiksi nimilain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 193/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 15/1998 vp

21) Hallituksen esitys laiksi eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksesta annetun lain 3 ja 6 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 216/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 13/1998 vp

22) Hallituksen esitys laiksi metsälain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 218/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 14/1998 vp

23) Hallituksen esitys laiksi asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 255/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 29/1998 vp
Lakialoite 65/1997 vp

24) Hallituksen esitys laeiksi työntekijäin eläkelain 1 c §:n, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 1 a §:n, taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain 1 a §:n sekä tapaturmavakuutuslain 1 a ja 57 §:n muuttamisesta 6174

Hallituksen esitys 256/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 30/1998 vp

25) Hallituksen esitys hallinto-oikeuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi ..

Hallituksen esitys 114/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 19/1998 vp
Lakialoite 90/1998 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, Elo, Halonen, Hellberg, Huttu-Juntunen, Hyssälä, Jaakonsaari, Järvilähti, Jätteenmäki, Kanerva I., Koskinen M., Kukkonen J., Kurola, Lamminen, Lapintie, Lapiolahti, Luhtanen, Markkula-Kivisilta, Pohjola T., Polvi, Rosendahl, Tuomioja ja Vehkaoja.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Lapiolahti, Hellberg, Luhtanen, Polvi ja Pohjola T.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden perusteella ed. M. Koskinen, virkatehtävien perusteella ed. Huttu-Juntunen sekä muun syyn perusteella edustajat Lapintie, Luhtanen, T. Pohjola, Polvi ja Tuomioja, tästä ja huomista päivästä virkatehtävien perusteella ed. Halonen sekä tämän kuun 4 päivään virkatehtävien perusteella edustajat Järvilähti, Kurola ja Vehkaoja.

P u h e m i e s : Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 14.35.

Täysistunto keskeytetään kello 14.05.

Täysistuntoa jatketaan

kello 14.35

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Edustajat Lapiolahti ja Hellberg merkitään läsnä oleviksi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys vuoden 1998 toiseksi lisätalousarvioksi

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys 241/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 55/1998 vp
Lisätalousarvioaloite 22—36/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55.

Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen ryhdytään lisätalousarvioehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn. Käsittely tapahtuu pääluokittain ja luvuittain. Lopuksi käsitellään muut mietintöön sisältyvät ehdotukset. Jos halutaan tehdä lisätalousarvion yleisperusteluiksi tarkoitettuja ehdotuksia, ne on tehtävä talousarvion tasapainoa koskevan lausuman käsittelyn jälkeen.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Hallituksen toinen lisätalousarvio tälle vuodelle on normaaliin tapaan luonteeltaan aika paljossa tekninen.

Lisätalousarvio niiden muutosten jälkeen, mitä valiokunta siihen teki, kirjaa pohjana olleisiin tuloihin noin 7,4 miljardin markan lisäyksen ja myös menoihin liki saman mittaisen kasvun. Lisätalousarvion sisällä toki monet tai eräät, sanotaan näin, merkittävät tulo- ja menomomentit muuttuvat. Verotulot kasvavat, kiitos hyvänä jatkuneen talouden kehityksen, aika mittavasti.

Toisaalta tulopuolella uutta on hallituksen lisätalousarvioon verrattuna myös se, että nyt täs-

sä lisätalousarviossa kirjataan valiokunnan saaman lisäselvityksen seurauksena valtion omaisuuden myyntituloihin 3,8 miljardin markan lisäys lähinnä Soneran jo toteutuneen ja Fortumin meneillään olevan myynnin seurauksena.

Lisäbudjetin menopuolelta ehkä tärkein yksittäinen menoerä, jo hallituksen esityksessä sisällä oleva, on valtion velanhoitokulut, jotka kasvavat yli 5 miljardilla markalla.

Näiden, hyvin pelkistäen sanottuna, muutosten jälkeen kuluvan vuoden valtion tulot ovat 197,122 miljardia ja menot 197,118 miljardia markkaa.

Valiokunta on tehnyt hallituksen alkuperäiseen esitykseen verrattuna omia muutoksia lisäbudjettiesitykseen niin, että tulojen vähennykset ovat noin 83 miljoonaa markkaa hallituksen esitykseen verrattuna ja menojen vähennykset ovat noin 85 miljoonaa markkaa. Näiden kaikkien kuvattujen toimien seurauksena nettovelanotto vähenee, ja se on tietysti ihan merkittävää, noin 4 miljardilla markalla.

Arvoisa puhemies! Tärkeimmät muutokset aivan pelkistäen otsikonomaisesti hallituksen lisäbudjettiesitykseen verrattuna ovat seuraavat:

Ensinnäkin tulopuolella Euroopan aluekehitysrahastosta saatavien tulojen vähennystä, 131:tä miljoonaa markkaa, vähän päälle, ei tehdä, koska lisäselvitys osoitti, että tämä tulomomentti kasvaa eli nuo rahat tulevat tämän vuoden puolella, niin kuin ne alkuperäisesti oli budjetoitu. Tulopuolella jo äsken kerrotussa valtion omaisuuden myynnissä, siis tuloissa osakemyynistä, on lisäystä 3,8 miljardia markkaa.

Edelleen, menopuolelta merkittävimmät erilliset, valiokunnan itsensä tekemät muutokset ovat seuraavat:

Ensinnäkin Ahvenanmaan tasoitusmaksu, tekninen, paljossa laskennallinen 18 miljoonan markan lisä; osakehankintoihin merkitään 6 miljoonaa markkaa lisää; työttömyysturvalain perusturvaan merkitään vähennystä 110 miljoonaa markkaa; valtionosuuteen yrittäjien eläkelaista johtuviin menoihin merkitään vähennystä 40 miljoonaa markkaa; lisäbudjetin kohta Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista poistetaan; ja edelleen menomomentille 33.57 Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin lisäystä 3 miljoonaa markkaa; työmarkkinatukeen työministeriön pääluokan asianomaiselle momentille esitetään lisäystä 100 miljoonaa markkaa; lisäksi asumistukilisäys on 80 miljoonaa markkaa.

Arvoisa puhemies! Aivan luettelonomaisesti

tässä ovat pelkistäen sekä tulo- että menopuolen ne muutokset, joita valiokunta hallituksen alkuperäiseen lisäbudjettiesitykseen teki. Tämän lisäksi valiokunta on lausunut useammastakin lisäbudjettiin liittyvästä määrärahasta tai momentista tai momentin perusteluista.

Velvoittavalla tavalla valiokunta on puuttunut neljään kohtaan lisäbudjettiesityksessä.

Lyhyesti, ensimmäinen niistä liittyy katokorvauksiin. Valiokunta näiltä osin kohdalla 31.44 edellyttää ja esittää eduskunnalle, että hallitus käynnistää toimet asetuksen muuttamiseksi siten, että satovahinkokorvausten myöntäminen myös siirtymävaiheessa olevalle tuotannolle tulee mahdolliseksi, jossa yhteydessä tulee arvioida myös esimerkiksi omavastuun taso ja erikoistuoannon ongelmat. Varmasti keskustelussa hieman seikkaperäisemmin esitetään tämän velvoittavaan muotoon kirjoitetun ponnin tausta ja sisältö.

Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittämisen osalta valiokunta ensinnäkin toteaa, että korkotukihakemuksia on tullut vuosina 97—98 paljon. Hallitus esittää, että korkotukilainojen myöntämisvaltuutta lisätään 200 miljoonaa markkaa eli myöntämisvaltuuteen olisi käytettävissä kuluvana vuonna 1 miljardi markkaa. Tuon momentin perustelujen selvitysosassa on todettu, että vuonna 97 korkotukilainojen myönnettiin 930 miljoonaa, kun valtuus oli myöntää 800 miljoonaa markkaa. Valtiovarainvaliokunta katsoo, ettei tätä ylitystä voida nyt vähentää vuoden 98 eli kuluvan vuoden myöntämisvaltuudesta, ja tästä syystä valiokunta edellyttää, että vuodelle 98 hyväksytty korkotukilainojen myöntämisvaltuus käytetään täysimääräisesti, jolloin lainoja myönnetään kuluvana vuonna äsken sanottu 1 000 miljoonaa eli 1 miljardi markkaa.

Kolmas näistä neljästä ponnesta liittyy keskeneräisiin tiedonpidon hankkeisiin, joista yksi on lisäbudjettiesitykseen nimellä Porvoo — Koskenkylä-hanke sijoitettu. Tässä valiokunta edellyttää, että keskeneräisten kehittämishankkeiden jatkamiseen voidaan osoittaa riittävä rahoitus siten, että töitä voidaan jatkaa keskeytyksettä myös vuonna 99. Myös tämän taustasta vähän tarkemmin yksityiskohtaisessa keskustelussa.

Viimeinen tässä maininnan arvoinen ponsi, koska nämä kaikki neljä ovat velvoittavassa muodossa, liittyy telakkatuen myöntämisvaltuuteen. Tässä on valiokunta saanut selvityksen, jonka mukaan myöntämisvaltuudesta on vielä käyttämättä 2 miljardia markkaa sen johdosta,

ettei telakkateollisuudelle ole tullut uusia riittäviä, aiemmin vahvistetun kehityksen mittaisia tilauksia. Valiokunta katsookin, että käyttämättä olevia tilausvaltuuksia on siitä riippumatta, että EU:n laivanrakennusdirektiivin voimassaoloaika päättyy, voitava käyttää eduskunnan jo hyväksymässä laajuudessa myös vuonna 99.

Näihin perusteisiin liittyen valiokunta edellyttää, että hallituksen tulisi pikaisesti selvittää, millä toimenpiteillä voidaan turvata käyttämättä oleva, siis 2 miljardin markan suuruinen telakkatuen myöntämisvaltuus myös ensi vuonna siten, että asiasta päätetään vuoden 99 talousarvion käsittelyn yhteydessä. Kovin pitkää aikaa mainittuun selvitykseen tässä mielessä ei siten ole.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintöön liittyy vastalause, jossa on muutama kohta.

Niistä ensimmäinen liittyy poliisin toimintamäärärahoihin. Vastalauseen esittäjät arvioivat, että lisäbudjetin poliisin toimintamäärärahat eivät ole riittävät. Vastalauseen allekirjoittajat viittaavat niihin selvityksiin, joita poliisihallinto, sisäasiainministeriö, on asiasta tehnyt. Tässä viitataan nimenomaan siihen, että poliisin toimintavalmius on heikentynyt, rikosten selviämistä on alentunut ja että ennen kaikkea poliisin ennalta ehkäisevän työn voimavarat ovat heikentyneet. Poliisihallinnon piirissä on ihan jo työuupumuksenkin merkkejä näköpiirissä. Lähinnä tämän tyyppisiin perusteluihin, vähän laajempiinkin, nojaten oppositio esittää vastalauseessaan 35 miljoonan markan lisäystä kuluvan vuoden lisätalousarvion momentille 26.75.21 Poliisin toimintamäärärahat.

Toinen merkittävämpi muutos opposition vastalauseessa liittyy satovahinkojen korvaamiseen. Näiltä osin oppositio esittää vastalauseessaan 200 miljoonan markan lisäystä hallituksen lisäbudjettiesitykseen verrattuna.

Kolmas muutos koskee yritysten investointi- ja kehittämishankkeitten tukemista eli kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokan aluepoliittista rahoitusta. Kun hallitus esittää näiden määrärahojen vähentämistä 40 miljoonalla markalla, oppositio vastalauseessaan perustelee, että tähän ei ole syytä eikä aihetta. Aluetuet ovat ylipäänsä vähentyneet, ja tällä perusteella oppositio ehdottaa, että alkuperäisen budjetin määräraha tänä vuonna säilyy eli 40 miljoonan markan vähennyksestä luovuttaisiin.

Arvoisa puhemies! Lisäksi oppositioryhmät lähinnä poliisin määrärahojen riittämättömyyteen liittyen esittävät vastalauseessa epäluottamuksen esittämistä hallitukselle juuri perustuen

tällä aiemmin kertomaani määrärahojen niukuuteen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden heikentymiseen ja siitä aiheutuviin ongelmiin.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen lisätalousarvio on hyvin pitkälle tekninen korjausbudjetti. Se ei mitenkään oikeastaan reagoi niihin ongelmiin, mitä yhteiskunnassa tällä hetkellä on. Suurin ongelmahan on suurtyöttömyys, pitkäaikaistyöttömyys ja yli 20 prosentin tasolla oleva nuorisotyöttömyys. Tämä on perimmiltään syy, joka aiheuttaa yhteiskunnallista eriarvoistumista monella tavalla. Nyt ensi vuoden talousarvionkin hallitus teknisesti korjaa lisäämällä sinne 700 miljoonaa markkaa juuri sen takia, että työttömyysmenot ovat suuremmat, kuin on ennakoitu, huonomman työllisyyskehityksen takia. Olisikin välttämätöntä, että Suomessa pyrittäisiin tekemään sellaista talous- ja yhteiskuntapolitiikkaa, joka voisi työllistävien yritysten määrää lisätä. Sillä tavalla voisimme saada liikkumavaraa valtionalouteen. Nyt me olemme tällä työttömyyden tasolla edelleen leikkauskierteessä, joka pahentaa yhteiskunnallista eriarvoistamista, koska leikkaukset ovat kohdistuneet perusturvan ytimeen ja kansalaisten peruspalveluihin.

Lähetekeskustelussa keskusta nosti jo tämän lisätalousarvion yhteydessä esille ongelmat, jotka silloin näimme. Kyse on poliisien määrärahojen riittävydestä, josta käytiin keskustelua. Edelleen todettiin, että satovahinkomäärärahat ovat vahingon suuruus ja väliinputoajaryhmät huomioon ottaen aivan riittämättömät. Myös jo silloin käytiin keskustelua Sonera-kaupasta. Valitettavasti lisätalousarvion käsittelyn yhteydessä näihin ongelmiin ei ole saatu korjausta.

Poliisin käytössä olevat voimavarat eivät vastaa tällä hetkellä sen yhteiskunnallista velvoitetta eivätkä myöskään talousarvion perusteluissa asetettuja tavoitteita. Jo varsinaisen talousarvion yhteydessähän kävi ilmi, että määräraha on riittämätön. Nyt sekä sisäasiainministeriön poliisi-osasto että poliisijärjestöt arvioivat, että vuoden 1998 määrärahoissa on vähintään 35 miljoonan markan vaje, jotta vuoden 1997 toimintataso voitaisiin säilyttää. Meillä on jo 550 poliisin vakanssia täyttämättä, ja tämä määrä on kasvussa. Toisaalta tehtävät lisääntyvät. Kansainväliset tehtävät lisääntyvät Schengenin sopimuksen, Europol-yhteistyön ja muiden kansainvälisten velvoitteiden takia. Jo nyt olemassa olevien vakanssien optimaalinen käyttö on vaikeutunut niukuuden takia.

Poliisin toimintavalmius on myös heikentynyt. Lasketaan, että se on heikentynyt 9:stä 14 minuuttiin, mutta Suomessa alkaa olla se tilanne, että kun on omaisuuden uhka olemassa, palokunta tulee äkkiä paikalle, mutta jos on ihmisen fyysinen turvallisuus uhattuna, niin syrjäseudulla poliisia joudutaan odottamaan ja odottamaan. Rikosten selvittämisaste on myöskin alentunut, ja ennen kaikkea ongelmana on se, että ennalta ehkäisevään työhön ei ole riittävästi voimavaroja.

Suomessa paljon keskustellaan tänään turvallisuudesta. Eduskunnassakin odotetaan hallitukselta turvallisuusselvitystä, mutta näihin vaateisiin ei nyt vastata. On totta kai myös niin, että työuupumus poliisitoimessa lisääntyy, ja kaikki nämä seikat ovat sellaisia, että ne pitäisi välttämättä ottaa huomioon. Niinpä keskustan eduskuntaryhmän taholta tullaan tähän esittämään lisämäärärahaa, ja niin kuin todettiin, hallitukselle epäluottamuslausetta.

Arvoisa puhemies! Eduskunnassa käytiin keskustelua viiden vuoden takaisesta Suomen Säästöpankin kaupasta, onko se mennyt liian halvalla vai ei. Sitäkin keskustelua tietenkin voi käydä. Se on paljolti jälkiviisastelua. Sen sijaan on aiheellista kysyä, myytiinkö Soneran osakkeet liian halvalla. Siinä on laskennallisesti 2,5 miljardin arvoitus. (Ed. Rajamäki: Suomen Säästöpankissa 10 miljardia!) Voidaan laskea, että noin miljardi hukattiin sillä, että tämä asia hoidettiin taitamattomasti.

Sinällään Suomen Säästöpankki -asiaa ei tähän mielestäni kannata verrata; itse olen sitä mieltä, että se asia hoidettiin hyvin. Keskusta kannattaa sinällään Soneran asteittaista yksityistämistä, mutta totta kai oleellista on, mihin hintaan myydään. Myyntipäätöshän tehtiin tilanteessa, jossa Hex-indeksi oli alhaalla. Ehkä tämä seikka olisi voitu ottaa huomioon, kun asiat olisi hoidettu pitkäjänteisemmin. Liikenneministeriön tekemä hinnoittelupäätös oli erityisesti tämä toimiala huomioon ottaen huono. Viestintätekniikka on voimakas kasvuala, jossa osakkeet ovat olleet jatkuvasti nousussa, ja paikallispuhelin-yhtiöiden hinnat ovat nousseet erittäin nopeasti. Kaikkien nähtävissä oli, että tässä on osakkeiden nousukierre olemassa.

Hallituksen hintahaarukkahan oli 36—45 markkaa. Se oli liian alhainen ja volatiliteetti huomioon ottaen aivan liian kapea. Olisi pitänyt mennä taas leveämmällä haarukalla. (Ed. Laitinen: Asiantuntijat ovat vähän toista mieltä!) Seuraavana päivänä kurssi oli 62, tänään kurssi huitelee 74 markassa. Ihan laskennallisesti laskien

valtio menetti tässä 2,4 miljardia, mikäli olisi osannut teoreettisesti asettaa kurssin 63 markkaan. Se on ehkä liikaa pyydetty, mutta aivan realistisesti miljardi tässä kyllä taitamattomuudella hukattiin.

Kysymys on myös siitä, miten myynti kohdennettiin. Miksi pienosakkaiden osuus oli niin pieni? Mistä tuli 820 osakkeen katto? Ennen kaikkea, miksi yrityksen johdolle annettiin 20 000—30 000 markan osakepotti? Voidaan laskea, että pääjohtaja Vennamo ja eräät muut johtajat yhdessä yössä saivat 400 000—500 000 markan pottin tästä asiasta. Mihin tämä perustuu, siitä olisi hyvä nyt keskustella, jotta vastaisen varalle, kun näitä tehdään, näin ei toimittaisi. Tässähän kävi nyt niin, että ne osaajat markkinoilla, joilla oli kykyä ja rahaa, hyödynsivät tämän tilanteen hyvin ja voivat tavallaan tilannetta rahastaa. (Ed. Vähänäkki: Puhuja on jälkiviisas!)

Voi kysyä myös siitä, oliko kansalaisille riittävästi tiedotettu tästä asiasta. Tämä pitäisi jatkossa ottaa huomioon, että riittävästi ihmisille asiasta tiedotetaan, kun on koko kansan omaisuuden myymisestä kysymys. Valtion valmiutta myydä omaisuuttaan pitää ehdottomasti parantaa. Tällä miljardilla olisi köyhän asiaa kyllä Suomessa hoidettu monella tavalla, jos se olisi osattu markkinoilta ottaa. (Ed. Rajamäen välihuuto) — Se olisi sieltä, ed. Rajamäki, ollut otettavissa.

Arvoisa puhemies! On todella valitettavaa, että satovahinkomäärärahoja ei voitu korottaa lisätalousarvion yhteydessä. Todellinen vahinkohan on Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen mukaan 1,7 miljardia, mutta siinä ei ole ihan koko kokonaisuutta mukana, vaan voidaan tulla hyvin 2 miljardin suuruusluokkaan. Tämä nyt näkyy viljelijöiden toimeentulo- ja rahoitusvaikeuksina monella tavalla ja heijastuu tulojen vähennyksenä totta kai maaseudulla laajemmin.

Kun nykyinen järjestelmä ei huomioi eritä väliinpuotoajaryhmiä, niin erityisesti nurmiviljelytilojen ja erikoistuneiden kasvinviljelytilojen tilannetta ei voida nyt hoitaa. Saattaa olla niin, että sellainen viljelijä, joka yritti korjata satonsa, sai siitä melkoisia kustannuksia ja jotain pelloitakin korjattua, ei saa mitään korvausta siitä. Sen sijaan toisessa tapauksessa, jossa ei asiaa yritettykään hoitaa, korvaus tulee. Välttämättä tähän pitäisi nyt 200 miljoonaa markkaa lisätä, jotta voitaisiin hoitaa nämä pahimmat väliinpuotoajaryhmät.

Arvoisa puhemies! Telakkatukikysymys, joka Lounais-Suomessa on iso asia, pitäisi vain Suomessa hoitaa sillä tavalla kuin muissa maissakin

hoidetaan. Siinä on kysymys työpaikoista. Hallituksen linja on tässä ollut vähintään epämääräinen. Yritykset eivät voi pitkään tähtäimen toimintaa rakentaa näin epämääräisten linjausten varaan. (Ed. C. Andersson: Täysin selvä linja!)

Keskusta on jälleen kerran myös tässä yhteydessä puuttunut kotityön edistämiseen. Edellyttämme ponnessa, että kotityön verovähennysoikeus ulotettaisiin koko maahan riittävän tasoisena, jotta ensinnäkään ihmisten asuinpaikan mukaan ei verotusta erilaistettaisi. Siinä ei ole mitään järkeä, että Kauniaisissa saa 5 000 markan vähennyksen, mutta jossain syrjäisessä kunnassa, jossa tuloveroprosentti on 5 penniä korkeampi, sitä ei saa. Jotta vähennystä voitaisiin tehokkaammin käyttää, se pitäisi nostaa kaksinkertaiseksi. Tällä tavalla voitaisiin todellakin kotityötä hyödyntää työllisyyden hyväksi, voitaisiin helpottaa perheiden arkea ja voitaisiin myös osaltaan hillitä harmaata taloutta.

Arvoisa puhemies! Kuten totesin, on valitettavaa, että näitä akuutteja korjaustarpeita esimerkiksi juuri poliisien ja satovahinkokysymysten osalta eivät hallituspuolueet ole halunneet hoitaa. Toisaalta tyydyttään tekniseen budjetointiin, kun Suomessa pitäisi pyrkiä talouspolitiikkaa tekemään niin, että ongelmiamme, suurtyöttömyyttä ja yhteiskunnallista eriarvoistumista, työttömyydestä, korkeasta työn verotusta, voitaisiin meillä asteittain hoitaa.

Sisäasiainministeri E n e s t a m : Arvoisa puhemies, fru talman! Valtiontalouden tasapainottamiseksi poliisin määrärahoja on jouduttu tarkastelemaan yhtä tiukalla seulalla kuin muidenkin tärkeiden peruspalveluja kansalaisille tuottavien viranomaisten määrärahoja. Tosiasia kuitenkin on, että niukkuutta on jaettu tällä hallituskaudella poliisille vähemmän kuin muille.

Hallituksen linjausten mukaisesti säästötoimet ovat kohdistuneet poliisiin vähäisempinä kuin useimpiin muihin hallinnonaloihin. Kuluvan vuoden talousarviossa poliisin toimintamäärärahoihin osoitettiin 90 miljoonan markan tasokorotus, eli tosiasiallisesti poliisilla on ollut käytettävissään 90 miljoonaa markkaa enemmän toimintamäärärahoja kuin vuonna 95.

Tämä tasokorotus tehtiin siitä syystä, että sisäasiainministeriön ja valtiovarainministeriön välisissä selvityksissä todettiin poliisin määrärahojen jääneen jälkeen yleisestä kehityksestä 125 miljoonaa markkaa. Sisäasiainministeriö esitti näiden neuvottelujen tuloksena poliisin määrärahoja korotettavaksi tämän vuoden budjetissa

125 miljoonalla markalla. Korotus jäi kuitenkin 90 miljoonaan markkaan.

Poliisin tehtävänä on vastata yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä sekä rikosten ennalta estämisestä ja selvittämisestä. Suomalainen poliisiorganisaatio on tässä työssään onnistunut erittäin hyvin niukoista resursseista huolimatta. Suomi on kansainvälisesti edelleen erittäin turvallinen maa, vaikka meillä on poliisija muihin EU-maihin verrattuna puolet vähemmän.

Poliisin ylijohdo selvitti lokakuussa, ja tähän selvitykseen on kahdessa puheenvuorossa jo viitattukin, nykyisen poliisin rahoitus- ja henkilöstötilanteen vaikutuksia käytännön poliisitoimintaan. Valtaosa poliisilaitoksista on selvityksen mukaan erittäin huolestuneita nykyisestä tilanteesta ja epävarmasta tulevaisuudesta ennen kaikkea. Tästä vuodesta kuitenkin vielä selviää.

Todelliset vaikeudet ovat kuitenkin edessäpäin. Poliisilla ei juuri ole muita vaihtoehtoja sopeuttaa toimintaansa annettuihin määräraha-kehyyksiin kuin joko lyhyellä tähtäyksellä lomauttaa henkilöstönsä tai pidemmällä tähtäyksellä supistaa vakinaista henkilöstöään edelleen. Tästä seuraisi toiminnan tason merkittävä heikentyminen.

Sisäasiainministeriö ja valtiovarainministeriö selvittävät parhaillaan, kuinka suuri poliisin lisärahoitustarve on, jotta poliisin määrärahojen jälkeensä jääneisyys sekä uusien tehtävien ja menopaikoiden vaatimat kustannukset pystyttäisiin hoitamaan. Hallituksen lisätalousarvioneuvotteluissa lokakuussa pöytäkirjaan merkittiin: ”Hallituksen tarkoitus on, että poliisin määrärahan mitoitus mahdollistaa nykyisin käytössä olevien resurssien turvaamisen ilman henkilöstön lomautuksia tai irtisanomisia. Tämän tarkoituksen toteutumista seurataan kehyspäätösten ja vuoden 99 lisätalousarvion valmistelun yhteydessä.” Tämäkin asia on todettu valiokunnan mietinnössä. Kuten tiedetään, valtion vuoden 99 talousarvio on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä.

Ed. J ä r v e n p ä ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilän Sonera-jälkiviisasteluun pari kommenttia.

Todellakin Soneran oli väistämätöntä hinnoitella osakkeensa 13 päivänä lokakuuta, jolloin Hex-indeksi oli alimmillaan, mutta tunnettuun tapaan se tiedetään vasta jälkikäteen, enkä usko, että oppositiolla on tänä päivänäkään tietoa siitä, mihin pörssikurssit kehittyvät huomenna tai

ensi viikolla. Se, että ensimmäisessä listautumisvaiheessa myytiin Soneraa 22 prosenttia, kun valtuutus on myydä 50 prosenttiin saakka, tietysti implikoi sitä, että pääomistajan tarkoituksena on jatkaa myyntiä, jolloin tämäläinen 45 markan hinnoittelu luo parhaan mahdollisen pohjan jatko-operaatioille. On täysin selvää, että vain tällä tavalla toimimalla voidaan jatko täysimääräisesti turvata.

Jos ed. Ala-Nissilän logiikkaa lainaa hiukan, kun hän sanoi, että valtio menetti 2,4 miljardia markkaa hinnoittelussa, samanaikaisesti tietysti osakkeenomistajat saivat sen 2,4 miljardia markkaa. En tiedä, mitä keskustapuolueella on sitä vastaan.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen aivan varma ja vakuuttunut, että ministeri Enestam on yrittänyt tehdä poliisin määrärahojen suhteen kaiken voitavansa. Kerta kaikkiaan tilanne kentällä on nyt se, että määrärahaehykset ovat riittämättömiä tälle vuodelle ja näkymä todella seuraavalle vuodelle on radikaalisti pahempi, niin kuin ministeri itsekään asiasta kertoi. Palvelut ovat heikentyneet. Monet tilastot kertovat, mihin suuntaan — huonoon suuntaan — ollaan menossa. Asiaan tarvitaan välttämättä korjaus. Toivon ministerille voimia pärjätä hallituksen sisällä vielä siinä, että ensi vuoden varsinaisen budjetin osalta hallitus antaisi tarkistuksen omaan esitykseensä.

Mitä tulee Soneraan edustajien Ala-Nissilä ja Järvenpää puheenvuoroihin, kun valtion omaisuutta myydään miljardimäärin, on tavattoman tärkeätä, että hinnan asetanta on oikea. Nyt se oli kiistatta väärin. Näin paljon ei voi epäonnistua kuin tällä kertaa epäonnistuttiin. Jokainen, joka asiaa kykeni seuraamaan, miten hinnanmuodostus oli tapahtumassa, näki hyvissä ajoin, että niille, joilla on rahaa, joilla on silmää sijoittaa, oli tarjolla todella merkittävät potit omaisuutta, varallisuutta, tai suoranaista rahastusmahdollisuutta. Se, että tässä annettiin jokin etuoikeus yrityksen johdolle, näin mittava etuoikeus kuin nyt tapahtui, osoittaa erittäin huonoa harkintaa. Kun jatkossa valtion omaisuutta myydään, kaikkien kansalaisten pitää olla samalla viivalla. Nyt annettiin miljardien potti niille, joilla oli rahaa, joilla oli silmää löytää tällainen rahastuspaikka.

Ed. L a i t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuus- ja puolustusjaosto, jolle kuuluvat poliisitoiminnan asiat,

kuunteli tämän kysymyksen osalta erityisen paljon asiantuntijoita. Me tulimme vakuuttuneiksi siitä, että poliisien toimintamäärärahoja tulisi lisätä.

Kun hallitus ei esitä määrärahoja lisättäväksi lisätalousarvion kautta, on täysin välttämätöntä, että asiaan puututaan nyt meillä valiokunnassa ja jaostossa esillä olevassa talousarvioehdotuksessa. Vähintäänkin 30 miljoonan markan lisämäärärahatarve on olemassa. On tietenkin hyvin paikallaan se, että nyt selvitetään, mikä todellinen poliisien toimintamäärärahojen lisätarve on, koska me asiantuntijakuulemisen yhteydessä saimme vähän ristiriitaista tietoa tämän kysymyksen osalta. Tässä suhteessa on hyvä, että ministeriö on käynnistänyt tällaiset toimenpiteet.

Soneran osalta ed. Ala-Nissilä puuttui hinnoitteluvälykseen ja totesi, että haarukka oli liian kapea. Näinhän asianlaita ei ollut. Soneran osalta haarukka oli poikkeuksellisen laaja, niin kuin te, ed. Ala-Nissilä, asiantuntijakuulemisessa pääsitte havaitsemaan. Tässä suhteessa asiantuntijat olivat sitä mieltä, että haarukka oli laaja. On tietysti jälkiviisautta nyt arvostella, hoidettiin homma oikein vai väärin. Yhdyn aika paljon samaan näkemykseen kuin ed. Järvenpää puheenvuorossaan.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ministeri Enestamin äskeisestä puheenvuorosta kävi yhtä hyvin kuin ensi vuoden budjetista ja lisätalousarviosta ilmi se, että poliisitoimen rahoitus maassamme ei ole kunnossa eikä hallinnassa. Lääneille annetut rahoituskehykset vuodelle 2002 saakka osoittavat sen, että jos lisää rahaa ei toimintamenobudjetteihin tule, satoja virkoja jää täyttämättä. Tällaista kehitystä ei tietysti kukaan voi Suomessa hyväksyä. Poliisien uusi toimintamalli on erittäin hyvä. Lähipoliisitoiminta luo turvallisuutta ja tuo tuloksia. Kansalaiset ovat siihen hyvin tyytyväisiä.

Paitsi että puuttuu rahaa virkojen täyttämiseksi, haluan lisätä keskusteluun sen, että puuttuu rahaa myöskin tietotekniikan ajan tasalle saattamiseksi ja sen lisäksi ihan arkipäivän asioihin, kuten ajoneuvokaluston uusimiseen jne. On hyvin hämmästyttävää se, että hallitus kerta toisensa perään, vaikka eduskunnassa tiedetään nämä ongelmat, osoittaa välinpitämättömyyttä ja ministeri Enestam joutuu eduskunnassa kerta toisensa perään toteamaan, että asioita selvitetään, suunnitellaan ja pohditaan. Ministeri Enestam, kovin kauan näin ei voi edetä.

Ed. D r o m b e r g (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin nimenomaan kiittää kuitenkin siitä puheenvuorosta, jonka ministeri Enestam äsken käytti, että poliisien määrärahojen riittämättömyys on myöskin hänen asiaanaan ollut etusijalla, että tänne saataisiin lisää määrärahoja.

Erityisesti hallintovaliokunnassa, kun käsiteltiin ensi vuoden talousarviota poliisitoimen osalta, meillä oli todellinen huoli siitä, että nuorisoriikollisuus on Suomessa huomattavasti lisääntynyt ja huumeriikollisuus myöskin sitä kautta ja tarvittaisiin ehdottomasti nuorisoon kohdentuvaa työtä poliisin taholta, niin sanottua ennakkoivaa työtä, jotta vältyttäisiin tulevaisuudessa rikollisuudelta. Siitä syystä nuorisopuolen rikollisuuden torjuntaan tarvittaisiin ehdottomasti lisää resursseja. Toivottavasti, kun ensi vuoden budjettia valtiovarainvaliokunnassa rakennetaan, saadaan lisämääräraha, jotta tähänkin asiaan pystyttäisiin puuttumaan ja saamaan parannusta meidän tulevan nuorisomme kannalta positiiviseen suuntaan.

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksessaan ministeri Enestam ei tuonut esille poliisitoimessa eri alueilla olevia erilaisia olosuhteita ja niiden aiheuttamia tarpeita. Esimerkiksi Lappeenrannan—Imatran kihlakuntien alueella on yhteistä rajaa Venäjän kanssa noin 200 kilometriä. Meillä on kaksi rajanylityspaikkaa, Nuijamaa ja Vainikkala, Saimaan kanava, Konnunsuon keskusvankila, vastaanottokeskus ja kansainvälinen lentokenttä. Esimerkiksi Lappeenrannassa on täyttämättä tällä hetkellä kaksitoista virkaa ja ensi vuonna eläkkeelle lähtee kuusi poliisia eli vajaus on todella suuri. Toivoisinkin, että Etelä-Karjalan erityisongelmat huomioitaisiin vastaisuudessa ja vaikkapa jo seuraavan budjetin käsittelyn yhteydessä. Sehän on parastaikaa valtiovarainvaliokunnassa.

Ed. R a n t a - M u o t i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Poliisin määrärahoista puhuminen on yksi niitä aiheita, joista vuodesta toiseen täällä puhutaan aika paljon, ja tuntuu, että eduskunta on varsin yksimielinen siitä, että määrärahoja pitäisi lisätä. Onhan tämä viimeisen määrärahan lisääminen aina ollut lisäbudjettien varassa. Luulisi, että meidän kerran pitäisi semmoinen budjetti saada aikaan, että olisi kerralla se koko tarve, joka on sisäministeriössä laskettu. Tuntuu, että kansalaiset ovat

vahvasti sitä mieltä, että poliisiin luotetaan. Meillä on väärä kehitys, jos pitää yksittäisiä turvallisuuspalveluja myyviä yrityksiä lisätä ja poliisin kustannuksella. Myös poliisiasiain neuvottelukunta on vuodesta toiseen kiinnittänyt resursipulaan huomiota.

Kysyisin vielä ministeriltä: Voidaanko tämä poliisin uusi toimintamalli, lähipoliisitoiminta, todella toteuttaa ilman, että saadaan 100 miljoonan määrärahakorotus ensi vuonna?

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö : Arvoisa puhemies! Tänään ja monissa muissakin yhteyksissä on keskusteltu kovasti poliisin määrärahoista, määrärahatarpeista ja niitten kehityksestä. Haluaisin tässä kertoa eduskunnalle todelliset luvut, ne markkamäärät, joita poliisitoimeen Suomessa on viime vuosina käytetty, ja itse asiassa kertoisin täältä teille hivenen myöskin niitten kehityskäyrää.

Me huomaamme, että vuonna 94 on poliisimäärärahoissa ollut aikamoinen kuoppa. Siitä on tultu nyt ylöspäin, ja jos irrotetaan tästä taulukosta kiinteitä lukuja, vuonna 94 poliisitoimeen käytettiin kaikkiaan 2 436 miljoonaa markkaa, viime vuonna 2 764 miljoonaa markkaa. Jos vielä näistä luvuista erotetaan erityisesti kansalaisyliin näkyvän poliisitoiminnan kustannukset, silloin puhutaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden takaamisesta sekä rikoksen torjunnasta. Näihin kahteen on viime vuonna käytetty 2 225 miljoonaa markkaa, kun vuonna 94 käytettiin 1 942 miljoonaa markkaa, eli kasvaa on näitten kolmen vuoden aikana, tämän hallituksen aikana, ollut noin 20 prosenttia. Vuodesta 96 vuoteen 97 nimenomaan näihin aktiivisiin osiin, rikoksen torjuntaan, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvontaan ja takaamiseen, käytetty markkamäärä nousi 7,5 prosentilla, siis vuodesta 96 vuoteen 97.

On aivan totta, että erityisesti edellisen hallituksen aikana tehdyt leikkaustoimet veivät poliisin määrärahat suhteellisen alas. Niistä on tultu ylöspäin, niin kuin sanoin, kokonaisuutena lähes 20 prosenttia. (Ed. Pekkarisen välihuuto) — Varmaan pitää paikkansa se, että niukkuutta edelleenkin on. Sitä ei käy kiistäminen. — Mutta ehkä kuvaamani numerot kuitenkin kertovat sen, että poliisitoimeen on satsattu enemmän, ja sekin on jo poikkeus esimerkiksi meidän ensi vuoden budjetissamme. Siellähän menojen kokonaistaso alenee.

Ehkä tässä on myöskin sitten selitystä siihen, miksi olemme esimerkiksi valtiovarainministe-

riössä ja budjetin käsittelyissä suhtautuneet näihin määrärahoihin sillä tavalla kuin olemme — ymmärtäisin, että ministeri Enestam on täällä tänään varsin tarkkaan sitä selvittänytkin — ja olemme tietoisesti jättäneet osan menoista katettavaksi lisäbudjetissa, niin myös ensi vuonna. On lausuttu, että elleivät nuo ensi vuoden budjettiin esitetyt määrärahat riitä, pidetään huolta siitä, että yhtä ainutta poliisia ei irtisanota tai lomaute-ta ja että virkoja täytetään lukuun ottamatta sitä 330 viran säästöpäätöstä, joka aikanaan on tehty.

Me olemme menelleet näin siksi, että olemme halunneet hivenen nähdä, missä nyt piilee suuri kysymysmerkki, kun rahat lisääntyvät mutta jatkuvasti kuitenkin joudutaan kertomaan, että poliisin virkoja jäisi avoimiksi. Eduskunta on lisännyt määrärahatasoa, minä olen kerran budjettiriihessä ja valtiovarainministeriön riihessä lisännyt määrärahatasoa ja aina näyttää, että se vajuus on saman suuruinen siitä huolimatta, että se tavallaan aukko on kahteen kertaan ainakin tukittu.

Näin ollen haluan kyllä selvästi tuoda esiin sen hallituksen kannan, jonka ministeri Enestam ilmeisesti jo on kertonutkin, että hallitus on nimenomaisesti pöytäkirjamerkinnällä lausunut, että poliisin osalta turvataan joka ainoan tehtävän säilyminen mutta että siinä käytetään myöskin sitten lisätalousarviomenettelyä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö tässä lyhensi vastauspuheenvuoroani ministeri Enestamille hyvin huomattavassa määrin. Olisin nimitäin todennut, että kun tätä asiaa on nyt seurannut hallintovaliokunnan näkövinkkelistä, jolle nämä poliisiasiat kuuluvat, niin tämän laatuksen kehityksen käytettyjen varallisuuksien määrä suurin piirtein on saanutkin niin kuin kuvaksensa. Kysymys on vain siitä, että nyt näyttää sitten tämä tarvekehitys menneen niin kuin karkuun eräällä tavalla, ja siihen hallintovaliokunta on reagoinut tällä tarpeella.

Minä koen tämän ongelman sillä tavalla, kun nämä erilaiset turvallisuusasiat kai valtiovaroisakin kuuluvat samalle jaostolle, että tässä on kysymys toisaalta lähiturvallisuudesta ja toisaalta pitkän aikavälin kokonaisturvallisuudesta. Jos ajatellaan nyt esitettyä 20—30:tä miljoonaa markkaa, niin se on prosentti tästä. Vain prosentin niin sanottu riita on ilmassa olemassa. Tämän merkitys on myös ilmaistavissa toisinpäin. On sillä tavalla, että kun Hornetit ovat yhden päivän

huollossa eivätkä nouse Kuopion Rissalan kentältä ilmaan, niin ne rahat ovat säästyneet tähän lähiturvallisuusasiaan ja sillä siisti.

Ed. Mikkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuosi sitten hallintovaliokunta ehdotti tämän vuoden budjettiin lisämäärärahaa yksimielisesti. Keskustelun jälkeen eduskunta myönsi lisämäärärahan. Sen jälkeen olimme ainakin hallintovaliokunnassa hyvin tyytyväisiä tilanteeseen.

Kun ensi vuoden budjettia on hallintovaliokunnassa käsitelty, olemme enemmistö päätöksellä ehdottaneet, emme yksimielisesti, 30 miljoonan lisämäärärahaa näihin muuttuneisiin olosuhteisiin nähden. Oppositio on nyt esittänyt isompaa summaa.

Mutta tämän vuoden budjettiin koko hallintovaliokunta oli vallan tyytyväinen, kun siihen vastattiin sillä lisämäärärahalla. Kun nyt esitetään tämän vuoden rahoihin lisää, niin kyllähän me nyt olemme aika loppuvuodessa, niin että kyllä tässä nyt on politiikan teon makua aika runsaasti. Jos kysytään, onko voimavaroja poliisilla tai Puolustusvoimilla riittävästi ja mikä on riittävä määrä, sellaista ei olekaan.

Ymmärrän sen, että kansalaiset ovat huolestuneita turvallisuudesta, kun seuraa keskustelua, mitä käydään julkisuudessa, ja niitä ikäviä tapahtumia, mitä meillä on. Mutta ei meidän nyt pidä liikaa kiinnittää siihen huomiota, etteikö kansalaisten turvallisuudesta pyritä pitämään huolta ja etteikö näillä määrärahoilla voida siitä huolehtia, kunhan ne vain tarkoituksenmukaisesti käytetään. Mutta totta on, että poliisin voimavaroista on pidettävä jatkossakin huolta.

Ed. Liikkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskustelu salissa käy samanlaisena kuin silloin, kun puhuttiin kansaneläkkeen pohjaosien leikkauksista. Kaikki ymmärtävät, kaikki ovat sitä mieltä, että poliisilla on liian vähän rahaa, ja kuitenkin mitään ei tapahdu. Olemme vuodesta toiseen käyneet samaa keskustelua tässä salissa. Täällä pyydetään edelleen joitakin selvityksiä. Minusta mitään selvityksiä ei tarvitse tehdä, vaan yksinkertaisesti, kun katsomme ympärillemme omilla asuinpaikkakunnillamme, näemme, että turvattomuus lisääntyy. Poliisi ei enää pysty huolehtimaan tehtävistään.

Kysymys on todella siitä, että etenkin juuri Kaakkois-Suomessa on rajan läheisyys, rikollisuus on kasvanut ja tarve tämän mukaan myös

kasvanut. Näin ollen mielestäni on ihan selvä, että laittamme rahaa paljon turhempaan tässä maassa. Minusta tämä asia pitäisi käsitellä kokonaisuutena.

Me puhumme täällä myös siitä, että huumeita pitää vastustaa voimakkaammin. Ei poliisi yhä heikkenevillä voimavaroillaan ja riittämättömillä valtuuksillaan pysty tähän asiaan vastaamaan. Näin ollen minusta ei ole kysymys pelkästään rahasta, vaan poliisien toimintavaltuuksia pitää yksinkertaisesti lisätä.

Minä toivon hartaasti korjausta, koska tunnen tilanteen hyvin ja olen paljon poliisien kanssa tekemisissä, en niinkään vankilassa tai pidätettynä, mutta muuten. Olen ihan vakuuttunut siitä, että rahantarve on melkoinen.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Ed. Liikkanen, en muista, että olisitte vuonna 1994 ollut aivan noin huolestunut. Silloin nimittäin poliisin määrärahat käväisivät selvästi alimmillaan. (Ed. Pekkarinen: Reaalinen taso oli korkeampi kuin nyt!) Sen jälkeen on tapahtunut joka vuosi noin 7 prosentin kasvu käytetyissä määrärahoissa. Puhun todella käytetyistä markoista, ja niissä on noin 7 prosentin kasvu. Luovutan mielelläni tämän poliisin selvityksen ed. Pekkariselle puheenvuoroni jälkeen.

Totta on, ettei 7 prosentin kasvu varmaan nyt ole niin valtavan suuri, mutta totta on myös se, että tuskin valtion käytetyistä rahoista löytyy kovinkaan monta sellaista pääluokkaa, joissa olisi kyetty yhtä paljon kasvattamaan menoja, samanaikaisesti kun budjettia kokonaisuutena on jouduttu jatkuvasti leikkaamaan, jotta korkomenoille jää tilaa.

Mutta olen ed. Liikkasen kanssa siinä suhteessa aivan samaa mieltä, että yleisen järjestyksen ja turvallisuuden takaaminen ei todellakaan ole pelkästään markkamääräkysymys. Eduskunnalla on tänäänkin käsiteltävänä esitys, jossa nimenomaan puututaan meidän varsin liberaaliin tapamme suhtautua rikollisuuteen ja myös rikollisiin. On aivan paikallaan, että hivenen tehostamme keinovalikoimaamme. Tänään todennäköisesti eduskunta tulee keskustelemaan tietyistä erityistoimenpiteistä vankiloitten kohdalla.

Huumerikollisuus on varmasti sellainen ongelma, johon todella pitää kyllä panostaa myös poliisin resursseja. Mutta ottaisın sieltä pienemmästä päästä toisen esimerkin, jossa minusta ollaan kyllä varsin erikoisessa tilanteessa; luin jos-

tain, että kauppiat ovat kiinnittäneet siihen huomiota. Meille on luotu järjestelmä, jossa hyvin tuottoisa ammatti olisi näpistelijän ammatti. Nimittäin siitä ei kykene koskaan samaan niin suurta rangaistusta, ellei ole suurituloinen, että se ylittäisi anastetun omaisuuden arvon. Kunhan vain saa anastetun omaisuuden haltuunsa, niin sen jälkeen on aina voitolla; voi ikään kuin hankintamenona maksaa sakkonsakin. Vankilaan näpistys ei johda koskaan, koska pelkästään sakkotuomio on mahdollinen.

Luulen, että meillä on hivenen eletty sen legendan varassa, joka piti varmasti paikkansa 60-luvulla, että nakkivaras istuu linnassa. Nyt ollaan tilanteessa, jossa kyllä pitää aika moneen kertaan viedä nakin ohella koko nakkikioski, jos aikoo linnaan päästä. Meidän kriminaalipoliitikamme on Euroopan lievimpiä. Poliisin toimivaltuutemme ovat myös Euroopan lievimpiä. Sellainen yhtälö ei välttämättä toimi. Olen täällä kyllä siitä moneen otteeseen varoittanut.

Edelleen meillä on hivenen sitä räsitusta, että heti, kun on poliisin toimivaltuuksista puhuttu, on alettu puhua poliisivaltiosta. Esimerkiksi humerikosten osalta puhelinkuuntelu vain pari vuotta sitten tässä salissa herätti tällaisen voimakkaan epäilyn, onko Suomi poliisivaltio. Sitä Suomi ei ainakaan suomalaisten mielestä ole. Se, että poliisi nauttii niin laajaa yleistä luottamusta, on minusta osoitus siitä, että keinovalikoimassa ei ole ainakaan liioiteltu, päinvastoin.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Seurattuani viime eduskuntakauden valtiovarainvaliokunnassa edustajien Ahon ja Pekkarinen teknistä budjetoitua poliisin voimavarojen turvaamisessa voin todella toistaa sen, että ensimmäinen sen hallituksen budjetti vuonna 92 merkitsi yli 100 miljoonan markan leikkausta poliisin toimintavaroihin. Koko kausi oli vahvaa leikkausta, ja vasta nyt on asiaa korjattu. Myös hallituspuolueitten piirissä täällä on vilpittömästi haluttu löytää mahdollisuuksia kipukohtien korjaamiseen. Varsinaisestihan ne jäävät, totta kai, varsinaisen talousarvion yhteydessä hoidettaviksi, niin kuin erityisesti erikoissairaanhoidon erittäin vaikea tilanne; viitataan evo-rahoihin. Eilen ovat valtiovarainvaliokunnan hallituspuolueiden vastaavat aivan yksimielisesti olleet valmiita edistämään 30 miljoonan markan lisämäärärahaa poliisin toimintanedellytysten turvaamiseen. Siinä ei ole ollut minäkäänlaisia poliittisia ongelmia hallituspuolueiden piirissä.

Haluan kiinnittää huomion myös satovahinkokysymykseen. Keskusta on hyvin kaavamaisesti vaatimassa vain aina rahaa, mutta sosiaalidemokraattien vaatimuksesta erityisesti täällä on vaatimus asetuksen antamisesta siten, että voimavarat kohdennetaan oikein siirtymävaiheessa ja erityistuotannon piirissä oleville ja että omavastuutasoa myös pohditaan. Täytyisi myös katsoa, että ei turhaan suunnata harvoja, vähäiä voimavaroja esimerkiksi tiloilla asumattomille virkamiesviljelijöille.

Keskusta hyvin helppohintaisesti heittelee miljardeja ja satoja miljoonia asioihin, mutta ei kovin syvällisesti pohdi niitten kohdentamiseen liittyviä vaikuttavuus- ja oikeudenmukaisuuskysymyksiä. Ei keskusta myöskään viljelijöiden tänä päivänä erittäin vaikeassa tilanteessa ota huomioon sitä, että ne vähät rahat suuntautuisivat niille, jotka kipeimmin niitä tarvitsisivat.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä poliisien valtuuksista todella on syytä keskustella ja hallituksen pitää siinäkin toimia. On todella niin, että poliisien tehtävät lisääntyvät huume- ja talousrikollisuuden kasvun takia, lisääntyneen liikenteen takia, kansainvälisten Schengen-, Europol- ja muiden sopimusten takia ja sen takia, että Suomi on EU:n puheenjohtajamaa jnp. Tämä tarve, totta kai, pitäisi ottaa huomioon. Länsi-Suomen läänissäkin on niin, että ensi vuonna 90 poliisin virkaa vapautuu eläkkeelle siirtymisen takia tai muutoin ja näillä määrärahoilla vain kolmannes voidaan täyttää eli tilanne vain huononee.

Mitä tulee Soneran kauppaan, kadotetun vähintään miljardin markan salaisuuteen, olisi nyt hyvä kuulla, kun liikenneministeri on paikalla, miten jatkossa aiotaan menetellä, kun kiistatta voidaan osoittaa, että seuraavan päivän kurssin mukaan olisi saatu 2,4 miljardia markkaa enemmän tai tämän päivän kurssin mukaan 3,5 miljardia enemmän. Ainakin voidaan realistisesti ajatella, että miljardi hukattiin taitamattomalla menettelyllä. Miten aiotaan menetellä sen suhteen, että yritysjohto ei saa 400 000—500 000 markan pottia tuosta noin vaan tällaisten osakeantien yhteydessä, ja aiotaanko pienosakkaat jatkossa huomioida paremmin? Nämä ovat mielestäni hyviä kysymyksiä, joihin pitäisi saada myös eduskunnassa vastaus.

Ed. L a i t i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Toivon mukaan kovin moni ei ottanut millään tavalla opiksi ministeri Niinistön

puheenvuoroa sillä tavalla, että pienistä näpistyksistä tulee niin lyhyet rangaistukset, että ne kannattavat. Toivon mukaan näin ei asiaa ymmärretä.

Varmasti luvut, mitä ministeri Niinistö luettelee, pitävät paikkansa. Mielenkiintoista tietenkin nyt on kuulla, miten ed. Pekkarinen, joka oli edellisen hallituksen poliisiministeri, näitä lukuja selvittää, kun keskusta on niin tavattoman voimakkaasti, niin tavattoman voimakkaasti, valio-kunnassa ja jaostossa esittänyt poliisien määrärahojen lisäämistä.

On yksi ongelma, joka ei ole tullut esille poliisitoiminnassa ja jonka haluaisin nostaa — ja olisin toivonut, että poliisiministeri olisi nyt paikalla, mutta ehkä siihen voivat ottaa kantaa liikenneministeri ja valtiovarainministeri — nimittäin kalustopula tietyillä poliisialueilla. Se on todellinen ongelma.

Otan yhden esimerkin Keski-Suomesta Saarijärven poliisialueelta. Siellä on tällä hetkellä kaksi virka-autoa käytössä, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että poliisit joutuvat toiminnassaan käyttämään yksityisautojaan, ja näin asianlaita ei voi tietenkään olla. Heidän viranhoitonsa on aika tavalla estynyt tästä johtuen. Tähän pitää pikaisesti saada muutosta sillä tavalla, että on riittävästi kalustoa ja että se on myös ajanmukaista.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö heitteli kyllä aika hervottomasti lukemia. Edellisen hallituksen viimeinen budjetti oli 2 520 miljoonaa markkaa. Hallituksen budjettiesitys ensi vuodelle on 2 688 miljoonaa markkaa. Kaiken lisäksi kannattaa muistaa, että kihlakuntaudistus on toteutunut, joka vaikeuttaa näiden lukemien vertailemista, mutta äsken sanotut luvut puhuvat selvää kieltä, missä kaiken kaikkinsa menään.

Samaan aikaan poliisin tehtävät ovat lisääntyneet Schengen-sopimuksen vuoksi, sen läheisyyden vuoksi, Europolin tulemisen vuoksi, monien kansainvälisten tehtävien vuoksi. Valtiovarainministeriön ja sisäasiainministeriön yhteinen virkamiestyöryhmä on todennut, että kerta kaikkiaan reaalisesti ollaan siitä tasosta jäljessä, missä pitäisi olla. Eivät nämä rahat ole tässä mielessä lisääntyneet, ministeri Niinistö. Ministeriönne virkamiehet ovat olleet, näin olen ymmärtänyt, toteamassa tätä kaikkea.

Kaiken lisäksi arkielämän tilannehan kertoo sen, missä ollaan. Toistakymmenen vuoteen,

kun vastaavan tyyppisiä tutkimuksia on tehty, poliisin kenttä ei ole ollut likimainkaan niin huolestunut ongelmista, resurssien riittävydestä, riittävästä kasvamisesta ja määrärahojen riittävästä johtuvasta voimattomuudesta tämän kaiken edessä. Kyllä minusta poliisin täytyy ja koko hallituksen havahtua näitten tosiasioitten edessä, ja siihen käytännössä voi kelvata vain raha.

Vielä kiinnitän huomiota siihen, että edes niitä vakansseja, jotka on voitu täyttää, ei voida käyttää optimaalisesti sen takia, että toimintamäärärahat ovat niin vähät, ettei voida panna partioita liikkeelle, ei voida tehdä yötoita, ei voida maksaa sellaisia lisiä, joilla täysimääräinen henkilöstön hyödyntäminen voisi käydä mahdolliseksi. Uupumus poliisin palveluksessa on myös todella lisääntynyt hurjasti viime vuosien aikaan.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän hyvänä, että ministeri Niinistö vertaili nykyisiä poliisien määrärahoja Ahon hallituksen aikaan. Lisäyksenä vielä olisin tuonut esille sen, että Ahon hallitus laiminlöi sen aukon poliisimiesvahvuudessa, joka syntyi työaikalain järjestelyistä Holkerin hallituksen aikana. Se olisi edellyttänyt 200—300 uutta poliisin virkaa, ja niitä ei ole vielä kukaan saatu, ja onkin paikallaan, että asiaan nyt kiinnitetään vakavampaa huomiota. Hieman huvittavaa on, että keskustaoppositio on ottanut hääräilijän ja määräilijän roolin tässä, kun samanaikaisesti katselee Ahon hallituksen aikaisia kokemuksia.

Ministeri Enestam, valitettavaa todella, lähti pois. Paitsi ministeri Niinistön esiintuomia seikkoja poliisin toiminnan kohentamiseksi olisin tuonut esiin tämän, että rajoitettuja voimavaroja pitäisi kohdentaa. Meillä on ilmiselvästi Ruuhka-Suomi ja Lintukoto-Suomi poliisitoiminnan osalta. Etelä-Suomen lääninhallitus muun muassa on tehnyt tutkimuksen, joka edellyttäisi, että Kotkan ja Haminan kihlakunnista, molemmista, vähennettäisiin kymmenittäin poliisivakansseja lähivuosina. Jaetaanko niitä sitten Lintukoto-Suomeen, kun kaikkein vilkkaimman rajapaikan Vaalimaan läheisyydestä Haminan — Kotkan seudulla suunnitelma edellyttää vähentämistä rajusti? Minusta kohdentaminen on tärkeimpiä näkökulmia pamppu- ja rankkarilijan ohella, jota ministeri Niinistö kehotti koventamaan.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Jos näpistelijä saisi vielä vä-

hentää näpistelystä saamansa sakot verotuksessa elinkeinotoiminnasta aiheutuvina kuluina, niin silloin näpistely olisi varsin kannattavaa.

Mutta itse tähän varsinaiseen asiaan mennäkseni niin ministeri Niinistö tietää yhtä hyvin kuin minäkin tai oikeastaan paremmin, kun on isompi herra, mistä kaikki johtuu tässä poliisin ongelmassa. Ministeri Enestam ei tunnu sitä tietävän, jos katsoo niitä kirjallisiin kysymyksiin annettuja vastauksia, joita hän on antanut. Nimittäin silloin, kun kihlakuntauudistus toteutettiin, niin poliisipuoli tässä kihlakuntakokonaisuudessa jäi orvon asemaan. Se lähtötaso jäi silloin niin alhaiseksi, että se tietyllä tavalla kertautuu vielä tänäkin päivänä. Toisin sanoen tällaisilla tasokorotuksilla ei saavuteta sitä tasoa, joka silloin oli esimerkiksi syyttäjä- ja ulosottopuolella. Näin ollen, kun ministeri Niinistö varmasti haluaa tähän asiaan korjausta, niin hänen olisi syytä tutkia ja hänen virkamiestensä tutkia sitä, mikä oli se lähtötilanne silloin kihlakuntauudistuksen yhteydessä.

Silloin selviää sieltä näkemys, minkä vuoksi tilanne tällä hetkellä on sellainen kuin on, ja että normaalilla korotuksilla tämä ei muutu. Minä arvelisin tämän asian näin olevan, ja sitä mieltä on kyllä poliisikenttäkin sellaisten poliisimiesten ja poliisijohdon osalta, jotka näitä asioita ajattelevat, pysähtyvät hetkeksi ajattelemaan ja tutkimaan papereita, lukuja ja numeroita.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tästä keskustelusta yrittää löytää jotain positiivista, se on ylipäättäen se, että poliisille halutaan lisää määrärahoja.

Minun oli mahdollisuus kuukausi sitten osallistua Indonesiassa ihmisoikeuskokoukseen, jossa nimenomaan pyrittiin päinvastaiseen eli siihen, että poliisilla olisi lievempi ote yhteiskunnasta. Suomen osalta tämä kertoo tietenkin siitä, että poliiseihin luotetaan.

Mitä tulee ministeri Niinistön puheenvuoroon, määrärahojen osalta tietenkin on kyse siitä, että mitään resurssivähennystä ei ole viime aikoina tapahtunut. Mutta kuten ed. Pulliainen totesi, tämä tarvekehitys on ehkä sellainen, että joudutaan etsimään paitsi määrärahoista ratkaisua myös ratkaisua toimintatavoista ja erilaisista priorisoinneista, muun muassa talousrikollisuuden tutkinnan vahvistamisesta poliisitoiminnassa kaiken kaikkiaan.

Mitä tulee lisäbudjettiesitykseen, vihreät ehdottivat, että puolustusmateriaalihankintojen momentilta olisi voitu siirtää 35 miljoonaa mark-

kaa poliisitoimen toimintamenoihin, mutta valittavasti yksikään ryhmä ei tukenut tätä vihreiden esitystä, jonka esittelimme muun muassa turkistuottajille, jotka kävivät valittamassa eduskunnassa sitä, että poliisien voimavarat ovat liian niukat.

Mitä tulee lisämäärärahaesitykseen, jonka ed. Rajamäki mainitsi, niin hallitusryhmien valtiovarainvaliokunnan ryhmävastaavat ovat päässeet tästä yksimielisyyteen, että varsinaisessa budjetissa tulee lisämääräraha.

Ed. **Dromberg** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskusteltaessa edelleenkin poliisin resursseista haluan tuoda kyllä muutama näkökohdan vielä tähän keskusteluun. Toki me voimme keskustella täällä siitä, että varmaan erilaisin toimenpitein pystytään nykyisinkin määrärahoihin toimimaan ja kohdentamisessa on yksi sellainen keskustelun paikka. Monet kansalaiset kokevat, että lähipoliisitoiminnan lisääminen ja poliisin näkyminen kansalaisten keskuudessa on yksi erittäin tärkeä turvallisuustekijä.

Mutta jos ajatellaan nyt esimerkiksi kasvukeskuksia, mitä on esimerkiksi pääkaupunkiseutu, niin missään tapauksessa ei löydy niitä resursseja taloudellisista syistä, että tämän tyyppistä turvallisuustoimintaa kuin lähipoliisitoimintaa pystytäisiin tänä päivänä kehittämään. Siihen minun mielestäni täytyisi erityisesti kiinnittää huomiota, että siellä, missä on ihmisiä, myös olisi resursseja tarpeeksi käytettävissä. Mutta yksi ongelma on se, että on avoimia työpaikkoja, mutta ei myöskään löydy hakijoita. Voi kysyä, tuleeko koulutuksesta tarpeeksi poliisityövoimaa sinne, missä sitä tänä päivänä tarvitaan.

Kyllä todellakin huumeongelma on tullut niin suureksi, että se on minun mielestäni sellainen alue, jolla tarvitaan myös poliisivoimia kouluille koulutustyöhön ja nuorison pariin, että pystymme myös tämän tyyppisiä vaaroja sitä kautta tulevaisuudessa välttämään.

Ed. **Myllyniemi** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli vähän erikoista kuulla ministeri Niinistön kertovan, että budjettia sillä tavalla voidaan valmistella, että tietien tahtoon jätetään sinne aukko. Eiköhän lakikin sano, että pitää tarvittavien määrärahojen olla budjetissa suoraan eikä voi tehdä siten, että lisäbudjetissa siihen varaudutaan.

Tosiasia on se — kun muutaman vuoden Oulun kaupungin budjetista olen vastannut — että riittää se määräraha poliisilla varmasti tästä

eteenkinpäin, vaikka ei yhtään lisättäisi, kun pidetään todellakin vakansseja auki. Poliisin määrärahoista on 80—85 prosenttia henkilöstömenoja, ja todella kun jätetään täyttämättä vakansseja, kyllä rahat silloin tulevat riittämään. Hälytystoiminta tulee pelaamaan meillä varmasti tulevaisuudessa, koska siirretään rikostutkinnasta miehiä järjestyspuolelle sen verran, että kaikki tarpeelliset ajot tulevat tehtyä. Mutta rikostutkinta tässä tulee kärsimään. Toisaalta laki sanoo, että virat on täytettävä. Kun virka vapautuu, se on laitettava auki ja täytettävä. Muu menettely on myös käsittäkseni lainvastaista. Ei tällä tavalla voi menetellä, ellei ihan erikoista pykälää tähän asiaan ole merkitty.

Mutta todellakin, eihän lisäbudjetin varaan voi asiaa jättää, ja ministeri Niinistö on useamman kerran jo todennut eduskunnassa, että kyllä siihen annetaan lisäbudjeteissa rahaa. Se on hyvä, että annetaan, mutta eikö se ole budjettilain vastaista?

Valtiovarainministeri **Niinistö**: Arvoisa puhemies! Liki kaikki ne kansanedustajat, joille ajattelin vastata, ovatkin jo siirtyneet tätä tärkeämpiin toimituksiin.

Ehkä ed. Pekkarisen esille ottamien budjettilukujen osalta haluan vain todeta, että budjetti on budjetti. Todelliset markat, jotka on käytetty, minä täällä esittelin. Totta on, että poliisitoimeen on kyetty käyttämään vuosi vuodelta enemmän markkoja tämän hallituksen aikana.

Se, että budjetissa tässä kohdassa on aukko, pitää paikkansa, ja pitää paikkansa se, että voidaan ajatella budjettiperiaatteitakin tässä keskustelussa. Mutta minäpä kerron teille, että kun te nyt lisäätte sen 30 miljoonaa sinne ensi vuoden budjettiin, niin ensi vuonna joka tapauksessa lisätalousarviossa tullaan hakemaan poliisimäärärahoja. Nimittäin eduskunta on tehnyt tämän kertaalleen. Se muistaakseni lisäsi 60 miljoonaa, joka luettiin tasokorotukseksi, joka siis on meidän lukujemme pohjalla. Mutta jälleen on tällainen aukko olemassa. Niin kuin sanoin, minä olen sen tehnyt kerran. Sen vuoksi nyt tiukasta budjettiperiaatteesta siinä mielessä poiketaan, että me emme tiedä sen aukon suuruutta. Näemme ensi vuonna, kun taas alkavat puheet siitä, joudutaanko jättämään virkoja enemmän auki kuin säästöpäätökset, 330 virkaa, tarkoittavat. Olen aivan vakuuttunut siitä, että tähän kysymykseen eduskunta palaa ensi vuoden aikana huolimatta aikomuksestaan lisätä nyt se 30 miljoonaa.

Ed. **Aittoniemi**, varmaan kihlakuntaudis-

tuksen yhteydessä tapahtui jotain sellaista, että on paljon mahdollista, että poliisin määräraha-taso jollain tavalla horjahti, vaikkakin ymmärtääkseni juuri siinä vaiheessa, kun sitä uudistusta tehtiin, poliisin puolelta annettiin kyllä se käsitys, että he ovat näissä neuvotteluissa ottaneet omansa. Jälkikäteen näyttäisi ehkä siltä, että voi olla, että muut sektorit menestyivät siinä jossain määrin paremmin.

Olen ed. U. Anttilan puheenvuoroon kovin tyytyväinen. Ensimmäisen kerran kuulin vihreiden käyttävän sanontaa, että kansa luottaa poliisiin. Juuri teiltä ovat tulleet ne poliisivaltioepäilyt tähän asti sinä aikana, kun minä olen eduskunnassa ollut.

Ed. Laitiselle joudun valitettavasti toteamaan, että ei tämä tarvitse minun oppejani ollenkaan. Kyllä tämä tiedetään. Oletetaan, että kohtuullisella ahkeruudella varustettu näpistäjä tekisi kaksi keikkaa päivässä, tavaratalokeikkoja, ja näpistykseen raja on 1 500 markan paikkeilla. Hän pääsee aika mukaviin verottomiin ansioihin, vaikka jäisi kiinnikin, niin kuin ilmeisesti jäädään joka sadannesta, ja vaikka jäisi useamminkin, jos olisi vähän ammattitaidottomampi, silti pystyy maksamaan muutaman päiväsakon. Tässä ei ole rangaistuksen lyhydestä kysymys, koska koskaan ei voi tulla näpistyksistä, vaikka tekisi niitä miljoonan, vankeutta. Meidän lainsäädäntömme on niin viritetty. Eikä tarvitsisi edes verovähennysoikeutta, kun ilmeisesti nämä eivät tulisi veroilmoituksessa tulojen piiriin ilmoitettaviksikaan.

Liikenneministeri A u r a : Arvoisa puhemies! Vaikka ed. Ala-Nissilä on poistunut, joka otti esiin Soneran, niin kun myös valtiovarainvaliokunnan vastalauseessa on esillä Soneran osakkeiden myynti, ajattelin muutaman asian tästä todeta.

Me pidämme Soneran osakkeenmyyntiä erittäin onnistuneena. Tästä myynnistähän kertyy valtiolle 7 miljardia tuloja, ja kun ottaa huomioon, että tämän järjestelyn takia silloisesta Suomen PT Oy:stä otettiin yli miljardi osinkoa, niin valtion tulot tästä operaatiosta ovat yhteensä olleet luokkaa noin 8 miljardia markkaa. Jos laskemme sen, kuinka paljon valtion korkomenoja säästyy, kun tämän verran tuloja tulee, se on noin 500 miljoonaa vuodessa, ei vain ensi vuonna, vaan tästä ikuisuuteen, joka on erittäin huomattava summa.

Pitää myös muistaa, että kun noin vuosi sitten käsitelimme tätä lisätalousarvion yhteydessä,

silloin arvioitiin, että osakkeiden myynnistä kertyisi 2—4 miljardia markkaa, eli lähes kaksinkertainen silloinkin esitettyyn maksimiarvioon verrattuna siitä tuli. Sillä lailla tuottoon valtiolle mielestäni pitää olla tyytyväinen.

Kun tämmöistä osakemyyntiä tehdään ja erityisesti kun valitaan tulevaa omistajapohjaa, keskeinen tavoite on löytää yhtiölle sellainen omistajapohja ja sellaiset omistajat, että osakkeen kurssikehitys tulee olemaan suotuisa. Tämä on se näkökulma, josta ratkaisua pitkälti tehdään, koska valtio tässä tuli ja jäi pääomistajaksi eli lähes 78 prosentin omistajaksi. Valtion kannalta toki on tärkeätä myös se, että myytävästä osakeerästä saadaan hyvä hinta, mutta jopa vielä tärkeämpää on, että lopulle osake-erälle tulee hyvä kurssikehitys.

Ainakin toistaiseksi tässä on onnistuttu hyvin ja Soneran osakkeen kurssikehitys on ollut suotuisa. Samaan hengenvetoon täytyy todeta, että osakemarkkinoiden kehitys muutenkin on ollut sinä aikana suotuisa. Se on yleensä kaikkein voimakkaimmin näihin asioihin vaikuttava tekijä. Mutta kuitenkin jos katsoo eilisten lukujen mukaan, niin valtion omaisuuden Sonerassa, vajaan 78 prosentin pörssi-arvo on nyt yli 40 miljardia markkaa. Koko yhtiön pörssi-arvo on yli 50 miljardia markkaa. Se on siis arvoltaan toiseksi arvokkain yhtiö Helsingin Arvopaperipörssissä tänä päivänä. Siltä osin tähän kurssikehitykseen täytyy olla tyytyväinen, ja mitä parempi kurssikehitys, sen parempi valtiolle, koska valtio on edelleen ylivoimaisesti suurin omistaja, enemmistöomistaja, Sonera Oyj:ssä.

Mitä tulee yksityisten sijoittajien asemaan, niin tässähän saatiin 85 000 uutta omistajaa Sonera Oy:lle. Se on ylivoimaisesti suurin operaatio, mitä koskaan Suomen arvopaperimarkkinoilla on toteutettu, ja ylivoimaisesti suurin, jos verrataan siihen, mitä tavalliset ihmiset ovat arvopapereihin ja osakkeisiin sijoittaneet. 70 prosenttia yksityisistä sijoittajista sai sen summan, jota he olivat hakemassa tässä Soneran annissa.

Niissä ehdoissa, joissa myyntitarjous tehtiin, lyötiin kiinni se, kuinka paljon yksityisille myydään, ja varattiin siihen 50 prosentin lisäsmahdollisuus, joka mahdollisuus kokonaisuudessaan käytettiin. Päätös, kuinka paljon silloin varataan, perustui tietenkin silloiseen tietoon, ja silloin tähän varattiin moninkertaisesti enemmän kuin koskaan aikaisemmin on yksityisille ihmisille pystytty myymään.

Yksityisille varattu määrä näytti aivan osakemyynnin kahteen viimeiseen päivään asti riittä-

vän erittäin hyvin, mutta kun jouduttiin instituutioille myynti keskeyttämään, niin sen jälkeen alkoi todellinen ryntäys myös yksityisellä puolella osakkeisiin, ja silloin oli selvä, että se ei tule riittämään.

Nyt voi tietenkin tänä päivänä kysyä, varattiinko alun perin riittävästi. Pyrimme siihen. Toisaalta täytyy sanoa, että jos osakkeelle halutaan hyvä kurssikehitys, niin kuin Sonera Oy:n osakkeelle on tullut, niin sitä ei voi myydä sillä lailla, että se hyvin voimakkaasti painottuisi tavallisiin, yksityisiin suomalaisiin, koska silloin siitä osakkeesta tulee niin sanottu kuollut osake. Tavallinen suomalainen, joka sijoittaa osakkeisiin, ei yleensä myy niitä. Silloin pörssiin ei tule liikettä ja osakkeen kurssikehitys on huono. Juuri sen takia tarvitaan sopiva koostumus kotimaisia yksityisiä sekä kotimaisia ja ulkomaisia instituutioita. Ainakin toistaiseksi Soneran hyvä kurssikehitys viittaa siihen, että siinä on onnistuttu.

Ed. Ala-Nissilä mainitsi myös Sonera Oy:n ylimmän johdon osakesijoitukset. Erityisesti ulkomailla, myös tämän osakemyynnin niin sanotussa road show'ssa, aina kiinnitetään huomattavasti huomiota siihen, onko yrityksen toimeenpaneva johto valmis omilla varoillaan sitoutumaan yhtiön omistamiseen. Jos yhtiön johto on valmis siihen, niin sillä on myönteinen vaikutus osakkeen hinnan kehitykseen, koska silloin myös muut osakkeenomistajat voivat luottaa siihen, että se on hyvä sijoitus ja että yrityksen johto toimii aidosti osakkeiden omistajien edun mukaisesti niin, että osakkeen arvon kehitys olisi mahdollisimman hyvä.

Tässähän Sonera Oy:n yrityksen johto sijoitti omia rahojaan normaalilla ehdolla. Juridisesti ei ole mitään rajoitteita sille, voisivatko he niitä myydä ja lunastaa niin sanottuja pikavoittoja, mutta niin kuin olen aikaisemmin lehdille todennut, näyttäisi todella oudolta, jos yrityksen toimeenpaneva johto näin tekisi, enkä usko, että he niin aikovat tehdä.

Ed. J u h a n t a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta siinä ei ole huomauttamista, että yhtiön johto sitoutuu omaan yhtiöönsä. Se on aivan oikein, ja sellaista toivotaan. Ehkä hivenen on sellaista inhimillistä kateutta keskustelussa, että jotkut onnistuneilla kaupoilla kykenevät nopeasti rikastumaan, enkä tarkoita nyt pelkästään yhtiön johtoa.

Mutta minusta ministerin pitkä vastaus ja selvitys tässä osoittaa sitä, että tämä asia ei mennyt, se on pitkän vastauksen myöntö, ei mennyt oi-

kein. Puhutaan sitä tai tätä, ne laskentamallit ja ne asiantuntijat, joita käytettiin muodostettaessa hintaa Soneran osakkeelle, ovat epäonnistuneet. Valtaosa, joka nopeasta, hyvin ennakkoidusta kurssimuutoksesta tuli, olisi kuulunut Suomen valtiolle.

Se on oikein, että kurssi lasketaan niin, että osake nousee. Silloin se on tehty oikein ja antaa vahvuutta koko yhtiölle, mutta nyt tämä ei mennyt oikeassa mittasuhteessa. Siinä on tehty virhe, ja Suomen valtio on menettänyt rahaa. Onnea niille, jotka onnistuivat ostamaan! Se on inhimillisesti iloinen asia.

Ed. L e h t o s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Aura totesi, että Soneran osakemyynti on onnistunut varsin hyvin.

Siltä osin voi todeta, että se on onnistunut, että rahaa on paljon liikkunut ja erityisesti sitä on liikkunut yksittäisten osakesijoittajien taskuihin ja tileille. Valtiollekin sitä on tullut, mutta sitä olisi voinut varmasti tulla enemmän toisenlaisella annilla ja toisenlaisilla järjestelyillä.

Meillä keskustassa on arvosteltu myös sitä, miksi Soneran myyntituloja ja -tuottoja ei sijoitettu esimerkiksi liikenneinfraan, joka on aika lailla retuperällä monelta osin tässä maassa. Valtiovarainvaliokunnan liikennejaostossa tämä asia on ollut vahvasti esillä, ja muun muassa puheenjohtaja Rajamäki on vaatimalla vaatinut hyvin monessa yhteydessä, että näitä tuottoja olisi pitänyt käyttää alueille ja liikenneinfraan. Meillähän on eri puolilla maata hyvin paljon kohteita, joihin rahaa suorastaan tullaan huutamaan.

Tässähän olisi ollut myös erittäin hyvä aika ja aihepiiri osoittaa näitä rahoja vaikkapa alueellisesti itäiseen Suomeen, alueelle, jonne hallitus lupasi Itä-Suomi-paketin ja -työryhmän muodossa osoittaa markkoja.

Keskusta on vastalauseessaan kiinnittänyt asiaan huomiota, ja tähän toivon mukaan jatkossa voitaisiin tässä hengessä vielä palata.

Liikenneministeri A u r a : Arvoisa puhemies! On tietenkin kaikkien oikeus esittää oma näkemysensä, miten jokin operaatio, niin kuin Sonera Oy:n osakkeiden myynti, on onnistunut. Itse olen sillä kannalla, että se on onnistunut hyvin. Tietenkin ne, jotka ovat osakemarkkinoilla toimineet, niin kuin varmaan ed. Juhantalokin, tietävät, että osakemarkkinoilla tapahtuu sekä hintojen nousua että hintojen laskua.

Perussääntö on, että kun esimerkiksi osakkeita myy, oli sitten myyjänä valtio tai joku muu, se on tapahtunut, ja sen jälkeen kun sen on jollakin hinnalla tehty, jälkeenpäin voi tietenkin miettiä, että joku toinen kerta olisi voinut saada enemmän, mutta ei se siitä parane. Ne asiantuntijat, joita me olemme tässä käyttäneet liikenneministeriössä, ovat maailman johtavia asiantuntijoita sekä Suomen johtavia asiantuntijoita. Itse olen sitä mieltä, että se noin 8 miljardia, joka operaatiosta valtiolle on saatu, on erinomaisen suuri ja hyvä tulos ja paljon parempi kuin mistään aikaisemmasta operaatiosta on tullut.

Ed. Lehtosaarelle totean, että liikenneinfra on tietenkin yhteinen murhe. Huomennahan tullaan julkistamaan ministerityöryhmän mietintö liikenneinfrastruktuuri-investoinneista, joten ehkä sen jälkeen voimme palata siihen asiaan.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ja kun Soneran hinta oli seuraavana aamuna jo 17 markkaa korkeammalla, monia kymmeniä prosentteja korkeammalla, ja kun se muutamien päivien jälkeen on 60—70 prosenttia korkeammalla kuin hallituksen asettama ylähaarukka, niin, ministeri Aura, vaikka tässä voi nähdä onnistumisen merkkejäkin, kai on aika selvää, että näiltä osin tässä tapahtui selvä epäonnistuminen.

Epäonnistumista tavallaan lisää mielestäni se, keille kävi mahdolliseksi merkitä enemmän kuin toisille. Tässä asetelmassa löytyy parhaiten onnistuneiden joukosta suuressa määrin Soneran oma johto. Minäkin ymmärrän, että on järkevää sitouttaa yrityksen johto, mutta jotenkin tuntuu kornilta, että kun yksittäisillä piensijoittajilla katto oli 820 osaketta, jotkut Soneran johtohenkilöt kykenivät merkitsemään jopa 30 000 ja monet lähes 20 000 osaketta. Jotenkin, ministeri Aura, kansan — uskon näin — oikeustaju ei nyt oikein ymmärrä menettelyä tässä asiassa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. J. A n d e r s s o n : Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Sauli Niinistö vähän aikaa sitten tällä puhujakorokkeella sanoi, että rangaistusasteikkoa kiristämällä voitaisiin saada turvallisuutta maahan eli rahaa ei tarvita poliisille, mutta kovempia rangaistuksia. Voi olla, että se joihinkin asioihin voisi auttaakin, mutta vakavim-

missä rikoksissa ongelma ei ole rangaistusasteikko, vaan poliisin läheisyys ja saatavuus on ongelma. Jos puhutaan näpistyksestä, tämä voi jo vaihtaa, tai puhutaan ylinopeuksilla ajamisesta ym. vastaavasta.

Minulle kävi itselleni sellainen esimerkki viime viikolla, että keskellä yötä, kun olin yksin lapseni kanssa kotona, joku mies varmaan paleli ihan hirveästi ja tuli hakkaamaan täysillä meidän alaoveamme, jossa on lasi-ikkuna. Mies huusi: ”Sisään, päästä mut sisään, heti sisään! Ja kaikkea muuta hauskaa hän huusi siellä. Loppujen lopuksi ajattelin, että soitan poliisille, että ei tästä mitään muuten tule. Otin poliisin hätänumeron. Sain soittaa neljä kertaa ja odottaa tuuttauksen loppuun, ennen kuin minulle vastattiin. Siinä meni melkein viisi minuuttia. Silloin ajattelin, että jos oikeasti se mies nyt saisi oven auki, rikkoisi lasin ja tulisi sisään, kai aika paljon entinen tyttö siinä seisoisi. Silloin tuli mieleen, että varmaan on niin, että poliiseilla on aika heikosti resursseja, kun heillä ei ole aikaa vastata puheliimeen.

Seuraavana päivänä tapasin poliisin ja kiitin etenkin siitä, että sitten kun sain vastauksen, oli varsin mukava henkilö, joka vastasi, ja erittäin ripeää toimintaa sen jälkeen. Mies korjattiin talteen. Poliisi sanoi minulle, että tilanne on se, että Turussa on ollut kolme ihmistä vastaamassa puhelimiin, mutta viime aikoina on lisätty neljäs, ja kuitenkin tämä on ihan vakio, että näin kauan saadaan odottaa vastaamista, koska heillä on niin mielettömän paljon puheluita, puheluiden määrä on lisääntynyt niin huikasti. Poliisille soitetaan sekä ihan asiaa mutta myös paljon sitä vain, että on ylipäättään paha olla ja huolia ja soitetaan poliisille ja kysytään vähän apua. Täytyy vain todeta, että oli niin mukava henkilö, joka vastasi, että sanoin jopa hänelle sitten, että ehkä hän on liian mukava, että sitä rupattelee liian pitkään hänen kanssaan, kun hän on niin miellyttävä, etteivät muut pääse soittamaan häntänumeroon.

Itse tulin aika vakuuttuneeksi siitä, että näköjään poliisilla on resurssipulaa. Samaten myös jos kävelee öiseen aikaan kaupungilla, aina tuntuu hyvältä nähdä poliisi jossain, että tietää, että jos tulee hätä, hän on jossain lähetyvillä. Se myös rauhoittaa porukan käyttäytymistä torilla, kun siellä jossain partioauto kiertää.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä näistä rangaistusasteikoista. Rahantarpeen ed. Ulla Anttila otti jo esiin. Mielestäni on tuntunut melkein hupaisalta kuunnella täällä ihmisten puheenvuo-

roja, etenkin keskustan erittäin radikaalia puhetta poliisin rahantarpeesta, kun kuitenkin olisi ollut mahdollisuus kannattaa meitä valtiovarainvaliokunnassa, kun vihreät esittivät 35 miljoonaa lisää poliisin määrärahoihin tässä lisätalousarviossa. Kenkä varmaan kiristi siitä, että rahathan täytyy ottaa jostakin, koska kaikkihan me olemme varmaan yhtä mieltä siitä, että budjettia ei voi vain paisuttaa. Siihen meillä ei ole varaa. Jostakin täytyy nipistää, kun jonnekin lisätään. Jos halutaan lisätä turvallisuutta ihmisille, ed. Erkki Pulliainen otti sen jo esiin, että on kaksi tapaa lisätä turvallisuutta: on maan sisäinen turvallisuus eli poliisit ja toinen on Puolustusvoimat. Lisätalousarviossa on 200 miljoonaa Puolustusvoimille taas lisää rahaa eräisiin ostoksiin. Näistä rahoista esitimme 35 miljoonaa poliisille, mutta eipä kukaan kannattanut, ei keskusta, ei kukaan, elikkä huoli voisi näkyä myös käytännössä eikä ainoastaan puheissa.

Puolustusvoimien rahoista ylipäättään mielestäni voisi näinä aikoina myös säästää, koska me olemme tässä aikamoisia debatteja pitäneet, kun on helikopterirahoista ym. väännetty kättä. Näköjään ollaan erittäin taitavia taktiikassa Puolustusvoimien puolella, mikä on varmaan siellä hyvin opissa ollut. Silloin kun on oikea budjetin vääntö, tullaan vastaan ja annetaan meille, tällaisille ihmisille kuin minä, sellainen tunne, että me saimme voittaa, saimme vähentää heidän rahojaan. Mutta kun tulee lisätalousarvion aika, miten käykään? Hupskeikkaa, rahat tulevat taas takaisin. Tämä on mielestäni aika mielenkiintoinen tilanne, ja olen tehnyt lisätalousarvioaloitteen 22. Aionkin esittää sen mukaisesti, että 200 miljoonaa poistetaan momentilta 27.10.16. Elikkä pannaan säästöön ja pannaan jotakin poliisille, että tulee turvallisempi olo ihmisille myös käytännössä. Allekirjoituksen sain ajan puutteessa vain 28:lta hallituspuolueiden edustajalta. Luultavasti olisi useampikin laittanut nimensä, koska tässä on näköjään monellakin semmoinen olo, että jos rahaa on vähän, niin ainakaan tähän ei pidä panna lisää.

Kun Puolustusvoimien budjettia katselimme vähän taaksepäin, viisi vuotta, niin näimme semmoisen mielenkiintoisen asian, että näinä viitenä vuotena on aikamoinen ero varsinaisen budjetin ja lopullisen tilinpäätöksen välillä. Elikkä varsinaisen budjetin ja tilinpäätöksen klappi viiden vuoden ajalta on 2 miljardia 96 miljoonaa Puolustusvoimien osalta. Tämä tarkoittaa noin kolme oopperataloa. Viidessä vuodessa on tullut lisärahaa armeijalle noin kolmen oopperatalon

verran. Joko virkamiehet ovat erittäin taitavia lobbajia tai sitten valtiovarainministeriön jossakin herkässä kohdassa on Puolustusvoimat, niin että nämä rahat helposti tulevat läpi, kun muut rahat eivät missään nimessä.

Valitettavasti ministeri Sauli Niinistö ei voi vastata minun kysymyksiini ja mielipiteisiini poliisien eikä Puolustusvoimien rahoista, mutta toivon, että voimme äänestää sen puolesta, että nämä 200 miljoonaa säästetään, ja varmaan löytyy parempaakin käyttöä.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! On hyvä kun on vähän väkeä ja nekin tuttuja ihmisiä, niin ei ujostuta niin hirveästi, kun täällä on seisomassa kaikkien edessä. Ed. J. Andersson tuossa kertoi, että hän ehdotti puolustustarvikemäärärahoista, jos nyt oikein ymmärsin, siirrettäväksi poliisin määrärahoihin 35 miljoonaa markkaa. Se on tietysti positiivinen ele poliisin suuntaan mutta siinä mielessä täysin järjetön, että nämä puolustustarvikemäärärahat on kai otettu juuri siinä tarkoituksessa, että tämä hyvin herkkä puolustustarviketeollisuus, joka työllistää meillä aika paljon ihmisiä, saadaan edelleenkin pysymään voimissaan ja että näillä ihmisillä pysyy työtä. Ei tällä tavalla, että nostetaan toiselta sektorilta toiselle ja aiheutetaan vahinkoa sille toiselle; se on mielestäni aika järjetöntä toimintaa.

Rouva puhemies! Kun kaksitoista vuotta sitten tulín tähän taloon, niin silloin minä jouduin puhumaan täällä kiihkeästi poliisin valtuuksien puolesta, lainsäädäntöön sisältyvien valtuuksien puolesta, joissa oli aika paljon korjaamista. Sen sijaan täytyy sanoa, että siihen aikaan ei tarvinnut puhua resursseista. Resurssit olivat suhteellisen hyvät, vaikka totta kai politiikassa aina kiinnitetään huomiota myöskin tähän puoleen.

Nyt kaksitoista vuotta tämän jälkeen minäkin olen etääntynyt tietyllä tavalla poliisikentästä, jopa sillä tavalla, että kun poliisi tulee virkapuvussa vastaan, niin hyvä on, jos ei lähdä pakosalle säikähdyksissään. Sillä tavalla tämä maailma muuttuu, mutta samalla kuitenkin kun olen tietyllä tavalla ehkä positiivisestikin etääntynyt siitä, niin osaa ajatella ja katsella niitä poliisin tarpeita realistisesti eikä vouhota tarpeettomasti.

Kun tänä päivänä puhutaan siitä, että meillä on viisisataa poliisin vakanssia täyttämättä — ja nyt puhun luvuista, joita en ole tarkistanut ja joissa saattaa olla vähän heilahdusta — minulle on esitetty sellainen luku, että todellisuudessa käytöstä on poistettu tuhat vakanssia, koska vii-

sisataa olisi täyttämättä ja viisisataa olisi nimityskierrossa, toisin sanoen pois käytöstä. Kun tulee nimitys toteutettua, niin toinen tulee taas nimityskiertoon. Näin ollen tämä vähennys olisi tuhat vakanssia. Se ei ole ehkä näin paljon, mutta se on joka tapauksessa mahdolloman suuri, ja kun ottaa Suomen poliisivoimat kokonaisuudessaan huomioon, mitä nyt lienevät yli kahdeksantuhatta poliisimiestä, niin tällainen tuhannen ja vajaan tuhannenkin poliisimiehen pois ottaminen tuolta kentältä merkitsee tavattoman paljon.

Tämän näkee ihan selvästi siinä, että siihen aikaan kun itse olin vielä poliisimiehenä joskus tuolla 80-luvun alkupuolella, niin jos kansalainen tuli ilmoittamaan, että hänen autoonsa oli murtauduttu, hänen kellarikomeroonsa oli murtauduttu, häntä oli pahoinpidelty, hänet oli ryöstetty tai mitä hyvänsä, niin poliisi kirjasi ilmoituksen. Se meni välittömästi tutkijalle, ja sitä alettiin tutkia välittömästi ja heti. Sitä tutkittiin kuukausikaupalla, niin kauan että katsottiin, että oli mahdollisuus sitä selvittää, taikka sitten se selvitettiin. Joka tapauksessa painoi tutkijan mieltä kuukausikaupalla, ehkä vuosiakin, jos joku juttu jäi selvittämättä. Siihen siis paneuduttiin sillä tavalla kuin kuuluu.

Tänä päivänä tilanne on se, että tämän tyyppiset rikokset, murrot, puhutaan nyt murrosta sillä nimityksellä, pahoinpitelyt tai jotkut tällaiset, jotka eivät tullessaan ole jo selviä ja joissa tekijä ei ole varmasti selvitetty, kirjataan mappiin Ö ja ne jäävät sinne. Niitä ei kukaan tutki. Siinä tapauksessa, että joku jossakin vaiheessa tunnustaa ketjurikoksen yhteydessä tällaisen rikoksen, se selvitetään, kirjataan ja asetetaan syytteeseen, mutta mitään aktiivista tällaiselle ei ehditä tehdä, ei kaupunkien poliisilaitoksissa eikä maaseudulla. Asia on ihan täysin selvä.

Tämä merkitsee sitä, että rikollisuudelle tulee hyvin vahva kasvualusta, koska on tällainen alue — ministeri Niinistö puhui aikaisemmin näpistyksistä, mutta suuremmisakin rikoksissa — jossa kiinnijoutumisen riski on äärettömän pieni. Tällaisella alueella rikollisuudelle on suuri kasvualusta, ja se on pitkässä juoksussa tavattoman huono asia. Olen tätä monta kertaa sanonut. Muistelen niitä aikoja joskus 70-luvulla itsekkin Tampereen poliisilaitoksella, miten näitä asioita tutkittiin. Silloin oli toisenlainen asia siinä vaiheessa.

Toinen asia on tämä hälytysvalmius. Se on kärsinyt tavattomasti, kun ajatellaan sitä, että kihlakunnan alueella on esimerkiksi vain yksi hälytyspartio. Jos jossakin tapahtuu väkivallan-

teko, niin siltä toiselta puolelta kihlakuntaa, kun poliisipartio lähtee paikalle, niin olen joskus sanonut, että siellä on jo hautajaiset menossa, ennen kuin poliisi pääsee sinne paikalle. Ei ehkä ihan nyt tällä tavalla, ja silloin, jos tällaisesta rikoksesta on kysymys, poliisi ei sitä pysty tietysti estämään, mutta hiukan noin karrikoituna sanoen se hälytysvalmius, hälytysaika, on tavattoman pitkä, vaikka poliisi ei sitä ehkä tunnustakaan, vielä vähemmän sisäasiainministeriö, joka kieltää poliisia lausumasta totuuksia näistä asioista. Se hälytysaika on täällä Espoon ja Helsingin seudulla, erityisesti Espoon ja Vantaan seudullakin, tavattoman pitkä kiireellisissäkin tapauksissa. Yhteiskunnassa poliisi ei siis anna turvaa rikosten selvittämisen kautta eikä pysty antamaan myöskään hälytysvalmiudessa sillä tavalla, paitsi ehkä Helsingin alueella on hiukan parempi tilanne.

Kolmas asia, joka poliisiin osalta on hyvin vaikea, on virka-avun antaminen. Aivan hiljattain tuli eteeni tapaus, jossa eräässä kaupungissa henkilöllä vuokra-aika jatkui vielä vuoden vaihteeseen. Omakotitalossa, missä hän asui siis vuokralla, hänen mennessään kotiin oltiin hänen tavaroitaan heittämässä roskapönttöön ja kaivuri oli aloittamassa talon seinän repimisen rikki. Hän kääntyi poliisin puoleen, jolle tässä tapauksessa ehdottomasti virka-apuna kuuluu estää tällainen selvä asia. Ei poliisia saatu mistään käsiin eikä poliisi ehtinyt siihen puuttua.

Tällainen asia, missä kansalaiset yleensä ovat luottaneet kovasti poliisiin, mistä viimeisessä hädässä saadaan apua, ei apua saada, kun ei ole henkilöitä. Virka-avun saaminen poliisilta tänä päivänä sellaisessa tilanteessa, jossa se olisi välttämätöntä, on aivan uskomattoman huonoa. Kuitenkin poliisiin luotetaan ja uskotaan. Jos on suuri ja kova hätä, mistä apua saadaan eikä mitään keksitä, niin poliisi tulee ensimmäisenä mieleen. Poliisi tietenkään antaisi apua, mutta sillä ei ole resursiaalisia mahdollisuuksia.

Rouva puhemies! Yksi asia Tampereen suunnasta, joka oikein osoittaa, mikä tilanne on tällä hetkellä. Tampere on Suomen suurimpia kaupunkeja. En tiedä, onko se nyt toiseksi suurin kaupunki. Espoita sun muita en kaupungeiksi laske ollenkaan, ne ovat sellaisia repaleita pitkin metsiä, on mökkiä vähän, mutta Tampere on oikein kunnan kaupunki. Siellä suunnitellaan tällä hetkellä sitä, että Tampereen kaupungin poliisilaitoksen päivystys lopetetaan yöajoiksi. Kun kysytään, millä tavalla kansalaiset sitten ottavat yhteyksiä, niin sinne tulee palveleva nau-

huripuhelin. Ihminen menee puhelinkioskille pää kainalossa ja ilmoittaa, että nyt on käynyt vähän köpelösti, ja sieltä vastataan nauhurilla, että sanelkaa nauhurille asianne, otamme teihin yhteyttä huomenna tai tulkaa huomenna käymään. Suomen toiseksi suurimmassa varsinaisessa kaupungissa poliisipäivystys lopetettaisiin ja ihminen saisi nauhurille luetella puhelinkioskista, miten hänelle on käynyt. Tämä on surkukupaisaa ja hullua.

Kun minä kysyin asiaa eduskuntakyselyllä, niin ministeri Enestam vastasi, että kyllä se näin vain täytyy tehdä. Vähän samalla tavalla Tampereen rautatieasemalta poliisipäivystys oltiin hävittämässä, vaikka siellä on pitkässä juoksussa saatu hyvä kuri siellä olevien alamaailman aineiden joukkoon. Sellaiset ajatukset pystyttiin kansalaistoiminnan kautta lopettamaan, ja rautatieasemalla on edelleen poliisipäivystys. Mutta Tampereen kaupungissa ei olisi yöllä poliisipäivystystä! Tämä on aika uskomaton asia, mihin ollaan menossa.

Rouva puhemies! Kysymys on rahoista. Väitän edelleenkin — ja tiedän, että ministeri Niinistökin on vähän kääntymässä tälle kannalle — että silloin, kun kihlakuntaudistus meillä toteutettiin, niin ulosotto- ja syyttäjätöimi marssi poliisitoimen yli, otti ja kahmi rahat, sen lähtötason itselleen, poliisi jäi tänne näin alhaalle, eikä poliisi ole pystynyt tätä taseroa kuromaan missään vaiheessa kiinni. Poliisi tarvitsisi selvän tasokorotuksen ja sen jälkeen normaalikorotukset sen mukaan, mitä on tarvetta ja miten tehtäväkentän kuvaukset muuttuvat. Mutta tämä pohja-asia pitäisi korjata ensin. Se on ollut tiedossa ja poliisijärjestöilläkin. Muun muassa Turun poliisitarkastaja Paatero on useita kertoja ottanut yhteyttä ministeriöön ja ottanut kansanedustajiinkin yhteyttä, on aivan selkeästi todistanut tämän, että näin se on, mutta ei sitä uskota.

Nyt näyttää siltä, että ministeri Niinistö, vaikka hän ei selkeästi sitä täällä sanonutkaan, alkaa uskoa, että se kannattaa tutkia, mistä tämä johuu, jos tasokorotuksia annetaan, mutta tilanne ei muutu siitä miksikään. Jossakin on vika. Kyllä ed. Kuosmanen tiemiehenä tietää, että jos tienpinta laskee jatkuvasti, vaikka siihen lyötäisiin kuinka pikeä, niin perustuksissa se vika on. Sinne sitä täytyisi lyödä fyllä, niin silloin tie rupeaa pysymään paremmassa kunnossa. Sama on poliisihommassa, perusasia täytyy hoitaa ja sillä siisti.

Rouva puhemies! Mutta ei sitä nytkään hoidea tälläkään kertaa. Mutta mistäs täällä sitten puhuttaisiin, jos ei hoitamattomista asioista? Jos

kaikki olisi kunnossa, meillä ei olisi mitään puhumistakaan palkkamme edestä täällä eduskunnassa.

Kuitenkin toivoisin, kun pidän ministeri Niinistöä sellaisena tolkun miehenä positiivisesti sanottuna ja kun hän tietää varmasti, mistä on kysymys, että kun hänellä on valta ja voima, hän ottaisi kantaa tähän asiaan ja poliisikysymyseen, pysäyttäisi tämän kehityksen, ettei meillä vuoden kuluttua ole 2 000 poliisia lomalla ja yhä tilanne heikkene. Sieltähän se tulee hallituksen piiristä. Se on selvä, että kun seuraava hallitus, Ahon hallitus, tulee, se korjaa nämä asiat, mutta siihen on monta kuukautta vielä aikaa.

Ed. Luhtanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K u o s m a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemi piti todella hyvän ja ansiokkaan puheenvuoron poliisitoimesta. Toteaisin, että hän oli oikeassa siinä, että vuonna 1994 poliisitoimen budjetti oli 2,5 miljardia ja nyt 2,688. Kun on 8 000 poliisimiestä, jokainen meistä ymmärtää, että palkankorotuksia on tullut indeksin puolesta sen verran, että se korotus ei riitä edes palkkakustannusten nousuun.

Toisaalta totean ihan ystävänä ed. Aittoniemelle, että kun poliisitoimi eriytettiin, olisin toivonut, että rakenteellisiin ongelmiin olisi puututtu poliisitoimessa ja arvioitu uudelleen poliisien sijainti ja sijoitus. Nythän tilanne on näin, että muutamille valtateille on tullut kiinteä tutkavalvonta, josta on erittäin hyviä kokemuksia. Eikö kiinteitä tutkia voitaisi lisätä ja ottaa poliisit pensaasta oikeisiin töihin, juuri rikollisuuden torjuntaan ja järjestyksen ylläpitoon?

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kuosmanen on oikeassa. Noin maanläheiseltä kannalta katsottuna tällaisia kylmiäkalleja vain tienvarret täyteen ja joka 20:s sisältää vain tutkan, mutta kukaan ei tiedä, mikä se niistä on, ja kaikki ajavat hiljaa. Se olisi erinomainen asia.

Ed. K a l l i o : Arvoisa rouva puhemies! Mielinkiintoista sinänsä nähdä, miten hyvä ennustaja ed. Aittoniemi on, mutta aika sen sitten näyttää.

Kun tämän vuoden toinen lisätalousarvio oli jokin aika sitten lähetekeskustelussa salissa,

näytti siltä, että nettolainanotto alenisi ennakoitusta noin 15,5 miljardista markasta 9 miljardiin markkaan. Mutta nyt, kun Soneran osakkeiden myynti on toteutunut ja Fortumin toteutumassa, niin tämän vuoden nettolainanoton tarpeeksi jääkin vain noin 5 miljardia markkaa, mikä aikaisempiin arvioihin nähden on tietysti varsin myönteistä kehitystä.

Vaikka lainanottotarve väheneekin osittain kertaluonteisilla tuloilla, niin Lipposen hallitus on kuitenkin onnistumassa keskeisessä tavoitteessaan, nimittäin valtiontalouden tasapainottamisessa. Itse asiassa valtionvelan bruttokansantuoteosuus kääntyi jo viime vuonna laskuun ja julkisyhteisöjen rahoitusasema oli lähes tasapainossa. Ensi vuonna julkinen sektori onkin jo saavuttamassa rahoitusylijäämän.

Nykyinen korkotaso ja hallituksen harjoittama finanssipolitiikka sopivat hyvin Suomen tämänhetkiseen suhdannetilanteeseen. Kun viennin ja samalla teollisuustuotannon kasvu on hieman hidastumassa, yksityisen kulutuksen ja investointien kasvua ei ole syytä tarpeettomasti jarrutella.

Hallituksen harjoittama talouspolitiikka, jota tämä lisätalousarviokin omalta osaltaan edustaa, on nähtävä valmistautumisena tuleviin haasteisiin. Kun Suomi ensi vuoden alusta muuttuu osaksi euroaluetta, niin talouspolitiikassa muutuvat sekä keinovalikoima että rajoitukset. Jatkossa juuri valtiontalouden pitää olla se puskuri, joka lieventää mahdollisten häiriötilanteiden, mahdollisten sokkien, ensivaikutusta. Itse asiassa tämä on vaativa toimintatapa, sillä se edellyttää, että julkisessa taloudessa ei ole rakenteellista alijäämää, vaan mieluummin pieni ylijäämä. Tämän vuoksi valtiontalouden tasapainottaminenkin ja saaminen rakenteellisesti ylijäämäiseksi on äärettömän tärkeää.

Muutama sana, arvoisa rouva puhemies, lisätalousarvion yksityiskohdista.

Jonkin verran on jo puhuttu puolustusväline-teollisuudesta. Suomen puolustusväline-teollisuudelle tämä ja vielä ensi vuosikin ovat sangen vaikeita johtuen siitä, että puolustusvälinehankintoihin varatut määrärahat kohdistuvat pääasiassa ulkomaille, käytännössä Hornetien maksuun.

Tällä hetkellä puolustusbudjettimme itse asiassa on siinä mielessä epätasapainossa, että toimintamenot ovat jatkuvasti supistuneet. Tämä on jo konkreettisesti näkynyt siinä, että niin kertausharjoitukset kuin varusmiesten maastoharjoituksetkin ovat merkittävästi vä-

hentyneet. Kertausharjoituksethan ovat oleellinen osa asevelvollisuusarmeijaa.

Puolustusvoimien kotimaiselta puolustustarviketeollisuudelta tekemien tilausten tulisi useiden viimeaikaisten selvitysten mukaan olla vuosisatasolla vähintään noin 800 miljoonaa markkaa, jotta taloudellisesti kannattavan toiminnan volyymia edes minimitasolla voitaisiin ylläpitää. Todettakoon, että erään viimeaikaisen tutkimuksen mukaan noin 90 prosenttia suomalaisista on sitä mieltä, että Suomessa tulee säilyttää oma puolustustarviketeollisuus.

Valtiovarainvaliokunta totesi tämän vuoden ensimmäisestä lisätalousarviosta antamassaan mietinnössä, että Puolustusvoimien hankinnoista keskeisesti riippuvan kotimaisen, puolustusmateriaalia valmistavan teollisuuden toiminta edellyttää varmuutta jatkuvasta tilauskannasta. Tähän ei valitettavasti ole vielä päästy. Tässä lisätalousarviossa muun kuin lentokoneiteollisuuden työllisyyden turvaamiseksi kotimaassa osoitetaan 74 miljoonaa markkaa. Sillä ei tätä ongelmaa ratkaista, mutta toki sekin on balsamia haavoille.

Mitä tulee tiehankkeisiin, olen valtiovarainvaliokunnan kanssa samaa mieltä siitä, että suuria ja merkittäviä tieverkon kehittämishankkeita ei tule käynnistää lisätalousarvioesityksen perusteella, vaan ne kuuluvat selkeästi varsinaisen talousarvion yhteydessä päätettäviin asioihin. On todellakin helppo uskoa, että keskeneräisten hankkeiden hidastuminen tai pysähtyminen uusien aloitettavien hankkeiden vuoksi aiheuttaa turhia lisäkustannuksia yhteiskunnalle.

Tyydytyksellä totean myös valiokunnan linjauksen telakoiden tukemisesta, vaikka asia ratkaistaankin ensi vuoden talousarvion käsittelyn yhteydessä. Sinänsä on erinomainen asia, jos telakoiden tukemisesta päästään vuoden 2000 jälkeen, kuten Euroopan unionin teollisuusministerit ovat päättäneet. Mutta niin kauan kuin muut Euroopan unionin maat telakoitaan tukevat, ei Suomella ole järkeviä perusteita yksipuolisesti luopua tukemisesta. Jos näin tehdään, merkitsee se tämän merkittävän ja korkeaa osaamista edellyttävän teollisuudenalan loppua, ja kyse on noin 14 000 työpaikasta.

Telakkatuen käyttöönotto nykyisen hallituksen aikana oli hyvä ja perusteltu päätös. Tästä haluan erityisesti kiittää kauppaja teollisuusministeri Antti Kalliomäkeä. Tämä päätös on taannut sen, että telakkamme ovat voineet käydä tarjouskilpailua kutakuinkin tasavertaisista lähtökohdista, ja uskoakseni tukijärjestelmä on ol-

lut myös kokonaistaloudellisesti valtiolle edullinen.

Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemisesta ehdotetaan vähennettäväksi 40 miljoonaa markkaa. Jos kyse on siitä, että Suomesta ei kerta kaikkiaan löydy hyviä yrityshankkeita, niin sille ei voi mitään. Mutta jos kyse on siitä, että joillakin alueilla olisi hankkeita, mutta ei rahaa, niin kyllä meillä pitää olla joustava mahdollisuus varojen siirtämiseen sinne, missä on tarvetta. Voinkin yhtyä valtiovarainvaliokunnan huoleen EU-varojen jäykästä ja pirstaleisesta budjetoinnista.

Lopuksi, rouva puhemies, lyhyesti kotitaloustyön väliaikaisesta tuesta. Näyttää siltä, että molempien kokeiltavana olevien mallien, niin suoran yritystuen kuin verovähennysoikeudenkin, vastaanotto on jäänyt varsin vaisuksi. Sinänsä pidän hyvänä, että kokeilua jatketaan. On kuitenkin kysyttävä, onko järjestelmä liian monimutkainen ja tukitaso tarpeettoman vaatimaton herättääkseen todellista kiinnostusta. Sinänsä uskon, että esimerkiksi asumisen laatua parantaviin pienehköihin remontteihin on selkeästi tarvetta. Tällaista palautetta olen saanut erityisesti vanhemmalta väeltä. Kysymys on myös siitä, halutaanko harmaan talouden piirissä olevaa toimintaa saada enenevässä määrin normaaliverotuksen piiriin.

Kaiken kaikkiaan tämä lisätalousarvio ja valtiovarainvaliokunnan mietintö on perusteltu ja hyväksyttävä, vakaata ja uskottavaa talouspoliittista linjaa tukeva kokonaisuus.

Ed. L a a k s o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pari huomiota ed. Kallion puheenvuoron johdosta.

Hän kosketteli telakkatukea. Se on nyt hyvin kirjoitettu tähän lisätalousarvioon. Todella kysymys on siitä, että meillä on käyttämättömiä valtuuksia, mutta aktiivisuus telakkatuen jatkoon suhteen on oikeastaan eduskunnasta kiinni. Lähinnä hallitus on ollut tässä passiivinen, paavillisempi kuin paavi. Luotan siihen, että eduskunnan valtiovarainvaliokunta myös varsinaisessa talousarviomietinnössä tekee lisäbudjetin linjauksen mukaiset korjaukset.

Mitä vielä tulee taloudelliseen kehitykseen, niin yhdyn ed. Kallion näkemukseen taloudellisen kehityksen jatkosta siinä, että talousarviot tulisi saattaa pitkällä aikajänteellä ylijäämäisiksi. Mutta haluan korostaa myös eräille muille puheenvuoron käyttäjille, kun valtiontaloutta on kosketeltu, että meillä tosiasiaassa on se tilanne,

että lokakuun loppuun mennessä valtiontalouden kokonaisvelka on 440 miljardia, josta tänä vuonna lokakuun loppuun mennessä on maksettu korkoja 30 miljardia. Tämä tauti meillä kyllä jatkuu, vaikka ymmärrän se, että suotuisan kansantalouden kehityksen myötä bruttokansantuotteen osuuden näkökulmasta valtionvelka suhteellisesti alenee. Mutta joka tapauksessa tulevana vuosina tätä syntiä, jota valtionvelaksi kutsutaan, on pitkän aikaa maksettava ja korkojen kera. Toivottavasti voidaan jatkossa ajatella niin, että tämä suhteellinen osuus kun on tasapainossa, ei ryhdyttäisi suin päin sitä lyhentämään, koska se lyhentäminen tietää vääjäämättömästi raskaita ja kovia muita leikkauksia.

Ed. J u h a n t a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kallio antoi puheenvuorossaan erityisen kiitoksen ja tunnustuksen kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäelle siitä, että hän on tehnyt hyvää työtä, taistellut telakkateollisuuden puolesta.

Minusta pitää muistaa myös tosiasiat. Ministeri Kalliomäki, asiallinen hyvä ministeri, on päinvastoin tehnyt kaikkensa, jotta telakkateollisuus olisi saatu nopeasti Suomelta pois, on julistanut mielipiteensä useita kymmeniä kertoja. Telakkatuki maailmassa koskee valtavan suurta teollisuutta. Tuen lopettamiseksi on kymmenien vuosien aikana tehty kansainvälisiä sopimuksia. Ne eivät pidä, ja on utopistista uskoa, että Euroopan ministereiden päätös lopettaa telakkateollisuuden tuki vuoden 2000 jälkeen toteutuisi.

Se, mitä nyt on tehty lisätalousarviossa, on aivan oikein. Telakkateollisuutta on peloteltu Suomessa jo aivan riittävästi. Meidän tulee varautua eduskunnassa siihen, että meidän täytyy tukea telakkateollisuutta tulevaisuudessakin, ja vaikka ministeri Kalliomäki tässä on nyt antanut myöten, toivottavasti tulevat kauppa- ja teollisuusministerit, hallitus ja eduskunta ymmärtävät tämän teollisuudenhaaran suuren merkityksen Suomelle.

Ed. K a l l i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen varmaan ollut eri tilaisuuksissa kuulemassa ministeri Kalliomäkeä, koska kyllä minun mielestäni hän on suhtautunut erittäin myönteisesti telakkatukeen ja telakoiden toimintaedellytyksiin. Kuten puheenvuorossani totesin, juuri tämä hallitus vuonna 1996 otti käyttöön telakkatuen, mikä sinänsä oli välttämätöntä, jotta suomalainen telakkateollisuus kykenisi toimimaan.

Jossain määrin olen itsekin hieman pessimistinen tässä jatkossa lähinnä sen suhteen, tuleeko telakkatuki loppumaan vuoden 2000 alusta. Yhdyn siinä pitkälti ed. Juhantaloon. Jatkon osalta on oleellista se, mitä tekevät muut, mitä tekee USA, mitä tehdään Koreassa ja Japanissa. Eli eurooppalaiset päätökset eivät pelkästään riitä telakkatukea lopettamaan.

Tässä vaiheessa näen kuitenkin tärkeänä sen, että nyt me turvaamme ainakin tänä siirtymäkautena telakoiden toimintaedellytykset eli vuosina 1999 ja 2000 ja teemme siltä osin tarvittavat päätökset jo ensi vuoden talousarvion yhteydessä.

Ed. Laitinen: Arvoisa rouva puhemies! (Eduskunnasta: ”Ministeri” Laitinen! — Ed. Juhantalo: Tuleva!) — Toivon mukaan näin. — Täytyy jatkaa tätä telakkatukikeskustelua, kun se on päässyt ihan hyvään vauhtiin.

Kyllä, ed. Juhantalo, kuitenkin niin on, että kansainvälisilläkin foorumeilla ministeri Kalliomäki on kuitenkin tuonut Suomen kannan julki sillä tavalla, että myös Suomi harkitsee tuen jatkamista. No, valtioneuvosto teki sen päätöksen, jonka teki.

Mutta kuten ed. Laaksonen totesi, eduskunta ja erityisesti hallituspuolueiden eduskuntaryhmät ovat nyt viemässä telakkatuen osalta asiaa siihen suuntaan, että sitä valtuutta, jota on käytettävää vielä noin 2 miljardia markkaa, voitaisiin käyttää ensi vuoden aikanaikin syntyneisiin eli vuoden 99 tilauksiin, kauppoihin. Se tukihan on 9 prosenttia, joten alle 200 miljoonan markan määrärahasta ja valtuuksista on kysymys. Meidän telakkateollisuutemme siitä huolimatta, että se on kilpailukykyinen, tarvitsee tämän tuen, koska markkinat ovat sen kaltaiset, että siellä kova kilpailu käydään. Uskon, että tämä asia tulee hoidettua kyllä hallituspuolueiden toimesta kuntoon.

Muutoin lisätalousarvioon: Tämähän ei ole, vastoin mitä ed. Ala-Nissilä totesi, mikään tekninen lisätalousarvio, vaan täällä on tiettyjä määrärahaesityksiä, korotuksia, sisällä.

Palaan vielä poliisitoimen määrärahakeskusteluun ja poliisitoimeen ylipäätään. Kyllähän niin on, että meidän pitäisi pikkuhiljaa päästä tilanteeseen, että lisätalousarvion kautta ei tarvitsisi näitä kuoppia täytellä. Tässä saattaa niin käydä, niin kuin valtiovarainministeri Niinistö jo ennakoii, että siitä huolimatta, että nyt hallituspuolueet ovat lisäämässä ensi vuoden talousarvion poliisitoimen toimintamäärärahaa 30 mil-

joonalla markalla, niin edelleen vajetta varmasti on ja edelleen sitä tilannetta todennäköisesti ensi vuoden lisätalousarviolla paikkaillaan viimeistään vuoden 99 loppupuolella.

Kalustopula, johon aikaisemmin viittasin jo eräessä vastauspuheenvuorossa, on totaalinen erällä poliisitoiminta-alueilla. Toivon, että tähän kysymykseen ministeri Enestam omalta osaltaan poliisiministerinä enemmän kiinnittäisi huomiota. Poliisin toimintaedellytykset erällä alueilla ovat tavattoman huonot. Onhan se täysin käsittämätöntä, että joudutaan omaa yksityisautoa käyttämään säännöllisesti virka-ajoon. Eikö niin, ed. Aittoniemi, että eihän tämä sovi missään tapauksessa? Me kaikki tiedämme sen, että eivät kilometrikorvaukset jnp. mitään isoja ole eivätkä vastaa tietenkään korvauksena sitä, miten auto sinä kuluu ja huoltoja tulee, kun kilometrejä mittariin pätkähtää.

Sitten puolustushallinnon pääluokkaan, siihen aloitteeseen, jonka ed. J. Andersson on tehnyt ja jonka valitettavasti jotkut muutkin hallituspuolueiden kansanedustajat ovat allekirjoittaneet. Näyttää siltä, että siitä huolimatta, että tästä kysymyksestä puhutaan tavattoman paljon, ei oikein ymmärretä vielääkään, missä tilanteessa meidän kotimainen puolustusvälineollisuutemme tällä hetkellä on. Tilanne on todella huolestuttava. Puolustusvoimien hankinnat kotimaiselle teollisuudelle ovat luokkaa noin 15 prosenttia, ja tämä eduskunta on yksimielisesti, myöskin ne kansanedustajat, jotka ovat tämän aloitteen allekirjoittaneet, päättänyt budjetin käsittelyn yhteydessä, että kotimaisten tilausten osuus tulisi nostaa noin 50 prosenttiin. Eihän sitä nyt voida millään muulla tehdä kuin myöntämällä sinne riittävästi rahaa. Tästähän on kysymys.

Katastrofi olisi selvä, jos tämä 200 miljoonaa markkaa leikattaisiin pois. Se merkitsisi sitä, että lähes kaikilla tuotantolaitoksilla, erityisesti Patrian alaisissa yhtiöissä, jouduttaisiin rajuihin henkilöstösupistuksiin. Ne koskettaisivat Pohjanmaata, Lapuaa, ne koskettaisivat Hämettä, Kuoreveden osalta erittäin voimakkaasti, jossa on vaikeuksia jo nyt aivan liian paljon johtuen siitä, että kokoonpanotyötä siellä vähennetään. Tästä 200 miljoonasta markasta on tarkoitus noin 120 miljoonaa markkaa ohjata erityisesti juuri Kuoreveden tehtaan toimintaedellytysten parantamiseen. Sillä on suora ja merkittävä työllisyysvaikutus, ja jos toimisimme niin kuin aloitteessa esitetään, silloin tekisimme työttömiä lisää.

Puolustushallinnon määrärahat ovat leikkaantuneet. Myöskin siellä on säästetty. Kun ed. Andersson viittasi tilinpäätökseen ja budjettiin, tosiaasia on se, että jos katsotaan vuoden 97 tilinpäätöstä, siitä tasosta, ed. Andersson, tämän vuoden tasoon on reilu miljardin markan leikkaus, joka on tietenkin merkinnyt sitä, että puolustusteollisuutemme kapasiteetti on vedetty ihan alas. Ei ole toimintaedellytyksiä enää, jos niitä määrärahoja leikataan voimakkaammin. Päinvastoin minun arvioni on se, että joudumme ensi vuonna lisäämään sinne määrärahoja, jotta eduskunnan asettama tavoite edes jossain aikataulussa toteutuisi.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalta voisi todeta, että yritystoiminnan investointi- ja kehittämishankkeiden määrärahat supistuvat kaiken aikaa. Valitettavasti tällä lisätalousarviolla joudutaan tulouttamaan näitä määrärahoja 40 miljoonaa markkaa johtuen siitä, että erityisesti pääkaupunkiseudulla ei ole ollut sellaisia hankkeita, joita olisi voinut tällä määrärahalla tukea. Toisaalta tiedämme esimerkiksi Savon puolesta, Keski-Suomesta, Pohjois-Suomesta, että siellä näillä määrärahoja kaivataan. Tämä on vähän hassua, että kun siellä tarvittaisiin lisämäärärahaa, me täällä supistamme tätä määrärahaa.

Toivon mukaan ensi vuoden budjetin kautta pystyttäisiin kuitenkin pääsemään tilanteeseen, että tämän vuoden taso säilytettäisiin. Se merkitsee noin 65 miljoonan markan lisämääräraharavetta tälle momentille. Erittäin tärkeä asia, jos ajatellaan, että tutkimukseen, tuotekehitykseen panostetaan niin kuin panostetaan. Tekesin määrärahat ovat kasvaneet erittäin positiivisella tavalla. Hyvä niin, siinä toteutetaan sitä hallituksen periaatepäätöstä, että 2,9 prosenttia bkt:sta tutkimukseen, kehittämistoimintaan panostetaan. Pullonkaulaksi erityisesti näillä vaikean työttömyyden alueilla tulee yritystoiminnan investointi- ja kehittämismäärärahojen niukkuus, eli korkean teknologian hankkeet eivät lähe liikkeelle, koska ei ole valtion alkupanostusta olemassa. Tilausvaltuuden tulisi mielestäni olla samalla tasolla kuin tänäkin vuonna.

Täällä on keskusteltu jo Soneran osakemerkinnästä, Fortumista vähemmän, mutta lisätalousarviossa joka tapauksessa 8,4 miljardia markkaa lähinnä Sonerasta ja arvioituna Fortumista 1,3 miljardia markkaa tuloutetaan. Valtiovarainministeriön tahto on se, että tällä lyhennetään meidän velkataakkaamme. Tämä toimintatapa on hallituksen periaatepäätöksen vastainen.

Hallitus on linjannut myyntivoittotuloja käytettäväksi sillä tavalla, että noin miljardi markkaa käytetään budjetin katteeksi vuositasona. Tämähän se on. Nyt joutuu kysymään, miten meidän ministerimme ovat valvoneet tätä juttua, että tuo päätös toteutuisi. Totta kai hyvä on se, että massiivista velkaa, jota meillä nyt on lähes 425 miljardia markkaa, lyhennetään, ja kun korkomenot supistuvat, saadaan tietenkin jossain määrin väljyyttä. Mutta tämän hallituksen täytyisi miettiä asiaa sillä tavalla, että se väljyys tulee seuraavalle hallitukselle. Toivon mukaan sosialidemokraatit ovat silloin hallituksessa mukana. Mutta me emme sitä pääse juurikaan käyttämään. Tästä johtuen tämä toimintapolitiikka on väärä.

Erityisesti tiepuolen kehittämishankkeisiin, perustienpidon määrärahojen kasvattamiseen, joita on leikattu rajusti, olisi tullut Soneran myyntivoittotuloja käyttää. Meillä rupeaa tämä infra kohta olemaan sellaisessa kunnossa, että se haittaa osittain eräillä alueilla elinkeinotointa. Suuria tiehankkeita ei tietenkään lisätalousarviossa juurikaan lisää ole. Meillä Keski-Suomessa on useita sellaisia suurempia kehittämishankkeita, joissa hyötysuhde on erittäin korkea, jopa yli kahden, siis erittäin taloudellisia hankkeita, joita pitäisi toteuttaa. Mainitsin muun muassa Nelostien jatkorakentamisen Etu-Palokasta Kiriin. Se on täysin välttämätöntä. Täytyy muistaa se, että Nelostie on meidän valtavyölämme, edelleen Valtatie 9 välillä Muurame — Orivesi sekä sitten tietysti Lusista Vaajakoskelle.

Myönnettävä on se, että nämä ovat useiden satojen miljoonien markkojen hankkeita. Uskokseni huomenna, kun täällä liikenneministeri Auran mainitsema infraministerityöryhmä julkaisee omat näkemyksensä, nämä hankkeet ovat siellä sisällä. Näin pystytään infra Keski-Suomen osalta parantamaan.

Kaiken kaikkiaan on sanottava se, että vaikka nyt on vähän kritiikkiä myös minun suullani tullut, lisätalousarvion käsittely samaten kuin varsinaisen budjetin käsittely valtiovarainvaliokunnan jaostoissa on edennyt ihan hyvässä yhteisymmärryksessä hallituspuolueiden kesken eikä paljon oppositiokeskustalla ole ollut nyt mahdollisuutta jättää eräviä mielipiteitä. Enemmänkin ne ovat kirjauksia sitten ja politiikan tekoa, mutta opposition näkemyskin on aika hyvin pystytty ottamaan huomioon.

Ed. J. A n d e r s s o n (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa rouva puhemies! Kun kuuntelee ed. Laista, tulee sellainen olo, että rahaa vain jostain

tulee lisää ja lisää, kun kaikkea halutaan lisää, niin teihin kuin poliisiin ja mielellään Puolustusvoimiin vain lisää rahaa.

Jos halutaan ihmisten turvallisuutta lisätä, kai suurin ongelma meillä on se, että meiltä puuttuvat nyt hoitavat ja huoltavat kädet. Eli turvattuus tulee siitä, että vanhainkodeissa ja päiväkodeissa ja kouluissa on ahdistusta. En usko, että tiet ja Puolustusvoimat siihen auttavat oikeastaan ollenkaan.

Mitä tulee Puolustusvoimien kotimaisiin ostoihin, olen aivan samaa mieltä, että mieluummin kotimaisia ostoja kuin muualta. Tämän psykologian tietävät myös siellä heidän budjetinikkarinsa, eli tietenkin annetaan ensin ostaa ulkomaiset ostokset, sitten tuodaan tänne lisätalousarvioon nämä kotimaan ostokset, jotta täällä voitaisiin sanoa: "Voi, voi, on pakko myöntyä, kun nämä ovat kotimaisia ostoksia!" Tämä on erittäin hyvä tapa saada lisää rahaa. Niin minäkin tekisin. Ensin ne eivät näytä niin kauniilta ja sitten vielä lopuksi vähän lisää rahaa tänne siksi, että saadaan työllisyyttä ja kotimaisuutta. Puolustusvoimat osaa tämän psykologian, mutta annanmeko aina itseämme vetää langasta emmekä koskaan sano: "Stop, nyt meille riittää! Teillä on jo tarpeeksi rahaa, jos vertaa muihin."

Ed. M. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Laitinen käytti hyvän puheenvuoron kotimaisen teollisuuden hyväksi. Kiinnitin myös oleelliseen seikkaan tässä lisäbudjetissa huomiota, nimittäin siihen linjaksoon, jonka hallitus tältä osalta on valinnut.

Hallitushan on valinnut tässä sen linjan, että valtionyhtiöiden osakkeiden myynnistä saadut runsaat miljarditulot, jopa ennakoitua suuremmat tulot, kaikki käytetään valtion velan lyhentämiseen. Tämä on tietysti perusteltua sen vuoksi, että valtion velka, niin kuin on useasti todettu, nousee lähes 430 miljardiin markkaan ja pelkästään korkomenot budjetin kolmanneksi suurimpana pääluokkana lähes 30 miljardiin markkaan. Keventämällä näitä korkomenoja eli velkaa pienentämällä valtio tekee tilaa ja saa tällä tavalla väljyyttä käyttäen rahoja muihin tärkeisiin menoihin, esimerkiksi juuri sosiaalimenoihin. Tämä linja on tässä nyt omaksuttu.

Mutta, jos me katsomme, että hallitus ei ole ohjelmassaan toteuttanut muun muassa työllistämistavoitetta, joka on sen keskeisin ohjelmavoite, voidaan todeta, että tältä osin tämä hallituksen linjaus on ristiriitainen. Yhdyn tässä ed. Laitisen näkemykseen, että näitä osakkeiden

myynnistä saatuja lisätuloja olisi tullut käyttää esimerkiksi infraan ja työllistämishankkeisiin. Tässä mielessä odotan ensi vuoden alussa työllistämislisäbudjettia, jossa tähän asiaan voimakkaasti tullaan puuttumaan.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin täydeltä sydämeltä yhtyä ed. Laitisen puheenvuoroon, koska olemme jaostossa samat asiantuntijat kuulleet.

Haluan todeta, että puolustusmateriaalteollisuus on todella suurissa vaikeuksissa tällä hetkellä ja jos sieltä olisi ed. J. Anderssonin aloitteen mukaisesti otettu rahaa, niin se olisi vielä suuremmissa vaikeuksissa. Se olisi merkinnyt lomautuksia, irtisanomisia, toiminnan loppumista, ja kotimainen osaaminen olisi menetetty. Ei sillä lailla ainakaan työllisyyttä hoideta.

Kuten on tullut selväksi, puolustustarviketeollisuus tarvitsisi noin 800 miljoonan markan tilaukset pystyäkseen toimimaan nykytilanteessa ja -kunnossa. Lisätalousarviossa myönnetään vain 200 miljoonaa markkaa, ja se on aivan välttämätön, jotta toiminnot voisivat yleensä jatkua.

Haluan tässä yhteydessä todeta, että Puolustusvoimien osalta on leikkaus ensi vuonna miljardi markkaa ja tällä summalla Puolustusvoimat kantavat kortensa kehoon valtiontalouden tasapainottamisessa aivan hyvin.

Ed. J u h a n t a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laitinen mainitsi lopuksi, että oppositiolle ei jäänyt varaa muuta kuin politikointiin. Kiinnitin huomiota useaan opposition vastalauseeseen olevaan asiaan, mutta se, mitä täällä puhuttiin esimerkiksi poliisitoimesta, siellä olevista resurssipuutteista, on aivan vakavaa totuutta, ja se ei ole politikointia, vaan asiaa, jota kaikki kansalaiset toivovat eduskunnan toteuttavan.

Se, mitä ed. Laitinen sanoi puolustustarviketeollisuudesta, on hyvin pitkälle totta. Hän on ollut siinä asiassa hyvin aktiivinen, mutta mietinnössäkään todetaan siltä osin, että 74 miljoonaa riittää tilauksiin kotimaasta ainoastaan osaksi vuotta. On aivan selvä, että Suomi tarvitsee hyvän, nykyaikaisen puolustustarviketeollisuuden ja se toimii ainoastaan siten, että se kykenee tuottamaan tuotteita, suunnittelemaan ja kehittämään niitä ympäri vuoden. Mutta on turha toivoa, että tällä tavoin sitä kyettäisiin jo supistettunakin edelleen kehittämään, jos ainoastaan Suomeen, meidän kotimaahamme, voidaan tuotteita myydä. Olen aina muistuttanut, että meidän pi-

tää politiikassamme olla sellaisella linjalla, että nämä kehittyneet hyvät tuotteet voivat päästä maailman markkinoille. Ainoastaan silloin voidaan oikealla, normaalilla tavalla kehittää ja ylläpitää suomalaista puolustustarviketeollisuutta, ei keinotekoisin keinoin.

Olessani ministeri — haluan antaa vain yhden esimerkin — Suomen asevientä oli ulkomaille muistaakseni 30—40 miljoonaa markkaa. Samanaikaisesti naapurimme Ruotsin, joka tunnetaan maailmalla rauhanekselinä, asevientä oli 2,5 miljardia markkaa. Kyllä meidän täytyy myös löytää kehittyneelle, hyvälle teollisuudelle mahdollisuudet viedä tuotteitaan ulkomaille ja saada sieltä sitä tulosta eikä eduskunnan budjetin kautta täällä myönnettynä.

Ed. L e h t o s a a r i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Laitinen käytti hyvin ansiokkaan puheenvuoron, johon pääsääntöisesti oli helppo yhtyä. Kuitenkin siinä oli kaksi asiaa, jotka kirjasin ylös, joita vähän ihmettelen ja joista olen eri mieltä.

Ensinnäkin ed. Laitinen totesi, että Soneran myynti ei mennyt ihan sillä tavalla eikä läheskään sillä tavalla kuin se olisi pitänyt toteuttaa ja että niitä rahoja olisi pitänyt käyttää — erityisesti tältä osin olitte eri mieltä hallituksen kanssa — liikenneinfraan, mitä keskusta muun muassa on vaatinut. Kuitenkin ihmettelen sitä, että te kuitenkin hyväksytte tämän ratkaisumallin ja tulette sitten liputtamaan tämän hallituksen esityksen puolesta. Eikö olisi ollut nyt viisasta, että kun teitä tuntuu olevan hyvin paljon, jotka ette näe tätä ratkaisumallia hyvänä, olisitte taistelleet yhdessä meidän kanssamme toisenlaisen lopputuloksen?

Te myös totesitte, että jaostoissa oli hyvä henki, kun tätä budjettia käsiteltiin. Se pitää paikkansa, mutta siltä osin en voi kantaanne yhtyä, että keskustalle jäi tässä vain politikoinnin vuoro taikka sija. Ne asiat, kuten poliisimäärärahat, jotka olemme nostaneet vastalauseessa esille, eivät ole politikointia eikä myöskään se, että olemme vaatineet hyvin moniin muihin kohtiin muutoksia. Se ei ole politikointia, vaan se on alueiden ja ihmisten asioiden ja huolten esille tuomista ja niiden korjaamista.

Ed. N u r m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen hyvin iloinen kuullessani, että ed. Laitinen puhui kotimaisesta puolustusvälineeteollisuudesta kuin mies, mutta hänellä taitaakin olla omakohtaisia kokemuksia alalta.

Ed. Ihämäki veikin oman puheenvuoroni pohjan tavallaan puhuessaan jo näistä markkamääristä, 800 miljoonasta markasta ja miljardista. Haluaisin kiinnittää huomiota siihen, että tietenkin näin rauhallisina aikoina on vaikea puhua puolustustarviketeollisuudesta, mutta kyllä meillä juuri nyt pitäisi olla pitkäjänteistä politiikkaa mielessämme, kun teemme päätöksiä. Saatavathan kriisiajat tulla eteen, ja silloin meidän pitää olla valmistautuneita. Silloin kun kriisi kohtaa meidät, on liian myöhäistä ruveta rakentamaan ylös puolustusvälineeteollisuutta. Pitkäjänteisellä politiikalla turvataan työpaikat rauhan aikana ja ennen kaikkea kriisin aikana turvallisuus.

Kyllä pitää olla realististi yhteisessä politiikan teossa. Me tarvitsemme armeijaa. Jos ei meillä ole omaa, meillä on jonkun toisen armeija täällä. En halua uhkailla, mutta se on se realiteetti, ja puolustusvälineeteollisuudesta tulee pitää huolta. Olen iloinen näistä myönteisistä puheenvuoroista.

Ed. L a i t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ei ole mahdollisuus kaikkia käytettyjä vastauspuheenvuoroja kommentoida, mutta eräitä joka tapauksessa.

Ed. J. Andersson näytti salista lähtevän pois. Hän asetti vastakkain tässä turvallisuuden ja vanhustenhuollon. Kyllä kai vanhusten kannalta myöskin on positiivinen asia se, että meillä poliisi toimii. Kaikkien mielipidetiedustelujen mukaan kansalaiset kokevat erittäin tärkeänä poliisin toiminnan. Sama koskee myöskin Puolustusvoimia.

Kun hän lopussa totesi, että totta kai kotimaista puolustusvälineeteollisuutta pitää myöskin kannattaa, niin samalla hän, kun on tehnyt tämän aloitteen, on viemässä kotimaiselta puolustusvälineeteollisuudelta 200 miljoonaa markkaa pois. Se kohdistuu nimenomaan sille alueelle ja tekee lisää työttömyyttä.

Ed. Juhantalon puheenvuoroon liittyen totta on se, että meidän vientimme on tavattoman pientä. Puolustusvälineeteollisuusvienti on muistaakseni kokonaisviennistämme, Suomen viennistä, noin 0,4 prosenttia. Verrataan sitä sitten mihin maahan tahansa, se on tavattoman pieni. Samalla me hurskastelemme täällä: puhumme kielteisesti viennistä ja me hyväksymme kuitenkin tuonnin. Sehän on vientiä jostakin maasta. Suomeen tuodaan meidän hankinnoistamme 85 prosenttia ulkoa. Se on varmaan vientiä jostain. Nämäkin kysymykset pitäisi huomioida. On tär-

keätä se, että meidän teknologiamme myöskin kehittyä tällä alueella.

Mitä tulee Soneran myyntituloihin, minä en sen enempää siihen tapaan ottanut kantaa, ed. Lehtosaari, kuin vain totesin myyntivoittotulojen käytöstä. Edelleen olen sitä mieltä, että niitä olisi pitänyt ja pitää ensi vuoden lisätalousarvioissa viimeistään ohjata muun muassa infraan.

Mitä tulee keskustan vastalauseisiin, ei täällä puhuta tiehankkeista, ed. Lehtosaari, eikä infraa yhtään mitään ...

Toinen varapuhemies (koputtaa):
Kaksi minuuttia!

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Poliittikkahan on yhteisten asioiden hoitamista. Mielestäni se ei ole sitä pelkästään sanoissa, vaan myöskin pitäisi teoissa hoitaa näitä asioita.

Mitä tulee poliisitoimeen, asiaahan ei voida hoitaa pelkästään lisätalousarviolla, vaan se tulee hoitaa mielestäni varsinaisen talousarvion yhteydessä. Näyttää siltä, että tämä pystytään myöskin hoitamaan hallituspuolueiden taholta. Ainakin neuvottelut näyttävät siltä. Se on ihan hyvä asia.

Tuossa olen miettinyt, kun olen kuunnellut näitä puheenvuoroja, että hyvin vähän on kiinnitetty huomiota poliisien koulutukseen. Otan sen ihan sen johdosta, koska käsitelän itse tässä opetushallinnon asioita. (Ed. Aittoniemi: Erittäin korkeatasoisia!) Suomessa on korkeatasoinen koulutus. — Se on ihan totta, niin kuin ed. Aittoniemi sanoi. — Mutta meillä on poliisien puolella vielä aloja, joilla tarvittaisiin lisäkoulutusta, ja tämä liittyy nimenomaan huume- ja huumauserikollisuuteen. Se on todettu myöskin lakivaliokunnassa, jossa olemme olleet ed. Aittoniemen kanssa. Eli varmasti tähän tulisi kiinnittää huomiota.

Mutta itse asiassa haluaisin puuttua opetushallinnon pääluokkaan ja todeta siitä muutamia keskeisiä asioita. Tässähän hallinnonalan määrärahalisäykset ovat nyt käsillä olevassa talousarviossa yli 500 miljoonaa markkaa, ja suurimmat erät ovat 187 miljoonaa markkaa Helsingin yliopiston Viikin alueen hankkeisiin ja 170 miljoonaa markkaa lisäyksenä oppisopimuskoulutukseen. Tämä lisämäärärahan tarve oppisopimuskoulutukseen aiheutuu siitä, että ei ole ollut riittävästi määrärahoja tähän koulutukseen.

Tästä kannan erityistä huolta myöskin varsinaisen talousarvion kohdalta ja valitan sitä tilannetta, että me emme ole päässeet tässä oppisopi-

muskoulutuksessa emmekä myöskään ammatillisessa aikuiskoulutuksessa työministeriön kanssa sopimukseen, että olisimme voineet saada valtuutuksen varsinaiseen budjettiin. Siellä varmasti tulee olemaan ongelmia, ja toivonkin, että kun näitä lisätalousarvioita yleensäkin on — tässäkin lisätalousarviossa on lisätty oppisopimuskoulutukseen määrärahoja ja nyt kun tulee varsinainen budjetti, siinä ei päästy sopimuksiin — niin sitten seuraavassa lisätalousarviossa voitaisiin ohjata, kun ei valtuutusta saatu näiden ministereiden välille, opetusministerin ja työministerin välille, määrärahoja, siirtää sinne, missä niitä tarvitaan.

Myönteistä on, että veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarojen lisäkertymä on yhteensä 90 miljoonaa markkaa. Tästä osoitetaan liikunnan ja nuorisokasvatustyön tukemiseen 30 miljoonaa markkaa, tieteen tukemiseen 17 miljoonaa markkaa ja taiteen tukemiseen 43 miljoonaa markkaa. Liikunnan määrärahat ovat yhteensä 25 miljoonaa markkaa, ja nämä on tarkoitettu käyttämään liikunnan rakennus- ja peruskorjaushankkeisiin sekä muun muassa liikuntajärjestöjen tietoyhteiskuntahankkeisiin. Nuorisomäärärahojen lisäys on 5 miljoonaa markkaa, jolla on tarkoitettu tukea muun muassa valtakunnallisia nuorisokeskuksia, koululaisten iltapäivätoiminnan käynnistämistä sekä nuorten syrjäytymistä ehkäiseviä hankkeita.

Mielestäni nämä kaikki hankkeet ovat hyviä, mutta kannan erityistä huolta sellaisesta asiasta, että kun me nyt sitten jaamme yleensäkin veikkauksivoittovaroja, niin olen kiinnittänyt huomiota siihen, että tämä ei saata tapahtua tasapuolisesti ajatellen koko maata. Kun tarkastelen tätä asiaa esimerkiksi omalta alueeltani Pohjois-Savosta, niin sinne kyllä tarvittaisiin vähän enemmän näitä rahoituksia, ja toivoisinkin, että tähän asiaan voitaisiin kiinnittää enemmän huomiota, että tasa-arvoisuus myöskin näissä asioissa olisi olemassa.

Taiteen tukemisen lisämäärärahoista on tarkoitettu muun muassa myöntää Suomen Kansallisteatterille avustusta peruskorjaustoihin ja Lahden kongressi- ja konserttitalohankkeeseen.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan opetusministeriön hallinnonalalle esitetyt lisämäärärahat ovat olleet valtiovarainvaliokunnan mielestä myönteisiä eikä sillä ole ollut huomautettavaa näiden ehdotusten johdosta.

Ed. Aulala: Arvoisa puhemies! Mitä tulee veikkauksivarojen ja niillä rakennettavien urheilukohteiden rakennukseen, voin yhtyä siihen, mitä

ed. Tykkyläinen totesi. Näyttää siltä, että ne tämän lisäbudjetinkin seurauksena keskittyvät aika lailla yksille seuduille. Tässä puheenvuorosani keskityn lähinnä kahteen asiaan: poliisin määrärahatilanteeseen ja toisaalta työmarkkinatukimenojen kasvuun ja sen vaatimiin toimenpiteisiin.

Ensin poliisin määrärahatilanteesta.

Tulen aloitteeseeni perustuen esittämään yksityiskohtaisessa käsittelyssä poliisin toimintamäärärahan lisäämistä 35 miljoonalla markalla. Poliisin toimintamäärärahat on viime vuosina jatkuvasti vuosittain alimitoitettu. Budjettiin merkityillä rahoilla ei ole kyetty saavuttamaan budjetissa asetettuja tulostavoitteita. Samaan aikaan poliisin työhön kohdistuvat kansalaisten odotukset ovat lisääntyneet. Näiden odotusten ja määrärahojen välille on syntynyt viime vuosien aikana kuilu, joka näkyy myös poliisin työn rasittavuutena ja motivaatio-ongelmina.

Kun vierailin Kemlin poliisilaitoksella, niin kuulin siellä, kuinka sisäministeriö neuvoo poliisia priorisoimaan töitään, mutta on varmasti aika vaikea sanoa mökkimurroista, näpistyksistä ja pyörävarkauksista ilmoittaville kansalaisille, että teidän asianne priorisoidaan nyt sitten Ömappiin, koska rahaa asian selvittämiseen ei ole. Kemlin poliisilaitoksella todettiin osuvasti, että pienistä konnista kasvaa aikanaan isoja konnia. Siksi poliisin tulisi kyetä puuttumaan rikosvyyhteihin heti niiden alkuvaiheessa. Toimintamäärärahojen niukkuuden takia myös päivystysvalmiuden ylläpito on monissa kihlakunnissa vaikeutunut eikä rikostutkinnan tasosta kyetä huolehtimaan toivotulla tavalla. Erityisesti liikennevalvonnassa ja huumerikosten parissa työtä olisi entistä enemmän.

Kemlin poliisilaitoksella poliisit pitivät huona myös sitä, että rahojen puute vaikeuttaa ennalta ehkäisevää työtä eli poliisin yhteistyötä nuorisotoimen ja koulujen kanssa, vaikka kuitenkin esimerkiksi huumeasioissa on tänä päivänä yhä enemmän kysyntää ehkäisevälle työlle.

Miksi esitämme lisäystä lisäbudjettiin? Toimintojensa rahoituksessa poliisi on viime vuosina joutunut turvautumaan eräänlaiseen peitonpaikkausmalliin, jossa edelliseltä vuodelta seuraavalle alkuvuodelle siirtyvä rahoitus on muodostanut ratkaisevan osuuden toimintojen hoitamisessa. Loppuvuodesta poliisi yrittää säästää rahaa, jolla hoidettaisiin seuraavan alkuvuoden asioita.

Sekä sisäasiainministeriö että poliisijärjestöt ovat arvioineet, että tähän vuoden 1998 lisäbud-

jettiin tarvitaan vähintään 35 miljoonan markan lisäys, jotta viime vuoden toiminnan taso kyetään säilyttämään. Useaan kertaan on budjettineuvotteluissa käynyt niin, että sisäministeriö on lisäyksiä poliisin toimintamäärärahoihin esittänyt, mutta valtiovarainministeriö ja koko muu hallitus eivät ole niitä hyväksyneet eli ovat olleet välinpitämättömiä niille tarpeille, joita poliisin toimintamäärärahojen lisäämiseksi on ollut. Siksi koko hallitus kantaa vastuun siitä tilanteesta, mihin tämän seurauksena on tultu.

Siksi tulen esittämään lisäbudjetin yksityiskohtaisessa käsittelyssä määrärahaehdotuksen lisäksi myös yleisperusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: ”Hallitus on epäonnistunut kansalaisten turvallisuuden kannalta tärkeän poliisitoimen asioiden hoidossa eikä siksi nauti eduskunnan luottamusta.”

Lisäbudjetin käsittelyssä valtiovarainvaliokunnassa on herättänyt hämmästyä työmarkkinatuen menojen kasvu ennakoitua nopeammin. Lisäbudjetissa esitetään 460 miljoonaa markkaa lisärahoitusta työmarkkinatukeen. Ensi vuoden varsinaisen budjettiin valtiovarainministeriö on lähettänyt suurin piirtein saman suuruisen korjauskirjeen valtiovarainvaliokunnalle.

Tämä on oire työttömyyden pitkäaikaistumisesta. Työttömiä putoaa ansiopäivärahalta työmarkkinatuella. Jo enemmistö työttömistä on tällä hetkellä työmarkkinatuen varassa, eli heidän työttömyysturvansa on käytännössä tarveharkintainen. Työttömyyden kesto esimerkiksi Vantaalla on tämän hallituksen aikana vain pidentynyt. Työttömyyden aiheuttamat menot eivät tämän seurauksena valtion budjetissa laske sitä tahtia kuin hallitus on kuvitellut.

Tämä on osoitus hallituksen työllisyyspolitiikan puutteista ja myös laiminlyönneistä. Kyse on siitä, että nykyisillä sosiaaliturvan, verotuksen, työnantajamaksujen ja työmarkkinoiden pelisäännöillä erityisesti vähemmän osaavat ja vähemmän tuottavat kansalaiset syrjäytyvät työmarkkinoilta. Näin näyttää käyvän myös ikääntyneemmille kansalaisille. Huippuosaajille meillä syntyy kyllä työpaikkoja. Se on hyvä asia. Mutta työttömyyden pitkäaikaistuminen uhkaa johtaa kansan kahtiajakautumiseen, jakautumiseen menestyjiin ja syrjäytyjiin. Kun työttömyyden aiheuttamat menot valtion budjetissa eivät laske, se aiheuttaa jatkuvia menoleikkaustarpeita muilla momenteilla ja on näin osaltaan vaikuttamassa hyvinvointiyhteiskunnan rapautumiseen.

Keskustan mielestä tarvitaan siis uudistuksia,

joilla saadaan kysyntää myös vähemmän osavien ja ikääntyvien kansalaisten työlle. Sitä voi löytyä erityisesti palvelualoilta ja työvaltaisilta aloilta. Tästä syystä keskusta on ehdottanut toimenpiteenä ensinnäkin tuloverokevennyksen kohdentamista entistäkin selkeämmin pieni- ja keskituloisille ja toiseksi työnantajamaksujen uutta porrastusta niin, että työnantajamaksut porrastettaisiin työntekijän palkkatason mukaan, jolloin aivan pienistä palkoista työnantajan välilliset kulut olisivat huomattavasti alemmat kuin nykyiset. Työllistäessään pitkäaikaisyöttömyysuhanalaisen henkilön, joka todennäköisesti ei työllisty huippupalkka-aloille, mikä on tunnustettava, työnantaja ei joutuisi maksamaan kovin paljon enempää kuin palkan. Työnantajan varsinaiset muut sosiaaliturvamaksukustannukset jaettaisiin toisella tavalla niin, että tavallaan parempipalkkiset työntekijät osallistuisivat niihin enemmän. Tämä olisi myös tapa, jolla saataisiin syntymään markkinoilla kysyntää työvaltaisilla ja palvelualoilla työntekijöille ilman, että tarvitsee maksaa mitään erillisiä subventioita, joita nyt tehdään erilaisten palkkaperusteisten tukien ja muiden kautta.

Monet työvoimatoimiston johtajatkin ovat todenneet myös valiokunnalle asiantuntijakuulemisessa, että palkkaperusteisten tukien tarvitseman byrokratian ja paperityön hoitaminen alkaa olla jo aika iso osuus työvoimatoimistojen työstä. Jos sen sijaan työnantajan välilliset kustannukset — eläkemaksut, sosiaaliturvamaksut — porrastettaisiin toisella tavalla, syntyisi tavallaan automaattisemmin kysyntää myös pienipalkkaisten ihmisten työvoimalle, juuri niille ihmisille, jotka nyt tahtovat syrjäytyä pitkäaikaistyöttömiksi tai eläkettä odottelemaan.

Keskusta kannattaa myös pitkäaikaistyöttömien koulutusmahdollisuuksien parantamista. Olemme johdonmukaisesti esittäneet koulutusvakuutuksen ehtojen lieventämistä niin, että työttömien opiskelumahdollisuuksia parannetaan.

Kannatamme myös paikallisille työvoimatoimistoille väljempiä mahdollisuuksia räätälöidä työttömien tarpeisiin sopiva tie työmarkkinoille.

Eduskunnan on syytä kiinnittää huomiota myös siihen, että työmarkkinatukilaisten osuuden kasvu työttömistä tulee lisäämään köyhyysongelmia. Työmarkkinatuen taso on verotuksen jälkeen alhainen. Työmarkkinatuen lapsikorotukset on karsittu tämän hallituksen aikana. Työmarkkinatuki on puolison tulojen suhteen varsin tiukasti tarveharkintainen. Puolisolla ei

tarvitse olla tuloja kuin 6 000—7 000 markkaa kuukaudessa, kun toisen, työttömän, puolison työmarkkinatukea aletaan jo vähentää. Keskusta on ehdottanut myös korjausta näihin asioihin perusturvaa vahvistaen niin, että työmarkkinatuen tarveharkintaisuudesta asteittain luovuttaisiin. Myös nämä ehdotukset sisältyvät keskustan työreformiohjelmaan. Se on siis myös perusturvan puolustamisen ohjelma.

Lisäbudjettivastalauseessa keskusta kiinnittää huomiota myös kotitaloustyön tukikokeiluun, jonka määrärahat eivät ole kuluneet, koska tukijärjestelmä on ollut liian monimutkainen. Ehdotamme vastalauseessa ponsiesitystä siitä, että kotitaloustyön verovähennysoikeus ulotetaan koko maahan ja vähennyksen enimmäismäärä tulisi olemaan 10 000 markkaa kotitaloutta kohti vuodessa. Se varmasti lisäisi tuen kysyntää ja myös kotitaloustyön teettämistä ja myös sitä kautta loisi työpaikkoja nimenomaan niille ihmisille, jotka nyt ovat pitkäaikaistyöttömyysuhan alaisia.

Aivan lopuksi, arvoisa puhemies, kiinnitän huomiota siihen, että jälleen kerran lisäbudjetin kautta hallitus esittää maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin lisärahoitusta. Eduskunta on jo kerran kiinnittänyt huomiota siihen, että hallitus on syyllistynyt jatkuvasti tämän momentin alibudjetointiin. Varsinaisessa budjetissa esitetään tietoisesti alhaiset määrärahat, ja joka vuosi on lisäbudjetissa jouduttu tuomaan lisää, tällä kertaa 154 miljoonan markan lisämäärärahat. Jatkossa maatalousyrittäjien lomituspalvelukustannukset on budjetoitava oikealla tasolla jo varsinaiseen budjettiin. Tällainen toiminta vaikeuttaa lomatoiminnan pitkäjänteistä järjestämistä.

Ed. U o t i l a : Arvoisa rouva puhemies! Puutun vain kahteen asiaan eli muutamalla sanalla Soneraan ja eräänlaiseen lempiaiheeseeni, telakatukeen.

Sonerasta sen verran, että kun kaupan onnistumista on arvioitu, ääripäässä jotkut puhuvat miljardien markkojen hukkaamisesta, miljardien markkojen tappiosta, ja toisaalta joiltakin asiantuntijatahoilta on tullut sen tyyppejä lausahduksia, että on tehty vuosikymmenen diili eli onnistuminen on ollut suorastaan erinomainen omistajien kannalta katsottuna, ja tässä tapauksessa tietysti valtio keskeisenä omistajana. En ole asiantuntija enkä pysty arvioimaan, onko niin tai näin. Kuitenkin täytyy todeta, kun nyt niin voimakkaasti markkinataloudessa eletään ja myös

valtion omaisuus markkinoille halutaan saattaa, kyllä tietysti joudutaan aika paljon lähtökohtaisesti markkinoiden ehdoilla ja markkinoilla syntyneen asiantuntemuksen pohjalta ratkaisuja tekemään.

Ministeri Aura aiemmin kertoi perusteluja, mitä liikenneministeriö on nähnyt tälle kaupalle ja sen onnistumiselle. Hän korosti sitä, kuinka tärkeää on se, että tällaisen annin jälkeen myös sen jälkeinen kurssikehitys on myönteinen ja että sillä tavalla yrityksen asema pörssissä säilyy vahvana.

Mutta tätä, mihin on jo aiemmin puututtu, uskallan kyllä kritisoida aika voimakkaasti, että toimivan johdon jäsenet nostettiin erityisasemaan annissa. Tämä on aiheuttanut kritiikkiä. On paljon puhuttu epäoikeudenmukaisista optiojärjestelyistä yritysjohtajien osalta, ja kyllä tämä mielestäni vähän samaan sarjaan kuuluu, vaikka liikenneministeriön taholta on selvästi yritetty sanoa, että kysymys ei ole kannustin- tai palkkiojärjestelmästä. Sieltä todetaan, että johtajisto teki sijoituksia omalla rahallaan riskejä ottaen. Tosiasia oli kuitenkin, jos ajatellaan tavallista piensijoittajaa, että kyllä sisäpiiriin johtajilla oli erinomaisen paljon suuremmat mahdollisuudet arvioida tulevaa kurssikehitystä ja oman pääomasijoituksensa tuottomahdollisuuksia.

On puhuttu ja ministerikin mainitsi siitä, kuinka kansainvälisesti pidetään tärkeänä, että pörssi-yhtiöiden johtajat myös osallistuvat omistamiseen ja sillä tavalla näytävät esimerkkiä ja sitoutumistaan yhtiöön. Minusta aitoa sitoutumista ja aitoa luottamusta järjestelyyn olisi osoittanut se, että johtajat olisivat sitten, kun markkinoilla hinta oli määrätynyt, niin kuin se on nyt määrätynyt, tehneet sijoituksia ja luottaneet edelleen siihen, että kurssikehitys on myönteinen ja yhtiö näyttää jatkossa kyntensä. Kyllä tässä päästiin vaurastumaan sisäpiiritiedon avulla hyvin suurelta osin.

Mitä tulee tämän kaupan ajankohtaan ja siihen, olisiko ollut parempi tehdä ratkaisu myöhemmin, jollen väärin muista, niin Hex-indeksi Helsingin pörssissä oli pieniä pomppuja lukuun ottamatta jatkanut alamäkeä hyvin pitkään. Jostain kumman syystä juuri sinä viikonloppuna, kun Soneran kauppa tehtiin, käänös ylöspäin tapahtui. Olisiko se tapahtunut joka tapauksessa ja ilman tätä kauppaa, en tiedä, mutta hirveän vaikea on ennustaa sitä viikonloppua, milloin Hex-indeksi kääntyy ylös pitkäaikaisen laskun jälkeen. Siinä varmasti ei ainakaan meikämanen asiantuntemus riitä.

Väittäisin, että parempaa asiantuntemusta on toiseen aiheeseen eli telakkatukeen. Kun telakkatukea tältä vuodelta on käyttämättä sen vuoksi, että suomalaiset telakkayhtiöt eivät ole onnistuneet saamaan tilauksia sinä määrin, että myönnetty valtuutus olisi tullut käytettyä, vaan sitä jää käyttämättä, niin nyt mietinnössä valiokunta selkeästi edellyttää, että hallitus selvittää pikaisesti, millä toimenpiteillä voidaan turvata käyttämättä olevan telakkatuen tilausvaltuuksien käyttö ensi vuonna siten, että asiasta voidaan päättää vuoden 99 talousarvion käsittelyn yhteydessä.

Tämä on hyvä ponsi, mutta kun eilen saimme valtiovarainministeriöstä viimeisen korjauslistan, siinä olisi pitänyt olla hallituksen esitys vasta, millä valtuutuksen siirto ensi vuodelle tai sitä seuraavalle vuodelle tapahtuu. Sitä ei ollut. Hallituksessa oli kyllä varmasti tiedossa eduskunnan tahto siirtomäärärahan käytön osalta. Selkeästi hallitus on jättänyt tämän tahdon toteuttamatta, mutta jättää tietysti asiallisesti homman eduskunnan käsiin. Olen ollut aika luottavainen sen suhteen, että eduskuntasalissa jopa hallitusta paremmin ymmärretään tilanne, niin että budjetin yhteydessä tämä asia ratkaistaan ja myös budjettimietintöön vastaava ponsi tulee asian turvaamiseksi.

Telakkatuesta on hyvin paljon erilaista viestiä maailmalla liikkunut ja ainakin minä, ehkä taustastani johtuen, joudun vähän väliä käsityksiä oikomaan. Tilannehan on se, että eräessä toisessa kongressissa, ei tässä kongressissa vaan USA:n kongressissa, on jumissa se asia, että Oecd:n puitteissa ei telakkatuesta, tästä kielteisestä telakkateollisuuden tukemisesta, päästä eroon. Niin kauan kuin USA:n kongressi ei ratifioi Oecd-sopimusta, niin kauan sitä ei ratifioi Japanikaan ja niin kauan on päätetty myös Euroopan unionissa telakoita Euroopan unionin alueella tukea.

Nykyinen laivanrakennusdirektiivi päättyy tämän vuoden lopussa. Uusi on suunniteltu, mutta nyt on todettu, että ensi vuosi 99 ja seuraava vuosi 2000 on ylimenokausi, ja monet Euroopan unionin valtiot ovat ilmoittaneet, että ne jatkavat tämän ylimenokauden aikana tätä maksimissaan 9 prosentin suoraa tukea tilauksille. Minä kohdistaisin sormeni erityisesti valtiovarainministeriöön, mutta joka tapauksessa koko hallitukseen, joka on tässä asiassa ollut nimenomaan paavillisempi kuin paavi itse ja nähtävästi ei halua olla edes näiden häntien eli näiden tämän vuoden määrärahojen siirtämisen osalta aloitteellinen, vaan jättää tämän eduskunnan käsiin,

jotta ensi vuoden puolella mahdollisesti tuleviin tilauksiin voitaisiin tätä jo aiemmin myönnettyä, mutta käyttämättä jäänyttä rahaa käyttää.

Usein tulee myös väitettyä kaupungilla ja joskus eduskunnan käytävilläkin, että esimerkiksi Kvaerner Masa-Yardsille ei pidä telakkatukea antaa, kun ne tuet ovat valuneet norjalaisille omistajille. On todettava niin, että tämä vuosi mukaan lukien Kvaerner Masa-Yardsin tulokset ovat syntyneet sellaisista alustoimituksista, joissa ei ole ollut penniäkään telakkatukea mukana. Vasta ensi vuodesta eteenpäin tulee kysymykseen tilauskanta ja aiheuttama tulos, jossa telakkatukea on mukana.

Mitä vaikutuksiin tulee, telakkatuen merkitykseen, niin lukuihin jo aiemmin viitattiin. Mutta kun muistetaan, että pelkästään Masa-Yardsilla on henkilöstöä yhteensä alihankkijat mukaan luettuina lähes 8 000, 7 900, ja Oulun yliopisto on tutkinut, että yksi teollinen työpaikka luo kaksi välillistä työpaikkaa, niin päästään työpaikkojen yhteismäärässä pelkästään tämän yhtiön osalta lukuun 23 700. Kun siitä lasketaan vero- ym. maksutulot, niin se merkitsee 1 200 000 000:ta markkaa yhteiskunnalle tuloja verojen ja muiden maksujen muodossa vuodessa. Silloin jopa pienet ja suuremmatkin konserniavustukset omistajien suuntaan tulevat ihan toisenlaiseen mittaluokkaan. On muistettava myös se, että kun puhutaan pelkästään Masa-Yardsista, niin yhtiö on investoinut vuosittain olemassaolonsa ajan sekä Turkuun että Helsinkiin keskimäärin 300 miljoonaa markkaa vuodessa.

Kaiken kaikkiaan se, joka härjillä ajaa, se härjistä puhuu, mutta teen sen kyllä ihan tietoisesti ja ylpeänä ja olen sitä mieltä, että mitään järkeä ei ole siinä, että suomalainen laivanrakennusteollisuus tuollaisella paavillisempi kuin paavi itse -asenteella asetettaisiin huonompaan asemaan kuin muut kilpailijat ulkomailla. Olen tyytyväinen ja varma siitä, että tältä osin eduskunta luo myös ensi vuoden budjetin osalta jatkamisen edellytyksiä telakkateollisuudelle.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Uotila äskeisessä puheenvuorossaan puuttui telakkatukikysymykseen ihan ansiokkaalla ja hyvällä tavalla. Olen myös sitä mieltä, että tällaisissa olosuhteissa, missä elämme, suomalainen laivanrakennusteollisuus on pidettävä pystyssä. Tässä pystyssä pitämisessä tietysti merkittävänä tekijänä on yhteiskunta. Tässä on vain eräs sellainen piirre, joka keskisuomalaisia ja itäsuomalaisia hieman aina askarruttaa, kun telakkatukia

kesken vuottakin saatetaan myöntää. Näkyvätkö nämä sitten sillä tavoin lukemissa, että aluekohtainen vertailu on valtion tukimuotojen välillä yhdenmukainen, vai jääkö ikään kuin Etelä-Suomeen sellaista arvoa, joka ei ole vertailukelpoinen itäsuomalaisten ja pohjoissuomalaisten kanssa? Se on keskusteluttanut aina tuolla, mutta se on toinen kysymys ja se on selvitettävä, jos kerran tarvis vaatii.

On aivan hyvä, että täällä muutamissa keskustan puheenvuoroissa on kannettu huolta työttömyysturvajärjestelmän kysymyksistä siinä mielessä, että jotain olisi korjattava. Siinä on nyt korkea aikakin. Ainakin viime hallituskaudella työttömyysturvajärjestelmälainsäädäntöön kylä tehtiin sellaisia uudistuksia, että ne vaikeuttivat erittäin paljon asioiden hoitamista, aiheuttivat tietyllä tavalla oikeuden menetyksiä tai ainakin niitten viivästyistä ja kasvattivat byrokratiaa mielettömät määrät. Tiedän sen entisestä työstäni hyvin ja olen useissa yhteyksissä tämänkin hallituskauden aikana yrittänyt puuttua asiaan, mutta pahimpia epäkohtia työttömyysturvallainsäädännöstä ei ole saatu valitettavasti korjattua. Se olisi yksinkertaistamassa järjestelmää ja ehkä voimavaroja suuntaamassa paremmin yhteiskuntaa palvelemaan kuin pelkästään paperin pyörittäminen ja kuittien katseleminen.

Täällä on myös puututtu paljon poliisihallinnon tilanteeseen. Muutama sana liikkuvan poliisin osalta. Olen paljon ollut yhteydessä liikkuvan poliisin edustajien kanssa ja vähän tuskaantuneena todennut sen, että resursseja sieltäkin ollaan vähentämässä aikana, jolloin autoistuminen ja liikenne kasvaa jatkuvasti, ei pelkästään autoistuminen, vaan vesiliikenne, ja Itä-Suomessa tämä koetaan hyvinkin merkittävänä kysymyksenä. Meillä on paljon vesistöjä, joissa liikutaan paljon, ja lisääntymään päin on tietysti moottori- ja kalaliikenne, joka myös omalta osaltaan on varmasti aiheuttamassa lisävalvontaa. Jos sivutoimipisteitä hyvinkin keskeisiltä alueilta lakkautetaan, ei tällaista kehitystä voi pitää suotavana. Ymmärrän hyvin kyllä liikkuvan poliisin taholta tulleet kriittiset kannanotot ja huolen siitä, millä tavalla liikennettä pystytään tässä maassa valvomaan, millä tavoin tiellä liikkujien, vesillä liikkujien ja luonnossa liikkuvien turvallisuutta pystytään takaamaan.

Arvoisa puhemies! Voimakkaan talouskasvun seurauksena työllisyys on kohentunut, vaikkakin tosi tuskastuttavan hitaasti, itse asiassa jo kolmen vuoden ajan. Koko tämän vaalikauden ajan työllisyys on lisääntynyt yli 120 000 henkilöllä.

(Ed. Aittoniemi: Ovatko kurssilaiset mukana siinä?) — Arvoisa ed. Aittoniemi! Kurssit saattavat joistakin tuntua vähän pahoilta, mutta palautteitten mukaan siellä on myös erittäin tyytyväisiä kurssilaisia. Kurssien käymisen jälkeen moni on löytänyt leipäpuunsa, joten ainakaan kaikkia ei voi pistää huonojen asioiden piikkiin. (Ed. Aittoniemi: Ilmaista orjatyövoimaa!)

Varmasti tulee käymään kuten aina tällaisen pitkään jatkuneen kasvun jälkeen, että kasvu väistämättä hidastuu, ja näinhän näyttää olevan käymässä myös tällä hetkellä. Pääasiassa tämä johtuu muista kuin kotimaisista tekijöistä. On pelättävissä, että hidastuva kasvu tulee näkymään työttömyyden varsin suotuisan kehityksen katkeamisena. Erityisesti tämä heikentäisi niiden alueitten asemaa, joilla muutenkin ollaan talouden elpymisen ja työttömyyden laskun suhteen vasta alkuvaiheessa. Kaikissa tapauksissa ja kaikilla alueilla ei ole päästy tuossa suhteessa vielä edes kunnolla alkuunkaan.

Kun tilanne on tämä, olisi jo lisäbudjetissa pitänyt tarkemmin harkita esimerkiksi rakentamiseen kohdistuvia budjettivaroja. Erityisen tärkeää olisi ollut mielestäni lisätä rakentamisen määrärahoja, ylikuumenemisesta kun ei ole tietoaakaan, ei ainakaan Itä-Suomen alueella vielä tänäkään päivänä. Tiedämme hyvin, että pääkaupunkiseudulla asuntorakentamiselle on selvät tilaukset, mitä seikkaa ei tietenkään sovi missään vaiheessa unohtaa. Asuntotuotantoon olisi pitänyt lisätä myöskin lisätalousarviossa määrärahoja, koska on vaarana, että koko asuntotuotannolle asetettuja tavoitteita ei saavuteta.

Mutta yhtä tärkeää on myös se, ettei muuta osaa Suomesta unohdeta. Sieltäkin löytyy kosolti mielekästä rakentamista, jossa valtiollaan mukanaolo on ehdottoman välttämätöntä. Tässä mielessä ajatteluttaa melkoisesti se, että valtio on supistamassa voimakkaasti omaa rakentamistaan tai on supistamassa tukeaan hyvinkin tarpeellisissa investointikohteissa.

Valtion omien investointien laajamittaisemalle käynnistämiseksi tai käynnissä pitämiseksi olisi ollut niin ikään varsin hyvät suhdanne- ja työllisyyspoliittiset perustelut. Kun kohdennus olisi tehty alueille, joilta löytyy, kuten jo totesin, aitoja ja tarpeellisia investointikohteita, joiden monen kunnan rakennusalan työllisyys ja sitä kautta myös muiden toimialojen työllisyys kyety pitämään siedettävämällä tasolla kuin tänä päivänä. Hankkeiden rahoitukseen ei välttämättä olisi kulunut hirvittävästi rahaa, vaan pienilläkin panoksilla olisi saavutettavissa kohtuullisia

tuloksia, kun edes pieni osa valtionyhtiöiden omistuspuhjan laajentamisesta saaduista tuloista olisi käytetty rakentamista ja työllisyyttä tukeviin kohteisiin.

Nihkeää suhtautumista ei ainakaan tällä kertaa voi perustella rakentamista ja koko kansantaloutta uhkaavalla ylikuumenemisella, kun koko Eurooppaa ja muutakin maailmaa uhkaa pikemminkin hintojen epätoivottu lasku. Selytyksenä lienee haluttomuus valitettavasti monessa tapauksessa hoitaa työttömyyttä pitkäjänteisesti, vastuullisesti ja valtiontalouden kannalta pidemmän päälle järkevästi.

Rakentamisen ja työllisyyssnäkökohtien lisäksi haluaisin näin ollen korostaa sitä, että budjetin valmistelussa ja sen seurannassa tulee olla mukana yhtä ministeriötä laajempien ulottuvuuksien arviointi. Sekä varsinaisen talousarvion että lisäbudjettien kohdalla on selvästi nähtävissä se seikka, että liian paljon katsotaan asioita yhden pääluokan tai yhden ministeriön näkökulmasta. Osin tämä on perusteltua, mutta niinkin laajan ongelman kuin työttömyyden hoidon kannalta unohtuvat usein sen yhteiskunnalliset sekä budjetin kokonaistaloudelliset vaikutukset.

Jatkossa pitäisinkin tärkeänä sitä, että yhden ministeriön menojen ja tulojen yksipuolista näkökulmaa laajennettaisiin koko budjettia koskevaksi. Tällöin esimerkiksi työttömyyden ja sen kohentamistoimien tarkastelu ulotettaisiin kaikkia pääluokkia koskevaksi ja tarkasteltavaksi otettaisiin lopullinen budjetin nettovaikutus. On todennäköistä, että alueellisesti merkittävästi vaikuttavat toimet saataisiin aikaan pienillä määrärahojen lisäyksillä, joiden lopullinen vaikutus budjettitasapainoon saattaa useissa tapauksissa — näin väitän — olla jopa positiivinen. Se edellyttäisi muutosta hallintokulttuuriimme, koska liian usein on joutunut tekemään sen johdopäätöksen, että ministeriöiden välinen kanssakäyminen kokonaistilanteen kartoittamiseksi ja arvioimiseksi ei toimi lähimainkaan parhaalla mahdollisella tavalla. Mustasukkaisesti kissanhännänvetokilpailua rahoista käytäessä olisi aina muistettava, että nuo markat, jotka meillä on eri ministeriöissä käytettävissä, ovat sentään lähtöisin ihan samasta kukkarosta.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Muutamaan asiaan tässä lisäbudjetissa.

Ensinnäkin sekalaisten tulojen kohdalla Sone-ra-kauppaan. Siitä on käyty aiemmin iltapäivällä keskustelua, ja toteaisin verojaoston saaneen sellaisen selvityksen asiasta, että tuolloin, kun

kauppaa valmisteltiin, Hex-indeksi oli laskussa ja osakkeiden hintakehityksen ei oletettu nousevan, mikä on osittain selittänyt sitä, miltä pohjalta valmistelutyötä tehtiin. Näin ollen tähän, mikä Soneran tuotto lopulta on, liittyy hirvittävän paljon jälkiviisautta. Oli paljon asioita, joita ei voitu ottaa huomioon, ja samanlaisia riskejä liittyy kaikkiin muihinkin kauppoihin. Tietenkin Soneran toimiala on sen laatuinen, että oletukset siitä, että hinnat myös nousisivat, ovat aika realistisia kaiken kaikkiaan.

Toinen asia, johon kiinnittäisin huomiota, on asumistukimääräraha. Esitys 80 miljoonan markan lisäyksestä perustui asunto- ja ympäristöjaoston kuulemiseen. Kun kuulimme ministeri Mönkärettä, hän totesi tämän asian. Esitimme, että 80 miljoonaa markkaa, joka puuttuu, pitää saada nimenomaan mietintöön sisälle lisäyksenä. Valtiovarainministeriöstä saatiin lopulta hyväksyntä tälle lisäykselle oikeastaan pitkän hampaidenkiristelyn jälkeen. Olen tyytyväinen, että tämä realistinen summa on nyt sisällä budjetissa. Tämähän on itse asiassa vain olemassa olevan asiointilan toteamista.

Arvoisa puhemies! Vielä kolmanneksi kiinnitän huomiota asemäärärahmomenttiin. Edustajamme turvallisuus- ja puolustusjaostossa, ed. Pykäläinen, esitti, että määrärahan lisäyksestä olisi siirretty 35 miljoonaa markkaa poliisitoimeen. Valitettavasti emme saaneet muutosesityksellemme kannatusta, minkä vuoksi poliisiasiaa joudumme enemmän käsittelemään varsinaisen budjetin yhteydessä.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Ilmeisesti Sonera-kaupassa kävi niin, että siinä jokuset sisäpiiritiedoilla toimineet tai asioista hyvän tiedon omanneet tekivät ennennäkemättömät tilit ennennäkemättömän lyhyeen aikaan. Tietenkin tällaisessa tapauksessa on vaikea näin jälkikäteen arvioida, mitä kaikkea olisi pitänyt tehdä, mutta ilmeisesti jotenkin olisi täytynyt toisin menetellä.

Sen sijaan työttömyysturvauudistuksen yhteydessä, kun työttömyysturvauudistusta käsiteltiin, tiedettiin aika tarkkaan, miten tässä tulee käymään. Kerroimme niistä epäilyistä, kuinka tässä käy. Muun muassa valtiovarainvaliokunnan mietintö osoittaa, että näin siinä on käynyt kuin silloin työttömyysturvauudistusta tehtäessä epäilimme.

Ansiosidonnaisen työttömyysturvan saantia vaikeutettiin silloin. Silloin sanottiin, että työttömiä pitää kannustaa. Työttömiä ryhdyttiin ”kan-

nustamaan” pidentämällä työssäoloa kuudesta kuukaudesta 43 viikkoon eli 10 kuukauteen ja yhteen viikkoon. Se on johtanut siihen, että pitkäaikaistyöttömät, 500 päivää ansiosidonnaisella olleet, ovat pudonneet työmarkkinatuella, ja tämä putoaminen näyttää edelleenkin jatkuvan. Muun muassa valiokunnan mietinnössä myös tämä tunnustetaan.

Vuoden aikana ansiosidonnaiselta työttömyysturvalta on pudonnut noin 30 000 työntekijää. Se tietenkin merkitsee sitä, että heidän toimeentulonsa on merkittävästi heikentynyt. Heistä monista on tullut toimeentulotukiasiakkaita, ja syrjäytymisen uhka entisestään kasvaa.

Toinen asia, josta varoitettiin, oli se, että kun työvoimakoulutuksen laskeminen työssäolotoon 16 viikon ajalta oli määräaikainen ja päättyy tämän vuoden lopussa, se tulee osaltaan kiihdyttämään edelleenkin sitä, että ansiosidonnaisella olevat työttömät tulevat putoamaan entistä helpommin työmarkkinatuella. Tästä tietenkin aiheutuu omat ongelmansa.

Työvoimakoulutusta käytti työssäoloehdon saavuttamiseen ensimmäisellä vuosipuoliskolla erään valiokunnassa kuullun asiantuntijan mukaan vain noin 3 400 henkilöä. Loppujen lopuksi aika pieni joukko työttömistä yleensä voi käyttää sitä hyväksi, mutta nyt tämäkin mahdollisuus ollaan katkaisemassa. Hallitus ei ole antanut esitystä, että työvoimakoulutuksen laskemista työssäolotoon jatkettaisiin ensi vuonna edelleen.

Työttömiä oli työvoimaministeriön tilaston mukaan lokakuun lopussa 346 000. On tietenkin hyvä, että työttömien määrä on pienentynyt. Se on hyvä asia, mutta missään tapauksessa tämä työttömyyden laskuvauhti ei riitä siihen, että työttömyys puolittuisi tämän hallituskauden aikana puhumattakaan siitä, että voitaisiin ruveta puhumaan täystyöllisyydestä.

Yli vuoden työttömänä olleita työnhakijoita oli tilaston mukaan 105 700 henkilöä. Yli kaksi vuotta työttömänä olleita oli noin 53 000. Kaikki, jotka yli kaksi vuotta ovat olleet työttöminä työnhakijoina, ovat pudonneet myös ansiosidonnaiselta työttömyysturvalta.

Tässä on todella suuri epäkohta, joka tulee näkyviin myös siinä, että valtion budjetissa sosiaali- ja terveystieteiden pääluokasta ansiosidonnaisen työttömyysturvan määrärahoja jää käyttämättä. Siihen vaikuttaa tietenkin myös työttömyyden aleneminen, mutta siihen ennen kaikkea vaikuttaa se, että ihmiset putoavat ansiosidonnaiselta työttömyysturvalta työmarkkinatuella.

Toisaalta lisäbudjetissa näkyy se, että työmarkkinatukeen tarvitaan odotettua paljon enemmän rahaa. Se tietenkin johtuu taas siitä, että ihmiset eivät voi saada ansiosidonnaista työttömyysturvaa tai työtä; työhän on tietenkin vaihtoehto, mutta kun ei myöskään työtä saa. Näin ollen myös tapahtuu niin, että työttömyyden kustannukset siirtyvät entistä enemmän veronmaksajien maksettavaksi. Työmarkkinatukihan maksetaan kokonaan verovaroista. Sen sijaan ansiosidonnaisessa työttömyysturvassa maksajina ovat myös työntekijät itse ja työnantajat, eli työttömyyden kustannuksia siirretään pelkästään veronmaksajien maksettavaksi.

Työttömyyden rakenteesta lainaan valtiovainvaliokunnan mietintöä: ”Saadun selvityksen mukaan työttömyyskassoihin kuuluvien osuus työttömistä on alentunut tuntuvasti viime vuosina. Esimerkiksi vuoden 1996 joulukuussa kassan jäsenen osuus oli 55 %, kun se on tällä hetkellä noin 44 %. Työmarkkinatukea saavien lukumäärä on kuitenkin vastaavana aikana lievästi kasvanut, vaikka työttömien työnhakijoiden määrä on alentunut lähes 80 000 henkilöllä.”

Tästä tulee selvästi näkyviin se, että vaikka työttömyys laskee ja helpottuu, mikä on — korostan edelleenkin — hyvä asia, siitä huolimatta ihmiset putoavat ansiosidonnaiselta työmarkkinatuella ja sitä kautta myöskin työttömyyden jatkuessa toimeentulotuella ja ovat syrjäytymässä yhteiskunnasta. Näin ollen pitäisi välttämättä lisätä työllistämismäärärahoja tuntuvasti, jotta työttömät voitaisiin työllistää. Silloinhan ei tietenkään tarvitse työttömyysturvarahoja, jos ihmiset työllistetään.

Sitä suuremmalla ihmetyksellä en lukenut, kun katsoo näitä tietoja, että työvoimaministeriön kansliapäällikkö Pertti Sorsa on vaatinut hallitukselta pikaratkaisua työttömyyseläkeputken katkaisemiseksi. Sorsan mukaan putken katkaiseva laki voitaisiin saada voimaan jo ensi vuoden maaliskuun alusta. Tällä hetkellä on ansiosidonnaisella työttömyyspäivärahalla noin 45 000—50 000 työtöntä odottelemassa työttömyyseläkkeen laukeamista 60 ikävuoden täytyessä.

Tämä on, kun katsoo tilannetta työttömyyden kehityksen jatkuessa, todella uskomattoman ikävä hanke työttömiä kohtaan, sillä jos työttömyyseläkeputki pannaan kiinni, se merkitsee sitä, että nämä ihmiset joutuvat odottamaan pahimmassa tapauksessa jopa 15 vuotta varsinaiselle eläkkeelle pääsyä, sillä tosiasia on, että 50-vuotiaista työtöntä ei enää yksityinen sektori

palkkaa. Tästä tietenkin seuraa se, että hyvin suuri joukko ihmisiä syrjäytetään kokonaan. On muistettava, että työttömyyseläkeputken ikärajaan nostettiin 55 vuodesta ja kuukaudesta 57 vuoteen ja yhteen kuukauteen, mikä sekkin omalta osaltaan aiheuttaa ongelmia. Nyt on erityisen paha tilanne niillä työttömillä, jotka joutuvat joukkoirtisanomisten kohteeksi esimerkiksi josain 50 vuoden ikärajan tuntumassa.

Tampereella Tamrock, jonka omistaa ruotsalainen Sandvik-konserni, joukkoirtisanoi yli 200 työntekijää. Tammikuun alusta irtisanomiset astuvat voimaan. Täällä oikealta laidalta väitetään, että voi valita joko työssäolon tai työttömyysturvan. Siinä ei kysytty työntekijöiltä, kumman te valitsette. Työnantaja tekee valinnan, ja se valinta johtaa portin ulkopuolelle.

Näissä tilanteissa pitäisi ehdottomasti yhteiskunnan turvata näiden jopa monen kymmenen vuoden työhistorian omaavien työntekijöiden toimeentulo ja eläketurva tulevaisuudessa, sillä kun he joutuvat esimerkiksi 50 vuoden iässä työttömiksi ja putoavat työmarkkinatuella, he menettävät myöskin tulevan ajan oikeutensa tulevaan eläkkeeseen. Heidän eläketasonsahan tulee jäämään sitä kautta tavattoman alhaiseksi. Tähän ainoana lääkkeenä on tietenkin se, että ihmisille järjestetään työtä.

Arvoisa puhemies! Tulen lisäbudjetin yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään esityksen, että momentille 34.06.77 määrärahaa lisätään 200 miljoonaa markkaa, jota voidaan käyttää erilaisiin rakennusinvestointihankkeisiin huomioon ottaen alueelliset työttömyys- ja kehittämissuunnitelmat. Samalla määrärahaa voitaisiin käyttää myöskin perustienpidon peruskorjauksiin ja vaikkapa vain kuntien kierrätyskeskusten ylläpitämiseen, millä työllistetään nuoria ihmisiä. (Ed. Aittoniemi: Mistä rahat otetaan?) — Rahat otetaan poistamalla armeijan asehankintamäärärahojen lisäys 200 miljoonaa markkaa. (Ed. Aittoniemi: Työttömiä lisää!) — Arvoisa ed. Aittoniemi, haluan muistuttaa, että rahaa esimerkiksi Kuorevedelle on mennyt työllistämiseen, jos puhutaan miljardikaupalla. Kun kepu päätti Hornetan-hankinnat, sinne on jopa toistakymmentä miljardia mennyt rahaa. Silti ei pystytty ihmisiä työllistämään. Näille Kuoreveden ihmisille olisi paljon halvempaa ja edullisempaa se, että se raha jaettaisiin suoraan niille työntekijöille kuin että se asehankintojen kautta kierrätetään, koska siitä aina tahtoo näköjään osa mennä ulkomaille, ulkomaisille aseyhtiöille.

Mielestäni on välttämätöntä, että työllisyys-

määrärahoja lisätään sellaisiin kohteisiin, joita yhteiskunta tarvitsee. Aseita meillä on aivan tarpeeksi.

Ed. P u h j o : Arvoisa rouva puhemies! Vuoden 1998 varsinaisessa talousarviossa puolustusmateriaalihankinnat ovat jo ennätystasolla eli 4,7 miljardia markkaa. Siitä huolimatta esitetään vielä lisämäärärahaa materiaalihankintoihin 200 miljoonaa markkaa. Määrärahaa on perusteltu Ilmavoimien lentotoiminnan turvaamisella ja puolustustarvike- ja lentokoneeteollisuuden työllisyyden turvaamisella. Mutta minun mielestäni nämä asiat tulisi hoitaa puolustusministeriön normaalien toimintamäärärahojen puitteissa ja materiaalihankintoihin osoitettujen määrärahojen sisäisin siirroin. On jotenkin outoa, kuten täällä on jo esitetty, että viime vuosina yli 2 miljardia markkaa lisäbudjeteilla on lisätty asehankintoja. Kun nyt on ollut aika runsaasti sosiaalisia määrärahaileikkauksia ja julkisten palvelujen leikkauksia, minusta tämä esitys ei ole perusteltu.

Olen tehnyt myös itse aloitteen tämän 200 miljoonan markan poistamisesta ja tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä kannattamaan ed. Janina Anderssonin esitystä rahan poistamisesta. Tuen myöskin ed. Kuopan esitystä 200 miljoonan markan määrärahan osoittamisesta työllisyyden hoitoon.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Tämän lisäbudjetin osalta on syytä tarkastella muutamia asioita, vaikka tämä aika pitkälle on niin sanottu rutiinilisäbudjetti.

Tässä keskustelussa työllisyys on noussut esille, niin kuin on luonnollistakin. Työllisyystilanne sinänsä on parantunut maassamme muutamana vuoden ajan, mutta ehkä kuitenkin suhteellisen hitaasti, kun sitä paranemista verrataan talouden kasvulukuihin. Tämä lisäbudjetti kertoo työllisyystilanteesta aika murheellista kieltä, kun näitä lukuja vertailee. Ed. Kuoppa niihin jo viittasikin.

Työttömyysturvalain mukaiseen perusturvaan varsinaisessa budjetissa osoitettua määrärahaa vähennetään 217 miljoonalla markalla, eli siellä on merkittävä vähennys, mutta sitten työmarkkinatuen momentille esitetään lisäystä 461 miljoonaa markkaa eli yli kaksinkertainen määrä työmarkkinatuella. Tämä kertoo siitä, että yhä suurempi joukko ihmisiä on työmarkkinatuen varassa, ja heidän asemansa pitäisi nousta huolen aiheeksi.

Mitä on tehty, mitä hallitus on tehnyt ja mitä työmarkkinoilla tapahtuu näiden ihmisten tilan-

teen saamiseksi paremmaksi, jotka ovat tippuneet työmarkkinatuella? He elävät todella niukuudessa. Heidän taloutensa on varmasti joka päivä niin tiukalla, että voi olla jopa ruuasta kysymys.

Pitkäaikaistyöttömiä ja työmarkkinatuella pudonneita ei pystytä työllistämään meidän järjestelmässämme niin kuin pitäisi. On luonnollista, että työnantajat vapaisiin työpaikkoihin ottavat mahdollisimman hyväkuntoisia työntekijöitä ja tällöin ehkä juuri nämä, jotka työmarkkinatuella ovat, jäävät ikään kuin jälkijunaan, ja se sitten näkyy sekä määrärahakysymyksenä että myös yhteiskunnallisena ongelmana muutoin. Näiden ihmisten kohdalla syrjäytyminen on vakava ongelma. Se on niin vakava ongelma, että siihen pitäisi voimakkaasti puuttua.

Lisäbudjetissa on Raha-automaattiyhdistyksen varoista osoitettu pieni määräraha nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi tarkoitettujen projektien käynnistämiseen taikka jatkamiseen tai tehostamiseen. Se on yhdistetty johonkin liikunnan kanssa samoihin lukuihin, eikä ole tarkkaa tietoa edes siitä, paljonko tuosta muistaakseni 30 miljoonasta markasta käytetään näihin syrjäytyneiden nuorten tilanteen auttamiseen tarkoitettuihin projekteihin.

Olen lisätalousarvioalioitteessa esittänyt, että 5 miljoonaa markkaa osoitettaisiin lisää nuorten syrjäytymistä ehkäisevien hankkeiden tukemiseen momentille 29.98.50. (Ed. Aittoniemi: Mitä ne olisivat?) Summa on pieni mutta se olisi selvä ojennus tässä vaiheessa näin vuoden lopulla siihen, että tähän ongelmaan eduskunnassa kiinnitetään vakavaa huomiota. — Ed. Aittoniemi, näitä projekteja on hyvin paljon eri puolilla erilaisilla järjestöillä, seurakunnilla ja muilla, jotka näkevät ihmisten hädän, sen hädän, jota täällä ei nähdä. Täällä pitäisi se nähdä ja puuttua siihen, jotta näitten nuorten tulevaisuutta voitaisiin auttaa, että he eivät ajaudu täydellisesti yhteiskunnan normaalielämän ulkopuolelle. (Ed. Aittoniemi: Ollaan samaa mieltä, minä vain kysyin!) — Arvoisa puhemies, toivottavasti koko sali olisi tästä samaa mieltä, jolloin voitaisiin tuo 5 miljoonaa lisätä. Valitettavasti valiokunta ei sitä ole lisännyt eikä edes vastalauseeseen ole suurin oppositiopuolue sitä sisällyttänyt, se on vähän ikävä todeta. (Ed. Pulliainen: Eivätkö ne osaa hoitaa asioita?)

Arvoisa puhemies! Tämä työllisyyskysymys on vakava kysymys kaiken kaikkiaan. Nyt kun on talous monta vuotta kasvanut, se ei ole parantunut, niin kuin olisi voinut odottaa ja olettaa,

jolloin tarvitaan uudistuksia työelämässä. Varmaan tarvitaan jonkinlaista työreformia, vaikka tuo sana onkin nyt saanut erittäin huonon maineen ja kaiun kaikkialla. Kuitenkin uskallan sanoa, että vaikka keskustan työreformi näyttää jatkuvasti muuttuvan sisällöltään, siinä on paljon sisältöä, joka pitäisi ottaa vakavasti tutkittavaksi ja monelta osin toteutettavaksi.

Mutta tällaiset uudistukset pitää toteuttaa kolmikantaista valmistelua noudattaen kaikkien osapuolten yhteisymmärryksessä. Yhtäkään osapuolta ei ole viisasta ajaa nurkkaan, vaan yhteisesti sopien ja rakentaen, ei julistaen ja tällä tavalla sanellen. Sillä menetelmällä ei saada aikaiseksi minkäänlaisia uudistuksia. Tiedämme toki, että kolmikantaneuvottelut ovat hitaita. Niissä edetään onnettoman huonosti, mutta sittenkin se on ainoa keino, jolla saadaan edes joitakin uudistuksia vietyä läpi ilman, että tulisi lakkoja ja yhteiskunnallisia levottomuuksia. Tällainen julistusmuotoinen työreformi ei tuota tulosta, vaan johtaa todellakin vaikeuksiin, joista on hyviä esimerkkejä viime vaalikaudelta.

Tarvitaan uudistuksia. Tuskin tässä salissa kukaan vastustaa työelämän uudistamista. Aika on muuttunut, olosuhteet ovat muuttuneet, ja ongelmat ovat niin syviä, että uudistuksia tarvitaan, mutta niiden toteuttamismalli on valittava hyvin huolellisesti. Tästä olen oman käsitykseni lausunut, että vastakkainasettelulla ei päästä eteenpäin, vain sopien ja rakentaen yhteisymmärryksessä.

Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu poliisin määrärahoista. Viime vuoden lopulla, kun käsiteltiin tämän vuoden budjettia, hallintovaliokunta esitti ja valtiovarainvaliokunta hyväksyi ja lupulta eduskunta kokonaisuudessaan hyväksyi 30 miljoonan markan lisäyksen tämän vuoden budjettiin poliisin toimintamäärärahoihin. Nyt vastaavaa ei ole tapahtumassa.

Vastalauseessa näkyy esitettävän 35 miljoonan markan lisäystä poliisin toimintamäärärahoihin. Varmasti tämä on asiallista ja hyvä, vaikka olemmekin jo joulukuulla hyvän matkaa. Taitaa olla 4 päivä joulukuuta, kun määrärahasta äänestetään, jolloin tänä vuonna ei enää paljonkaan ole aikaa muuten kuin joulunpyhiksi poliiseja palkata. Ei kai ole kovin järkevää liikkua tässä mielessä välttämättä näin kovin usein, kuin mihin nyt on menty, eli että tehdään peräti epäluottamuslause tässä yhteydessä. Se tuntuu kyllä yliampuvalla, vaikka on selvää, että poliisin toimintamahdollisuuksia hallitus on laiminlyönyt jatkuvasti hyvin karkealla tavalla.

Vaikka tätä kritisoin, todennäköisesti kokonaisuuden kannalta epäluottamusta itsekin äänestän tässä yhteydessä, kun asia esiin tulee, mutta en pidä kovin fiksunä tapana politikoida tällaisella asialla epäluottamuslauseen muodossa, varsinkaan kun ollaan jo joulukuussa todella pitkällä ja varsinainen budjetti on tulossa käsitteilyyn kahden viikon sisällä.

Arvoisa puhemies! Satovahinkoihin hallitus on suhtautunut hyvin nuivasti. Lisäbudjetti ei anna sellaisia määrärahalisäyksiä, joilla maatalouden todella katastrofaalinen tilanne voitaisiin pelastaa ja parantaa. Suomi luovutti maatalouspolitiikkansa edellisen hallituksen johdolla Euroopan unionin hoidettavaksi. Nyt vain tällaiset vahingot on meidän itse maksettava. Niistä on kannettava vastuu, ja niihin tulee lisätä määrärahoja niin, että maataloutta ei tällä tavalla ajeta alas, niin kuin nyt on tapahtumassa. EU vie Suomelta maatalouden, ja nyt hallitus vauhdittaa sen viennin nopeutta, kun ei huolehdi satovahinkojen korvaamisesta asianmukaisesti.

Arvoisa puhemies! Täällä on myös Sonerasta puhuttu paljon. Totean vain lyhyesti, että jälkiviisautta on jälleen ilmentynyt yhtä lailla kuin pankkituen osalta viime viikolla, kun keskusteltiin. Se oli pelkkää viisastelua jälkikäteen. Tietysti on niin, että olisi pitänyt — niin voi helposti sanoa, että olisi pitänyt — tietää, mikä Soneran osakkeen arvo tulee olemaan, kun vähän aikaa on kulunut. Mutta se on jälkiviisautta; näin on menetelty. Hallitus ansaitsee moitteet ja häpeän siitä, että se arvioi väärin. Sijoittajien, suurkapitalistien ja osittain myös pienkapitalistien salkkuihin vasemmistovetoinen hallitus antoi miljardin pari rahaa, joka olisi voitu saada valtion kautta täällä päätettäväksi ja työllisyys- ja muihin kohteisiin ohjattavaksi.

Vielä, arvoisa puhemies, totean, että puolustusmäärärahat näyttävät olevan aina lisäbudjetissa, vaikka luulisi, että niiden osalta varsinaiseen budjettiin osattaisiin arvioida määrärahat tarkemmin. Tämä on tullut tavaksi, ja se on huono tapa. Varsinaisessa budjetissa pitäisi budjetoida puolustusmäärärahat sille tasolle, mille ne aiotaan todella asettaa vuoden mittaan. Ne eivät ole sellaisia kiireellisiä menoja, joita lisäbudjetilla hoidetaan. Ihmettelen, että oikeuskansleri ei ole asiaan puuttunut, koska tämä on ilmeisesti vähintään kyseenalaista budjetin sisälöstä annettujen lakiemme kannalta eli se on niiden kanssa ristiriidassa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa herra puhemies! Tässä eduskunnassa on kalisteltu viime vuosien aikana aseita aika tavalla. Täällä käytiin laaja ja pitkä taisteluhelikopterikeskustelu. Enemmistö pystyi tuolloin torjumaan taisteluhelikopterihankinnat. Tässä maassa on enemmän aseita kuin koskaan aikaisemmin. Tästä on pitänyt, arvoisa puhemies, huolen erityisesti edellinen hallitus. Sen aikana hankittiin varsin paljon erilaista ulkomaista kalustoa tänne. Huolta on siis pidetty tavalla, joka nimenomaisesti on ollut myös, ja sen olemme tänään kuulleet, Suomen oman, kieltämättä pienimuotoisen puolustusvälineeteollisuuden edun vastaista.

Suomi on nyt Euroopan unionin jäsenvaltio. Kun suomalaiset saatiin äänestämään enemmistöllä liittymisen puolesta, oli keskeisenä motivaationa niin kutsuttu turvallisuus. EU koettiin nimenomaan turvallisuustakeena. Tämän kuvan, onko se oikea vai väärä, syntymiseen vaikutti tuolloinen tiedotuskampanja, joka sitä turvallisuutta painotti. Suomea ei siis uhkaa mikään, ja siinä mielessä on todella kyseenalaista, että edelleenkin ollaan nostamassa puolustusmäärärahoja ja vieläpä lisätalousarvion muodossa.

Näin ollen on hyvä ehkä todellakin miettiä, mikä turvallisuus on uhattuna. Sisäinen turvallisuus on uhattuna. Yhdyn niihin, jotka puhuvat poliisivakanssien vähäisyydestä ja sen ongelmasta. Se on todellista uhkaa. Mutta on myös toista uhkaa, hyvin lähellä ihmisten jokapäiväistä elämää oleva uhka, jota koetaan terveydenhoidon laitoksissa, sairaaloissa, vanhainkodeissa ja vanhusten hoitolaitoksissa. Siellä on hoidosta pula, sieltä puuttuu tekeviä käsiä, sieltä puuttuu rahaa, siellä on turvattomuus lisääntynyt.

Elämme tällaisessa länsimaaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa, joka on tottunut tarjoamaan myös heikompiosaisille jäsenilleen hyviä palveluja, mutta jos nämä palvelut häviävät, siitä todellakin lähtee sellainen turvattomuuden lumivyöry liikkeelle, joka uhkaa haudata paljon alleen. Tämän pitäisi olla tässäkin salissa huolenaiheena ja tähän pitäisi kohdistaa myös ratkaisuja. Tämä on todellista turvattomuuden lisääntymistä ja turvallisuusuhka.

Kun kuuntelin keskustelua asian käsittelyn alussa ja paikalla oli valtiovarainministeri, tuli tahtomatta mieleen viimeviikkoinen välikysymyskeskustelu. Tuolloin silloin vastuussa ollut

ministeri todisteli, ettei ole oikeastaan ongelmia terveyden- ja sairaanhoidossa. Nyt aivan samalla tavalla valtiovarainministeri todisteli, ettei poliisiasioissa ole ongelmia, ja hän oikein näytti vielä taulukoita puhujakorokkeelta, että ei olisi ongelmia.

Mutta ongelma on, arvoisa puhemies. Poliisivakansseja puuttuu ja nimenomaan Kaakkois-Suomesta: kotikaupungistani Kotkasta, lisäksi Haminasta, ed. Hurskainen mainitsi Imatran ja Lappeenrannan, sieltä puuttuu vakansseja. Kun ajatellaan huumorikollisuutta, kaakkoinen Suomi on erityisesti tämän erityisen ongelman kohteena. Se on hyvin ajankohtainen asia vaikkapa Kotkassa.

Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemi puhui asiaakin, kun hän mainitsi, että oppositio on aivan turhanpäiten viemässä hallituksen luottamusta lisätalousarviokysymyksessä, ja hän piti sitä ylimitoitettuna aseena tällaisessa keskustelussa. Toivon myös, että hän voisi myös itse äänestyskäyttäytymisessään omaa viestiään noudattaa.

Valtiovarainvaliokunta on mielestäni tehnyt hyvää työtä, kun on pystynyt kehittämään hallituksen esitystä muun muassa pääluokassa 35 asumistuen kohdalla. Haluaisin vielä mainita sen, minkä valtiovarainvaliokunta kirjaa, että saadun selvityksen perusteella valiokunta toteaa asumistukimenojen nousun johtuvan työllisyyden odotettua vähäisemmästä asumistukimenoja vähentävästä vaikutuksesta, siis siitä, että vaikka työllisyys olisikin parantunut, pitkäaikaistyöttömyyden pysyessä ennallaan tai hyvin korkeana eivät kuitenkaan asumistukimenot ole vähentyneet. Tämä on hyvin tärkeä huomio. Ympäristövaliokunta on varsin monessa kannanotossaan kiinnittänyt myös näihin asioihin huomiota.

Lopuksi jälleen toisesta asiasta, arvoisa puhemies. Olen tehnyt määrärahasesityksiä täällä jo useasti mainitun perustienpidon hyväksi ja myös sen vuoksi, että pääkaupunkiseudulta muun muassa Pohjois-Kymenlaaksoon Kouvolaan on aivan ala-arvoinen tieyhteys; se on vaarallinen. Mielestäni tuossa asiassa ei voi olla kyse myöskään rahasta. Muutamalla — painotan: muutamalla — miljoonalla markalla saadaan ohituskaistoja, pystytään tieprofilia parantamaan ja pahimmat ongelmat väliltä Koskenkylä — Kouvola poistamaan. Näin on viime vuosina tehty välillä Loviisa — Kotka Pyhtään ja Ruotsinpyhtään alueella ja saatu varsin pienillä taloudellisilla panostuksilla E18:n liikenneturvallisuutta parannettua.

Haluaisinkin mainita sen, että nykyinen Koskenkylä — Loviisa-tieratkaisu, joka ei ole moottoritie, joka ei ole edes sillä lailla moottoriliikennetie, että siinä olisi jotakin kovin erityistä, on oikea tapa viedä tielinjausta eteenpäin. Siinä on tavallista leveämmät ajokaistat kumpaankin suuntaan, ja mielestäni sen kaltaista tiestön kehittämistä ja myös uusien tielinjojen rakentamista tässä valtakunnassa on syytä toteuttaa, ei moottoritierakentamista. E18:lla panostaminen pääsääntöisesti moottoritierakentamiseen vie rahat muusta tienpidosta eikä ole valtakunnan tiestön kokonaiskehittämisen kannalta oikea tapa edetä.

Ed. K a r j a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Haluan kiinnittää lyhyesti kolmeen lisätalousarvion kohtaan huomiota.

Ensinnäkin poliisirahat.

Oppositiohan on tästä esittänyt huolensa, jopa epäluottamuslausetta hallitukselle tarjoten. Minäkin olen huolestunut kansalaisten turvallisuudesta ennen kaikkea sosiaalisen ja henkisen turvallisuuden osalta. Niiden horjuminen on se syy, joka tuottaa laiminlyöntien seurauksena myös sitä fyysistä turvattomuutta, joka taas edellyttää poliisiresurssien lisätarvetta. Tuon kehityskulun valitettavana seurauksena pidän näitten resurssien lisävaatimusta oikeutettuna. Olen ymmärtänyt, että niin lisätalousarvio kuin tuleva talousarvio vastaavat myönteisellä tavalla tuohon suuntaan.

Lisäresurssien oikean määrän hahmotteluun vaikeuden tuottavat ne ristiriitaiset tiedot, joita tilanteesta saa muun muassa poliisiorganisaation eri tasoilta. Tilannearviot kentän tasolta ja organisaation ylätasolta eivät vakuuttavasti muistuta toisiaan. Lisäksi ministeri Niinistön esittelemät luvut, joita minun ei ole syytä epäillä, käytettyjen määrärahojen kehityksestä esimerkiksi vuosina 94—98 vertaillen hämmentävät.

Oikeutetusti poliisinkin voimavarojen lisäystä edellyttäisi se muuallakin työelämässä vallitseva paineen lisäys, joka sekin todettuna tuottaa työssä väsymistä ja aikaistuvaa työstä poistumista. Kuitenkin johdonmukaisuuden vuoksi yhtä mitava huolestuneisuus tulisi kohdistaa moneen muuhunkin valtiontalouden säästökuurista kärsineeseen kohteeseen. Tässäkin yhteydessä taas kerran haluan todeta, että kuntien heikkenevät mahdollisuudet suoriutua palvelutehtävästään ja työelämän pirstoutumisesta johtuva perusturvallisuuden heikkeneminen ovat se perimmäinen huoli, jota tässäkin talossa olisi syytä kantaa

muun muassa silloin, kun poliisirahoista puhutaan.

Toiseksi kohtaan Yritystoiminnan investointien ja kehityshankkeiden tukeminen.

Hallitus ehdottaa tuolta momentilta vähennettäväksi 40 miljoonaa markkaa. Tähän valtiovarainvaliokunta toteaa, että alueellisesta ja alakohtaisesta erilaisuudesta johtuen määrärahaa ei ole voitu optimaalisella tavalla hyödyntää, siis tuollaisena yrityksenä ymmärtää vähennysehdotuksen.

Viestit omalta alueeltani kertovat paikallisen te-keskuksen vetäytyvän määräraahahakemusten osalta rahan riittämättömyyden taakse. Näin elinkeinotoiminnan ja työllistymisen kannalta tärkeät hankkeet, alueen kannalta tärkeät hankkeet joko kaatuvat tai viivästyvät. Jos tähän syylliseksi voidaan todeta byrokratian jäykkyyks ja valtion kirjanpito-ongelmat, tilanne on syytä mahdollisimman pian korjata. Niinpä valiokunnan vetoisuus asian korjaamiseksi tulevaisuudessa on paikallaan. Omalta osaltani toivon, että tuo tarkoitettu tulevaisuus jäljelle jäävien määrärahojen osalta käsittää jo tämän loppuvuoden.

Kolmas huomioni otsikosta Kotitaloustyön tukikokeilu.

Ihan ensinnä tällä kohden haluan yhtyä ed. Mähösen aiemmin käyttämään puheenvuoroon, jossa hän kritisoi työpolitiikkaa, työllistämistä, sen koordinaation puutetta, yhteistyön puutetta.

Kotitaloustyön tukikokeiluun varattiin kuluvalle vuodelle 200 miljoonaa markkaa. Saadun selvityksen mukaan määrärahasta käytettiin syyskuun loppuun mennessä noin 7,2 miljoonaa markkaa. Ero on valtava. Tieto herättää kysymyksiä ja edellyttää toimenpiteitä. Vielä hämmentävämpi, hälyttävämpi on tieto, että sen lisäksi hallintoinkin käytettiin tuossa yhteydessä 2,6 miljoonaa markkaa. Hyötysuhde hallinnonin ja todellisen toiminnan välillä on todella surkea, vaikka ottaisi huomioon hallintoinkin liittyvän option myöhemmin mahdollisesti lisääntyvistä tuloksista.

Arvoisa puhemies! Kansalaisten keskuudessa elää sellainen terve epäily, että niin työllistämiskuin EU-rahojenkin hyötyjät luvattoman suurelta osalta ovat keisarin uusien vaatteiden tekijöinä touhuavat huijarit. Lisätalousarvion välittämät tiedot kotitaloustyön tukikokeilun tähänastisista tuloksista eivät ole omiaan hälventämään noita epäilyksiä.

Ed. L i n d q v i s t : Herra puhemies! Huolen kansalaisten perusturvallisuudesta pitää olla yh-

teinen päättäjien keskuudessa. Saatujen selvitysten mukaan perusturvallisuus on heikentynyt poliisin toimintamäärärahojen niukkuuden vuoksi. Kuitenkin poliisin työtehtävät ovat lisääntyneet ja vaikeutuneet muun muassa kasvaneen päihde- ja huumeongelman vuoksi. Poliisin toimintamäärärahojen välitön lisätarve onkin 35 miljoonaa markkaa, jota keskusta esittää yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksyttäväksi.

Toisaalta, kuten ed. Karjalainen totesi, kotitaloustyötä on tuettu kokeiluna kahden eri tukijärjestelmän pohjalta: suorana tukena yrityksille Itä-Suomen ja Länsi-Suomen läänien alueella ja verovähennysoikeuden muodossa Etelä-Suomen, Oulun ja Lapin lääneissä, ja tulokset ovat olleet varsin vaatimattomia. Siksi keskusta esittää myös niiltä osin muutosta, jota yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulemme tarkemmin selvittämään. Mutta kotitaloustyön tukijärjestelmää on pyrittävä yksinkertaistamaan ja selkiyttämään sekä tuen tasoa nostamaan; niin on valiokuntakin edellyttänyt. Keskusta haluaa siihen lisätä, että valiokunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin kotitalouksien työllistämismahdollisuuksien parantamiseksi siten, että verovähennysoikeus ulotetaan koko maahan ja että vähennyksen enimmäismäärä on 10 000 markkaa kotitaloutta kohti vuodessa.

Lisäksi haluan todeta, että ihmettelen, ettei hallitus koe suurta huolta siitä, että työmarkkinatuella ovat pudonneet niin monet työttömistä, ja niitä toimia, joita tämän ryhmän eteen tarvitsisi kipeästi ja nopeasti tehdä, jäämme odottamaan hallitukselta pikaisesti.

Ed. Polvi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Haluan kiinnittää huomiota tässä puheenvuorossani vain yhteen lisäbudjetin kohtaan eli tähän poliisitoimen riittämättömiin resursseihin.

Suomalaisten turvallisuus ei ole kiinni vain siitä, paljonko on poliiseja tai kuinka suuret ovat poliisin määrärahat. Poliisien määrällä ja taloudellisilla resursseilla on kuitenkin huomattava merkitys sille, miten poliisi pystyy työtään tekemään muun muassa ennaltaehkäisemään rikoksien syntyä tai tekemään rikostutkintaa.

Ihmisten käsitys turvallisuudesta syntyy paljolti poliisin arkipäivän kautta. Mikäli ihmiset luottavat siihen, että poliisi pystyy tehokkaasti ennalta ehkäisemään rikoksia ja taistelemaan ri-

kollisuutta vastaan, myös ihmiset kokevat olonsa turvallisemmaksi. Tämän vuoden nuorisobarometrin mukaan nuoret luottavat yhteiskunnallisista instituutioista kaikkein eniten poliisiin. Kuinka kauan tämä luottamus voidaan säilyttää nykyisillä poliisiresursseilla?

Poliisin resurssit ovat olleet alimitoitettut koko vaalikauden. Konkreettisesti tämä näkyy täyttämättöminä vakansseina, kuten täällä salissa on jo lukuisia kertoja tänä päivänä todettu. Suomen reilusta 8 000 poliisimiehen virasta meillä on tänä vuonna täyttämättä 500—600 virkaa. Nykyresursseilla ensi vuonna täyttämättä jää 850 virkaa ja vuonna 2000 jo 1 050 virkaa.

Samaan aikaan Tampereen poliisikoulussa koulutetaan isoa määrää uusia poliiseja. Siellä on kaiken kaikkiaan noin 600 vuodepaikkaa näille poliisikokelasoppilaille ja lähes jokainen paikka on tällä hetkellä täynnä. Nyt näyttää siltä, että ellei resursseja huomattavasti lisätä poliisitoimeen, iso osa tämän poliisikursin käyneistä uhkaa jäädä suoraan työttömiksi, ja se on aika ennenkuulumatonta. Mitään sellaista ei ole todellakaan aikaisemmin Suomessa tapahtunut.

Nyt käsiteltävässä lisäbudjetissa poliisin määrärahoja tulisi nostaa sisäministeriön poliisiosaston ja poliisijärjestöjen mukaan 35 miljoonalla markalla. Ensi vuodelle rahan tarve on vielä paljon suurempi. Poliisin ylijohdon mukaan poliisin rahoituksen jälkeensä jääneisyttä olisi korjattava 125 miljoonalla markalla.

Täyttämättä olevien virkojen määrän merkitys on erityisen suuri, jos muistetaan, että Suomessa on muutenkin muuhun Eurooppaan verrattuna harvinaisen vähän poliiseja väkimäärään suhteutettuna. Italiassa ja Espanjassa on tällä tavalla vertailtuna noin kolminkertainen määrä poliiseja Suomeen verrattuna. Saksassa ja Alankomaissa poliiseja on suhteessa kaksinkertainen määrä Suomeen verrattuna. Myös muissa Pohjoismaissa on vähemmän asukkaita yhtä poliisimiestä kohden kuin Suomessa. Nykyisten tyhjillään olevien virkojen täyttäminen ei siis johtaisi Suomen osalta ainakaan poliisivaltioketjitykseen vaan edesauttais poliisin mahdollisuuksia huolehtia laajentuneista tehtävistään ja velvoitteistaan.

Herra puhemies! Poliisin resurssipula on joutanut moniin ongelmiin. Poliisin mahdollisuus huolehtia niin sanotusti normaaleistakin poliisitehtävistä on vaikeuksissa, puhumattakaan että poliisi pystyisi panostamaan niin sanottuihin tehostettuihin rikostorjuntatoimenpiteisiin. Yli puolet poliisilaitoksista on joutunut vähentä-

mään rikoksia ennalta estävää toimintaa eli esimerkiksi laillisuuskasvatusta kouluissa ja lähipoliisitoiminnalle tärkeää sidosryhmäyhteistyötä. Joka neljäs poliisilaitos ei pysty asettamaan enää ollenkaan ylimääräisiä viikonloppupartioita. Monien lyhytnäköinen toive liikennevalvonnan vähentymisestä on sekin toteutunut. Ikävä kyllä samalla esimerkiksi rattijuoppojen määrä liikennevirrassa on tutkimusten mukaan lisääntynyt 25 prosentilla vuodesta 1997.

Myös rikoksen uhreiksi joutuneet kärsivät poliisin resurssipulasta. Esimerkiksi kiireellisten hälytystehtävien toimintavalmiusaika eli aika, joka kuluu asiakkaan pyynnöstä poliisin paikalle tuloon kiireellisissä hälytystehtävissä, on pidentynyt kolmen viime vuoden aikana lähes neljällä minuutilla. Sitä vastoin kiireellisten hälytystehtävien määrä on vuodessa noussut noin 10 prosentilla.

Yhdessä kymmenestä asunto- ja automurtojen tai polkupyörävarkauksien kohteeksi joutuneesta saa sanoa suoraan hyvästit omaisuudelleen. Eli enää vain yksi kymmenestä tällaisesta rikoksesta ehditään selvittää. Useissa yksiköissä vähäiset omaisuusrikokset joudutaan vain kirjaamaan ylös. Asunto- ja automurtoihin sekä polkupyörävarkauksiin ei pystytä juurikaan suuntaamaan voimavaroja. Ja juuri tavallisten ihmisten kannalta nämä asiat ovat niitä läheisimpiä, koskettavia asioita, jotka luovat kansalaisille kuvaa oman lähiympäristön turvallisuudesta ja poliisin työn vaikuttavuudesta.

Itsekin olen joutunut tämän vuoden aikana kaksi kertaa vähäisten omaisuusrikosten kohteeksi. Ensimmäisen kerran, helmikuussa, minulta viettiin olkalaukusta kukkaro. Olkalaukku roikkui olallani, ja olin keskellä kirkasta päivää Tampereella junan ykkösluokassa. Toisen kerran, tänä syksynä, kotimme pihalla murtauduttiin perheemme autoon. Vaikka kärsityt taloudelliset vahingot eivät ole kovin suuria, silti harmi on aika tavalla suuri, kun vaikka lompakko viedään.

Poliisin resurssipula ja avoimien virkojen täyttämättä jättäminen tarkoittaa myös sitä, että poliisin on entistä pienemmällä joukolla selvittävä kasvaneista tehtävistä. Työssä olevat joutuvat tekemään useamman ihmisen työt. Henkilöstön uupumus näkyy muun muassa sairauspoissaolojen ja työssä sattuneiden tapaturmien lisääntymisenä sekä työilmapiirin heikentymisenä. On melko karua, että viime vuonna lähes puolet poliisihenkilöstön ennenaikaisista eläkkeelle lähdistä johtui mielenterveydellisistä syistä.

Herra puhemies! Entä rikollisuuden kehitys? Tilastokeskuksen tämän vuoden alkuvuoden tilastot kertovat, että rikokset ovat olleet lievässä kasvussa. Erityisesti ovat lisääntyneet katuturvallisuutta heikentävät rikokset eli huumausainerikokset, automurrot, autojen luvaton käyttö ja pahoinpitelyt. Huumausainerikosten ohella on yleistynyt myös huumeiden ja erilaisten lääkeaineiden väärinkäyttö.

Yhä enemmän avautuvat rajat ja kansainvälistyminen näkyvät myös rikollisuudessa. Tästäkin syystä poliisilla tulee olla riittävästi resursseja valmistautua meille uudenlaisen rikollisuuden torjuntaan. On turha kuvitella, että Suomi olisi jokin erityinen lintukoto, jonne uudenlainen rikollisuus ei ylettyisi.

Kansalaisten turvallisuuden tunteeseen vaikuttaa suoranaisten rikosten lisäksi erityisesti niin sanotusti yhteiskunnallinen ilmapiiri. Tällä hetkellä yhteiskunnallinen ilmapiirimme on turvattuutta lisäävä. Kansalaisten jakautuminen pärjääjiin ja syrjäytyviin on suurin ongelmamme. Kysymys perusturvallisuuden järkkymisestä on tuttu monelle. Työttömyys ja heikentyneet toimeentulomahdollisuudet ajavat monia harkitsemattomiin tekoihin. Pimeä työ, pikkunäpistykset, pahoinpitelyt, alkoholiongelmät jne. viestivät turvaverkkojen katkeamisesta.

Edellä olevin perustein yhdyn siihen, että lisätalousarviossa tulee osoittaa 35 miljoonaa markkaa lisää poliisin määrärahoihin.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Haluan puuttua puheenvuorossani muutamaa lisätalousarvion kohtaan.

Ensinnäkin poliisi olisi halunnut omien asian tuntijalautustojensa mukaan lisätalousarvioon lisää rahaa 35 miljoonaa markkaa toimintamenoihinsa. Vaikka poliisille osoitettiin tänä vuonna 90 miljoonan markan tasokorotus, valiokunta on ollut huolissaan poliisin tehtävien mahdollisesta vaikeutumisesta. Ongelmia on huumerikollisuuden torjumisen, rikosten selvittämisen, etenkin talousrikollisuuden, suhteen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden takaamisen suhteen sekä yleensä poliisin työuupumisenkin suhteen. Lisänä tulee vielä ensi vuonna varautuminen EU-kauden puheenjohtajuuteen. Lisäksi hälytysvalmius on kärsinyt melkoisesti.

Saatu selvitys kuitenkin kertoo, että poliisin määrärahan mitoitus mahdollistaa nykyisin käytössä olevien resurssien turvaamisen ilman henkilöstön lomautuksia tai irtisanomisia. Hallitus seuraa tilannetta kehyspäättöksen ja vuoden 1999

talousarvion valmistelun yhteydessä. Katsottiin, että mahdollinen lisärahoitus poliisille on annettava varsinaisessa budjetissa.

Jatkuvuosina on yleisen turvallisuuden ylläpitoon ja poliisin määrärahojen riittävyteen kiinnitettävä huomiota, vaikka poliisitoimeen onkin satsattu tämän hallituksen aikana runsaasti, kuten valtiovarainministeri Niinistö täällä alkutilasta kertoi. Mutta poliisin toimintaedellytykset eivät ole kiinni ainoastaan rahasta, vaan myös toimintavaltuuksista, kuten myös täällä on jo todettu.

Puolustusmateriaalihankintoihin annetaan lisää 200 miljoonaa markkaa, joka käytetään Ilmavoimien lentotoiminnan turvaamiseen ja myös muihin puolustustarvikemateriaalihankintoihin. Kuitenkaan ei tälläkään rahalla voida turvata kotimaiselle puolustustarviketeollisuudelle riittävää tilauskantaa edes lyhyellä tähtäyksellä.

On otettava huomioon, että Suomen kansallisen turvallisuuspolitiikan lähtökohtana on uskottava, itsenäinen puolustus. Sen perustana on kotimainen, teknisesti ja taloudellisesti kilpailukykyinen puolustusmateriaaliteollisuus.

Työuupumusta on todettavissa myös Puolustusvoimissa ja Puolustusvoimien henkilökunnan keskuudessa. Jaksamiseen ja motivaatioon vaikuttavat työntekijöiden vähyys erityisesti valmiusryhmissä suhteessa lisääntyneisiin tehtäviin, muuttuvat työtehtävät, epävarmuus tulevaisuudesta sekä ikääntyvä siviilihenkilöstö. Erityisen ongelmallisia työpaikkoja tällä hetkellä ovat rakentuvat valmiusryhmät. Niissä henkilöstö on vielä motivoitunutta, vaikka niitä rakennettaessa on tosiasiaa lisätty huomasti vain asevelvollisten määrää, materiaalia ja erilaisia tehtäviä, mutta samanaikaisesti ei ole osoitettu riittävästi työntekijöitä tai tiloja esimerkiksi huollon eri osa-alueille. Tilanne hipoo työntekijöiden kannalta jaksamisen rajoja.

Lisäbudjetissa esitetään Porvoon — Koskenkylän tievälin rakentamista moottoritieksi. Valtiokunnan liikennejaosto ei pitänyt siitä, että lisäbudjetissa aloitetaan uusi tiehanke, kun samanaikaisesti keskeneräisten kehittämishankkeiden jatkaminen hidastuu määrärahojen niukkuuden vuoksi. Haluan kuitenkin todeta toisaalta, että Porvoo — Koskenkylä-tiejakso on osa E18-tietä ja niin sanottua Pohjolan kolmiota, jonka Euroopan unioni on listannut 14 tärkeimmän liikennehankkeen joukkoon. Liikennemäärä on 11 000—13 000 autoa vuorokaudessa ja raskaan liikenteen osuus arkisin noin viidennes.

Haluan kuitenkin tässä yhteydessä todeta, että samat liikennemäärät ovat laskettavissa myös Valtatie 4:n osalta välillä Lahti — Heinola. Valtatie 4 on niin sanottu päätieyhteys Helsingistä Jyväskylään, Ouluun, Kemiin ja Utsjoelle sekä Helsingistä Mikkeliin, Varkauteen, Kuopioon, Kajaaniin ja Kuusamoon. Vuoden liikenteen huippu ajoittuu kesälomakuukausille, ja viikoittainen huippu on perjantaille ja sunnuntaille. Kesäperjantaisin liikennemäärät ovat suurimmillaan yli 20 000 autoa vuorokaudessa.

Kun Helsingin ja Lahden välinen moottoritie valmistuu ensi vuonna, siirtyy muilta pääteiltä liikennettä Valtatielle 4. Tästä lähinnä Valtateiltä 6 ja 3 siirtyvästä liikenteestä johtuen Lahden ja Heinolan välillä on arvioitu tapahtuvan 15 prosentin hyppäyksenomainen liikenteen kasvu vuonna 1999. Vuoteen 2010 mennessä liikenteen on ennustettu kasvavan 18 000—19 000 autoon vuorokaudessa. Saksassa ohituskaistateitä suositellaan teille, joilla liikennettä on maksimissaan 15 000 autoa vuorokaudessa. Että tierakentamista Suomessa riittää.

Herra puhemies! Haluan vielä todeta, että koko vaalikauden on ollut huoli valtiontalouden tasapainottamisesta. Tässä ollaan nyt kohtalaisesti onnistumassa, koska ensi vuonna ei uutta velkaa enää oteta. Se on vaatinut toimenpiteitä eri aloilla ja sektoreilla, ja kun nyt on tähän tilaan päästy, on katsottava, onko jollain sektorilla leikkattu kenties liikaa. Kokonaisuudessaan haluan kuitenkin todeta, että loppujen lopuksi Suomessa menee kohtalaisen hyvin.

Ed. T. Pohjola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V o k k o l a i n e n : Arvoisa herra puhemies! Tämän vuoden toinen lisätalousarvio pitää myös sisällään ylimääräisen potin, ja tämä potti menee hallituksen esityksessä nettolainanoton vähentämiseen, ja raha tulee Soneran myyntitulojen puolelta, jotka täällä ovat myös olleet esillä. Ylimääräinen potti on liki 2,7 miljardin markan suuruinen, sillä lisäbudjetissa osakemyyntituloja oli arvioitu saatavan 4,6 miljardia markkaa, mutta summaa esitetään nyt lisättäväksi 2,5 miljardilla markalla, elikkä kaikkiaan valtio on saamassa tällä hetkellä Sonerasta noin 7 miljardia markkaa.

Tietysti valtion velka on suuri. Sitä on turha muuksi väittää, mutta se on kuitenkin hallinnassa ja velanoton kasvu saadaan pysähtymään il-

man, että tätä koko Sonerasta saatua summaa olisi ollut tarve laittaa velanmaksuun. Kuitenkin velan takaisinmaksun kannalta työllisyyden parantaminen ja siitä huolehtiminen on erittäin hyvä ja ensiarvoisen tärkeä asia. Myöskin hallitusohjelmassa on suoraan sanottu, että omistusjärjestelyistä saatavia varoja pitää ohjata teolliseen tuotantoon, sen vahvistamiseen ja rakenteen uudistamiseen.

Tietysti tutkimus ja tuotekehitys, joka on tämän hallituksen yksi parhaimpia ohjelmia, pitää sen sisällään, eikä sitä voi vähätellä, että tutkimuksen ja tuotekehityksen bkt-arvo on 2,9 prosenttia, millä on suuri merkitys tältä osin. Mutta minun ymmärtääkseni hallitusohjelma tarkoittaa myöskin muuta investointitukea sekä yritysten ja teollisuuden vahvistamista kuin pelkästään tutkimusta ja tuotekehitystä. Minulla henkilökohtaisesti on sellainen arvio, että tällä hetkellä Tekesin määrärahojen käyttö jo sen suuruista, että en ole niinkään vakuuttunut, että kaikki raha menee oikeaan osoitteeseen, niin että on edes keskipitkällä aikavälillä työllistäviä vaikutuksia.

Sen takia on huolestuttavaa, että elinkeinoelämän kehittämisessä on yrittäjäys- ja pk-politiikan määrärahoja jatkuvasti alennettu. Jos tutkii esimerkiksi Suomessa tapahtunutta pk-yritystuki-rahojen laskua, vuonna 93 rahaa oli 900 miljoonaa, ja nyt se on pudonnut vajaan 300 miljoonaan markkaan, eli alennus näkyy juuri pk-sektorilla, jolla kuitenkin työllistävä vaikutus tulevaisuudessa on suuri. Mikä on huolestuttavinta, näiden rahojen leikkaus näkyy nimenomaan Pohjois- ja Itä-Suomessa, mihin myöskin ed. Karjalainen äsken otti kantaa.

Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen kohdistettuja määrärahoja tulisi ohjata huomattavasti joustavammin eri tavoin kehittyneille alueille toimintaympäristön sitä edellyttäessä. Varsinkin ongelmallisia ovat sellaiset te-keskusalueet, joiden pk-yritykset ovat vasta nyt laman jälkeen rohkemassa hakea uusia investointitukia. Tämä näkyy tukien myöntömenettelyssä juuri lähinnä Itä- ja Pohjois-Suomen osalta. Sen takia kauppa- ja teollisuusjaostossa, jonka jäsen myös itse olen, tähän asiaan kiinnitettiin huomiota juuri tässä kohdassa, jossa tässä lisätalousarviossa palautetaan 40 miljoonaa markkaa.

Se todistaa sen, miten byrokrania pyörittää tätä myllyä. Sen takia me kiinnitimme mietinnössämme huomiota siihen, että hallituksen on todella pikaisesti byrokratiaan puututtava. Eihän

käytännössä ole mitään järkeä, kun meillä on alueita, joilta investointituet loppuvat kesken jo puolen vuoden jälkeen, vaikka kriteereitä on huomattavasti tiukennettu, ja sitten me joudumme palauttamaan EU-byrokratian takia rahaa tänne. Kyllä tämä minusta on enemmän kuin käsittämätöntä, jos tällaista oikaisua ei hallitus pysty hyvinkin pikaisesti tekemään. Toivottavaa olisi, että tulevan vuoden budjetissa pystyttäisiin 40 miljoonaa markkaa jo palauttamaan takaisin ja niille momenteille, joilla todella käyttöä on, eikä EU-byrokratian puolelle.

Toiseen asiaan lopuksi, arvoisa puhemies, haluan puuttua. Se on telakkatukiasia. Se tietysti on asia, joka keskusteluttaa eri puolilla Suomea eri tavalla. Minusta on aivan oikeutettua, että ihmiset maakunnassa kysyvät, että jos telakkatukeen meillä on varaa, miksi ei ole muuhun investointitukeen, joka vaikuttaa muille alueille. Mielestäni ihmiset ovat aivan oikeassa. Kysymys on telakkatuen osalta, niin kuin me kaikki tiedämme, tilanteesta, johon me itse olemme syyttömiä. Elikkä on maita, jotka tukevat voimakkaasti telakkateollisuutta. USA suurimpana markkina-voimana pitää huolen siitä, että se tukee omaa telakkateollisuuttaan. Sillä myöskin on suuri työllistävä vaikutus. Sitä ei pidä vähätellä. Se vaikuttaa muuallekin alihankintojen kautta kuin suorastaan telakkapaikkakunnille.

Siinä mielessä on ihan hyvä, että valtiovarainvaliokunnan kautta saatiin aika voimakaskin kannanotto siitä, että tilausvaltuutusta pitää jatkaa. Uskon niiden keskustelujen perusteella, joita on valtiovarainvaliokunnan sisällä kauppa- ja teollisuusjaostossa käyty, että samanlainen kannanotto, mikä tässä lisäbudjetissa on, tulee myöskin tulevaan budjettiin.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Lisäbudjetti-keskustelun tässä vaiheessa saatan syyllistyä aikaisemmin puhutun toistoon osittain, mutta se lienee enemmän sääntö kuin poikkeus tässä salissa muutoinkin. Haluan kiinnittää huomiota joihinkin asioihin, jotka vaativat myös lisää taloudellisia resursseja.

Poliisin voimavarojen riittämättömyys huolestuttaa, kun tiedämme ihmisten turvallisuuden rikollisuuden lisääntyessä ja raaiuudessa. Erityisesti huumeiden käytön yleistymisen myötä katuväkivalta ja varkaudet ovat arkipäivää, vakavammista rikoksista puhumattakaan. Riittävän laajan autopartioinnin lisäksi kaipaamme meille Suomeen englantilaistyyppistä bobby-kulttuuria, jossa poliisi on jalkautuneena ihmisten pa-

riin. Olkoon sitten jalkaisin, polkupyörällä tai ratsupoliisina, tällainen antaisi tunnun, että heitä näkee keskuudessaamme ja he valvovat ja heidät on helppo tavoittaa. Voisiko tällaista toteuttaa myöskin työaikajärjestelyin, panee kysymään.

Tiedän hyvin, että harvaanasutussa maassa poliisilta menee välttämättömään paikkaan ja paikkakunnalta toiselle siirtymiseen aikaa, joka pitäisi voida käyttää tehokkaammin. Tiedän myös, että rikollisuuden ehkäisyssä on suuri merkitys kotien arvomaailmalla ja sen siirtämisellä uusille sukupolville. Myös päiväkodeille ja kouluille pitää jättää osavastuu siitä, että lapset ja nuoret oppivat erottamaan hyvän ja pahan, oikean ja väärän, oman ja vieraan. Silti poliisin toimintaedellytyksiin, ennen kaikkea rikollisuuden ennaltaehkäisyyn ja rikosten selvittämiseen, tarvitaan, kuten keskustassa esitämme, 35 miljoonaa markkaa, joilla saamme edes osan akuuteimmista puutteista korjatuksi.

Työllisyystoimenpiteet eivät ole tuoneet oikeita työpaikkoja siinä määrin kuin hyvällä tahdolla olisi voitu saada aikaan. Aikanaan pantiin suuria toiveita niin kutsuttuun Pekkasen papeeriin, mutta sen toteutetuillakaan toimenpiteillä ei ole saatu luoduksi kovin paljon pysyviä aitoja työpaikkoja. Näin ollen yhtenä toimenpiteenä pk-yritystuen 40 miljoonaa markkaa on palautettava pikimmiten, koska pk-yritykset lähes ainoana yritystyyppinä ovat luoneet uusia työpaikkoja.

Kotityön arvostuksesta puhutaan, mutta se ei ole käytännössä näkynyt riittävästi. Kun kotityön kokeilumalleista verovähennyksmalli on osoittautunut selvästi tehokkaammaksi kuin yritysmalli, se on ulotettava koko maahan ja sille annettava riittävät taloudelliset resurssit.

Muutoinkin työllistymistä edistäviä toimenpiteitä on jatkettava. Työnantajamaksujen porrastus palkkojen mukaan sekä työnantajamaksujen ja tilastojen antaminen vähemmällä lomakkeilla antavat paremmat mahdollisuudet erilaisten pienyritysten perustamiseen ja säilymiseen. Tämä tukisi myös kipeästi tarvittavien hoiva-alan yritysten perustamista. Näihin tutkimuksiin ja selvityksiin on tietääkseni uhrattu jo varoja riittävästi, mutta hankkeita tulee myöskin toteuttaa eikä vain suunnitella.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintaa on myöskin tehostettava, mikä on varmasti mahdollista nykyisillä rahavaroillakin, kun ahtaasta putkiajattelusta ja liiallisesta reviirien varjelusta päästään. Keskusten perustamisen yhteydessä tavoitteeksi asetettiin, että palvelun on pelattava

yhden luukun periaatteella, mutta se edellyttää varojen suuntaamista järkevästi ja eri ministeriöiden alaisten osien yhteen toimimista.

Ed. V i i t a m i e s : Arvoisa puhemies! Poliisirahojen lisäys tälle vuodelle on tämän lisätalousarvion merkittävimpiä asioita. Eduskunnan päätös lisätä rahaa 30 miljoonalla on oikea, koska sillä voidaan varmistaa, että avoinna olevien poliisin virkojen määrä ei nouse ainakaan kohtuuttoman suureksi. Olen puhunut poliisirahojen tarpeesta jo pari vuotta sitten silloisessa varsinaisen budjetin käsittelyssä. Samoin olen tehnyt asiasta aloitteita ja kyselyitä. Tavallisten kansalaisten pelko oman fyysisen turvallisuutensa puolesta on vakava haaste yhteiskunnalle. Julkisen vallan on pidettävä asiasta huoli. Jos turvallisuuspalvelut perustuvat nykyistä selvästi enemmän yksityiseen toimintaan, niiden kansalaisten turvallisuus, joilla ei ole mahdollisuutta ostaa palveluita, heikkenee. Tasavertaisuuden nimissä on tärkeää lisätä poliisien resursseja.

Viime aikoina esiin nousseet väkivaltarikokset ovat aiheuttaneet paljon ahdistusta kansalaisten keskuudessa. Ongelmat ovat tietysti syvemmällä kuin vain poliisin resursseissa. Missään tilanteessahan poliisi ei voi aina olla kaikkialla läsnä. Pitää kysyä, miksi nuoret syöllistyvät väkivaltaan. Syynä on varmasti yhtä lailla nuorten päihitteiden käyttö kuin perheiden sosiaalinen syrjäytyminen. Esimerkiksi Kotkan tapauksessa väkivaltaan syöllistyneet nuoret ovat peräisin tietävästi rikkinaisista kodeista.

Perheiden muodostama suojaverkko on kovilla nykypäivänä. Mielestäni yhteiskunta ei voi reagoida vain vahvistamalla perheyhteyttä korvaavia järjestelmiä. Myös perhepolitiikkaa tarvitaan. Esimerkiksi avioerossa perheestään eroon joutuneen vanhemman, useimmiten isän, mahdollisuuksia osallistua nykyistä enemmän lastensa kasvatukseen pitää lisätä. Varmasti tarvitaan asennekasvatusta ja velvollisuudentunnosta puhumista, mutta kyse ei ole aina vain ihmisten tahdosta vaan ihan vain vaikkapa siitä, että viikonloppuisällä ei ole välttämättä varaa ylläpitää sellaista asunnon varustetasoa, että lapset voisivat säännöllisesti käydä ja yöpyä hänen luonaan, kuten tarkoitus olisi.

Pitäisikin luoda järjestelmiä, joissa tuettaisiin avioerovanhemman pyrkimyksiä isomman asunnon hankintaan tai ainakin asunnon varustetason parantamiseen. Minkälaisia ne käytännössä ovat, siihen minulla ei ole yksityiskohtaista vastausta, mutta varmasti asia selviäisi. Tällä

tavoin luotaisiin käytännön edellytyksiä laissa tarkoitetun yhteishuoltajuuden toteutumiseen. Tarkoitushan on, että vanhemmuus jatkuu, vaikka avioliitto olisi päättynyt. Vanhemmuuden jatkumisella pitää olla käytännön mahdollisuuksia. Ei ole oikein, että esimerkiksi avioeroisat ovat yhteiskunnan kannalta olemassa vain elatusapujen maksajina. Me emme voi käskeä ihmisiä rakastamaan toisiaan, vaikka mieli tekisi, emmekä voi pitää puolisoja yhdessä, mutta me voimme taata lapsille oikeuden kumpaankin vanhempaan myös avioerotapauksissa, ja mielestäni se on myös yhteiskunnan velvollisuus lapsia kohtaan.

Arvoisa puhemies! Eduskunta korottaa poliisirahoja, ja se on hyvä asia. Silti oppositio tekee vastalauseen ja vaatii hallituksen eroa. Nyt on käytettävä tilaisuutta, kun se kerrankin aukeaa. Yhdyn ed. Kankaanniemen käsitykseen. Keskustan esitys epäluottamuslauseeksi ei ole oikein uskottavaa politiikkaa.

Ed. Hellberg: Arvoisa herra puhemies! Puuttuisin pääluokkaan 31 eli liikenneministeriön hallinnonalaan siksi, että tässä mietinnössä vastoin hallituksen esitystä lähdetään siitä, että valtuutus moottoritiehen Porvoo—Koskenkylä-hankkeen osalta tulisi eduskunnan käsiteltäväksi vasta vuoden 1999 varsinaisen talousarvion käsittelyn yhteydessä. Minä ymmärrän tämän näkemyksen, että on hankkeita, jotka menevät hyvin hitaasti eteenpäin tai jotka ovat pysähtyneet jopa teiden osalta, perustienpidon ja muiden viireillä olevien kehittämishankkeiden osalta: tien kunto myös huononee monilla alueilla.

Mutta tämä Eurooppa 18 -tie, josta tässä nyt on kyse, on erittäin tärkeä. Tämähän on osa EU:n priorisoimaa Pohjolan kolmion liikennehanketta, ja tämä E18-tie on Suomen ylivoimaisesti kansainvälinen ja Pohjois-Euroopan tärkein itä—länsi-suuntainen tie. Tie yhdistää Suomen, Ruotsin ja Norjan pääkaupungit toisiinsa ja muodostaa yhteyden Pietariin ja edelleen Moskovaan. E18-tie kytkeytyy myös kaikkiin Etelä-Suomen merkittäviin vienti- ja tuontisatamiin.

Toteaisin vielä, että Etelä-Suomen maakuntaliittouman eli seitsemän Etelä-Suomen maakunta, jotka ovat yhdessä erilaisia hankkeita kehilleet, infrastruktuurihankkeissa E18-tie on ensimmäisellä sijalla aivan yksimielisesti esitettynä. Siinä mielessä olisi tietysti erittäin paha asia, jos hanke nyt jostain syystä hautautuisi.

Voidaan esimerkiksi todeta, että Etelä-Suo-

men poliisiin lääninjohto asetti helmikuussa 1998 eri viranomaisten yhteistyöryhmän selvittämään E18-tien ongelmia ja liikenneturvallisuutta vaarantavia tekijöitä Helsingin ja Vaalimaan välillä, koska on sattunut niin paljon liikenneonnettomuuksia, jotka viime vuosina ovat voimakkaasti nousseet esiin julkisuudessa. Liikennemäärien nopea kasvu, raskaan liikenteen merkittävä lisääntyminen sekä ulkomaalaisten kuljettajien lisääntyminen ja poikkeava ajokulttuuri, näin kauniisti sanottuna, näkyvät myös liikenneonnettomuustilastoissa.

Ajoneuvoliikenne on nelinkertaistunut Vaalimaan rajanylityspaikalla ja E18:n itäisessä osassa vuodesta 1993 lähtien ja henkilöliikenne yli kaksinkertaistunut. Raskaan liikenteen osuus tiestöstä on noussut yhä merkittävämmäksi. Ulkomaalaisten osuus raskaasta liikenteestä oli vuonna 1997 jo 64 prosenttia, joista venäläisiä oli 88 prosenttia. Ulkomaalaisten ajoneuvojen, erityisesti raskaan liikenteen, erityisongelmana on yhä huono kunto. Muun muassa tämän vuoden alussa tammi — maaliskuussa kolmessa kuolonkolarissa itäisellä Uudellamaalla oli mukana ulkomainen ajoneuvo. Tämä on myös erittäin voimakkaasti turvallisuuskysymys.

On todettu, että tietysti muitakin tiehankkeita tarvitaan ja perustienpito on vaikeuksissa, ja se pitää tietysti paikkansa, mutta tällainen väylä, joka nyt yhdistää oikeastaan Suomen ja Pietarin ja aika pitkälle koko alueen kaupankäynnin, pitäisi kyllä minusta pitäisi huomioida.

Sen lisäksi pitäisi myös turvallisuustekijät ehdottomasti ottaa huomioon. On jo pari vuotta kiistelty, pitääkö ulkomaalaisilla ajoneuvoilla yleensä olla talvirenkaat. Nyt asia nytkähti parin vuoden kinastelun jälkeen eteenpäin muutama viikko sitten, mikä on tietysti ihan hyvä asia, mutta pitäisi myös muut näkökohdat ottaa huomioon ja hoitaa myös se, että tieolosuhteet olisivat liikenteeseen nähden oikeat. Siinä on kyllä nyt selviä puutteita.

On ihan selvää, että jos Venäjän kehitys nyt jotenkin, niin kuin tietysti toivomme, tästä matkan varrella paranee, liikenne tulee entisestään lisääntymään tällä välillä. Vaikka minkälaisia muita kuljetusmuotoja myös käytettäisiin, kuitenkin maantieliikenne tulee olemaan erittäin suurta ja lisääntyvää. Jos tulee vielä Vuosaaren satamakin, niin se entisestään tulee lisäämään liikennettä. Toivoisin, että tähän hankkeeseen suhtauduttaisiin niin, että jos ei nyt lisätalousarvon yhteydessä saada valtuutusta kokonaisuuden toteuttamiseksi, se ainakin jatkossa

voidaan kokonaisuudessaan Porvoon ja Koskenkylän välillä toteuttaa.

Vielä toteaisin, että esityksessä, minkä seitsemän eteläistä piiriä olivat tehneet, lähdetään siitä, että hanke pitäisi toteuttaa siten, että Porvoon ja Loviisan välinen osuus rakennettaisiin moottoritieksi. Nythän esitys on vain tavallaan puoleenväliin eli Porvoon ja Koskenkylän välillä, mutta se veisi kuitenkin hanketta eteenpäin ja pysyttäisiin jotenkin siinä aikataulussa, jossa on lähdetty siitä, että moottoritie olisi valmis vuoteen 2010 mennessä. Vaikka se ei nyt ihan tule toteutumaan, niin tämä edesauttaisi kuitenkin sitä, että olisi mahdollisuus päästä suhteellisen lähelle ainakin tätä aikataulua.

Ed. **Lehtosaari** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hellberg totesi, että liikennejaosto oli liikenneministeriön pääluokkaa laatiessaan ottanut kantaa E18-tiehen. On todella todettu niin, että tämän tyyppiset hankkeet tulisi käynnistää varsinaisen talousarvion kautta. Meillä oli jaostossa todella vähän kriittinen suhtautuminen asiaan.

On kysymys erittäin merkittävästä tiestä, mutta kun samanaikaisesti tiemäärärahoja on leikattu hyvin monelta osin niin perustienpidon kuin yksityisteitten osalta ja myöskään kehittämiss-hankkeita ensi vuoden talousarvioon ei ole osoitettu varsinaiseen talousarvioon, juuri ollenkaan, niin me ihmettelimme kyllä sitä, miten hallitus lähtee lisätalousarvion kautta näin ison tiehankkeen toteuttajaksi ja maksurieheksi.

Meillä ei missään tapauksessa liikennejaostossa todettu siihen suuntaan, että E18 ei olisi tärkeä väylä Suomen liikenneinfraa ajatellen, mutta menettelytapa, että lisätalousarvion kautta tällaiset hankkeet lähtevät liikkeelle, herätti kyllä keskustelua. On olemassa todella suuri vaara, että jo meneillään olevat monet hankkeet rahanpuutteen takia joko viivästyvät, jäävät toteuttamatta tai ne tullaan jopa keskeyttämään. Viime aikojen rahakehitys tie- ja liikenneinfraa ajatellen on todella huolestuttava, ja sinne olisi saatava rahaa. Me olemme todenneet tänä iltana jo moneen kertaan, että Soneran myynti olisi ollut yksi sellainen vaihtoehto, josta olisi voitu rahojta sinne osoittaa.

Ed. **Hellberg** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietysti ihan selvää, että on eri tapoja, miten asia tuodaan budjettiin. Olen samaa mieltä siitä, että kyllä olisi ollut ihan hyvä, jos tämä olisi ollut ensi vuoden budjetissa ja men-

nyt normaalissa järjestyksessä. Sehän ihan loppusuoralla karsittiin pois. Olen tietoinen myös siitä, että perustienpidossa on suuria ongelmia myös itäisellä Uudellamaalla. Tämä on tietysti selvä asia. Mutta kun nyt ollaan luomassa tilannetta, jossa iso hanke näin tärkeän tien osalta vaarannetaan, pidän sitä valitettavana. Toivon, että kuitenkin päästään myönteiseen tulokseen E18-tien jatkorakentamisen osalta.

Ed. **Isohokana - Asunmaa**: Arvoisa puhemies! Lisäbudjetin tarkastelu on tällä kertaa sikäli mielenkiintoista, että kun käy eri momenteja läpi, voi havaita, miten budjetista heijastuvat hallituspolitiikan päälinjaukset yllättävän selkeästi. Lisäbudjetista heijastuvat myös hallituksen kipukohdat eli hallituksen epäonnistumiset. Tällöin viittaa neljään eri asiakokonaisuuteen: turvallisuuteen, työttömyyden huoon hoitoon, kelvottomaan aluepolitiikkaan ja eriarvoistumiseen. Turvallisuudesta on tänä iltana puhuttu varsin paljon, erityisesti poliisitoimen määrärahoista.

Turvallisuuteen liittyy myös Puolustusvoimien tila. Viimeaikainen hallituksen Puolustusvoimiin kohdistuva politiikka on aiheuttanut lukuisia ongelmia niin Maavoimille kuin Ilmavoimille. Suurimmat ongelmat lienevät siinä, että koulutus ja toiminta ei nykyisillä voimavaroilla ole enää täysipainoista. Varoja on siirretty liiaksi laitteiden hankintaan. Niitä en suinkaan vastusta, mutta kun on hankittu laitteita, olisi pitänyt miettiä ja suunnitella myös, mitä niillä laitteilla ja hienoilla välineillä tehdään.

Kesän ja syksyn aikana ovat olleet esillä hyvinkin näkyvästi muun muassa lentäjien ongelmat. Tiedämme, että sotilaslentäjien palkkaus on edelleenkin alimitoitettu erityisesti hävittäjälentäjien kohdalla. Rahaa ei ole tarpeeksi lentotunteihin. Tästä kärsii lentoturvallisuus, ja siitä kärsii koko puolustus jne. Myöskään Maavoimien puolella esimerkiksi kertausharjoituksiin ei ole riittävästi osoitettu varoja.

Toinen turvallisuuden lohko on poliisitoimi, josta haluan omalta osaltani korostaa muutamaa seikkaa. Lisäbudjetista ja ministeri Enestamin äskeisistä vakuutteluista huolimatta tulee pitää mielessä se, että tähänastisissa hallituksen suunnitelmissa, jotka koskevat vuosia 1999—2002, vahvistettu rahoituskehys edellyttää satojen virkojen täyttämättä jättämistä kyseisinä vuosina. Jos muutosta ei tule, tämän täytyy näkyä kentällä ja se näkyy kansalaisten arjessa. Suomalaiset pelkäävät aivan aiheellisesti turvallisuutensa hei-

kentymistä. Kun näistä asioista keskustellaan, kysymys ei ole pelottelusta, vaan kysymys on hyvin vakavasta ongelmasta.

Virkojen lisäksi vaaditaan runsaasti lisää rahaa toimintamenoihin sen takia, että on pakko uudistaa tietotekniikkaa, muun muassa Schengen-sopimus sitä suorastaan edellyttää. Mutta monilla alueilla on ihan arjen ongelmia, kuten ajoneuvokaluston vanhanaikaisuus tai vajuus, mikä sekín on täällä jo tullut useita kertoja esille. Vähäisten resurssien lisäysten jälkeenkin on pakko kuitenkin todeta, että tämä on aivan riittämätöntä.

Tulee muistaa se, että poliisitoimikin on pyrkinyt uudistumaan. Uusi toimintamalli edellyttäisi hyviä välineitä, enemmän virkoja. Se edellyttäisi näkyvyyttä ja toimimista pienissä syrjäkunnissa ja pienissä kylissä. Olen itse seurannut omalla alueellani poliisitoiminnan kehittymistä, ja ainakin siinä käsityksessä itse olen, että poliisit ovat hyvin motivoituneita työhönsä työuupumuksesta huolimatta. Työyhteisö on hyvin sitoutunut työn kehittämiseen, ja lähipoliisitoiminta näyttää olevan tuloksekasta. Tähän mennessä olen ainakin itse keskusteluissa kuullut hyvin vähän positiivisia näkemyksiä siitä, mitä poliisit vähäisten ja riittämättömien voimavarojen keskellä kuitenkin ovat tehneet, mitä myönteistä siellä on saatu aikaan.

Siitä on jo vuosia, kun luin erästä tulevaisuutta käsittelevää artikkelia, ja tästä jäi mieleeni se, että siinä ennustettiin tulevaisuuden yhdeksi merkittävimmistä ammattikunnista vartija-ammattikuntaa. Minusta tuntui silloin vähän oudolta, että kehitys kulkisi siihen suuntaan. Tänä huominen näyttää kuitenkin siltä, että jos muutoksia ei nykyiseen järjestelmään tule aineellisessa mielessä, kehitys kulkee siihen suuntaan, että me tarvitsemme hyvin vankan vartija-ammattikunnan, koska turvallisuus on kansalaisten keskuudessa asia, joka on noussut entistä keskeisemmäksi, ja siihen on tietysti monia syitä. Yksi syy on valtava kansainvälistyminen, joka on mahdollistanut vapaamman liikkumisen, ja sitä myötä sitten on tullut huumeongelmia, rikollisuuden laajentumista jne.

Toinen asia, josta tässä haluan puhua ja johon viittasin aluksi, liittyy työttömyyden huonoon hoitoon.

Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla te-keskusten työllisyysmäärärahat ovat alentuneet viime vuodesta lähtien, siis vuoden aikana, noin 52 prosentilla. Määrärahojen vähenemisen vuoksi arvioidaan ensi vuonna voitavan työllistää viime

vuoteen verrattuna jopa 1 300 henkilöä vähemmän. Myös valtion rahoitus investointeihin on pienentynyt, ja investointirahojen niukkuus merkitsee vääjäämättä sitä, että uusia työpaikkojaakaan ei synny tai niiden syntyminen oleellisesti hidastuu.

Hallitus on yrittänyt kaikenlaisilla tempuilla kohentaa työllisyyttä, ja yksi niistä on kotitaloustyön edistäminen. Kotona on valtavasti työtä, ja kotitalouksilla olisi myös haluja edistää työllisyyttä, mutta näillä hallituksen tempuilla ei edistetä työllisyyttä, kuten on nähty. Paljon enemmän on varattu rahaa kuin tänä vuonna on kyetty käyttämään. Minusta on aivan surkuhupaisaa se, että vain noin 7 miljoonaa on kyetty näitten kokeilujen kautta käyttämään varattua rahaa ja siitäkin kolmasosa, kuten täällä on mainittu, on mennyt hallinnonhoitokuluihin. Tämän täytyisi jo olla merkinä siitä, että kokeilu pysäytettäisiin ja mietittäisiin, miten kotitalouksien työllistämismahdollisuuksia todella edistetäisiin.

Olen ollut eduskunnassa 15 vuotta. Koko ajan kotitalouksien työllistäminen on ollut esillä. En oikein voi käsittää sitä, miten ja miksi asiaa ei haluta ratkaista. Tiedämme, että siellä on paljon työtä ja kipeästi kaivattaisiin työn jakamista kotitalouksissa, mutta täällä eduskunnassa ei kuitenkaan haluta säätää sellaisia lakeja, että kotitaloudet voisivat palkata työvoimaa.

Keskustalla on lakialoite verovähennyksen saamisesta pysyväiseksi. Tämä on yksi tapa. Jos se ulotettaisiin koko maahan ja siihen tulisi 10 000 markan raja, varmasti sillä työllistettäisiin.

Harmillista on sekín, että EU-rahoja jää käyttämättä, kuten lisäbudjetti kertoo. Siihen on varmasti monia syitä. Yksi syy on se, että hakumenetelyt ovat kankeita ja vaikeita. Kansalliseen rahoitukseen ei ole riittävästi osoitettu määrärahoja. Mutta yksi hyvin merkittävä syy on se — kun täällä on puhuttu paljon byrokratiasta — että EU-byrokratiata lisää eri ministeriöiden hallinnointi. Kuten nopeammin tämä maa siirtyy EU-politiikkaan ja aluepolitiikkaan yhden ministerin politiikkaan ja muodostaa aluepoliittisen ministerin, sitä nopeammin syntyy tuloksia, byrokratia vähenee ja rahat kanavoituvat sinne, minne niiden toivoisikin kanavoituvan. Sitä kautta varmasti myös syntyisi nopeasti uusia järkeviä työpaikkoja nimenomaan pieneen ja keskisuureen yritystoimintaan, jotka ovat ainoita alueita, mihinkä tulevaisuudessa uusia pysyviä työpaikkoja syntyy. Julkinen sektori ei varmasti niitä tuota.

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi vain yksi mielenkiintoinen esimerkki eriarvoistumisesta ja siitä, että meillä on todellakin isoja eroja kansalaisten kesken. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla on pääluokka, jossa Suomen itenäisyyden 80-vuotisjuhlarahojen tuoton käyttöä siirretään nyt seuraavalle vuodelle sen takia, että sotainvalideille ja rintamaveteraaneille tarjottuja asuntojen peruskorjausrahoja ei ole voitu käyttää kyseisessä ajassa tarpeeksi. Perusteluiksi mainitaan rakennusalan työvoimapula. Tämä on varmasti vain osasy. En usko, että tämä on koko totuus. Rintamaveteraanit elävät hyvin pienillä eläkkeillä. Ylimääräisen rintamalisän korotusta on odotettu jo pitkän aikaa, ja se olisi pitänyt saada. Valitettavasti hallitus ei ole pyrkinyt rintamaveteraanienkaan asemaa parantamaan siten kuin esimerkiksi veteraani-asiaain neuvottelukunta on esittänyt. Tämä kertoo siitä, että pienituloisten ja syrjäytyvien asema ei kiinnosta nykyhallitusta, vaan päinvastoin suurituloisten aseman edelleen parantamisen.

Ed. N u r m i : Arvoisa puhemies! Haluan puheenvuorossani kiinnittää huomiota kolmeen seikkaan. Tietenkin paljosta muustakin olisi puhuttavaa, mutta nyt keskityn näihin seikkoihin.

Poliisien määrärahoista on jo aiemmin puhuttu paljon. Määrärahat ovat budjetin kohdalta vielä täällä salissa käsittelemättä. On kuitenkin toivottavaa, että määrärahoja budjettiin saadaan lisää poliisin toimintaa varten.

Esimerkiksi Lahdessa Kamo 97 -projekti toi hyviä tuloksia. Kamo-projekti on Katu- ja mootoriajoneuvorikollisuuden vastustamisprojekti. 500 000 markalla saatiin Etelä-Suomen läänissä juuri Lahdessa suurin lukumääräinen pudotus tammi — kesäkuussa 1998 rikoslakirikoksissa, toisin sanoen pienellä satsauksella ja myönteisellä suhtautumisella saamme rikollisuutta aisoihin. Kokonaan pois emme rikollisuutta varmastiakaan saa, mutta jo rikoslakirikosten väheneminen lisää asuinympäristömme viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Kuten lisätalousarviossa mainitaan, onkin tärkeää, että poliisin toiminnan ja rahoituksen kehitystä seurataan ja siitä vedetään asianmukaiset johtopäätökset aikanaan.

Toiseksi, on tärkeää, että Puolustusvoimat saa lisämäärärahaa lentotoiminnan turvaamiseksi. Emme tee mitään Puolustusvoimilla, mikäli meillä ei riitä varaa hankittujen koneiden käyttämiseen ja sotaväen kouluttamiseen. Lisäksi puhuin jo muutenkin kotimaisesta puolustustar-

viketeollisuudesta, joten en käy näitä asioita tässä toistamaan.

Kolmanneksi, olen iloinen, että kotitalouden väliaikainen tuki on koettu tärkeäksi. Tukihan, niin verotus- kuin yritystukimallin mukaan, on vielä koettu uudeksi, ja osittain tietämättömyys on vähentänyt todellista tarpeen mukaista käyttöä. Uskonkin, että mallien kokeilu vaatii vielä aikaa ja uskallusta kokeilla uutta. Sain viimeksi tänään työssäkäyville äideiltä viestin, jossa kummasteltiin kotitaloustyön väheksyntää. Asenteet ovat varmasti jo muuttumassa, joskin tietyt poliittiset ideologiat tarrautuvat helposti vanhoihin kangistuneisiin malleihin ja jarruttavat muutosta. Nämä työssäkäyvät äidit, jotka ottivat yhteyttä, ovat poliittisesti sitoutumattomia, tekevät kolmivuorotyötä ilman kolmivuorotyön etuja. He kirjoittivat minulle seuraavasti:

”Suomessa on paljon noin viisikymppisiä työelämästä syrjäytyneitä naisia. Ongelmiksi tulevat arvottomuuden tunne, masennus, ehkä osaltaan lisääntynyt terveyspalveluiden käyttö jne. Tämän ikäiset naiset ovat kuitenkin vielä ihan hyvässä kunnossa ja usein sitä sukupolvea, joka osaa ja haluaa tehdä töitä, myös kotitöitä. Toisaalta on taas pitkälle koulutettuja naisia, jotka tekevät pitkää työpäivää, ja jos on perhe, todennäköisesti mieskin on työsiddonnainen, ja koulutetutkin naiset ennemmin tai myöhemmin saavat myös lapsia, jolloin työmäärä muuttuu helposti kohtuuttomaksi. Miksi ei voisi näitä viisikymppisiä palkata hoitamaan kotia ja lapsia. - -

Eihän kukaan halua kotiinsa epäluotettavaa ihmistä. Eikö koti ja omat lapset ole arvokkainta, mitä ihmisellä on? Jos löytyisi sopiva ihminen työllistettäväksi hoitamaan kotia ja lapsia, kyllähän hän saa suurta arvostusta. Kun nyt työttömiä täytyy uudelleen kouluttaa, eikö voisi aloittaa myös domestinomien uudelleen koulutuksella? Olisi siinä titteli kotityön tekijälle ja kurssistodistus taskussa ja ehkä yleinen arvostuskin lisääntyisi.”

Tässä kentän ääni kuultavaksi meille kaikille.

Kaiken kaikkiaan lisäbudjetti on oikean suuntainen.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Lisäbudjetti on oikean suuntainen, niin kuin edellinen puhuja totesi, kun vain muistetaan, että me elämme kuitenkin tiukkaa talouden aikaa ja yhä velkaannumme. Tässä lisäbudjetissa onneksi on käynyt sillä tavalla, jotta tässä on voitu todeta, jotta meidän kasvumme on vaikuttanut siihen, jotta se ennuste velanotosta kuitenkin jää pie-

nemmäksi, mikä on hyvä asia. Siitä huolimatta me velkaannuimme. Sen takia minusta ohjukset pitää pitää tiukalla.

Ei voi ajatella, että siinä tilanteessa, kun kasvu on jo jatkunut ties monettako vuotta, niin kuin on todettu monissa aikaisemmissa puheenvuoroissa, siitä huolimatta vielä paistutettaisiin menoja tässä tilanteessa. Sen takia minusta vastuulista asioiden hoitoa on, jotta me saamme velanoton pysäyttämään, ja se tapahtuu ensi vuonna. Meillä pitäisi olla malttia myös rikastumiseen, jos puhuisi, koska köyhtyminenkään ei ole vielä loppunut. Siinä mielessä semmoiset lisäykset, joissa esitetään erinäköisiä rahoja kaiken näköisiin asioihin, tuntuvat jollakin tavalla aika pahalta.

Poliisitoimen osalta, kun täällä on oltu kovasti huolissaan siitä, kuitenkin on todettu, että meillä järjestystä voidaan pitää yllä, vaikka joitakin viiveitä on olemassa. En tiedä, mitä säästöt vaikuttavat liikenneturvan puolella. Tiistaiamuna, kun ajelin tietä pitkin, sinne on semmoisia peltipoliiseja tullut aika paljon tienvarteen. Todennäköisesti se vaikuttaa siihen, jotta ihmistyövoiman ei tarvitse muuta kuin kamera hakea sieltä tolpasta pois ja katsoa, kenelle sakot rätkätään tässä hommassa. (Ed. Aittoniemi: Ei niissä kameroita ole kuin joka kymmenennessä!) — Vaikka kameroita ei kaikissa tolpissa olekaan, sen huomaa jarruvaloista, kun ajaa, että jostain syystä, kun kamera lähenee, niin vauhti hiljenee, jotta sehän on jo tehnyt tehtävänsä, jotta liikenneturvallisuus paranee, kun laitetaan peltipömpelitä tien varsille. Sehän on todettu jollakin tutkimuksella, että keskimääräiset nopeudet peltipömpelialueilla ovat laskeneet, kun ihmiset eivät tiedä, missä isoveli valvoo kameran kanssa.

Sen takia minusta poliisin osalta lisäbudjetti menköön tällä tavalla. Varsinaisessa talousarviossa on omat pykälänsä siihen kohtaan. Minusta pitää enemmänkin paneutua siihen, millä tavalla sosiaalinen turvallisuus ja puute ja hätä voitaisiin tyydyttää sillä tavalla, jotta vähennettäisiin rikoksia ja tarvetta ajatellakin siihen suuntaan, koska suurin osa rikoksista tapahtuu köyhyydessä. Otetaan se makkaranpätkä, kun on tarve ja lapsilla on nälkä kotona. Osa on tietysti vakavampia asioita. Siihen käsitykseni mukaan meillä on voimavarat olemassa ja poliiseja riittää.

Sitten toiseen asiaan ottaisin kantaa, kotitaloustyöhön. Joskus aikanaan, kun kotitaloustyön kokeilusta puhuttiin, paikaltani pidin puheenvuoron, taisin jopa puhujakorokkeelta kä-

sin kuvata sitä, jotta minä en usko tähän systeemiin, onpa se sitten verovähennysmalli tai hyvitysmalli. Kyllä me tänä päivänä Suomessa olemme oppineet itsepalveluyhteiskuntaan, mikä tarkoittaa myös kodeissa sitä, jotta hyvin harvoin monikaan ottaa sinne apua, vaan kyllä ihmiset pyrkivät omillaan tulemaan toimeen.

Tämän oikeastaan osoittaakin, että kumpikaan malli ei ole hirveän vahvasti lähtenyt liikkeelle verrattuna siihen, mitä odotettiin. En minä näe syytä, että siihen hirveän paljon väkisin satsataan. Ellei tämän kotitaloustyön vastaanottaminen luontaisesti tapahdu ja jos kotitalouksissa ei ole tarvetta, niin en minä näe syytä, että yhteiskunnan toimin siitä olisi hirveästi huolta kannettava. Se on kysynnän ja tarjonnan laki. Jos meillä lastenhoidossa perhepäivähoitojärjestelmät ja päiväkotitoiminnot edelleen ovat voimassa, niin se lienee semmoinen malli, joka toimii.

Minun käsitykseni mukaan useammassa kunnassa se homma on kunnossa. Se todistaa, että kotitaloustyötä ei niin hirveän paljon ole ollut tarvetta ottaakaan. Lisäksi kunnissa on kaiken näköisiä palvelu- ja työtupajuttuja, joita voi ostaa sieltä, eli kuntien toimesta ihminen saa tilapäistä apua ostaa. Se systeemi on niissä kunnissa, missä se on käytössä, toiminut suhteellisen hyvin. Joissakin kunnissa on tosin siirrytty tämän tyyppiseen malliin, jotta kunnallinen työtupa onkin sitten muuttunut kolmannen sektorin yritykseksi ja sieltä saa ostaa palvelua. Ilmeisesti tämä 7,2 miljoonaa markkaa on mennyt sinne. Hallintokulut ovat kyllä järkyttävän isot tuossa.

Kolmas asia, joka pistää silmään ja osoittaa yhteiskunnan suuntaa, on se, mitä on tapahtunut työmarkkinoilla. Meillä on iso joukko pitkäaikaistyöttömiä, jotka ovat pudonneet työmarkkinatuolle. Suurin osa siitä porukasta tilastojen mukaan on ikääntynyttä porukkaa. Siihen meidän pitäisi osata panostaa ja katsoa, onko heillä edes mahdollisuutta reaalisesti päästä työhön käsiksi. Jos todetaan, että näin ei ole mahdollista, lasketaan heidät sitten eläkkeelle. Viisivitosena hyvästi voi laskea ihmisen eläkkeelle, jos näkee, että ei ole mitään mahdollisuutta saada työtä. Miksi riipputtaa kortistossa? Kun antaa määrälläisen eläkkeen, sitten mahdollisesti, jos yllättäen työvoimapula tulisikin, mitä en usko, pyytää ihmisen takaisin töihin.

Näillä saatesanoilla, arvoisa herra puhemies, tyydyn tähän. Tässä on aloitteita, mitkä vähentävät menoja. Niihin olisin yhtymässä, mutta en missään tapauksessa lisäykseen.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Lisäbudjetin käsittelyn yhteydessä on paljon käyty keskustelua poliisin määrärahoista ja poliisitoimesta yleensä. Viimeisimmätkin selvitykset osoittavat, että suomalaisten ykkösasiana on turvallisuus, turvallisuuden takaaminen, ja se on nousemassa entistä tärkeämmälle sijalle. Me kaikki tiedämme syynkin. Kansainvälistyminen on tuonut lisää tehtäviä poliisille. Se on tuonut myös uuden tyyppistä rikollisuutta Suomeen. Nyt olemme tilanteessa, että merkittävä osa rikoksista on entistä raaempia, ja se huolestuttaa.

Suuri osa pienemmästä rikollisuudesta jää tietoon tulematta. Siitä ei edes ilmoiteta, koska poliisilla ei ole edellytyksiä niiden selvittämiseen ja koetaan niin, että on tarpeetonta edes tehdä rikosilmoitusta.

Taloudellinen rikollisuus on ollut myös paljon viime vuosina esillä, ja sekin sitoo voimavaroja. Näissä tehtävissä kuitenkin perusvaltion tulee turvata kansalaisille näille kuuluvat oikeudet. Meidän on varottava tilannetta, että valtio ja yhteiskunta eivät kykenisi huolehtimaan kansalaisten turvallisuudesta, vaan turvallisuutta jouduttaisiin enenevässä määrin ostamaan myös perusturvallisuuden osalta. Tästä syystä keskustan vastalauseessa esittämä määrärahan pikainen lisäys on erittäin perusteltu.

Arvoisa puhemies! Lisäbudjettiin sisältyy myös satovahinkojen korvaaminen. Viime kesänähän koettiin varsin paha kato. Kokonaisuudessaan menetykset on arvioitu ilman laatutappioita 1,7 miljardin markan suuruisiksi. Todellisuudessa tämänkin luvun osalta voidaan todeta, että se on alakanttiin. Erityisen paljonhan viime kesän satovahinkojen osalta on kysymys myös laatutappioista, joita nykyinen tilastointi lainsäädännön mukaan ei ota lainkaan huomioon korvattavina vahinkoina.

Meidän satovahinkolaissamme on myös erittäin korkea omavastuu, 30 prosenttia, joka lasketaan tilan koko normisadon arvosta. On huomattava, että normisadon perusteena käytettävät keskimääräiset satotasot ovat monien hyvin hoidettujen tilojen osalta liian alaiset. Edelleen on huomattava, että tässä jää huomioon ottamatta nurmitiloja kohdannut vahinko, erikoistuotantotiloja kohdannut vahinko ja myös sitten luomutiloja ja etenkin siirtymävaiheessa olevia tiloja kohdannut vahinko.

Kun hallitus on ilmoittanut eri yhteyksissä, että satovahingot korvataan sataprosenttisesti, tämä on mitä suurinta harhaan johtamista. Kysymys on laskennallisesta omavastuun, 30 pro-

sentin ankaran omavastuun, ylittävästä tilakoh- taisesta menetyksestä ja sen korvaamisesta. Näil- läkin tiloilla, kuten totesin, huomattava osa to- dellisista, tilan talouteen vaikuttavista tai, jos karjatilasta on kyse, karjatalouden rehukustan- nuksiin tai muihin tilan kustannuksiin ja tuotan- non jatkuvuuteen vaikuttavista vahingoista jää tämän laskelman ulkopuolelle.

Keskustan vastalauseessa esittämä määrära- han lisäys on mitä tärkein toteuttaa. Tällä vähän lievitettäisiin yleiskorvauksen muodossa niitä menetyksiä, joita maataloilla on koettu ja joista, kuten totesin, huomattava osa on jäänyt tai jätet- ty ilmoittamatta siksi, että edellytyksiä ankaran omavastuun ylittävään tilakoh- taiseen korvauk- seen ei ole näytännyt olevan.

On myös tarpeen, että korkotuettuja satova- hinkolainoja suunnataan maataloille. Kysymys on kansalaisten nyt entistä tärkeämpänä näke- män elintarviketuotannon turvaamisesta. Jos sadonmenetysten jälkihoito jää huonosti toteutet- tua, se heijastuu talvikauden tilanteeseen, se hei- jastuu tulevan kasvukauden tilanteeseen ja uhkaa heijastua myös entisestäänkin alhaisella tasolla olevien sukupolvenvaihdosten toteutumiseen.

On huomattava, että tilojen ostovoiman su- pistuminen näkyy hyvin nopeasti jo aluetalouden kehityksessä. Kun raha ei liiku, ei myöskään pal- veluja kysytä eikä hankintoja suoriteta. Tämä näkyy myös muiden elinkeinojen, kaupan ja pal- velujen, työpaikkakehityksessä. Aleneva osto- voima näkyy myös kuntien taloudessa. Yleensä kyse on niiden alueiden kunnista, missä Lipposen hallituksen aikana muutoinkin on eniten mene- tetty valtionosuuksien leikkauksina tai yhteisö- veron menetyksinä. Nämä kunnat kärsivät ensi vuonna myös satovahinkojen aiheuttamaa vero- tulojen menetystä.

Arvoisa puhemies! Lisäbudjetissa on tyydy- tyksellä merkille pantava lomituserärahalla lii- säys. Samaan hengenvetoon on kuitenkin todet- tava, että tässä on kyse vain varsinaiseen budjet- tiin sisältyvän ja jo aiemmin esille tulleen vajauk- sen täyttämisestä. Nythän hallitus on tavan ta- kaa mitoittanut lomatoiminnan määrärahan liian pieneksi. Kun kysymys on arviomäärära- hasta, se on lain mukaan täytettävä myöhemmin. Käytännössä tällä menettelyllä kuitenkin on vai- keutettu ja heikennetty lomitustoiminnan pitkä- jänteistä kehittämistä ja hoitamista. Monissa kunnissa on arvioitu, että kun määrärahat eivät riitä, on jopa sijaisapulomituksia jätetty anta- matta. Tämä kehitys on näkynyt ja näkyy myös ammattitaitoisen lomitustyövoiman saannissa.

Kaikkinensakin voidaan sanoa, että lomitustoiminnan tilanne on viime vuosina heikentynyt. Kuitenkin eletään vaihetta, jolloin lomittajien ja lomitustoiminnan tarve on aiempaa suurempi. Tilakoko on kasvanut, maataloilla työ määrä lisääntynyt, mutta tekijät vähentyneet. Myös kyllissä on entistä vähemmän tilapäiseen lomitukseen pystyviä henkilöitä, minkä vuoksi ammattitaitoisen lomittajakunnan säilyminen on etenkin karjataloustilojen kannalta äärimmäisen tärkeää. Mielestäni tähän asiaan pitäisi vakavasti paneutua ja yhdessä tuottajajärjestöjen ja valtiovalan kanssa huolehtia siitä, että meillä pitkäjänteinen lomitustoiminnan kehittäminen ja asteittainen myös lomapäivien lisääminen voi toteutua.

Ed. V e t e l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Keskusta on tämän vuoden toisen lisätalousarvion vastalauseessa kiinnittänyt huomion aivan keskeisiin asioihin. Käsittelemme niistä muutamia, ensimmäisenä kotitaloustyön väliaikaista tukemista.

Istuin hiljan sellaista kotityöseminaaria, jossa käsiteltiin tämän tuen käyttöä määrällisesti ja samaten käsiteltiin problematiikkaa, miksi budjettiin varatusta 200 miljoonasta niin minimaalinen osa on tullut käyttöön. Yhdeksi ongelmaksi koettiin tiedottaminen. Meillä on yksi työvoimaja elinkeinokeskus, jossa on palkattu työntekijä nimenomaan tämän tuen tiedottamista varten ja tämän tuen käytön ohjaamista varten. Siellä oli hyviä tuloksia, ja tuosta kokemuksesta voitaisiin ottaa ohjeeksi se, että meidän joka ikisestä työvoima- ja elinkeinokeskuksestamme vastaisuudessa löytyy henkilö, joka keskittyy kotitaloustyön väliaikaisen tuen tiedottamiseen ja jolla on hyvät kenttäkontaktit.

Oli ehkä yllättävää, että tätä tukea käytettiin kaikkein eniten kunnossapito- ja perusparannustöihin. Silloin kun tätä tukea suunniteltiin, ajateltiin, että tällä on voimakas kysyntä vanhustyön puolella ja perinteisen kotityön puolella eli kevennettäisiin työssäkävien taakkaa tätä kautta.

Se tuki, jossa on verovähennysmalli käytössä, ei ole kovinkaan hyvin vetänyt. Tukea käytettäisiin varmasti tuntuvasti enemmän, jos verovähennysoikeus nostettaisiin 10 000 markkaan kotitaloutta kohden. Silloin tätä tukea voitaisiin käyttää järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Kannatan erittäin lämpimästi keskustan vastalauseessa olevaa esitystä verovähennysmallin ulottamisesta koko maahan ja markkamäärän korottamisesta 10 000 markkaan.

Suuri ihmetyksen aihe on se, että lisätalousar-

viossa esitetään 40 miljoonan markan leikkausta yritystoiminnan investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen. Me olemme tässä salissa käsitelleet erittäin paljon ja nostaneet esille aluepoliittisten määrärahojen niukkuusongelmaa. Ilmeisesti ongelmana on se, että säädökset ovat liian tiukat, liian byrokraattiset. Tämä tuki ei ohjaudu yritysten investointi- ja kehittämishankkeisiin. Meillä pitäisi olla erittäin tehokas koneisto ottaa vastaan EU:lta tulevat kehittämismäärärahat ja vastaavasti siihen tarvittava oma määräraha. Nyt, kun me emme pysty sieltä käyttämään tehokkaasti investointiavustuksia, käynäin, että omat varat määrärahat jäävät myös käyttämättä. Tämä sarka on tämän hallituksen toimesta niin heikosti kuokittu, että jos meillä on tulevien eduskuntavaalien kautta vähän toisella tavalla kokoonpantu hallitus, joka ymmärtää koko maan tasapainoisen kehittämisen painoarvon, EU:n aluekehitysmäärärahat ja kansalliset määrärahat on saatava erittäin tehokkaaseen käyttöön.

Ed. Väistö käsittelee hyvin laajasti katokorvausten kohtaa. Nostankin vain yhden asian esille, jota oma alueeni viestittää ja jota ei oikeastaan yhdessäkään puheenvuorossa ole tuotu esille. Kotialueeni on erittäin voimakkaasti karjavaltaista, eli tilat ovat siellä nurmitiloja. Katokorvaukset jäävät siellä todella pieniksi, koska omavastuu on 30 prosentin luokkaa, ja siellä onkin nostettu esille tällainen näkökulma, että katokorvausten tulisi olla lajikekohtaisia. Silloin nurmitiloilla, karjavaltaisilla tiloilla, samaten erikoistuotanto- ja luomutiloilla huomattavasti paremmin pystyttäisiin tällaisiin katovuosina saamaan korvausta kadon kohdatessa. Tätä ongelmaa voidaan todella nyt paikata tällä, että meillä on myös yleiskorvaus. Yleiskorvauksiin ja niihin korkotuettuihin satovahinkolainoihin keskusta esittää tässä talousarviossa 200 miljoonan markan määrärahaa.

Arvoisa puhemies! Kaikissa puheenvuoroissa on käsitelty poliisitoimen riittämättömiä määrärahoja, ja kun entisessä siviiliammattissani toimin opettajana, nostankin yhden näkökulman vielä esille niihin. Poliisit ovat tehneet kouluilla erinomaisen hyvää valistustyötä ja nimenomaan ennalta ehkäisevää työtä. Nyt, kun määrärahat tiukkenevat, vakansseja on täyttämättä, tämänkin ennalta ehkäisevän työn määrä luonnollisesti vähenee. Vastaisuudessa maksamme valitettavan kovaa hintaa, eli kun säästöt tehdään väärässä paikassa, ne loppujen lopuksi tulevat meitä vastaan tuntuvasti suurempina markkamäärinä,

joita joudutaan panostamaan sitten siihen, mitä epävarmuustekijöitä yhteiskunnassa on olemassa.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Suomen keskusta kannattaa sellaisten valtionyhtiöiden hallittua yksityistämistä, jotka toimivat normaaleilla kilpailluilla markkinoilla. Soneran tie virastosta uusimuotoiseksi liikelaitokseksi ja osakeyhtiöksi on ollut kelpo tie, jonka rakentamiseen ovat osallistuneet sekä edellinen hallitus että nykyinen hallitus ja itse asiassa asiakkaina koko Suomen kansa. Erittäin nopeasti kehityvällä toimialalla ja markkinoilla Soneraa on sekä johtamisensa, osaamisensa että teknologisen kehityksensä osalta hoidettu Pekka Vennamon johdolla hyvin. Oikea ja kannatettava uusi askel tällä tiellä oli Soneran merkittävän siivun yksityistäminen, myyminen ulos. Sekä toimiala että valtion rahantarve huomioon ottaen myynti on ollut kaikin puolin perusteltu.

Myyntin toteuttaminen ei kuitenkaan onnistunut niin kuin valtion omaisuuden myynnin tulisi onnistua. Kurssi on toki ollut hyvä ja valtio saanut miljardinsa, useankin miljardin, tässä myynnissä. Silti moitteen sijaa jää, oikein vankankin moitteen sijaa, erityisesti kahdessa asiassa.

Ensiksikin hallitus teki päätöksen Soneran myyntiin ryhtymisestä osakekurssien poikkeuksellisen runsaan laskun pohjukassa 13.10.1998. Liikenneministeriön tämän jälkeen tekemä hinnoittelupäätös olikin sitten tässä vaiheessa toimiala huomioon ottaen todella epäonnistunut päätös. Myyntihinnan asettaminen 36 ja 45 markan väliin oli selvästi alimitoitettu hintahaarukka ja liian suppea volatiliteetti huomioon ottaen. Jo ensimmäisen aamun kurssi olikin tunnetusti ei 45 markkaa, kaukana siitä: 62 markkaa eli itse asiassa yli kolmanneksen enemmän kuin oli vahvistettu myyntihinta 45 markkaa. Tänä päivänä, muutama viikko tuosta tapahtumasta, kurssi lielee jo noin 72—74 markkaa eli yli 70 prosenttia korkeampi kuin oli myyntihinta.

Herra puhemies! Ei voida sanoa tietystikään niin, että 62 markkaa olisi ollut oikea hinta, että valtion olisi pitänyt tietää etukäteen, että Soneran osakkeen hinnaksi tulee asettaa 62 markkaa. Ei tietystikään, ei sellaista viisautta voinut olla. Mutta oikean hinta-asetannan, ainakin hintahaarukan ylärajan, olisi tullut olla huomattavasti korkeammalla, totta kai, kuin sanotut 45 markkaa. Tämän väärän arvion seurauksena valtiolta jäi saamatta varovaisestikin arvioiden vähintään

miljardi markkaa. Tämä miljardi markkaa meni tietysti niiden sijoittajien taskuun, joilla oli tilaisuus merkitä suurin osa merkittäväksi tulleesta potista.

Jokainen vähänkin tätä alaa ja tämän alan asioita seuraava kykeni näet jo varhain havaitsemaan, että oikea kurssi tulee olemaan taatusti korkeampi kuin 45 markkaa osakkeelta. Niinpä Soneraa ylimerkittiinkin runsaasti, monenkeraisesti enemmän kuin mihin oli varauduttu ja mahdollisuudet. Ratkaisevaksi muodostuikin kysymys, kenellä oli oikeus merkintöjä tehdä.

Seuraava eli toinen kritiikin kohta liittyikin juuri siihen, ketkä saivat, kenellä oli oikeus merkitä ja kuinka paljon kenelläkin oli oikeus merkintöjä tehdä. Ei voida, sen haluan vielä sanoa, osoittaa, että Soneran lopullisen hinnanmuodostuksen kannalta osakkeiden jako sillä tavalla, että yli 100 miljoonaa osaketta osoitettiin nimenomaan institutionaalisille sijoittajille, 26 miljoonaa yksityisille ja 2 miljoonaa henkilöstölle, olisi ollut oikea. Yksityiset piensijoittajat saivat kerta kaikkiaan liian pienen osuuden Soneran myynnistä. Kaiken lisäksi järjestelyvarakin käytettiin painotetusti avainasemassa olleiden tahojen, ei piensijoittajien, hyväksi.

Yksityissijoittajien katoksi vahvistettiin 820 osaketta henkilöä kohti, kun samanaikaisesti, ja tämä toista kritiikin aihetta, Soneran johdolle, todellisille sisäpiiriläisille, järjestyivät mahdollisuudet tuhansien, jopa yli 20 000 osakkeen merkitsemiseen. Vaille vastausta onkin jäänyt se kysymys, miksi ja millä perusteilla yrityksen johto sai tilaisuuden merkitä monin kerroin enemmän kuin tavalliset yksityiset sijoittajat Soneraa tässä myynnissä, joka toteutettiin.

Minä ymmärrän sen, että on tavattoman tärkeää, että yrityksen johto sitoutetaan yrityksen menestykseen. Ilman muuta yrityksen johdolla pitääkin olla mahdollisuudet merkitä enemmän kuin kenellä tahansa sijoittajalla, kenellä tahansa merkitsijällä. Mutta ero, joka nyt syntyi, 820 osaketta per henkilö yksityissijoittajien kohdalla tai sitten 20 000—30 000 osaketta enimmillään yrityksen johdolla, tämä suhde, ei kerta kaikkiaan nyt ole oikein.

Soneran osakkeen alihinnoittelu ja merkintäoikeuden jakaminen perin epäoikeudenmukaisesti johtikin siihen, että niille, joilla oli rahaa ja kyky seurata alan markkinoita, tarjoutui mahdollisuus omaisuuden merkittävään kasvattamiseen tai suoranaiseen rahastamiseen, ketkä halusivat kohta sijoituksensa rahaksi muuttaa. Tällainen menettely, haluan sen alleviivata, ei var-

mastikaan ole lakien vastaista. En väitä, että olisi sillä tavalla sisäpiiritietoa käytetty, että lakia olisi rikottu, ehdottomasti sellaista en väitä, sellaista en usko missään tapauksessa tapahtuneen.

Mutta kun kysymys on koko valtion yhteisen omaisuuden myynnistä, ei nyt tapahtunut Soneran myynti täytä valtion omaisuuden myynnin korrekkeja ehtoja. Hinnan olisi pitänyt olla korkeampi, oikeammassa asennossa. Jos näin olisi tapahtunut, valtio olisi, koko kansa siis, saanut suuremman osan, erän ja siivun kuin nyt sai. Edelleen silloin, kun tällaista valtion omaisuutta myydään, koko kansan on tarkkaan tiedettävä, mistä on kysymys, minkälaisesta valtion omaisuudesta on kysymys, millä hinnalla sitä myydään, ja kansan pitää myös saada edellytykset arvioida, onko myyntihinta lähelläkään markkinahintaa vai onko osakkeeseen sijoittamalla mahdollisuus todella tehdä itselleen kelpo tili.

Vielä kerran, ymmärrän hyvin, että johtajat tulee sitouttaa myös silloin, kun valtio on merkittävä omistaja. Myös valtion tulee varmistua siitä, että sen omistaman yrityksen johtajat sitoutetaan yrityksen menestykseen, mutta ei mielestäni kohtuuttomien etuoikeuksien, privilegioin, mistä ainakin saattaa olla kysymys nyt tapahtuneessa.

Arvoisa puhemies! Vielä kolmas seikka, joka liittyy Soneran yksityistämiseen, on näiden varojen käyttö. Kun nyt muutama miljardi näitä varoja valtiolle tuli tästä yksityistämisestä, on vähintään kaikki tämä historia, miten yksityistäminen tapahtui, huomioon ottaen kohtuullista, että näitä varoja nyt käytettäisiin sosiaalisesti ja alueellisesti maassa tavalla, joka turvaa ja varmistaa sen, että kansalaiset sosiaalisesti ja alueellisesti pääsevät mahdollisimman tasavertaisesti osalliseksi siitä hyvästä, mikä myynnistä valtiolle joka tapauksessa tässä tuli.

Arvoisa puhemies! Keskusta esittääkin tämän lisäbudjetin käsittelyn yhteydessä perustelulausumaa, jossa se kiinnittää huomiota äsken kertomaani epäkohtaan ja siihen, että jatkossa, kun valtion omaisuutta myydään, näille periaatteille, mitä esille nostin, tulee antaa entistä vankempi sija ja niistä virheistä oppia, mitä Soneran myyntitapauksessa tapahtui.

Panin ilolla ja tyytyväisyydellä merkille, että myös eräät hallituspuolueiden edustajat ovat kiinnittäneet samaan seikkaan huomiota. Omasa työhuoneessani kuulin muun muassa ed. Kari Uotilan puheen ja huomasi hänen nimenomaan näiltä osin, mikä koskee yrityksen johdon privilegioita, olleen hyvin pitkälti samaa mieltä kuin tässä sanomani oli.

Arvoisa puhemies! Toisesta asiasta vielä joku sana: poliisin toimintamäärärahoista. Keskusta vastalauseessaan lisäbudjettiin on ryhtynyt aika poikkeuksellisiin toimenpiteisiin nimenomaan siinä ja sen takia, että se esittää epäluottamusta hallitukselle lisäbudjetin yhteydessä. Tämähän ei ole perin tavanomaista, ei nyt aivan harvinaistakaan, mutta ei kovin tavanomaistakaan.

Miksi näin? Siitä yksinkertaisesta syystä, että keskusta on kolmen valtion budjetin yhteydessä esittänyt merkittäviä poliisin toimintamäärärahojen lisäyksiä. Pieniä parannuksia hallituspuolueet ovat toki tehneet, mutta aivan riittämättömiä niihin tarpeisiin, mitä viime vuosina — useampana vuonna siis — on voitu osoittaa, aivan riittämättömiä niihin tarpeisiin nähden. Ja tämän kaiken jälkeen, sen jälkeen, kun on varoitettu, että rahat eivät riitä, on hallituksen puolelta oltu kuuroja kuulemaan tätä totuutta. Nyt poliisin omat selvitykset ja myöskin kansan tunteukset puhuvat samaa kieltä: poliisi ei näy.

Poliisi itse kokee, että sen voimavarat eivät riitä, sen voimavarat eivät riitä palkkaamaan täyteen niitä virkoja, joita virkoja on periaatteessa auki. Sen varat eivät riitä antamaan riittäviä toimintamäärärahoja edes niitten vakanssien täysimääräiselle työllistämiseksi, jotka vakanssit on voitu täyttää. Kun näin on, kun poliisin toimintavalmius on heikentynyt, kun rikosten selvittämisaste on heikentynyt, kun poliisin yhteiskunnallisen — mitenkä sen sanoisikaan — suhdetoimintatyön, joka on tavattoman tärkeää sidosryhmien kanssa, edellytykset ovat heikentyneet, Suomen keskusta haluaa tämän lisäbudjetin yhteydessä kiinnittää pontevalla ja painokkaalla tavalla huomiota tähän ongelmaan.

Miksi lisäbudjetissa 35 miljoonaa markkaa enemmän, eihän vuotta enää ole paljon jäljellä? Siitä yksinkertaisesta syystä, että kysymys on siirtomäärärahoista. Me haluamme tällä varmistaa sen, että jo ensi vuodelle 99 siirtyvä osa on enemmän ja parempi kuin se, millä vauhdilla nyt ollaan menossa kohti 99:ää. Jo tänä vuonna tulee ryhtyä toimenpiteisiin näiden puutteitten korjaamiseksi, ja korjaustaso on kyettävä säilyttämään vuonna 99. Nyt sitä ei kyetä säilyttämään hallituksen esittämällä mitoituksella, vaan se päinvastoin laskee. Näistä syistä keskusta esittää 35:tä miljoonaa lisää ja epäluottamusta hallitukselle äsken kertomillani perusteilla.

Arvoisa puhemies! Lisäbudjetin yhteydessä keskusta on nostanut esille myös eräitä muita asioita, kuten aluetuen rahoituksen. Siitä muun muassa ed. Veteläinen ja eräät muutkin keskus-

tan edustajat ovat puhuneet. Tästä syystä en niihin enää kajoa. Yhdyn niihin muutosesityksiin, mitä ... Anteeksi, nyt onkin yleiskeskustelu. Näitä yksityiskohtaisia ehdotuksia ei liene vielä tehty.

Ed. Myllyniemi: Herra puhemies! Nyt tuntuisi tietenkin poliisivirassaan olo hyvinkin mieluisalta, koska koko ajan on poliisia vain kehuttu ja lisää rahaa esitetty. Oppositio erikoisesti on asemissa ollut, eikä hallituspuolueen väkikään ole sentäs kuitenkaan haukkunut. Näinhän on tietysti erilaisten tutkimusten mukaan, vaikka ei aina uskoisikaan. Kaikki eivät sitä usko, mutta poliisi on kuitenkin ollut viranomaisista se, joka on saanut parhaat pisteet, kun on testattu mitä kulloinkin. Puolustusvoimathan on myös hyvin mukana ollut. Me poliitikot olemme varmaan olleet siellä vähän keskivaiheilla, ei niin huonosti, mutta huonommassa asemassa kuitenkin.

En voi olla toistamatta sitä, että tässä vielä pitkän aikaa näillä määrärahoilla poliisi pystyisi pärjäämään kyllä sinänsä, ennen kuin kansalaiset huomaisivat, missä ollaan menossa. Meillähän on järjestyspoliisin ja rikospoliisin suhde sellainen, että noin yksi kolmasosa taitaa olla rikospoliisin miehiä ja loput järjestyspoliisissa ja liikuvassa poliisissa. Eli pystymme hyvin pitkälle turvaamaan akuutit hälytykset. Siirretään väkeä aina vain hiljalleen ja hiljalleen rikospoliisin puolelta järjestyspuolelle, niin kyllä me ulospäin näkyvät toimet pystymme hoitamaan. Mutta se tulee johtamaan siihen, mitä on moneen kertaan puhuttu: Rikosten selvitysprosentit laskevat, ja rikospoliisi ja koko poliisikunta alkaa väsyä.

Ensimmäiseksi se on pois rikostutkinnasta. Nyt jo monissa tapauksissa se on pois liikenteen valvonnasta; meillä kuitenkin se 600 henkeä kuolee ja tuhansittain loukkaantuu vuodessa. Poliisi hoitaa vain päälle kaatuvat asiat, ja muut jäävät hoitamatta. Kun tämän sitten huomaavat myös nämä rikoksen poluille antautuvat kansalaiset, liikennekuri höltyy, rikoksia ruvetaan tekemään entistä enempi silläkin perusteella, kun luullaan, että meillä on jopa vielä huonompi valmius kuin se todellisuudessa onkaan. Se on todellakin sinänsä heikentynyt huomattavassa määrin, mutta kun me vielä kiristämme ruuvia, poliisi kiristää ruuvia, niin se aina vain kohtuullisesti selviää kuitenkin näistä asioista.

Olen Oulun kaupungissa, onko se kuudenneksi vai seitsemänneksi suurin kihlakunta Suomessa, sen budjettia ollut vuosikausia tekemäs-

sä ja siitä vastaamassa, että se pitää paikkansa. Se on hyvin helppo tehtävä siinä mielessä ollut: Jätetään neljä, viisi, kymmenen, tällä hetkellä Oulun kihlakunnassa taitaa olla yksitoista vakanssia auki. Sillä pystytään kyllä elämään. Taas ensi vuonna jätetään vähän lisää vakansseja auki. Kyllä ne rahat tällä tavalla ovat riittäneet.

Siinä mielessä valtiovarainministeri Niinistö on oikeassa, että ne rahat ovat kyllä sinänsä riittäneet, ja pitää varmaan paikkansa, että niitä määrärahoja on myös vuosien aikana lisätty siitä, mitä ne aikaisemmin ovat olleet, ei ehkä niin paljoa kuitenkaan kuin hän oli laskenut. Täytyy ottaa huomioon se, että poliisimääriä, vakansseja, on myös kyllä näinä vuosina lisätty. Siinä mielessä sitäkin pitäisi verrata, ja toisaalta kustannuksia on tullut entistä enempi, atk ja monta muutakin asiaa, mihin poliisilta kuluu enempi rahaa nyt kuin esimerkiksi viisi vuotta sitten. Mutta näitä vakansseja auki pitämällä nimenomaan pyörii tämä systeemi eikä millään muulla.

Jossakin Raahen kihlakunnassa, joka on hyvin pieni kihlakunta, siellä on 15 prosenttia tällä hetkellä vakansseista auki. Täytyy kyllä myös valtiovarainministerin puolustukseksi sanoa se, etteihän tämä, siellä on 550—600 vakanssia tällä hetkellä auki, johdu yksistään ja pelkästään siitä, ettei ole määrärahoja. Raahen kihlakunnassa olisi kohtuullisesti määrärahoja varmasti kuuden seitsemän vakanssin täyttämiseen, mutta ei ole ketään hakijoita. Tämä kaatuu taas kyllä sisäasiainministeriön puolelle.

Meidän poliisikoulutuksessamme on jotakin vikaa, kun etukäteen tiedetään takitilaan tarkkaan, hyvin tarkkaan, kuinka monta poliisia jää eläkkeelle. Meillä sairauden perusteella poistuma on hyvin tasaista vuosittain. Siinä ei ole mitään suuria heittoja. Ei ole kymmenienkään heittoja. Me tiedämme ihan tarkasti, kuinka monta jää sairauden perusteella eläkkeelle, ja tietenkin, kuinka paljon jää iän perusteella pois. Meillä on tietysti poliisikoulutuksen aikaa jatkettu niin merkittävästi, että poliisimäärä ei ole pysynyt alkuunkaan mukana. Tämän vuoksi varmasti voidaan laskea, että puuttuvien koulutettujen poliisimiesten vuoksi on ehkä 100—150 vakanssia auki.

Laki kuitenkin sanoo varmaankin, virkaehtosopimuslaki ja laki, joka kohdistaa näitä poliisin virkoja ja yleensäkin kaikkia virkamiesten virkoja, että kun virasta lähtee joku pois eläkkeelle taikka muuten poistuu siitä rivistä, niin virka on laitettava heti auki. Ei siinä sanota ollenkaan, ettei se koske poliiseja esimerkiksi tai ei koske sitä

ja sitä ammattiryhmää. Virka on myös täytettävä välittömästi. Ei siellä ole sanottu näin, että jos sattuu sillä tavalla olemaan, ettei ole valtiolla rahaa, niin ei saa näin menetellä. Näin tulisi myös menetellä poliisiin.

Olen sanonut monelle poliisipäällikölle, että tämä asia, että poliisi saa riittävät määrärahat, ei selviä ennen kuin he todellakin menettelevät niin, täyttävät nämä virat, mitä siellä on auki, laskevat kaikki laskelmat hyvin takitilaan tarkkaan ja oikeasti ja todellakin hyvin tarkasti oikein, liioittelematta mitään arvattavissa olevia ylitöitä. On helppo laskea sunnuntaityö-, yötyö-, iltatyökorvaukset. Kaikki voidaan markkalleen laskea, kun katsoo neljä viisi vuotta taaksepäin, mitä on keskimäärin mennyt, ja sen jälkeen laaditaan budjetti, nähdään siitä selvästi, että puuttuu. Sanotaan nyt, että meillä Oulussa tällä laskelman periaatteella puuttuu tulevasta budjetista varmaan joku 2—3 miljoonaa markkaa.

Kun poliisipiirin päällikkö vastaa siitä, että rahat riittävät, se ei saa niitä missään tapauksessa ylittää, niin hän laatii heti alkuvuodesta niin sanotun lomautuslistan. Helmi—maaliskuun alusta lähtien hän laskee, että nyt on se ja se henkilö tai noin monta henkilöä lomalla, koska minulla ei rahat riitä ja minun pitää pitää virat täynnä; minä en saa budjettiani ylittää. Se olisi ainut konsti, millä eduskunta uskoisi, että poliisilla on liian pienet määrärahat. Mutta ei se kihlakunnan päällikkö tietenkään sitä tee, ja minä kun itse olen apulaispäällikkö, en minäkään hänen sijasaan sillä tavalla uskaltaisi tehdä virassa ollessani. Poliisiylijohtaja sanoo, että ette tee näin. Ministeri sanoo poliisiylijohtajalle, ette tee näin. Rahaa kyllä tulee.

Minäkin uskon, että lisäbudjetissa sitä rahaa tulee kyllä sinänsä, mutta tämä on sellaista kitkuttelemista. Viimeiset kolme neljä kuukautta joka vuosi aina jää tehtäviä enempi ja enempi rästiin, hoitamatta. Pitäisi kerta kaikkiaan keran tehdä niin, että näytettäisiin toteen, mitä poliisilla menee rahaa, tulee menemään rahaa, kun menetellään oikein ja lainmukaisesti. Tällä tavalla asiaan saataisiin ehkä parannus.

En voi olla palaamatta erääseen asiaan. Valtiovarainministeri Niinistö on hyvä ministeri ja oikeusministerinä erinomainen oli aikansa. Hämmästelen vain sitä, että hän kahteen kolmeen kertaan täällä salissa on sanonut, että kyllä me tiedämme sen, me tiedämme sen, että poliisiin määrärahat eivät ensi vuonnakaan riitä, mutta ne on tarkoitus korvata lisäbudjetilla. Eihän se voi tällä tavalla olla. Kun itse olen valtion tilin-

tarkastajan ominaisuudessakin, niin vähän hämmästyttää se, että tehdään näin tieteen tahtoen. En minä nyt väitä, että kukaan olisi lakia suorastaan rikkonut, muttei tämä nyt kyllä ainakaan hyvää budjettitapaa ole, että tietoisesti, tahallansa, jätetään budjetoimatta ne menot, mitä valtiolla ja yhdellä ammattikunnalla tulee olemaan. Siihen ehkä pitäisi jotenkin takertua, ettei tämä voi tällä tavalla jatkua.

Sitten kun tässä on useasta eri asiasta puhuttu, en voi olla menemättä Pohjan prikaatiin vielä kerran, vaikka sitä ei enää kolmen viikon päästä taikka enääkään ole, mutta siellä ei kolmen viikon päästä ole yhtäkään sotilasta.

Tässä lisäbudjetissa olisi varmaan saanut olla Maavoimillekin rahaa ja sinne Kajaanin suuntaan, koska siellä on aivan hämmästyttävä menettely käynnissä. Sanottiin, ettei ketään sanota irti. Kaikille löytyy paikka. Nyt on 75 henkeä sanottu tähän mennessä irti, ja todennäköisesti menee 150:een lähelle 200:aa. Mutta vielä hämmästyttävämpää on menettely.

Siellä komennettiin kuusi opistoupseeria Vekarajärvelle. Annettiin määräys, että on siirtyminen sinne, koska siellä on vakanssit auki. He eivät lähteneet. He eivät perhesyistä voineet lähteä taikka muusta syystä eivät lähteneet sinne. Kajaanissa on 20 opistoupseerin paikkaa parasta aikaa auki, hakivat sinne. Heitä ei nimitetty sinne Kajaaniin. Tämä vaikuttaa aivan siltä, kuin olisi simputtamisesta kysymys. Eihän tällä tavalla voi olla, että jos he kieltäytyvät lähtemästä määräpaikkaan ja Oulun vieressä Kajaanissa olisi kuitenkin ollut paikkoja auki, niin heitä ei sinne ole hyväksytty. Jos tämä nyt pitää paikkansa, ei tämä asia voi jäädä tähän. Eräs heistä on lisäksi hyväksytty jatkokoulutukseen tammikuun alusta alkaen. Sinne pyrki ja toiseksi parhaana sotilaana oli hyväksytty. Nyt kun häneltä tämä virka lakkaa ja hänet sanotaan irti, hän menettää myös tämän opiskelupaikkansa.

Sotilaat eivät itse ottaneet minuun yhteyttä mutta heidän omaisensa. Toivottavasti en nyt pilaa tällä heidän tulevaisuuttaan lopullisesti. Sotaväki pakkaa olemaan aika pitkämuistinen näissä asioissa, mutta ei tällainen menettelykään voi olla oikea. Sanottiin nimenmaan, että Pohjan prikaatia kohdellaan mahdollisimman ystävällisesti, ja menettely on tämän tyyppistä.

Ed. P. L e p p ä n e n : Arvoisa herra puemies! Muutamia ajatuksia toisesta lisätalousarviosta. Mielestäni täällä olisi saanut olla valtiovarainministeri Niinistö kuulemassa tätä keskus-

telua, koska hän varmasti olisi tulevaisuutta varten saanut hyviä neuvoja.

Olen hänen kanssaan hyvin pitkälle eri mieltä siinä, että kun valtion osakemyyntikaupoista tulee 8,4 miljardia markkaa nettotulua, tätä rahaa olisi voitu käyttää myös hyvin pitkälle eräisiin muihin kohteisiin kuin puhtaasti velan maksuun.

Työttömyys, joka on ollut pitkään, on erittäin kallista meille suomalaisille näin korkeana. Sen hoitamiseen olisi pitänyt käyttää kaikki mahdolliset kanavat ja keinot. Mielestäni on paljon halvempia tapoja hoitaa asiaa, kun ihminen työllistetään niin pitkälle kuin se on mahdollista, sen sijaan että maksetaan hänet katukuvaan. Meillä on jo erittäin pitkälle meneviä kokemuksia ja tutkimuksia siitä, että niille henkilöille, jotka ovat vuosikautia työttöminä, ei ole ongelmana yksinomaan työn saanti, vaan siihen liittyy monia muita ongelmia, jotka maksavat erittäin paljon yhteiskunnalle, niin kunnille kuin myös valtiolle. Se on alue, joka pitäisi muistaa, kun näitä rahansiirtoja suoritetaan valtionkin kassan kautta.

Toinen ongelma on terveydenhuolto, jossa nyt tehdään niin kunnissa, kuntayhtymissä kuin valtionhallinnossa käsittääkseni hyvin pitkälle meneviä, kauaskantoisia ratkaisuja ja virheratkaisuja. Koska ihmiset joutuvat myllytykseen ja säästöjonoihin eri organisaatioissa, saattaa olla, että he ovat erittäin kalliita tälle yhteiskunnalle, kun he pitkään joutuvat olemaan erikoissairanhoidon piirissä, kun eivät ole aikaisemmin päässeet perustutkimukseen ja sitä kautta niihin selvityksiin, joita heidän terveydentilansa olisi ehkä tarvinnut jo varhaisemmassa vaiheessa. Tietysti voi ajatella niin kuin eräskin kuntayhtymän talouspäällikkö, että kyllä täytyy priorisoida, ketä hoidetaan ja milloin hoidetaan, koska rahaa ei ole. Totta kai näin ajatellen voi olla, että kuollut potilas on halvin potilas tälle yhteiskunnalle. Mielestäni näin ei voi menetellä, ja jatkossa pitää kyllä ottaa eduskunnan ja tulevan hallituksen vakavammin vastuulle se, että kaikki ihmiset hoidetaan oikeassa paikassa ja oikeaan aikaan.

Nyt käsitellyssä olevassa toisessa talousarviossa mielestäni tämä 40 miljoonan markan vähennys yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemismomentilta on väärä signaali. Meillä on tällä hetkellä aika paljon sellaisia yrityksiä, jotka lähtisivät nopeammin liikkeelle ja joilla olisi myös töitä, kun olisi valtion panostus alkuvaiheessa riittävä ja riittävän oikea-aikaisesti tulisi heille. Aloitteleva yritys on yleensä pitkälle velan varassa, ja ellei velkapääomalla pysty

käynnistymään, siinä tarvittaisiin useasti myös yhteiskunnan panostusta.

Kun yleensä näihin budjetteihin liittyy — niin tämän vuoden kuin tulevan vuoden budjettiin — myös säästökohteita, en malta olla evästämättä tulevaa hallitusta ja eduskuntaa siltä osin, mistä olen puhunut aikaisemmin. Esimerkiksi meillä on lukuisia eläkemuotoja. En tunne, montako kymmentä, mutta kymmeniä niitä tällä hetkellä on. Mielestäni me tulisimme toimeen kahdella eläkemuodolla. Olisi työsuhteeseen perustuva eläke ja sitten peruseläke, tai oli se nimi mikä tahansa, mutta sen saisivat henkilöt, joilla ei ole työsuhteeseen perustuvaa eläkettä. Byrokratiasa, kun nämä eläkelaitokset ja erilaiset eläkesäätiöt laitettaisiin saman katon alle tai lähes saman katon alle, säästettäisiin hyvin huomattavasti varoja ja yksinkertaistettaisiin näitä päätöksiä, ja myöskin saattaisi olla, että valitukset sitä kautta vähenisivät eri valitusasteissa.

Toinen asia on sosiaaliturvasektori, josta olen puhunut vuosikautia. Meillä pitäisi sosiaaliturva pistää samaan purkkiin, oli sen nimi kansalaispalkka tai jokin muu. Nimellä ei ole niin väliä, mutta turva olisi kaikille lähes sama. Elämäntilanteesta riippuen siinä voisi olla jotakin harkinnanvaraa, mutta ei näin, että se tulee monista eri puroista, on erilaista käytäntöä ja sitä hoitavat monet eri virastot ja laitokset ja taustalla on myös hyvin paljon valitukseen liittyviä epävarmuustekijöitä.

Jos nämä kaksi aluetta, siis eläkepolitiikka ja sosiaaliturvaan liittyvä politiikka, voitaisiin esimerkiksi yksinkertaistaa, säästö saattaisi olla jopa satoja miljoonia markkoja vuodessa, kun nämä byrokraatit poistettaisiin ja eläke- ja sosiaaliturvapolitiikkaa yksinkertaistettaisiin. Se olisi kaikille edullista, ja siitä varmaan hyötyisivät kunnat ja myöskin valtio ja myöskin työttömyyskassat.

Arvoisa puhemies! Vaikka en tulekaan äänestämään jatkossa keskustan esittämän vastalauseen mukaisesti enkä muittenkaan yksityiskohteisessa käsittelyssä tulevien muutosesitysten puolesta, vaan tuen tässä hallituksen esitystä ja valtiovarainvaliokunnan mietintöä, näihin kohtiin nähden olen kriittinen, joita äsken esitin.

En malta olla puuttumatta tässä yhteydessä keskustan hyvin järeään aseeseen, että tässä yhteydessä myös mitataan hallituksen luottamusta. Olisi aika ihmeellistä, jos tässä vaiheessa kohtalaisen hyvin toiminut hallitus saisi epäluottamuslauseen ja virkamieshallitus lähtisi tekemään niitä valtavia leikkauksia, joita heillä on halu tehdä

tulevaisuudessa. Nähtäväksi jää, millä tavoin ensi keväänä valittava eduskunta ja hallitus tulevat jatkossa toimimaan, minkälainen säästöliekki siellä on päällä. Mutta henkilökohtaisesti olen tässä sanonut ja tulen jatkossakin sanomaan oman mielipiteeni siitä, millä tavoin tukea tarvitsevien ihmisten asemaa pitää tukea ja jopa halvemmallalla tavalla kuin nyt on tehty.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. Vihriälä: Arvoisa rouva puhemies! Päinvastoin kuin ed. P. Leppänen tulen äänestämään keskustan vastalauseen ja myöskin epäluottamusponnen puolesta ja haluan tässä todeta nyt ed. Leppäselle, joka on täällä salissa vielä, sen että kyllähän tämän hallituskauden aikana, josta nyt on tosin vähän aikaa enää jäljellä, kun vaalikausi on päättymässä, maa on jakaantunut erittäin vahvasti kahtia ja erot eri yhteiskuntaryhmien välillä ovat voimakkaasti kasvaneet ja ennen kaikkea turvattomuus myöskin tavallisten kansalaisten keskuudessa on monella tavalla lisääntynyt.

Siinä mielessä on helppo ennen kaikkea yhtyä tähän näkemykseen, mitä sisäasiainministeriön poliisiosasto ja poliisijärjestöt ovat yksituumaisesti esittäneet, että tälle vuodelle budjettiin tarvittaisiin 35 miljoonan markan lisämääräraha, jotta edes viime vuoden taso voitaisiin poliisitoimen osalta turvata, ja tälle löytyy kyllä todella riittävä peruste. Nythän jo tiedämme, että hallituspuolueet ovat tiettävästi sopineet ensi vuoden budjetin osalta sen, että 30 miljoonaa markkaa tullaan lisäämään budjettiin varsinaisen budjetin käsittelyn yhteydessä. Tämä on sinänsä hyvä asia, mutta ensi vuotta ajatellen myöskin riittämätön.

Ihan muutamaa asiaa täällä vielä esille tuoden nimenomaan poliisipuolesta. Kyllähän on selvää, että kun poliisi ei näy katukuvassa eikä maaseudun raitilla, myöskin rikolliset ja muut pahantekijät tietävät, että poliisia ei ole ja on hyvä myöskin pikkurikoksia tehdä, kun saa olla turvassa, ettei ole kukaan häiritsemässä.

Kerron omalta paikkakunnaltani asuntoalueesta, jolla sijaitsee myöskin pieniä teollisuusyrityksiä, puusepänteollisuutta. Parin viikon sisällä on tapahtunut kaksi viikonloppuhävitystä tehtaalla. Edellisenä viikonloppuna vietiin tietokoneet, ja piti viime viikon maanantaina asentaa

turvalaitteet. Kun pienyrittäjä meni sunnuntaina töihin, kun lauantaina oli lähtenyt kello 16 aikaan, koko konttori oli hajotettu ja särjetty, kun ei ollut saatu kassakaappia rikottua. Poliisi vain totesi, ettei tiedä pystyykö saamaan tekijät kiinni.

Tämä on sitä arkipäivää myöskin kansalaisten kannalta. Yrittäjä pyysi käymään katsomassa omin silmin, että nähdään, mitä tapahtuu. Poliisillakin on tietenkin pienet resurssit, ja se on voimaton. Siinäkin epäily kohdistui todennäköisesti moniongelmaisiin rikollisiin, joilla oli todennäköisesti myös huumeekysymyksiä ym. Nämä olivat vain epäilyjä. Kukaanhan sitä ei tarkkaan tiedä. Minusta tämä esimerkki yksistään jo riittää siihen, että poliisien toimintamenoja tulisi lisätä.

Tietenkin ensi vuotta ajatellen tuntuu oudolta, että Poliisiopistosta nyt valmistuu 360 poliisia, niin kuin asiakirjoissa on sanottu, ja vain 300 virkaa poliisijohto voi esittää näille. Tämöisessä tilanteessa valmistuneita poliiseja jäisi heti opiston jälkeen työttömiksi. Ei kai tässäkään ole mitään järkeä. Toivottavasti tämä keskustelu omalta osaltaan vaikuttaa siihen, että näin ei kävisi.

Arvoisa puhemies! Sitten puutun maatalouspääluokkaan ja katokorvauksiin. Kuten me kaikki tiedämme, mennyt kesä oli poikkeuksellisen vakava maatalouden kannalta ja satovahingot kaikkine vaikutuksineen nousivat lähes 2 miljardiin markkaan, ja tässä lisäbudjetissa nyt on esitetty 250:tä miljoonaa markkaa korvaamaan näitä tappioita. Oli hyvä, että valtiovarainvaliokunta voi mietinnössään lausua, että satovahingot ovat olleet suuria ja että tilakohtaisten korvausten lisäksi tarvitaan myöskin yleiskorvauksia, eli tämä tunnustetaan tässä valiokunnan mietinnössä, jonka me saimme tältä osin aivan yksimielisenä maatalousjaostosta valiokunnan käsitteeseen.

Satovahinkoneuvottelukunta on nyt tehnyt alustavan esityksen myöskin satovahinkokorvausten jakamiseksi, miten ne tulisi kohdentaa. Tilakohtaisten korvausten määrä jää neuvottelukunnan mukaan 190–210 miljoonaan markkaan. Vaikka laskennallinen korvausprosentti olisi 100 omavastuun ylittävästä vahingosta, todellinen korvausprosentti olisi vain noin 20 kuitenkin.

Satovahinkoneuvottelukunta esittää tilakohtaisiin vahinkoarvioihin perustuvia korvauksia täydentäviä toimia: vehnä- ja ruishehtaareille maksettavia yleiskorvauksia, tilakohtaista kor-

vausta säädetyn määrärahan puitteissa. Kaavailtu korvaustaso olisi nurmelle 135 markkaa hehtaarille, leipäviljoille 90—104 markkaa hehtaarille. Tähän olisi käytettävissä noin 100 miljoonaa markkaa. Tämä summa on täysin riittämätön nimenomaan nurmitiloja ja erikoistuneita viljailijoja ajatellen.

Meidän vastalauseessamme esitetäänkin 200:aa miljoonaa markkaa lisää, jotta näitä yleiskorvauksia voitaisiin korottaa. Todella tähän jää, ellei tätä tule, väliinpuotoajia nimenomaan nurmitiloilla, erikoistuotantotiloilla ja myös luomutiloilla.

Oli hyvä, että valiokunta voi yksimielisesti lausua ja edellyttää, että hallitus käynnistäisi toimet asetuksen antamiseksi siten, että satovahinkokorvausten myöntäminen myös siirtymävaiheessa olevalle tuotannolle tulee mahdolliseksi, jossa yhteydessä tulee arvioida myös esimerkiksi omavastuun taso ja erikoistuotannon ongelmat. Tämä koskee nimenomaan myös luomutuotantoa.

Arvoisa puhemies! Vaikka lisäbudjetin satovahinkojen osalta hallituksen esitys on oikean suuntainen, voi tietenkin todeta, kuten edellä toin esille, että se on riittämätön.

Kun ajatellaan menneen satokauden satoa, niin viljasato tuhoutui kokonaan noin 44 000 hehtaarilta ja keskihehtaarisato jäi noin 1 000 kiloa viimevuotista pienemmäksi. Ainakin tämän hetken tiedon mukaan on selvää, että vehnäsato ei riitä tyydyttämään kotimaista kysyntää, vaan se jää noin kolmasosan käyttötarvetta pienemmäksi. Samoin ruissato kattaa vain noin puolet kotimaan tarpeesta.

Tähän on syytä todeta myös se, että myös maa- ja metsätalousministeri on eri yhteyksissä todennut, että meillä olisi perusteita yleiskorvausten maksamiselle. Todella toivoisi nyt, että kaikki ne kansanedustajat tässä salissa, jotka kantavat huolta maatalouden tulokehityksestä, olisivat valmiita nostamaan tätä määrärahaa 200 miljoonalla markalla, kun perjantaina äänestämme.

Onhan tässä syytä todeta se, että viljelijöiden yrittäjätulo on alentunut tänä vuonna viime vuoteen verrattuna noin 15 prosenttia. Viime vuonna yrittäjätulo aleni parin prosentin verran. Mikä sitten on aiheuttanut tämän yrittäjätulon alenemisen? Syynä ovat tietenkin satovahingot sekä kansallisen tuen leikkaus, joka on erittäin merkittävä tälle vuodelle.

Arvoisa puhemies! Tässä lisäbudjetissa korkotukilainojen myöntämisvaltuutta lisätään 200

miljoonalla markalla. Valtiovarainvaliokunta edellyttää yksimielisessä mietinnössään tältä osin, että tälle vuodelle hyväksytty korkotukilainojen myöntämisvaltuus käytetään täysimääräisesti, jolloin lainoja voidaan myöntää tänä vuonna miljardin markan edestä.

Valiokunta otti tämän kannan, koska oli nähtävissä, että valtiovarainministeriö olisi leikkamassa myöntämisvaltuutta 130 miljoonalla markalla sillä perusteella, että viime vuonna korkotukilainoja myönnettiin 930 miljoonaa markkaa, vaikka valtuutta oli vain 800 miljoonalle markalle. Tämä johtui siitä, että kun EU-sopimuksen jälkeen ensimmäisinä vuosina investoinnit jäivät todella niin pieniksi, että lainoja ei edes haettu, niin ne ruuhkautuivat sitten vuodelle 97. Sen takia ylitys oli näin merkittävä. Valtiovarainvaliokunta katsoo aivan yksiselitteisesti, ettei tätä ylitystä voida vähentää vuoden 98 myöntämisvaltuudesta.

Arvoisa puhemies! Maanmittauslaitokselle myönnetään tässä lisäbudjetissa lisää toimintamenoja, koska laskutuksen viipeiden takia laitoksen tulokertymä jää odotettua pienemmäksi. Valiokunta toteaa, että lisämäärärahatarpeen syynä on Maanmittauslaitoksessa sovellettavan nettobudjetoinnin joustamattomuus. Kysymys ei ole pitkällä tähtäyksellä todellisesta lisäyksestä valtion menoihin, vaan myöhentyvistä tuloista, jotka eivät ehdi kertyä budjettivuoden loppuun mennessä. Maanmittauslaitokselle olisi riittänyt, että tarvittava lisämääräraha olisi voitu lainata. Tämän lainan Maanmittauslaitos olisi maksanut takaisin tulevana vuosina. Valiokunta katsookin, että olisi syytä harkita, palattaisiinko Maanmittauslaitoksen kohdalla jälleen bruttobudjetointiin, jotta asiat Maanmittauslaitoksen kohdalta voitaisiin tyydyttävällä tavalla hoitaa.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Tietty vähennykset tai rahan puute lisäävät kustannuksia monissa asioissa tulevana vuosina. Näin on esimerkiksi tien kunnossapidossa kuin myös vesihuoltotöissä, mikäli niitä joudutaan keskeyttämään rahan puutteen takia. Mennyt kesä on myös havainnollistanut, miten on teille käynyt ja mitä on vesiasioissa tapahtunut. Nämä rahat tietysti pitäisi esittää varsinaisessa budjetissa, mutta kun ne eivät ole siellä, niin lisäbudjetissa näitä tulee olla.

Viime kesä aiheutti myös maanviljelijöille paljon vaikeuksia, niin kuin edellisissä puheenvuoroissa jo kuulimme, ja tietysti osittain myös metsille aiheutui vaikeuksia. Monet viljelijät eivät

ensimmäisten vahinkojen eli katojen tapahtuessa muun muassa kuivaheinän kohdalla vielä anoneet mitään avustuksia. He ajattelivat, että kyllä vielä säät korjaantuvat ja satoa tulee normaalisti, niin kuin on yleensä käynyt, mutta kuitenkin näin ei tänä vuonna tapahtunut.

Hallitus esittää kyllä lisämäärärahaa tähän asiaan, mutta mielestäni summa on riittämätön, ja sen tähden olen tehnyt aloitteen, 100 miljoonaa markkaa momentille 30.31.44. Raha on kyllä korotuksenkin jälkeen riittämätön, kun sitä minun mielestäni pitäisi käyttää myös yleiskorvaukseen, sillä kyllähän korjuukustannukset olivat poikkeuksellisen korkeat niin kone- kuin kuivausvaikeuksien takia.

Maatalouden turvaaminen on mielestäni myös turvallisuuspolitiikkaa, ei ainoastaan maatalouspolitiikkaa. Rahoitus kyllä järjestyisi osakekaupoista. Mielestäni sitä ei kuitenkaan tule ottaa Makerasta. Maamiestä tulee nyt tukea, ja vanha sananlasku sanoo: ”Jos maamies vaipuu, niin kaikki taipuu!”

Ed. H. Koskinen: Arvoisa rouva puhemies! Suomi on ollut turvallinen maa, ja sitä se on toki vieläkin kansainvälisesti tarkastellen, mutta kehitys meillä on viime vuosina ollut huolestuttava. Tilanteen huononemiseen on useita syitä, mutta yksi merkittävimmistä on varmasti poliisivoimissa tapahtuneet supistukset. Sen me olemme täälläkin liikuttavalla yksimielisyydellä todenneet. Hallitus on tilanteen myös todennut. Hallitus turvaa määrärahojen mitoituksella poliisin nykyisten resurssien säilymisen, hyvä niinkin. Itse olisin mielelläni nähnyt, että määräraha-kehitys olisi mahdollistanut miehittämättömien vakanssien uudelleentäyttämisen, vaikka hitaassakin tahdissa. Ensi vuoden 30 miljoonan markan lisäysmääräraha sen mahdollistaneekin. En missään nimessä voi hyväksyä vihreiden esitystä siirtää puolustussektorilta määrärahoja poliisin palkkaukseen, vaikka kohde on hyvä ja tarpeellinen.

Olen erittäin tyytyväinen, että puolustusministeriölle osoitetusta määrärahasta on tarkoitus käyttää 74 miljoonaa markkaa muun kotimaisen teollisuuden kuin lentokoneiteollisuuden työllistymisen turvaamiseen. Tarpeita on sekä Maa- että Merivoimien puolella. Esimerkiksi Merivoimien Kuha-luokan herätemiinanraivaajista on kuudesta kunnostettu jo neljä. Kaksi odottaa määrärahoja tästä lisätalousarviosta. Määrärahalla turvattaisiin Uudenkaupungin ja Pietarsaaren pienten telakoiden työllisyyttä.

Maanmittauslaitoksen osalta yhdyin valio-kunnan kannanottoon.

Ed. Tiilikainen: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on useimmissa puheenvuoroissa tänä iltana korostettu turvallisuutta. Toisaalta on jopa arvosteltu puolustusmateriaalihankintoihin sisältyvää 200 miljoonan markan määrärahaa. Toisaalta on kovasti pyritty lisäämään poliisin menoja. Molemmat liittyvät läheisesti turvallisuuteen. Aion itsekin käyttää puheenvuoron pääasiassa näistä asioista.

Puolustusmateriaalihankinnoilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan maamme Ilmavoimien lentäjien lentotoiminta ja toisekseen kotimainen puolustustarviketeollisuus. Lentotoiminta ja -harjoitukset ovat välttämättömiä taistelulentäjän koulutuksessa. Ilmavoimissa jo tapahtunut yli 30 lentäjän kato johtuu suurelta osalta juuri lentämisen vähydestä eli harjoituksen puutteesta. Lentäjät ovat turhautuneet siihen, että ei ole varaa lentää.

Nykyaikaisessa sodankäynnissä kuitenkin juuri lentotoiminta on se, joka on avainasemassa, samoin hävittäjätorjunta. Meidän lentäjiemme kadon jatkuessa uhkaa koko meidän ilmapuolustuksemme menettää ratkaisevasti merkitystään. Siitä syystä määräraha lisäbudjetissa tähän toimintaan on enemmän kuin tervetullut, enkä katso, että sitä voitaisiin siirtää mihinkään muuhun tarkoitukseen. Se ei kuitenkaan ratkaise kokonaan lentäjäkatoa, koska ruoho korkeamman palkan muodossa on toisaalla, siviili-ilmailussa, vihreämpi.

Puolustusmateriaalihankinnoissa Suomi ei kykene pitämään nykyisillä määrärahoilla omaa kotimaista puolustustarviketeollisuuttaan yllä. Itsenäiselle ja liittoutumattomalle puolustukselle oma puolustusmateriaaliteollisuus on kuitenkin ensiarvoisen tärkeää. Ei voida olettaa, että pystyisimme itsenäisesti ilman liittoutumista selviytymään omasta puolustuksestamme, jos meillä oma alan teollisuus päästetään loppumaan. Kyse on hälyttävästä ongelmasta juuri puolustusmateriaaliteollisuuden kohdalla. Sitä ei myöskään hetkessä polkaista uudestaan pystyyn silloin, kun se jostain syystä kannattamattomana lopetetaan.

Suomen puolustusmateriaaliteollisuudella on erittäin pienet ulkomaiden markkinat. Se johtuu toisaalta siitä, että meidän kapasiteettimme tuottaa on pieni. Me emme ole liittoutuneet. Me emme ole päässeet Weag:n jäseneksi, olemme tarkkailijana. Emme ole päässeet Euroopan unionin, Länsi-Euroopan liittoutuman, ase-

markkinoihin sisäpiiriin. Tästä syystä kotimaisen puolustusvälineteollisuuden lähes kaikki markkinat ovat kotimaassa ja perustuvat Puolustusvoimien hankintamäärärahoihin, mutta toisaalta tämä teollisuus on välttämätön, mikäli haluamme pitää itsenäisen ja liittoutumattoman puolustuksen.

Tällä on toisaalta kannettu lähes joka puheenvuorossa huolta poliisin toimintamenoista. Itse olen myös kantamassa syvää huolta niistä. Kuulun Espoon poliisiasiain neuvottelukuntaan. On jo pitkään jatkunut pääkaupunkiseudulla sellainen kehitys, että poliisin vakansseja on jatkuvasti auki. Huuhausainerikollisuus kasvaa tällä seudulla hälyttävästi, samoin nuorisorikollisuus, eikä poliisilla riitä voimavaroja puuttua näihin. Pienemmät rikokset, joiden tapahduttua nuori ihminen esimerkiksi voitaisiin ottaa kiinni ja ohjata oikealle tielle, tyydytään ainoastaan kirjamaan.

Tämä on johtanut suurelta osalta kansalaisten turvattomuuden tunteeseen. Poliisia näkee erittäin harvoin. Lähipoliisiyhteistyö, jota monilla seuduilla on aloitettu, on pysähtynyt vakanssien riittämättömyyteen, tai vakansseja riittää, mutta ne ovat auki. Poliisilla on tällä hetkellä yli 500 vakanssia auki, mikä on johtanut partioiden harventamiseen ja lähes kokonaan liikenteen valvonnan lopettamiseen, kuten Espoossa on muun muassa viime kesänä tapahtunut. Tämä on omiaan kiihdyttämään rikollisuutta ja aiheuttamaan kansalaisissa myös välinpitämättömyyttä lain kunnioitusta kohtaan.

Toisekseen partiointialueet yhteistoimintalueina muiden kuntien poliisien kanssa ovat kasvaneet. Näin ollen se yksi ainoa partio, joka vuorossa ehkä on, joutuu toimimaan yhä laajemmalla alueella. Tämä kaikki on johtanut siihen, että poliisin tulo hälytyksestä paikalle saattaa kestää pääkaupunkiseudullakin jopa tunteja. Kansalaiset tuntevat itsensä turvattomiksi, kun poliisia ei yleensä näy.

Oma osansa on lisääntynyt talousrikollisuus, joka on parhaasta päästä ottanut poliiseilta vakansseja näiden rikosten tutkintaan. Ne ovat pois pääasiassa juuri yleisen järjestyksen ja turvallisuuden poliisitoiminnasta, joka näkyy kansalaisille kadulla. Siinä mielessä yhdyn moniin puheisiin tänä iltana ja siihen huoleen, mitä kannetaan omasta turvallisuudestamme suhteessa poliisin voimavaroihin.

Lisätalousarviossa todetaan työttömyysturvamenojen nettosäästön olevan 300 miljoonaa markkaa. Se on toisaalta erittäin positiivinen

asia, mutta mielestäni näitä varoja tulisi käyttää yhä enemmän aktiiviseen työllistämiseen. Nykyinen työllistäminen on hyvin suurelta osalta passiivista. Pyöritetään sitä samaa työttömien rinkiä, jotta he pääsevät takaisin ansiosidonnaiselle. Säästyneitä varoja ei pyritäkään ohjaamaan aktiiviseen työttömyyden torjumiseen. Juuri poliisin avoinna olevat vakanssit olisivat esimerkiksi yksi keino työllistää työttömänä olevia poliisit tai työttömiksi jäävät nykyiset poliisikokelaat. Yhden poliisin vuosikustannukset ovat noin 200 000 markkaa. Kun työtön saa yhteiskunnalta tukea, se maksaa yhteiskunnalle 120 000 markkaa. Yhden työttömän poliisin työllistäminen maksaa yhteiskunnalle vuositasolla 80 000 markkaa, joka varmasti koituisi koko yhteiskunnan hyväksi.

Samoin pitkin vuotta on puhuttu kuntien vaikeuksista sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisessa. Siellä on myös hyvin paljon työtöntä henkilökuntaa, joka puolen vuoden ajan käy välillä työssä. Nämä virat voitaisiin vakinaistaa ja täyttää vakinaisesti, jotta päästäisiin aktiivisesti työllistämään ihmisiä ja saataisiin vihdoinkin ne loputkin työttömät yhteiskunnan tuottavaan työhön.

Kokonaisuutena budjetti lisäbudjetiteineen on tasapainossa, mikä on mainio asia. Emme ole joutuneet ottamaan lisää velkaa. Kuitenkin näkisin, että kansalaisten perusturvallisuuden lisäämiseen ja juuri työttömyyden aktiiviseen torjuntaan tulisi kiinnittää enemmän huomiota.

Ed. M. Pietikäinen: Fru talman! Jag kommer att kommentera bara en punkt i tilläggsbudgeten och det gäller stödet till arbete utfört i hemmen. Jag kan börja med att konstatera att den så kallade pigdebatten tack och lov aldrig kom igång på allvar i vårt land. När försöket med statligt stöd för arbete i hemmen inleddes i oktober 1997 var det faktiskt på tiden att erkänna att arbete utfört i hemmen är ett värdefullt arbete, som förtjänar erkänsla, uppskattning, lön och pension. Det var också på tiden att uppmuntra hushållen till att avlöna hjälp för arbetsuppgifter i hemmen.

Avsikten med de statliga försöken var att göra det lättare och billigare för privathushållen att anställa utomstående hjälp för till exempel städning, tvätt, matlagning, vård, planerings-, renoverings- och reparationsarbeten. Man räknade också då med att stöden skulle gynna företagssamheten genom att nya arbetsplatser skapades och nya serviceföretag kunde grundas.

I södra Finlands, Uleåborgs och Lapplands län har hushållen kunnat beviljas avdrag på inkomstskatten maximalt 5 000 mark. I östra Finland och västra Finland har hushållen kunnat beställa tjänster hos serviceföretag eller sammanlutningar, som direkt får stöd från staten. Stödet utgör 40 procent av den ersättning som hushållet betalar för arbete enligt högst 33 mark per timme. Hushållen har fått köpa 150 timmar stödberättigade tjänster per år.

Så här långt kan man säga att möjligheterna verkade bra. När vi i dag vet hur den här möjligheten har utnyttjats, så kan man konstatera att vi har 200 miljoner mark reserverade i budgeten och att man i slutet av september bara har kunnat utnyttja 7,2 miljoner mark. I stället har administrationen kostat 2,6 miljoner mark. Också kostnaderna för information har varit höga, så det är skäl att ta sig en allvarlig funderare på hur fortsättningen skall vara.

Kokeiluunhan varattiin todella tälle vuodelle 200 miljoonaa markkaa, ja tästä rahasta on käytetty syyskuun loppuun mennessä vähän yli 7 miljoonaa markkaa ja hallinnointiin noin 2,6 miljoonaa markkaa. Tähän on syytä tosiaan pehnyä, ja näin esimerkiksi valtiovarainvaliokunnan sosiaali- ja työjaostossa onkin tehty. Voin todeta, että järjestelmää tulisi ehdottomasti yksinkertaistaa.

Tosiasia on, että kotitalouksilta vaaditaan paljon, jotta kaikki maksut menisivät oikein. Varsinkin vanhukset, jotka ovat tyypillisimpiä kotiavun ostajia, kertovat, etteivät he ilman apua tahdo selvittää kaikkea paperityöstä. Viranomaisien julkaisema vihkonen Kotitaloustyönantaja on sinänsä hyvä, mutta jo se, että vihkossa on 39 sivua asiaa aiheesta, kertoo, ettei ole kyse aivan yksinkertaisesta asiasta.

Järjestelmässä on kuitenkin positiivista se, että on löydetty uudenlainen työn jakamisen mahdollisuus, mutta se, että sitä hyödynnettäisiin täydellisesti ja laajemmin, vaatii ilman muuta ja nopeasti turhan byrokratian karsimista. Tukikokeilun tulisi houkutella kaikkia käyttäjäryhmiä, ei pelkästään vanhuksia tai lapsiperheitä.

Kotitaloustyön jakaminen ulkopuolisten kanssa parantaa tai voisi parantaa työllisyyttä ja vähentää harmaata taloutta. Se voisi täydentää jo olemassa olevia palveluja ja helpottaa ihmisten arkea. Kotitalousvähennyksen täytyy olla kannattavampi kuin pimeään työn teettäminen. Yhteiskunnan tuki on tärkeä kannustin kotitalous-

avun palkkaamiseen sekä kotipalvelujen tarjontaan ja kysyntään, mutta tarvitaan muutakin tukea kuin pelkästään taloudellista tukea, jotta saada toimiva järjestelmä aikaiseksi.

Minusta luvut tosiaan kertovat siitä, että vähennystä on käytetty hyvin vähän tähän mennessä. Se osoittaa, että muutoksia systeemiin pitää saada aikaan, pitää vähentää byrokratiaa ja saada järjestelmä toimimaan paremmin. Minusta järjestelmä on kuitenkin aivan oikein, olen sen kannattaja. Minusta on hyvä, että tätä jatketaan ja että nyt ollaan muuttamassa määräraha kolmivuotiseksi siirtomäärärahaksi ja sillä tavalla voidaan turvata kokeilun jatkuminen.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Joku on jättänyt tänne muistilappunsa, mutta ei se minua kiusaa.

Tämä keskustelu eduskunnassa on mielestäni osoittanut politiikan raadollisuuden. Täällä on käytetty kymmeniä puheenvuoroja. Yhdessäkään puheenvuorossa miltään poliittiselta suunnalta ei ole kiistetty sitä, että poliisi tarvitsisi lisää määrärahoja, poliisi on liian raskaan työn rasittama ja että meidän turvallisuuskehityksemme on merkittävästi kärsinyt näiden vuosien aikana. Siitä huolimatta poliisi ei tule saamaan markkakaan rahaa tämän keskustelun perusteella, ja yhtä onnettomissa olosuhteissa varmasti edetään myöskin seuraavan budjettikauden aikana sen budjettikehyksen mukaan, minkä hallitus on eduskunnalle antanut. Se johtuu siitä, että kukaan ei oikein tänä Internetin aikana uskalla poliittista tulevaisuuttaan ajatellen lausua mitään sellaista, minkä arvelisi olevan kansan mielipiteiden vastaista. Sellaisiahan me poliitikot olemme.

Oikeastaan, kun aikaisemmin käytiin puheenvuoron, kymmenkunta minuuttia aika laajastikin poliisiasiaa käsitellen, jäi pari asiaa toteamatta ja sen vuoksi kävelin tänne uudelleen ja totesin tämän raadollisuuden ensinnä.

Mutta seuraavaksi menen siihen asiaan, kun katselin valiokunnan mietinnöstä, että Ahvenanmaan tasausmaksuun on esitetty 91 miljoonaa markkaa. Se perustuu toki tehtyihin sopimuksiin. Mutta valiokunnassa, jos oikein ymmärsin, sitä on nostettu 18 miljoonalla markalla sen takia, että tällä emämaalla, meillä, menee niin mahdolloman hyvin ja olemme niin rikkaita ja elämme kullassa. Rikkaalle Ahvenanmaalle, joka noukkii rusinat pullasta, lohet merestä ja elää kuin pellossa, meidän yhteiskunnassamme pitää valtakunnan taholta antaa vielä 18 miljoonaa

markkaa ylimääräistä sen takia, että meillä menee niin hyvin.

Kuitenkaan emme pysty maksamaan palkkaa omille poliiseillemme ja pitämään valtakunnan alueella poliiseja pitämässä huolta turvallisuudestamme. Tämä on hyvin irvokasta keskenään, ja väitän, että tämä Ahvenanmaan kanssa tehty sopimus tasausmaksusta on pahassa ristiriidassa, mutta kukaan hieno poliitikko ei sitä sano, koska se eteenpäin menevältä poliitikolta varmasti olisi tuhoisaa. Mutta minulla kun ei ole niitä ongelmia, niin minä voin nämä sanoa, ja sanon sen tälläkin kertaa kovasti rakastaen ahvenanmaalaisia sellaisenaan, mutta asia asiana.

Rouva puhemies! Täällä on puhuttu jälkiviisaudesta useassa puheenvuorossa. Jälkiviisaudella on tarkoitettu SSP:n, Suomen Säästöpankin, pilkkomista ja siihen liittyviä asioita sekä nimenomaan tähän lisätalousarvioon liittyen Soneran osakkeiden myyntiä. Sitä on täällä vähän taivasteltu, että kun ollaan näin jälkiviisaita, mutta Konsta Pylkkänen aikanaan Havukka-Ahon ajattelijassa taisi sanoa, että jälkiviisaus on sitä parasta viisautta, turvallisinta viisautta ja tällä tavalla.

Mitä jälkiviisauteen tulee, niin, rouva puhemies, totean sen, että SSP:n pilkkomisen osalta ollaan täysin oikeilla jäljillä, kun ollaan jälkiviisaita. Jos siinä asiassa on jotakin pimeätä ja mustaa, se täytyy repiä esille ja saattaa ne vastuuseen, jotka ovat johonkin syyllistyneet. Sen takia ihmisten, että tässä asiassa pidetään edelleen eräitä asiakirjoja salaisina. Tein tänään eduskuntakyselyn, yhden niistä harvoista, tästä asiasta ja tiedustelen syytä, miksi näitä pidetään salaisina, ei näitä julkaista ja selvitetä koko soppaa kerralla, ettei tämä myrkytä tätä poliittista keskustelua.

Mutta mitä tulee Soneran kysymykseen, jos suomalaisessa yhteiskunnassa ministerit ja virkamiehet ja heidän apulaisensa ovat niin tyhmiä, että ne myyvät yhteiskunnan omaisuutta 70 prosentin hinnalla todellisesta arvosta, niin kyllä silloin minun mielestäni täytyisi tällaisten ministerien ja virkamiesten tehdä oma johtopäätöksensä ja jättää paikkansa viisaampien käytettäväksi. Tässä on miljardikaupalla tullut tappiota tässä Soneran kaupassa suomalaiselle yhteiskunnalle. Sen lisäksi siinä on todennäköisesti ja mahdollisesti — vaikkei nyt lainvastaisesti, mutta hyvän tavan vastaisesti — myös Soneran johdon taholta käytetty näitä kauppamahdollisuuksia hyväkseen. Mutta tähän en osaa sen paremmin sanoa, koska se ei ole laitonta. Sen sijaan tyhmyydestä pitäisi rangaista ja vaihtaa henkilöi-

tä, niitä henkilöitä, jotka ovat syyllisiä siihen, että valtio miljardin tai kaksi tässä osakekaupassa taas kerran hävisi, tämä köyhä suomalainen yhteiskunta, joka ei pysty edes poliisia itselleen palkkaamaan.

Ed. R. Korhonen: Arvoisa puhemies! Haluamatta viisastella sen enempää haluaisin kiinnittää muutamiin asioihin tässä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä huomiota.

Aivan samoin kuin täällä ovat monet muutkin ottaneet kantaa poliisitoimeen, ilmaisen huolehtumiseni siitä, että poliisien voimavarat eivät riitä. Tämä heijastuu erityisesti haja-asutusalueilla eli Helsingin seudun ulkopuolella sillä tavalla, että on vaikea saada hoidettua päivystyksiä ja sairassijaisuuksia silloin, kun resurssit yleensä ovat jo lähtökohtaisesti niukat ja hoidettava alue laaja.

Tässä haluaisin kiinnittää erityisesti huomiota siihen, että ammattimainen vanhuksiin kohdistuva rikollisuus on lisääntymässä. Kun haja-asutusalueitten kunnissa yhä useammassa 25 prosenttia väestöstä alkaa olla jo yli 65-vuotiaita, niin heidän turvallisuutensa on varmasti näiltä pohjilta uhattuna. Samoin myös nuorten toisiinsa kohdistama rikollisuus on lisääntynyt, jolloin erityisesti ehkäisevää työtä täytyisi kyetä harjoittamaan. Kun poliisilla ovat resurssit niukat, niin he eivät varmasti tähän työhön kykene panostamaan. Toivoisin voimakkaasti, että ensi vuoden budjetissa tähän asiaan kiinnitettäisiin huomiota, kun nyt lisäbudjetissa on kyetty vain olemaan huolestuneita.

Toinen asia, mihin haluaisin kiinnittää huomiota, on liikenneministeriön hallinnonala. Valiokunta on aivan oikein edellyttänyt, että keskeneräiset kehittämishankkeet tulisi saattaa loppuun, koska niitten kesken jättäminen ja myöhemmin käynnistäminen on valtiolle huomattavasti kalliimpaa kuin aloitettujen hankkeitten kerrallaan loppuun suorittaminen.

Kolmas asia, johonka haluaisin kiinnittää huomiota, on yritystoiminnan investointi- ja kehittämishankkeitten tukemiseen tarkoitettut rahat, joista todetaan, että momentilta täytyy vähentää 40 miljoonaa markkaa siitä syystä, että ne ovat jääneet käyttämättä. Tämä kertoo siitä, että kun nämä rahat ovat alueittain kohdistetut, voi tapahtua sellaista, että joillakin alueilla, joilla Suomessakin menee lujempaa kuin toisilla alueilla, rahoja jää käyttämättä, mutta esimerkiksi Itä-Suomessa Pohjois-Savon alueella meiltä rahat ovat jo useana vuotena peräkkäin loppuneet al-

kuvuodesta kesken. Siitä syystä minusta epäkohta on melkoinen, aivan kuten valiokuntakin on todennut, sikäli että näitä rahoja ei voisi siirtää paikkaseudulta toiselle, koska jossakin niille olisi merkittävästi käyttöä ja niitten avulla tietysti saataisiin yritystoimintaa käynnistymään ja aluetta vaurastumaan. Nyt tuntuu, että se köyhysloukussa oleminen saattaa jatkua.

Neljäs asia, johon haluan kiinnittää huomiota, on sotilasvammakorvauksiin ja kuntoutustoimintamenoihin kohdistuva momentti, jossa todetaan, että korjausrakentamiseen tarkoitettut rahat muutetaan kolmivuotiseksi siirtomäärärahaksi, mikä on äärettömän viisas toimenpide siitä syystä, että juuri työvoimapulan ja hankkeiden hitaan käynnistymisen vuoksi näitä rahoja olisi jäänyt turhaan käyttämättä, koska ne ovat äärettömän suureen tarpeeseen.

Viimeisenä asiana haluaisin kiinnittää huomiota kotitaloustyön tukikokeiluun, joka on itse asiassa vetänyt äärettömän huonosti. Syyksi näkisin sen, että nämä kokeilut on rajoitettu siten, että Etelä- ja Pohjois-Suomessa saadaan käyttää rahoja vain kotiapulaiskokeiluun ja idässä ja lännessä taas ulkopuolisen yritystoiminnan käyttämiseen. Siitä tietysti aiheutuu jo alueilla sekaannusta, byrokratiaa. On aika merkittävää, että neljännes käytetystä 10 miljoonasta on mennyt pelkästään tämän byrokratian pyörittämiseen. Silloin kokeilussa on jotain lähtökohtaisesti, hyvistä aikeista huolimatta, ollut ehkä vialla.

Näkin erittäin tärkeänä, että molempia järjestelmiä voitaisiin kokeilla kautta koko maan ja että kotitalouteen kohdistuva rahaosuus olisi merkittävästi suurempi, koska sillä pienellä markkamäärällä ei voi oikeastaan kuin käyttää viikoittain siivoojaa kotiapuna. Viittaan vielä siihen, mitä aikaisemmin totesin, että meillä on paikkakuntia, joilla väestö ikääntyy huimaavaa vauhtia, eikä kunta välttämättä kykene ylläpitämään kallista laitoshoidoa. Toisaalta vanhukset jo henkisen hyvinvoinninkin vuoksi mieluummin liikkuvat omilla tutuilla alueillaan eli ovat kotonaan ja sitä kautta ovat henkisesti hyvin paljon virkeämpiä. Tällöin kotiapuvun saaminen olisi äärettömän tärkeää. Siitä syystä olen iloinen, että tämä kokeilu jatkuu, mutta toivon, että se laajenisi selkeästi käyttöjärjestelmien mahdollisuus kaikille ja markkamääräiset osuudet suuremmiksi.

Ed. A. O j a l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tykkyläinen esitteli jo puheenvuorossaan opeusministeriön hallinnonalan rahalisäyksiä. Ne

tulevat siellä todella tarpeeseen. Yhdyn hänen puheenvuoroonsa siltä osin.

Kuitenkin sieltä vielä painottaisin nuorisomäärärahojen tärkeyttä, sillä nuorisomäärärahojen 5 miljoonan markan lisäyksellä kyetään käynnistämään koululaisten iltapäivähoitotoimintaa ja myös tehdään erilaisia projekteja, joilla voidaan ehkäistä nuorten syrjäytymistä. Se on toki erittäin välttämätöntä nuorten ongelmien auttamiseksi.

Huumeista eri puheenvuoroissa on jo kannettu huolta, ja ihan saman huolen jaan itsekin. Mutta ennaltaehkäisyä on erittäin välttämätöntä nuorisotyö ja erityisesti iltapäiväkerhot, jotta huumeongelma ei suinkaan enää laajenisi. Iltapäiväkerhotoiminnan käynnistäminen alasteen oppilaille on parasta ennalta ehkäisyä niin huumeongelmaan kuin muihinkin päihdeongelmiin, käytön aloittamisen ja väärinkäytön estämiseksi.

Ihan lyhyesti työministeriön hallinnonalalta. Kotitaloustyön tuesta on jo käytetty aika monia puheenvuoroja, ja siitä itsekin jonkin sanan haluan sanoa. Olen ihan samaa mieltä siitä, että sitä on käytetty todella valitettavan vähän. Helsingin Sanomissa oli Verohallituksen pääsuunnittelijan Jyrki Veijalaisen kannanotto kotitaloustyön tuesta. Hänen näppituntumansa mukaan eniten tukea on käytetty remonteihin. Kodit ovat korjauttaneet kylpyhuoneita, asentaneet parketteja ja teettäneet putkiremontteja. Minusta on erittäin hyvä, että sitä on käytetty myös tämän tyyppiin töihin.

Hyväksytyt verovähennykset ovat keskimäärin 860 markkaa, ja suurin mahdollinen vähennys viime vuoden veroista oli 1 250 markkaa. Enimmillään voidaan vähentää 5 000 markkaa. Länsi- ja Itä-Suomen lääneissä, joissa tukea on maksettu yrityksille, on eniten käytetty kunnosapito- ja perusparannustöissä. Syys—lokakuun vaihteeseen mennessä kunnostustöitä oli tehty tällä tuetulla hinnalla 124 000 tuntia. Lähes sama määrä työtunteja, 114 000, kertyy kotitalous- eli muun muassa siivoustöistä. Huomattiin, että esimerkiksi pääkaupunkiseudulla alkoi keväällä olla jo pulaa siivoojista, joita kodit voisivat palkata. Muissakin asiantuntijakuulemisissa on ihan tämä sama tilanne tullut esiin. Näin ollen näen kyllä, että tällä on erittäin hyvä työllistävä vaikutus, kunhan malli saadaan laajemmin ja voimakkaammin käyttöön.

Joissakin puheenvuoroissa on kritisoitu, että on käytetty kahta eri mallia. Mielestäni on erittäin hyvä, että me saamme kokemusta eri mal-

leista. Kuitenkin täytyy todeta, että verovähennysoikeutta, josta minusta eniten alun pitäen puhuttiin, että se olisi erittäin hyvä malli, on käytännyt vain noin 5 000 kotitaloutta, mutta sitä vastoin kotitaloustyön tukea yritysmallissa 11 000 kotitaloutta, eli ehkä tällä puolella on osattu sitä markkinoida hyvin. Itse olen kotoisin Pirkanmaalta, jossa tätä on käytetty erittäin hyvin ja suurempia rahamääriä kuin koko maassa keskimäärin. Siellä se on todella markkinoitu hyvin ja ihmisten on hyvin helppo ottaa käyttöönsä tämä apu kotiinsa.

Kun täällä puhuttiin, että vanhuksilla on ollut vähän vaikeuksia tuen käyttämisen kanssa, koska siihen liittyy niin paljon byrokratiaa, se ei toki pidä paikkaansa. Sen saa tuolta te-keskuksista hyvin yksinkertaisesti käyttöönsä ja saa avun siihen, mitä tarvitsee.

Kun valiokunta oli asiantuntijoita kuunnellut, se kiirehti kuitenkin tukijärjestelmästä ja verotuksesta suunnitellun tutkimuksen toteuttamista, jotta kokeilukauden aikana jo voitaisiin tehdä johtopäätökset järjestelmän toimivuudesta. Valiokunnan mielestä tätä tukijärjestelmää olisi vielä yksinkertaistettava, niin että se olisi koko maassa täysin helppokäyttöinen, ja selkiytettävä. Erityisesti tuen taso on varmaan hieman alhainen, ja sitä voitaisiin nostaa. Tukea on pyrittävä suuntaamaan sen alkuperäisen tarkoituksen mukaisesti aikaisempaa enemmän esimerkiksi vanhusten- ja lastenhoidon tukemiseen. Toki on hyvä, että sitä käytetään niin kuin tällä hetkellä, mutta tämä tuki olisi vielä tärkeämpää. Varmasti tulevaisuudessa olisi erinomaista, jos vanhuksat ja lapset saisivat tältä puolelta tukea itselleen huomattavasti enemmän kuin tänä päivänä. Se tulee todella suureen tarpeeseen.

Siksi olen erittäin iloinen siitä, että tiedossa on, että kertyneiden kokemusten perusteella työministeriö ja valtiovarainministeriö ryhtyvät ratkomaan, kumpi tukimuoto olisi jatkossa parempi, ja pohditaan myös valiokunnan antamia ohjeita ja eväitä tuen suuruudesta.

Tiedoitan ovat erittäin välttämättömiä jo ensi vuoden budjettiriihiä ajatellen. Siellähän vasta tuen jatko päätetään. Siksi ehkä on hyvä, että kokeilun jatkuminen on todella turvattu tässä lisätalousarviossa siirtomäärärahalta, niin että se ei missään nimessä niin sanottujen huonojen kokemusten vuoksi loppuisi.

Ed. R i m m i : Arvoisa puhemies! Haluan puuttua aivan pariin asiaan vain tässä lisätalousarviossa.

Erikoisesti minua on huolestuttanut työvoimapolitiikka-asia etenkin työmarkkinatuen osalta. Työmarkkinatukeen lisätään nyt rahaa lisätalousarviossa 461 miljoonaa markkaa. Se on paljon rahaa, kun mietitään sitä, kuinka pieni loppujen lopuksi kuitenkin työmarkkinatuki henkilöä kohti on. Tämähän kertoo hyvin vakavaa viestiä siitä, että ansiosidonnaiselta työttömyysturvalta pudonneita ihmisiä on yhä enemmän.

Mutta sitten valiokunnan mietinnössäkkin kiinnitetään onneksi huomiota siihen, että yhä enemmän on tullut työmarkkinatuella myös 45 vuotta täyttäneitä, puhumattakaan sitten, että täällä viitataan myös 50-vuotiaisiin. Tämä puolestaan kertoo siitä, että tässä yhteiskunnassa ei ole sijaa enää työelämässä 45—50-vuotiaille. Tämä on erittäin katkera totuus, jonka ihmiset päivittäin kohtaavat. He ovat koulutettuja ja kurssitettuja ja jälleen kurssitettuja ja koulutettuja ja kaikki testit käyneitä, mutta ikä on rasite. Se on todella murheellista.

Minä toivon hyvin syvästi sitä, että seuraavassa hallitusohjelmassa ne, jotka ovat hallitusohjelmaa tekemässä, paneutuvat siihen, mitä yhteiskunnassa tehdään niille ihmisille, joita nyt pompotellaan sen takia, että heillä on tietty määrä ikää. Heille ei osoiteta työtä. Heidän ihmisarvonsa tulee tavalla tai toisella palauttaa. Se on tämän sivistysvaltion yksi kunniakysemyys hoitaa kuntoon.

Toinen asia, johon olin ajatellut puuttua, on kotitaloustyön kokeilu, mutta kun aika rientää enkä kuulu niihin kansanedustajiin, jotka kama-lasti rakastavat omaa ääntänsä, totean vain lyhyesti, että voin allekirjoittaa kaiken sen, mitä ed. Arja Ojala edellä kotitaloustyön kokeilusta sanoi.

Ed. T i i l i k a i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemi puuttui Ahvenanmaan ta-soitusmaksuun ja totesi sen olevan hyvin väärin Kanta-Suomea kohtaan.

Puheenvuoro oli kuitenkin epälooginen, ja siinä oli aikamoinen totuudenvastainenkin sävy siinä mielessä, että ed. Aittoniemi totesi, että ahvenanmaalaiset ovat hyvinvoivia ja nauttivat parempia tuloja kuin esimerkiksi Kanta-Suomen väestö keskimäärin. Toisaalta hän jätti kertomatta, että Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan verojen palautus Ahvenanmaalle perustuu väestön lukumäärään suhteutettuun verotuloon. Siinä mielessä he ehkä maksavat enemmän verojakin ja saavat myös väestömääränsä suhteessa

valtion verotuloista osuutensa oman itsehallintonsa käyttöön.

Näin ollen tapahtuu viive hallituksen esityksen ja valtiovarainministeriön mietinnön välillä ja sillä välillä verotulot ovat kasvaneet valtiolle ja ennuste on muuttunut. He saavat sen mukaisen osuuden kuin itsehallintolain mukaan heille edellytetäänkin. Eri asia sitten on, onko tämä itsehallintolain veroprosentti oikea vai ei, mutta silloin pitäisi puuttua itse lakiin ja muuttaa sitä.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi puheenvuorossaan sanoi, että kaikki puhuvat poliisin puolesta mutta täällä ei sitten tehdä sellaisia päätöksiä, että päästään poliisin virkoja täyttämään. Nythän tulee varsinainen ensi vuoden budjetti käsittelyyn ensi viikolla saliin, ja tammikuun 1 päivänä ensi vuonna, jos eduskunta niin haluaa, on lisää määrärahoja käytettävissä myös poliisin virkojen täyttämiseen. Ensi vuonnakin tullaan lisäbudjetteja varmaan eduskunnassa säätämään. Jos ongelmia on, niin varmasti nämä ongelmat pyritään korjaamaan.

Minusta ed. Tiilikainen kiinnitti edellisessä puheenvuorossaan aiheellisesti siihen asiaan huomiota, josta olen hänen kanssaan samaa mieltä, että olisi yhteiskunnalle halvempi vaihtoehto, kun työttömyysturvasta säästyneitä varoja käytettäisiin muun muassa poliisien virkojen täyttämiseen, koska minusta aina työllistetty ihminen on, työllistettiin sitten poliisitoimeen tai johonkin muualle, halvempi yhteiskunnalle kuin se, että maksetaan katukuvaan täyttä korvausta.

Ed. Ihamäki: Arvoisa puhemies! Kansalaiset ovat olleet huolissaan sisäisestä turvallisuudestaan ja aivan oikeutetusti. Sisäiseen turvallisuuteen ei olla enää täysin tyytyväisiä ja poliisille halutaan antaa ne resurssit, joilla tämä sisäinen turvallisuus taataan. Mutta se ei ole vain rahasta kiinni, vaan on otettava huomioon myös poliisin toimintavaltuudet. Poliisiin luotetaan, mikä on yhteiskuntajärjestyksen kannalta hyvä asia.

Toisaalta koko vaalikauden olemme kantaaneet huolta valtioalouden tasapainottamisesta. Kun nyt olemme siihen pääsemässä, on huomattavissa, että levottomuus täällä on pikkuisen lisääntymässä. Valtio ottaa kuitenkin vielä tänä vuonna uutta velkaa 5 miljardia markkaa, mutta ensi vuonna ei enää uutta velkaa oteta. Lopputoiminnan ei voida syödä enempää kuin tienataan.

Tosiasia on, että valtiontaloudessa ei voi olla rakenteellista alijäämää varsinkaan, kun Emu-aika on tulossa.

Valtion velka alkaa nyt olla 440 miljardia markkaa. Siitä ovat korkomenot 30 miljardia markkaa per vuosi. Jos olisimme aikaisemmin tehneet ne poliittiset päätökset, jotka nyt on tehty ja joilla valtiontalous on saatu tasapainoon ja joilla valtion uuden velan otto on loppunut, olisimme säästäneet korkomenoissa melko monen poliisimiljoonan verran.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. Tiilikainen oli aivan oikeassa. Lakia pitäisi muuttaa. Esimerkiksi vuonna 94 Manner-Suomi maksoi Ahvenanmaalle 400 miljoonaa markkaa enemmän rahaa kuin sieltä tuli tännepäin. Siitä huolimatta me olimme äärimmäisen köyhiä ja siellä kylvettiin rahassa. Tästä ei päästä mihinkään, oli se sitten rasismia tai ei. (Välihuuto) — Aivan oikein. En minä väitäkään, että päätös olisi täällä väärä, mutta perustekijät pitäisi muuttaa tässä asiassa.

Mitä tulee ed. P. Leppäsen puheenvuoroon, 90-luvulla aina on puhuttu poliisin puolesta, mutta tällä hetkellä on jo 500 vakanssia täyttämättä. Todellisuudessa laahaa 1 000 vakanssin alijäämällä, koska nimitys- ja hakukierto on koko ajan voimassa. Koko ajan ovat työssä olleet poliisit vähentyneet, vaikka täällä salissa on puhuttu hirmuisen myönteisesti poliisista. Poliisille ja poliisin arvovallalle tämä on siitä hyvä, että kun he ovat näin ahtaassa tilanteessa, yleisö arvostaa heitä yhä enemmän, mitä pienemmällä porukalla he pystyvät tekemään työtä. Tämä on inhimillinen asia, mutta se ei ole yhteiskunnan kannalta merkittävä. Siinä mielessä poliisille pitäisi ne resurssit antaa, mitkä sille kuuluvat.

Ed. A. Ojala: Arvoisa rouva puhemies! Iloitsin ed. Rimmin puheenvuorosta, koska ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien ongelman esiin nostaminen on minusta aina tärkeä asia. Kun huomasi ajan rientävän, varsinaisessa ensimmäisessä puheenvuorossani ohitin kysymyksen siitä syystä, että tulen sitä käsittelemään hieman laajemmin varsinaisen budjetin palautekeskustelussa, koska sosiaali- ja työjaosto on myöskin siinä yhteydessä ottanut asian erittäin laajasti esille ja silloin käsittelemme enemmän työttömyyden hoitoa. Siksi jätin sen omasta puheenvuorostani pois, mutta halusin sen nyt myöskin sanoa, koska todella ed. Rimmin puheenvuoro oli erittäin paikallaan.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! En ole osallistunut lisäbudjetin käsittelyyn muuten, mutta haluaisin käyttää tällaisen lyhyen työjärjestyspuheenvuoron ja ihmetellä sitä, että eduskunta luopui tämän budjetin äänestyksistä tämän illan istunnossa. Meille on jaettu tällainen tiedote, ja se ruudullakin lukee, että aikaisemmasta ilmoituksesta poiketen äänestykset ovat perjantaina 4. joulukuuta. Ihmettelen tätä vain sen takia, että kun paljon puhutaan avoimuudesta ja edustajien poissaolotilastot muun muassa julkistetaan kuukausittain, meille ei tällaisessa tilanteessa koskaan kerrota syytä, miksi eduskunta joutuu aikaisemmasta ilmoituksesta poiketen muuttamaan toimintatapojaan. Tällaiset aikataulumuutokset ovat varsinkin meille pitkän matkan kulkijoille ongelmallisia.

Arvoisa puhemies! Seurasin viime sunnuntaina radio-ohjelmaa, jossa eduskunnan arvoisan puhemiehen etu- ja sukunimestä sai muodostaa uusia sanoja. Siinä ohjelmassa arvoisa puhemies valitsi parhaaksi tällaiseksi anagrammiksi ”suomentaa arkirutiinia”. Arvoisa puhemies! Minusta olisi nyt sellaisen paikka.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Tämän iltapäivän aikana on käyty poliisin vakansseista asiaan kuuluvaa keskustelua. Alkuilpävistä valtiovaraministeri kertoi hyvinkin tarkkaan sen, että 330 vakanssia on päätetty leikata ja kaikki muut ovat käytössä ja niitä voidaan käyttää. Ed. Aittoniemi äsken ilmoitti, että niitä on 1 000. Minä retorisesti ulvahtaen pöytäkirjaan totean, että ed. Aittoniemellä, jonka lahjakkuus ja tietorikkaus on ylitsevuotavaiseksi todettu, tällaisessakin asiassa on parempi tieto kuin valtiovaraministerillä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Hyvin usein politiikassa toisella saattaa olla parempi tieto kuin toisella. Meillä on 500 vakanssia tällä hetkellä täyttämättä. Kun otetaan huomioon siihen hakukierrossa olevat virat, todellisuudessa ilman poliisivakanssin haltijaa on lähes 1 000 vakanssia. Minä sanoin alkuillasta puheenvuorossani, että minä en ole tätä tarkistanut. Se on keskustelujen perusteella syntynyt näkemys. Joka tapauksessa täällähän on myönnetty se, että on yli 500 vakanssia joka tapauksessa täyttämättä. Sanoi sitten ministeri Niinistö mitä hyvänsä, minä pysyn omassa näkemyksessäni. Ei tämä maailmaa kaada, vaikka olisin väärässäkin. Ei nyt ed. Pulliaisen kannata niin ulvahdella asiasta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

2) Hallituksen esitys laeiksi eräistä viitekoroista sekä korkolain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 176/1998 vp

Talousvaliokunnan mietintö 27/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 27. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—4 §, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 3, 4 ja 12 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain kumoamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 138/1998 vp

Talousvaliokunnan mietintö 28/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 28, jossa ehdotetaan lakiehdotuksen hyökkäämistä.

Keskustelu:

Ed. R. K o r h o n e n : Arvoisa puhemies! Haluaisin kiinnittää asiassa huomiota siihen lausuntoon, jonka hallintovaliokunta antoi talousvaliokunnalle. Siinä on aivan erityisen oikeasti korostettu sitä, että kuljetustuki on erityisesti kohdennettu pk-yrityksille, jotka sijaitsevat syrjäisillä ja harvaanasutuilla seuduilla. Silloin niiden mahdollisuutta toimia kovasti kilpaillussa kentässä ikään kuin tasa-arvoistetaan. Ruotsi ja Norja panostavat vahvasti kuljetustukiin. Niillä rahamäärien volyyymi on merkittävästi suurempi ja tuki koskee lukuisampia yrityksiä. Sen lisäksi tuoteluettelo, jolla perusteella sitä tukea makse-

taan, on suurempi. Tämä erityisesti tietysti aiheuttaa ongelmia pohjoisen Suomen alueella, koska siellä kilpailupaineet Ruotsista Suomeen ovat kovat.

Samoin pahoittelen sitä, että kunta luettelosta, joka asetuksella on määritelty, uupuu pohjoissavolaisia kuntia, jotka selvästi matkojen suhteen ovat epäedullisemmassa asemassa kuin esimerkiksi eteläsavolaiset kunnat, ja täten syntyy itäsuomalaisen kuntien kesken kilpailuvääristymää. Ymmärsin, että tätä pykälää ei voitu avata, koska siihen ei ollut puututtu hallituksen esityksessä, mutta toivon, että tähän asiaan jatkossa näitä asioita kehitettäessä puututtaisiin ja tuollaista logistiikkatukea tai muuta vastaavaa rakenne- ja otettaisiin huomioon myöskin pohjoissavolaisten kuntien edut.

Ed. Holopainen: Arvoisa puhemies! Kuljetustukiin käytettävät määrärahat ovat viime vuosien aikana pienentyneet varsin paljon. Silti niiden merkitys monille Itä- ja Pohjois-Suomen pk-yrityksille on ollut edelleen varsin suuri. Se, että hallitus esitti kuljetustukien lopettamista, on saanut aikaan varsin vilkkaan keskustelun asiasta. Nyt talousvaliokunta ehdottaakin, että hallituksen esityksen sisältämä lakiehdotus hylätään. Pidän tätä erittäin myönteisenä asiana.

On ehdottoman tärkeää, että kuljetustuki säilyy edelleen. Tällä tasoitetaan etäisyyksistä johtuvia ylimääräisiä kustannuksia. Valiokunta on ottanut esille kannanotossaan myöskin logistiikkatuen, jolla kehitettäisiin yhteistyötä kuljetuksessa eri yritysten välillä. Se on kannatettava ajatus, mutta toivon samalla, että ennen kuin asia menee päätökseen, asiaa tutkitaan tarkoin. Tämä siksi, ettei nykyisestä käytännöstä hypätä syvään tuntemattomaan.

Kuljetustukien merkitys välimatkoista johtuvien ylimääräisten kulujen tasaajana on pk-sektorin yrityksille erittäin suuri niin tänään kuin myöskin tulevina vuosina.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Usein kuulee sanottavan, mitä kansanedustajat muka saavat aikaan, varsinkin opposition kansanedustajat. Tässä on nyt hyvä todistus siitä, että kun kansanedustajat ovat yksimielisiä valiokunnassa, niin tällainen huono hallituksen esitys saadaan nurin.

Tässä on 600 miljoonasta kysymys. Se summa tänä vuonna on kuljetustukeen käytetty, ensi vuonna 8 miljoonaa, mutta sillä kuitenkin on merkittävä merkitys muun muassa Oulun

läänissä. Tätä lakia vain pitäisi uudistaa sen verran, tätä kuljetustukiasiaa ajaa eteenpäin, että se myöskin säilyisi sitten vielä tulevinakin vuosina. Ruotsissa esimerkiksi vuoteen 2004 saakka se on voimassa, ja ruotsalaisten kuljetustuki ylittää aina Suomeen saakka. He saavat kuljetustukea koko Pohjoiskalotin alueella. Suomessa kuljetustuki päättyy rajalle. Joka tapauksessa tässä on näyte siitä, että myöskin yksittäiset kansanedustajat saavat päätöksiä aikaan, kun ovat yksimielisiä.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Minä kun pidän äänestäni, vastoin kuin ed. Rimmi, niin minä käytän tässäkin puheenvuoron. Tämä on erikoinen laki sikäli, että tällä kumotaan hallituksen kumoamisesitys. Tämä alueellisen kuljetustuen säilyttäminen on erinomainen asia. Siitä ei päästä mihinkään.

Mutta todellisuudessa tämä on hallituksen vaalitäky, josta puhutaan paljon vaalikentillä. 8 miljoonaa markkaa, joka on ollut tämän kuljetustuen taso, niin tämä nyt armollisesti pidetään yllä. Hallitusryhmät kertovat, kuinka he ovat pitäneet tämän yllä. Se on aivan sama kuin tämä ed. Puistonkin tekemä sosiaalirahastolaki, joka tulee täällä myöhemmin esille, poliittinen vaalitäky eli tietynlainen joululahjarahalla uudessa muodossa. Tästäkin tässä kysymys on, jos tuudesta puhutaan.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Taitaa olla vähän muustakin kysymys kuin siitä, mitä ed. Aittoniemi juuri sanoi. (Ed. Aittoniemi: Kertokaa!) — Nimittäin, arvoisa ed. Aittoniemi, kun maltatte kuunnella, niin nyt sen kuulette. — Sen lisäksi mitä sanoitte, se voi olla ihan hyväkin, että on vaalitäkyjäkin olemassa.

Mutta erittäin tärkeätä tässä vaiheessa on se, että kun EU:n seuraavaa rakennerahastokautta suunnitellaan ja sen osalta Suomen etujen mukaisesti politikoidaan ja vaikutetaan EU:ssa, niin olisi suorastaan katastrofaalista mennä tässä tilanteessa kumoamaan tämä laki ja poistamaan järjestelmä. Millä ihmeen perusteella sen jälkeen, jos se poistetaan, voidaan vaatia mitään tällaisista pitkiin etäisyyksiin pohjoisen ulottuvuuden puitteissa tapahtuvaa tasausjärjestelmää? Toisekseen kun Ruotsissa tätä on päätetty jatkaa vuoteen 2004 saakka, niin kuin ed. Myllyniemi äsken totesi, niin Suomen minimi ehdottomasti, paitsi että nyt tämä hallituksen esitys hylätään, on se, että tämä suomalainen systeemi ainakin säilyy yhtä kauan kuin Ruotsissa.

Ed. R. Korhonen: Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen käytti juuri sen puheenvuoron, mitä minäkin olisin halunnut korostaa, eli nimenomaan rakennerahastoneuvottelujen takia on äärimmäisen tärkeää, että tätä ei menty lak-kauttamaan ja että meillä on siltä pohjalta mahdollisuus pyrkiä neuvottelemaan näitten asioitten jatkamisesta vuoteen 2004. Kun EU:lla aina täällä tahdotaan uhkailla, että se estää tai se kieltää, niin minusta Ruotsin esimerkki on erinomaisten hyvä esimerkki siitä, että eihän se vain näin ole. On kyse neuvotteluhaluudesta ja neuvottelutahdosta, ja tämä on minusta välttämätön ja tasa-arvoistava asia maassa, joka on harvaanasuttu, joka on maantieteellisesti pitkä ja jossa väestökehitys on vääristynyt merkittävästi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy talousvaliokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi Vakuutusvalvontavirastosta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 163/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 29/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 29. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

1. lakiehdotuksen 1—9 §, johtolause ja nimike,

2. lakiehdotuksen 2 luvun 2 a § ja luvun otsikko, 2 a luvun 11 § ja luvun otsikko, 10 luvun 1, 1 c, 3, 3 a, 3 b, 11 a ja 14 § ja luvun otsikko, 11 luvun 1 § ja luvun otsikko, 14 luvun 1, 3, 5, 5 a ja 8 § ja luvun otsikko sekä 18 luvun 5—7 ja 10 a § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

3. lakiehdotuksen 14, 16, 17, 20 a, 38, 40, 41, 44, 45, 49, 69, 71, 72, 79, 84 ja 85 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

4. lakiehdotuksen 2 luvun 5 b § ja luvun otsikko, 8 luvun 1 § ja luvun otsikko, 10 luvun 1, 3 a, 4 ja 12 § ja luvun otsikko, 10 a luvun 1 § ja luvun otsikko, 12 luvun 1, 5 ja 6 § ja luvun otsikko sekä 16 luvun 10, 11 ja 13 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

5. lakiehdotuksen 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

6. lakiehdotuksen 1, 6, 16 ja 28 § sekä 33 b § ja 11 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

7. lakiehdotuksen 8, 66, 70, 72, 74 a, 74 c ja 77 §, 78, 79, 81, 83, 83 a, 83 b, 83 e ja 83 f § ja 7 luvun otsikko, 90, 96, 97, 99, 111, 165, 167, 168 ja 170 § sekä 172 a § ja 15 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

8. lakiehdotuksen 6, 36 a, 37, 38, 41, 41 b, 42, 43, 45—47, 47 a, 48, 48 a, 48 d, 54, 64, 65, 67, 109 ja 110 § sekä 132, 134—136 ja 137 a § ja 14 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

9. lakiehdotuksen 1, 3—5, 10, 11, 15—19 ja 22—24 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

10. lakiehdotuksen 4—6 ja 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

11. lakiehdotuksen 16—18, 18 a ja 19 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

12. lakiehdotuksen 20, 23 ja 33 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

13. lakiehdotuksen 7, 9, 11 ja 18 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

14. lakiehdotuksen 11 c ja 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

15. lakiehdotuksen 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

16. lakiehdotuksen 13 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

17. lakiehdotuksen 1, 2, 2 a ja 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

18. lakiehdotuksen 4—7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

19. lakiehdotuksen 10 ja 13 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

20. lakiehdotuksen 11 ja 11 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

21. lakiehdotuksen 9 ja 9 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

22. lakiehdotuksen 16, 17 ja 17 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

23. lakiehdotuksen 3, 41, 45, 54—58 ja 64 c §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

24. lakiehdotuksen 61 ja 64 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 226/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 30/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 30. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. R. K o r h o n e n : Arvoisa puhemies! Olin kyllä voinut käyttää tämän puheenvuoron edellisenkin lain tai kahden seuraavan kohdalla, eli kyse on talousvaliokunnassa olleesta paketista, joka koski hallituksen esityksiä n:ot 163, 226, 233 ja 234. Se on malliesimerkki siitä, kun ministeriöt tekevät töitä ja muutetaan monia lakeja yhtä aikaa, niin ikään kuin siinä valmistelussa ei tehtäisikään ministeriöiden sisällä yhteistyötä. Juuri äskettäin käsitelty laki sisälsi valiokunnan sisällä tehtyjä muutoksia äärettömän määrän. Se, miksi jouduimme tekemään työtä, että me neljä lakia sovittelemme yhteen valiokuntatyöskentelynä eli ikään kuin teemme ministeriön töitä, johtui siitä, että hallintovaliokunnan käsittelyssä oli hallituksen esitys n:o 30, joka taas käsitteli viranomaisten toiminnan julkisuutta ja siihen liittyviä lakeja. Nämä kaikki vaan täytyy saada tiettyssä järjestyksessä voimaan. Jouduimme siihen tilanteeseen, kun eduskuntakausi on lähestymässä loppuaan, että yksikäs valiokunta onkin lakia kirjoittava elin.

Täytyy nyt toivoa, että kaikki, mitä olemme sovituksia tehneet, ovat menneet kohtuudella ja oikein ja että eduskunnan lain tarkastus on toiminut erinomaisesti, niin kuin se yleensä toimii.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 10 luvun 1, 1 b, 1 c, 4, 4 a — 4 e, 5, 9—11, 11 a, 11 b, 12 ja 14 § ja luvun otsikko, 12 luvun 2, 2 b ja 2 c § ja luvun otsikko, 16 luvun 7 § ja luvun otsikko sekä 16 a luvun 5 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 233/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 31/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 31. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 2 luvun 3—5 ja 11 § ja luvun otsikko, 3 luvun 2 ja 2 a § ja luvun otsikko, 8 luvun 10 § ja luvun otsikko sekä 11 luvun 2, 3, 5 ja 8 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 28 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 1 luvun 1 § ja luvun otsikko, 2 luvun 2, 3, 5 ja 12 § ja luvun otsikko, 3 luvun 4 a, 5 ja 6 § ja luvun otsikko, 6 luvun 10 § ja luvun otsikko, 7 luvun 17 § ja luvun otsikko, 8 luvun 3 § ja luvun otsikko sekä 10 a luvun 2, 3 ja 6 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

neljännen lakiehdotuksen 6 ja 33 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

viidennen lakiehdotuksen 90, 91, 93 ja 94 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kuudennen lakiehdotuksen 48, 54, 55 ja 63 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

seitsemännen lakiehdotuksen 9 ja 12 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

kahdeksannen lakiehdotuksen 10 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laeiksi eläkesäätiölain ja vakuutuskassalain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 234/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 32/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 32. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 37, 37 a, 38—40, 40 a, 41, 41 a ja 41 b §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 70—72, 72 a, 72 b, 73, 74 ja 74 a — 74 c §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yksinkertaistetusta menettelystä Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 187/1998 vp

Lakivaliokunnan mietintö 18/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 18. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—3 §, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 1—3 §, johtolause ja nimike sekä

kolmannen lakiehdotuksen 2—4, 6, 10, 12, 32 ja 33 §, 34—47 § ja 34 §:n edellä oleva väliotsikko sekä 48 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys laiksi ulkomaisten välyhteisöjen osakkaiden verotuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 149/1998 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 51/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 ja 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laiksi jäteverolain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 159/1998 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 52/1998 vp

Lakialoite 60/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. R. Korhonen: Arvoisa puhemies! Sain mietinnöstä syytyjä. Tässä voisi sanoa, lainatakseni ed. Pulliaisen tapaa käyttää vahvaa kieltä, että tämä mietintö on asenteellisuuden ja ymmärtämättömyyden riemuvoitto. Tarkoitin tällä sitä, että kun betonijäte määrättiin verolliseksi, se suosii monopolitoimintaa. Se suosii sitä sillä perusteella, että pienemmät betoniyritykset eivät saa kolmen vuoden aikana kerätyksi läjitysalueelle sellaista määrää jätettä, että taloudellisesti heidän kannattaisi se murskata ja käyttää uudelleen.

Mietintöön liittyi tekemäni lakialoite, joka koski läjitysajan pidentämistä viiteen vuoteen. Sitä ei ole ollenkaan huomioitu, ja nyt tällä esi-

tyksellä ikään kuin keskitetään murskausbisnes yhdelle isolle yrittäjälle, jolle kaikki pienemmät betoniyritykset joutuvat tuomaan jätteensä murskattavaksi. Se tietää vähintäänkin 250 000 markan kustannusta pienyrittäjälle. Sen jälkeen, kun esimerkiksi kuljetukset saattavat loppua, se merkitsee myös kuljetusten puolelta lisää kustannuksia ja käytännössä hävittää ja tuhoaa alueellisia yrittäjiä.

En voinut uskoa, että esimerkiksi vihreitten tai ylipäättänsä valiokunnan tarkoitus on, kun puhumme täällä yrittämisen tukemisesta ja yrittämisen kannattavuuden tukemisesta, tehdä sellaista lainsäädäntöä tai sellaisia muutoksia hallituksen esitykseen, jotka lyövät korville erityisesti pk-yrityksiä. Olen todella allapäin ja mieleni paha ja niin on monella monella yrittäjällä Helsingin seudun ulkopuolella. Totean, että tämä oli masentava mietintö.

Ed. R i m m i : Rouva puhemies! Mietinnöstä sen lisäksi, mitä ed. R. Korhonen totesi siitä sanomalla, että se on epäoikeudenmukainen pienyrittäjälle, haluaisin todeta myös sen seikan, että on todella harmillista, että alueellista murskaamista ei voida tehdä, vaan jätteitä kuljetaan. Se on murheellista siitäkin syystä, kun tiedämme varsin tarkkaan, kuinka paljon kuljetuksista tulee ympäristöpäästöjä, ja näihin on viime aikoina pyritty kiinnittämään entistä enemmän huomiota ja Suomi yhtenä maana kamppailee myös Kioton sopimuksen toteuttamisen puolesta. Liikenteellä on siinä aika suuri merkitys. Kun kokonaisuutta katsellaan, miten esimerkiksi Kioton sopimukseen päästään, kaikki tällaisetkin asiat pitäisi ottaa huomioon.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Minun täytyy sanoa, että ed. R. Korhosen kritiikki on sinänsä ihan oikeutettua ja asiallista. Tulee vain mieleen se, mitä johtopäätöksiä tästä pitäisi tehdä. Tietysti se, että vihreiden tulee tehdä kaikkensa, että seuraavassa hallituksessa veroministeri on meidän puolueeseemme kuuluva. Silloin tällaisia tyhmyyksiä ei tule.

Ed. R. K o r h o n e n : Arvoisa puhemies! En ole aivan vakuuttunut johtopäätöksen oikeellisuudesta.

Toteaisin, että läjitysajan puolesta jo alkupe-
räisen jäteveron teon yhteydessä todettiin, että se ei ole onnistunut laki. Mutta se oli pakko saada, se oli vihreitten tahto, se vietiin läpi. Mutta vielä-
kään ei tässä ole korjattu sitä puutetta, että jatka-

malla läjitysaika kolmesta viiteen vuoteen murskaaminen voitaisiin suorittaa alueella. Ei tulisi kalliita kustannuksia, ja se myös tukisi yritystoimintaa, ja jätteet voitaisiin — se murske — käyttää alueellisesti, mitä käyttötarvetta myös olisi. Nyt romua ajetaan edestakaisin. Aivan kuten ed. Rimmi totesi, hiilidioksidia vain palaa ilmaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 2, 5, 6 ja 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Hallituksen esitys laiksi perusopetuslain 17 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 261/1998 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 15/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 15. Ensinnäkin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa rouva puhemies! Tämä laki käsittelee erityisopetuksen ryhmäkojoja, ja kun se oli lähetekeskustelussa, kiittelin opetusministeri Olli-Pekka Heinosta nopeasta toiminnasta ja siitä, että hän ei jättänyt kuntien päätettäväksi tällaista periaatteellisesti tärkeää asiaa. Nyt, kun sivistysvaliokunta on asian näin nopeasti käsitellyt, on syytä jatkaa kiittelyä ja kiittää valiokuntaakin nopeasta työstä.

Kun toivoin lähetekeskustelussa, että valiokunta voisi paneutua hieman laajemminkin erityisopetuksen tilanteeseen ja ongelmiin, niin totean tässä harmikseni, että sellaiseen ei ole tässä jouluruuhkassa näköjään ollut mahdollisuutta. Mutta uudistan toivomukseni. Erityisopetus on sellainen koulutuksen, opetuksen ja perusopetuksen ala, että sitä kannattaisi joskus tarkastella vähän laajemminkin.

Vielä haluan kiinnittää huomiota siihen, että kun eduskunta hyväksyi laajan koululakipaketin, siinä yhteydessä ed. Päivi Räsänen esitti eduskunnan hyväksyttäväksi perustelulausuman, jossa olisi edellytetty, että hallitus seuraa ryhmäkokojen kehitystä ja ryhtyy tarvittaessa niiden tarkempaan säätelyyn etenkin alkuopetuksessa. Eli kun nyt olemme hyväksymässä tätä nopealla kierroksella aikaansaataua lainmuutosta, olemme tavallaan tekemässä sen, mitä ed. Räsänen ponsi olisi tavoitellut. Se tuli hylätyksi äänin 118 vastaan 39. Mutta pääasia on se, että tämä tärkeä asia on nyt tällä nopealla lainsäädäntöhankkeella saatu järjestykseen.

Ed. A. Ojala: Arvoisa rouva puhemies! Olen ed. Alarannan kanssa aivan samaa mieltä siitä, että tässä, jos missä, on kiitoksen paikka. Haluan myös todeta iloni siitä, että opetusministeri Heinonen reagoi hyvin nopeasti, kun hän varmistui siitä, että uusien koululakien voimaan tullessa voi erityisoppilaiden tilanne vaikeutua, ja tästä reagoinnistaan ansaitsee kyllä ruusun.

Saattaahan tilanne tietysti olla se, että niissä kunnissa, joissa ymmärretään koulumaailman arkielämä ja ymmärretään erityisoppilaiden elämänmallia ja roolia, myös tehdään päätöksiä lasten parhaaksi. Mutta koska emme ole suinkaan varmoja siitä, että kaikissa kunnissa tilanne näin on, on viisainta varmistaa tämä asia lainsäädännöllä niin, että erityisoppilaiden koulumaailma ja koulunkäynti mahdollistetaan mahdollisimman sujuvaksi.

Samassa yhteydessä kiitan myös sivistysvaliokuntaa hyvin nopeasta reagoinnista ja toiminnasta. Se on todella erinomainen asia ja ansaitsee sen toisen ruusun. Omalta sydämeltäni putoaa nyt suuri kivi, kun tämä laki tulee hyväksytyksi täällä salissa ja saamme sen voimaan.

Olisin myös samaa mieltä kuin ed. Alaranta siitä, että erityisopetuksen laajempi käsittely olisi kyllä jossain tilaisuudessa ehdottoman välttämätön ja tarpeellinen. Toivottavasti ainakin seuraa eduskunta ja hallitus paneutuvat tähän problematiikkaan vielä laajemmin kuin nyt on tehty.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 17 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Lakialoite laeiksi lastensuojelulain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Toinen käsittely

Lakialoite 142/1998 vp (Virpa Puisto /sd ym.)

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 28/1998 vp

Lakialoite 131/1997 vp

Toivomusaloite 276/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 28. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakialoitteeseen n:o 142 sisältyvien lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. A. Ojala: Arvoisa rouva puhemies! Luulen, että en paljon kahden minuutin päälle puhu, mutta siitä huolimatta ajattelin tulla varmuussyistä kuitenkin tänne eteen.

Tiedossammehan on, että tällä hetkellä yhteiskunnan suorittamien huostaanottojen määrä on rajusti lisääntynyt ja erittäin vaikeasti kuntoutettavien lasten ja nuorten määrä on selvästi nousussa. Huostaanottojen lisääntyminen kertoo siitä, että kunnallistaloudellisen niukkuuden aikana useat kunnat ovat jättäneet huostaanottoja suorittamatta, ja kun sen lisäksi ehkäisevän lastensuojelutyön ja avohoidon tukitoimenpiteet ovat olleet usein, voiko sanoa, symbolisia, niin lasten ja nuorten ongelmat ovat saaneet häiriötömästi kasvaa ja syventyä ja laajentua. Näin ollen tulee tilanteita ja niitä hätähuutoja oikeastaan, jolloin lasten ja nuorten lisääntyvältä ja kasautuvalta pahoinvoinnilta ei kukaan meistä enää pysty sulkemaan silmiään. Viittaan tällä kyllä siihen, mitä olemme nyt lehdistä viime aikoinakin saaneet lukea ja nähdä, kuinka nuorten ongelmat ovat tulleet todella syviksi.

Asiantuntijakuulemisissa on selkeästi otettu esille se, että huostaanottamista on jouduttu pitkittämään niin kauan, että lapsen ongelmat ehtivät kehittyä liian vaikeiksi korjautuakseen kohtuullisessa ajassa tai ollenkaan. Monet nuoret ovat erittäin syvällä päihdeongelmissa ja rikoskierteessä, ennen kuin heidät sijoitetaan hoitoon. Jos huostaanotot nyt tehtäisiin tarpeeksi ajoissa, niin hoitoaika jäisi lyhyemmäksi ja tuottaisi paljon varmemmat tulokset kuin tänä päivänä tahtuu.

Toinen ongelma on taas toisessa päässä, eli hoito joudutaan lopettamaan liian aikaisin. Jos

vaikeasti oirehtiva nuori on ollut oireeton puoli vuotta ja hänet lähetetään takaisin entisen jenginsä ja elämänpiirinsä pariin, niin 99 prosentin todennäköisyydellä hänet sijoitetaan jälleen puolen vuoden päästä uudelleen entistä vaikeampioireisena ja entistä kalliimpaan hoitopaikkaan.

Siksi minusta on erittäin ilahduttava ja hyvä asia, että vihdoinkin ja viimein tästä lastensuojelun suurista kustannuksista tasaavasta laista on päästy yksimielisyyteen ja se on saatu tänne meille saliin. Tällä lailla lastensuojelun korkeat kustannukset tasautuvat nyt kuntien kesken, joten on oletettavaa, että myös pienet ja vähävaraiset kunnat kykenisivät toimeenpanemaan lastensuojelutoimenpiteet tarpeen vaatiessa.

Toisaalta suurilla kunnilla on paljon näitä tapauksia, joten kohtuullinen, kuitenkin kunnan merkittävään omavastuuseen perustuva järjestelmä puoltaa myös suurten kuntien kannalta tätä toteutusta. Monissa keskusteluissa on epäilty sitä, että tämä otetaan suurten kuntien pussista, mutta näinhän ei tilanne ole. Myöskään valtion menot eivät lisääny, vaan määräraha varataan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain mukaisesta valtionosuusmäärärahasta käytettäväksi lastensuojelun kustannusten tasaamiseen.

Mutta koska tämä laki nyt on kuitenkin vasta alkua tälle toiminnalle, niin epäilen, että sitä joudutaan hyvin nopeassa tahdissa myös korjaamaan ja muuttamaan, ja siksi pidän erittäin tärkeänä tätä valiokunnan lausumaehdotusta, joka edellyttää, että toimivuutta seurataan ja ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin järjestelmän kehittämiseksi ja kiinnitetään huomiota nimenomaan siihen, että kuntien omavastuut asetettaisiin sellaiselle tasolle, että lastensuojelun tavoitteet toteutuisivat mahdollisimman hyvin.

Ed. Peltomö: Arvoisa rouva puhemies! Lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmä vihdoinkin etenee ja se on oikean suuntainen. Se on välttämätön lastensuojelun edistämiseksi. Tällä hetkellä, kuten tiedämme, lastensuojelu on maan eri osissa erilaista riippuen kunnan taloudesta. Kunnissa raha on liiaksi päässyt kamreerijattelussa johtotähdiksi ja siksi lastensuojelutoimenpiteitä on usein siirretty ja jätetty jopa kokonaan tekemättä ehkä siksi, että pienen kunnan talous saattaakin romahtaa erityisosaamista vaativan lastensuojelutoimenpiteen johdosta. Kustannuksia arvioitaessa nähdään, että esimerkiksi yksi huostaanotto voi maksaa yli

200 000 markkaa vuodessa. Jos samassa perheessä on useita huostaan otettavia lapsia, summa tietysti kertaantuu. Kuitenkin lapsen edun pitää aina olla ensisijainen.

Nuoren syrjäytymiskehitys laitos- ja vankila-kierteineen puolestaan saattaa koitua pitkällä aikavälillä kunnalle ja yhteiskunnalle monin verroin kalliimmaksi, kuin jos nuoren kohdalla olisi tehty oikea-aikainen sijaiskotisijoitus tai suunnitelmallinen hoito-ohjelma, joka kuntouttaa ja auttaa nuoren takaisin yhteiskuntaan.

Lastensuojelun kalliiden hoitojen ja toimenpiteiden mukanaan tuomat ongelmat olivat tiedossa jo ennen kuin vuonna 1993 siirryttiin laskennalliseen valtionosuusjärjestelmään. Tuolloinhan sairaanhoitopiirien jäsenkuntien osalta luotiin kustannuksia tasaava järjestelmä. Lastensuojelun kalliiden kustannusten tasausjärjestelmä ei saanut riittävää poliittista tukea taakseen. Samoin oli nyt tilanne hallituksessa. Lastensuojelun kustannusten tasausjärjestelmästä ei ollut saatavissa hallituksen yksimielistä esitystä. Niinpä sosiaali- ja terveysvaliokunta oli asiassa aloitteellinen ja yksimielisesti hyväksyi ed. Puiston nimissä kulkevan aloitteen. Myös asiantuntijoita kuultiin hyvin lyhyessä ajassa, ja nyt lakialoite on eduskunnassa käsiteltävänä.

Koska on tärkeää, että kaikki kunnat ovat lakisääteisesti mukana lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmässä, sen toteuttaminen edellyttää, että kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksista erotetaan tasausjärjestelmää varten vuosittain määräraha. Aloitusmäärärahaksi on tällä hetkellä arvioitu riittävän noin 60 miljoonaa markkaa. Olen samaa mieltä kuin ed. Arja Ojala, että tähän lakiin joudutaan varmasti vielä puuttumaan ja korjaamaan virheitä jatkossa. Mutta tärkeää on, että valtio osallistuu tasausjärjestelmän rahoittamiseen.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan jäsenet pitivät yksimielisesti lastensuojelun kustannusten tasausjärjestelmää tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena, samoin kaikki valiokunnassa kuultavina olleet asiantuntijat. Siksi tällä hetkelläkin tuntuu tosi hyvältä, että on puututtu jälleen keran lasten asioihin. Lapsen etu pitää voida turvata aina oikeaan aikaan.

Ed. Aittomies: Rouva puhemies! Tässä ed. Virpa Puiston nimissä olevalla ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenten allekirjoittamalla aloitteella merkitään Lastensuojelun tasausrahastoon 60 miljoonaa markkaa. Eilisessä kes-

kustelussa asian ensimmäisessä käsittelyssä annettiin helposti sellainen kuva kuin tässä annettiin 60 miljoonaa markkaa lisää rahaa kunnille tähän tarkoitukseen, mutta sitten kuitenkin selvisi, että eihän tässä muuta kuin otetaan kuntien valtionosuusarkusta 60 miljoonaa, lyödään sille muovinen korvaläpyskä korvaan ja pudotetaan sinne takaisin. Markkaakaan rahaa ei tule lisää.

Vaikka pidän tätä sellaisenaan perusteltuna ja hyvänä, niin tässä on tämän illan toinen vaalitäky, joka on tehty nimenomaan siinä tarkoituksessa. Tämä on kuin joululahjarahasysteemi, ja tällä kehuskellaan aikanaan vaalitulaisuuksissa erityisesti sosialidemokraattien toimesta niin Tampereella, Turussa kuin jossakin muuallakin. Tämä on hyvä sanoa, mikä tämä asia on, koska tämä on äärimmäisen läpinäkyvä, jo se, millä kiireellä se tuli saliin. Huomattiin ahaa-elämyksenä siis vaalitäky, niin kuin alueellisen kuljetustuen seikkailukin. Sellaisenaan ihan hyvä asia, mutta hiukan epäilyttävä toteutustavaltaan. Tulokoon tämä sanotuksi, ettei täällä niin riemuita tämän asian takia.

Ed. A. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ei millään voi olla ed. Aittoniemelle vastaamatta, koska luulisi hänen nyt poliisina tietävän, minkälainen tilanne nuorilla on tänä päivänä ja kuinka tärkeä asia lastensuojelun toteutuminen on nimenomaan näitten häiriintyneiden nuorten kohdalla. Se, että heidät saadaan mahdollisimman nopeasti hoitoon, on varmasti sekä yhteiskunnan että näiden lasten etu. Ei niin, että heidät siirretään aikanaan vankilaan ja sieltä he saavat tuon kuuluisan vankilakorkeakoulun kaiken opin, mikä saatavissa on, miten pitää yhteiskunnan laitapuolella kulkea ja lisää rikoksia tehdä. Tämä ei varmaan ole meidän kenenkään tavoite.

Siksi minusta on erittäin välttämätöntä, että tämä lastensuojelun tasausrahasto tulee. Sitä on ajettu pitkään. Se ei voi olla vaalitäky. Se on liian arvokas asia siihen, että sillä lähdetään leikkimään ja pelleilemään, ed. Aittoniemi.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kiitoksia. Totean poliisimiehenä sen, että huostaanotto on viimeinen keino lastensuojelussa. Sen kautta ei ole koskaan saavutettu hyviä tuloksia. Totta kai, ellei mitään muuta mahdollisuutta ole, se on tehtävä, mutta se ei ole mikään sellainen keino, jonka kautta pelastetaan vankilalta. Näin on asia.

Ed. A. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sanonta siitä, että lastensuojelulla ei olisi muka saatu mitään arvokasta aikaan eikä se olisi näiden lasten avuksi tehty, osoittaa ihan selkeästi, että ed. Aittoniemellä ei todellakaan ole käytännön tietoa tästä asiasta. Suosittelisin käyntiä vaikkapa Osviitassa, kriisikeskuksessa, Tampereella, niin on lyhyt matka.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. P e l t o m o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemelle on pakko vastata. Ei tämä ole mikään vaalitäky. Myös keskusta olisi voinut viime kaudella tämän asian hoitaa samassa yhteydessä kuin hoidettiin sairaanhoitopiiriinkin osalta kustannusten tasaus. Edelleen, tässä laissahan eivät pelkästään huostaanotot ole kysymyksessä, vaan kaikki suunnitelmalliset hoito-ohjelmat lasten kohdalla. Ne saattavat johtua huumeista, muusta rikollisuudesta ja monesta muusta asiasta, mutta myös osittain huostaanotosta.

Olen samaa mieltä ed. A. Ojalan kanssa siitä, että usein oikeaan aikaan tehty huostaanotto on lapsen edun mukainen. Tänä päivänä liian pitkään lykätään huostaanottoja ja se saattaa aiheuttaa lapselle entistä enemmän murheita.

Ed. R i m m i : Rouva puhemies! Tällä laillahan turvataan se, että kunnilla on mahdollisuus tarvittavien lastensuojelutoimenpiteiden suorittamiseen, eikä siellä puhuta pelkästään huostaanotoista, ed. Aittoniemi.

Mitä tulee tämän lain välttämättömyyteen, jo 90-luvun alussa oli nähtävissä lastensuojelutoimenpiteiden ja lastensuojelukustannusten nousu ja lastensuojelutoimenpiteiden tarpeen lisääntyminen. Se laman myötä vain lisääntyi, ja lapset ovat maksamassa nyt erittäin kovaa laman jälkilaskua.

Se, että hallituksessa ei päästy tästä yksimieliseen esitykseen, oli erittäin vaikea ja ikävä asia. Ministeri Huttu-Juntunen on kokenut erittäin syvää tuskaa siitä, että hän ei saanut missään vaiheessa tätä lakia tänne esiteltäväkseen, vaikka määrätietoisesti ponnisteli.

Sen sijaan olen erittäin iloinen siitä, että sosiaalivaliokunnan jäsenet oikealta vasemmalle ovat ymmärtäneet paremmin tämän asian kuin hallituksen ministerit oikealta vasemmalle. Oi-

kealla nimenomaan ei ymmärretty! Nyt tämä esitys, joka meillä on edessämme, kertoo siitä, että yhteinen huoli on ymmärretty ja on haluttu vakavasti asiaan puuttua.

Tämä on hyvä askel eteenpäin, ja valiokunnan mietintö on hyvin selkeä. Siinä todetaan niistä velvoitteista, mitä toivotaan esimerkiksi seuraavan hallituksen täyttävän, muun muassa seuraavan tätä asiaa.

Ed. Aittoniemelle haluaisin todeta, vaikka hän on nyt salista poistunut, etteivät varmasti-kaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenet ja ne kansanedustajat, jotka ovat halunneet tätä Lastensuojelun tasausrahaa saada aikaiseksi, ole onkimiehiä. Emme me tarvitse täkyjä tässä, vaan me olemme syvästi ja vakavasti lastensuojelun asialla.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Olen myös keskustan osalta valmis ilmaisemaan tyytyväisyyteni siitä, että eduskunta nyt vihdoin voi hyväksyä lain, joka merkitsee suurten lastensuojelukustannusten tasausta kuntien kesken.

Ehkä on aluksi syytä todeta tässä yhteydessä, kuten ed. Peltomokin lyhyesti totesi, että kysymys ei ole yksinomaan lasten huostaanotosta eikä laajemminkaan vain lasten laitossijoituksesta, vaan myös lasten avohuollon kustannukset voidaan hyväksyä näiden kustannusten piiriin. Lain mukaanhan on tarkoitus, että kunta voi saada korvausta 150 000 markan yli meneviltä kustannuksista laskettuna joko yhtä lasta tai koko perhettä kohden. Tämä mahdollistaa tarkoituksenmukaiset lastensuojelutoimenpiteet ja ennen kaikkea myös aktiiviset hoitotoimenpiteet. On hyvin monenlaista erityislaitossijoitusta, siihen liittyvää koulutusta, jotka ovat erittäin kalliita, mutta jotka voivat antaa hyvän tuoton, jos tällaista sanaa sallitaan käyttää, silloin kun se oikeaan aikaan tehdään lapsen kohdalla.

Kysymys on siitä, että yli 150 000 markan kustannuksista kunnalla on lakiehdotuksen mukaan oikeus saada korvausta 70 prosenttia ja 30 prosenttia jää omakustannusosuudeksi. Tuo 70 prosenttia korvataan kunnalle siten, että valtio maksaa siitä puolet ja kunnat yhteisesti toisen puolen. Kuten asiantuntijakuulemisissa valtion edustajat totesivat koelaskelmien osoittaneen, valtion korvaus, joka annetaan puoliksi alle 21-vuotiaiden asukkaiden suhteessa ja puoliksi jäsenkunnille maksettujen korvausten suhteessa, kohtelee tasapuolisesti niin pienkuntia kuin suuriakin kuntia ja kaupunkeja. Näin ollen kokonaisuute-

na on todella erinomainen asia, että laki tulee nyt hyväksytyksi.

Yhdessä suhteessa olen kuitenkin hiukan murheellinen, siksi että laki täytyi säätää tässä salissa lakialoitteen pohjalta, aloitteen, jossa olivat kaikkien sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenten nimet lukuun ottamatta yhtä, joka aikataulusyistä, näin hän on ilmoittanut, ei nimeään siihen voinut panna. Kun asia on ollut vireillä kymmenkunta vuotta, näin on ainakin sanottu, ja hyvin voimakkaasti viime vuosina jokaisessa budjetin neuvottelussa ja eduskunnalla on ollut yksimielinen tahto tämän asian suhteen, sehän on osoitus vain siitä, että hallitus tässä maassa ei kuuntele eduskunnan tahtoa. Siinä suhteessa olen murheellinen, että valiokunnan täytyi todella näyttää hallitukselle kaapinpaikka ja osoittaa sosiaalisuutta ja ymmärtämystä vähempiosaisia kohtaan ja heikompiaraisia kuntiakin kohtaan, mutta ennen kaikkea on kysymys niistä lapsista, jotka ovat tämän kohteena, ja tätä ymmärtämystä hallitukselta kokonaisuudessaan ei valitettavasti ole löytynyt.

Toivon ainakin, että hallitus herää, sekä nykyinen että tulevatkin hallitukset, siinä suhteessa, että jos eduskunta ilmaisee yksimielisen tahdon, niin se tarkoittaa myös sitä, että hallituksen on tuota tahtoa noudatettava ja ellei se noudata, jatkossakin eduskunnan tulee ottaa aloite omiin käsiinsä ja kertoa hallitukselle mielipiteet siitä, millä tavalla tämän maan asioita on hoidettava. Hallituksen on uskottava, että eduskunta on korkein päätäntäelin tässä maassa ja se tarvittaessa tulee myöskin valtansa näyttämään, jos hallitus ei ole valmis noudattamaan eduskunnan yksimielistä tahtoa.

Ed. A. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Mannisen puheenvuoro oli muuten erittäin hyvä, monipuolinen ja todella kannatettava, mutta yksi virhe siinä oli. Hän totesi, että jos eduskunnalla olisi ollut yksimielisen tahto, asia olisi hoidettu jo monta kertaa. Yksimielisen tahdon puutehan on juuri se, mitä varten asiaa ei ole kyetty tähän mennessä hoitamaan.

Ellei sosiaali- ja terveysvaliokunta olisi ollut niin jääräpäinen, että se halusi tämän asian hoitaa nimenomaan tällä hallituskaudella ja saada sen pois täten päiväjärjestyksestä, ei asiaa varmasti vieläkään olisi käsitteilyyn tuotu. Kuten ed. Rimmi puheenvuorossaan totesi, tuolta oikealta laidalta löytyy vastustajia yhä vielä tähän kysymykseen. Siitä syystä sen läpiviemi ja eteenpäin-

vienti on ollut takkuista ja vaikeaa. Nyt toivon mukaan enää vastahankaisia ei olisi, vaan asia olisi saatu selvitettyä niin laajasti ja perusteellisesti, että myöskin tähän asti vastustajina olleet olisivat ymmärtäneet, mistä on kysymys.

Ed. M a n n i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eduskunta on aiemmin hyväksynyt selkeästi yksimielisiä ponsia siitä, että asia on hoidettava, eli eduskunnalla on ollut muodollisesti yksimielinen tahto. On vain niin, että eduskunnan tahto on vaikea toteuttaa, ellei se tule hallituksen lakiesityksenä, niin kuin yleinen käytäntö on.

Tässä tapauksessa kun hallitus ei siihen suostunut sen takia, että hallituksessa ei ollut yksimielistä tahtoa, sosiaali- ja terveystieteiden, jonka jäsen olen ja myöskin aloitteen allekirjoittaja, katsoi tässä tapauksessa, että meidän on otettava asia hoitoon. Odotimme viimeiseen saakka ja annoimme mahdollisuuden hallitukselle antaa lakiesitys, mutta kun sitä ei tullut, me sitten teimme oman päätöksemme. Kun edellisenä päivänä oli lähetekeskustelu, seuraavana aamuna kuulumme asiantuntijat ja löimme lain lukiin, elikkä ei siinä kovin paljon vitkasteltu asian suhteen. Hallitus ja tulevat hallitukset ottakoot opiksi tästä asiasta.

Ed. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! Silloin kun saadaan hyvää aikaan, tietysti löytyy isä ja äitejä, ja varmasti tällä lakiesityksellä niitä on enemmän kuin kylliksi. Oikeastaan minä näen tässä parhaaksi sen, että eduskunta otti asiassa käsiinsä vallan, joka piti. Se on kerta kaikkiaan hyvä. Pikkuisen keskustelua häiritsee se, että sitten todetaan, kuka on parhaiten tätä ajanut. Varmaan pintojen ottajakin voi olla ja kukin ottaa ne tavallaan. Se on ihan oikein, mutta keskustelussa on sellaisia piirteitä, että on toisiakin näkökohtia tuotava esille.

Minusta se, että eduskunnan piti ottaa valta, on osoitus siitä, että hallituksessa asia huonosti hoidettiin. Annettiin syntyä tilanne, jossa vastustajilla oli aseita. Kyllä kai se vastustus löytyi valtiovarainministeriöstä. Sitten joku sanoi, että salin oikealta laidalta — osittain sillä tavalla. Kyllä ne olivat Kuntaliiton suuret kunnat, jotka vastustivat. Ei siellä ajateltu sosiaalitarvetta, minkälaisiin tilanteisiin pienissä kunnissa yksi lastensuojelutapaus voi johtaa. Sen takia vallankäyttö on ollut tällaista kuin se on ollut.

Minua häiritä — sen takia tulikin korokkeelle, rouva puhemies — se keskustelu, että jotenkin

syytettiin, että keskustan olisi pitänyt tämä saada jo joskus aikaisemmin voimaan tai että olisi ollut aikaa tehdä lakiesitys jo aikaisemmin. (Ed. A. Ojala: Kuka on sellaista puhunut? — Ed. Pulliainen: Ei muisteta koko keskustaa!) — Tai todettiin, että keskusta on ollut sellaisessa hallituksessa, jossa se olisi pitänyt saada aikaan. (Ed. Rimmi: Ei ole tänään ainakaan todettu!) — No, edellisessä keskustelussa ja muussa keskustelussa. (Ed. A. Ojala: Puhuja tulkitsee väärin! — Ed. Partanen: Ne olivat Suviseurat!)

Todetaan kuitenkin se, että ensinnäkin lastensuojelun tarve on kasvanut ja kasvaa edelleen yhteiskunnallisen muutoksen takia. Perheet ovat pienempiä, rikkonaisempia, niin sanottuja uusperheitä. Asumismuodot ovat muuttuneet. Isommat perheyhteisöt ennen hoitivat näitä asioita. Ongelmatkin olivat ehkä pienempiä. Toki oli isojakin ongelmia, mutta ne pystyttiin tavallaan yhteisöjen sisällä hoitamaan. Sijoitusvanhempia löytyi helpommin. Toisaalta taloustilanne oli parempi. Kunnat rakensivat lastensuojelupalveluja paremmin, eli oli myönteinen kehitys koko ajan menossa.

Tarvehan on oikeastaan tämän kehityksen vastapainosta syntynyt, elikkä on perherakenne muuttunut ja ennen kaikkea tietysti kuntasäästöjen takia. Tämä on se demokratian varjopuoli, että pienet ryhmät jäivät tässä tapauksessa Kuntaliitto-demokratian jalkoihin, elikkä kun Kuntaliitto käytti puhevaltaa, se puhui suurten kaupunkikuntien puolesta, ja ehdotukset tyssäsivät aina siihen. Aina valmistelu pysähtyi siihen, että todettiin, että ei kaikkia lastensuojelukustannuksia voida panna tasausrahastoon. Vastustajat olivat taktisesti ehkä siinä mielessä ovelia.

Rouva puhemies! Esimerkinhän tasauksesta antaa erikoissairaanhoidon. Sama keskustelu käytiin viime eduskuntakaudella erikoissairaanhoidon kustannuksista ja sitäkin pyrittiin saamaan lakitasoisesti hoidettua. Ei onnistuttu. Suurin piirtein samanlaista vastustusta oli, vaan ratkaisuhan on löytynyt siitä, että sairaanhoitopiirit omilla päätöksillään tasaavat. Minusta tämä käytäntö ei ole aivan ideaalinen. Sen verran isoja eroja ratkaisuisissa on, ja sen verran eriarvoiseen asemaan myös näissä tilanteissa joutuu. Vaikkakin tasaus on olemassa, niin tässäkin vaadittaisiin valtakunnallista koordinaatiota ja ohjausta. Vaikkapa olisi aiheellista, että siitäkin olisi jossakin aikataulussa lainsäädäntö.

Tietenkään ei ihan kaikista asioista voida lakia säätää. Sellaisia, joissa se voisi tulla kysymykseen, ovat päihdepalvelut, jotka myös kärsivät

pieninä ryhminä kunnallisesta demokratiasta, ja sanotaan nyt mielenterveysavopalvelut ja tällaiset, koska taas sitten hallituksen ja eduskunnan päätöksillä kunnille on pantu niin sanottuja subjektiivisia velvoitteita hoitaa sellaisia asioita, joita kunnallinen demokratia olisi muutenkin ehkä paremmin hoitanut.

Ehkä suurin uusjako sosiaalisektorilla kunnissa on tapahtunut päivähoitokysymyksissä, kun itse asiassa eduskunnan päätöksillä me olemme tehneet järjestelmän, joka on paitsi tuonut päivähoitoon jonoja ja laskenut kunnallisen päivähoiton tasoa. Sillä ratkaisulla, jolla säädettiin subjektiivinen oikeus ja samalla neljännes kotihoiton tuesta leikattiin, me olemme tilanteessa, jossa kunnat ovat olleet pakotettuja, korostan sanaa "pakotettuja", rakentamaan tällaisia palveluita. Palvelujen tarve edelleen nousee, ja mistä rahat on otettu? Ne on otettu siltä alueelta, josta puhuimme viikko sitten yöllä, kun keskustelimme välikysymyksestä eli vanhustenhuollosta, ja näiltä pieniltä tarvitsijoilta: lastensuojelusta, päihdepalveluista, mielenterveyden avopalveluista, ja ehkä siihen nähden tämä lakiesitys on erityisen tarpeellinen. Tässähän on vähän sellainen korvamerkitsemistapa, kun on keskusteltu nyt, että pitäisi tiettyjä asioita, valtionapuja ja tiettyjä asioita korvamerkitä. On hyvä, että edes tämä yksi pieni asia tällä tavalla tulee hoidettua.

Rouva puhemies! Olkoon tämä esimerkki siitä, että eduskunta on ottanut lainsäädäntövaltaa ja saa ennen vaaleja tämän asian päiväjärjestykseen. Ihan en tiedä, kuinka yksityiskohdiltaan tämä on virtaviivainen, mutta täällähän on muistaakseni 150 000:n omavastuuosuus, ja sillä tavalla kuvittelisin, että se vastaa nimenomaan pienten kuntien tilapäisiin tarpeisiin ja varsinaisesti lastensuojelutyö olisi kuitenkin normaalioloissa myös kunnallisen demokratian vastuulla olevaa.

Ed. Peltom o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vastauspuheenvuorona ed. Kemppaiselle on pakko todeta, kun hän sanoi, että Kuntaliitto vastustaa Lastensuojelun tasausrahastoa, että asiantuntijakuulemisessa Kuntaliiton edustaja hyväksyi tämän, piti lakialoitetta erittäin myönteisenä. Ainoa, joka jonkin verran pyristeli vastaan, oli valtiovarainministeriön asiantuntija, joka oli kuultavana. Samaisesta syystä johtuu myös se, että hallituksen sisältä ei tullut esitystä.

Olen erittäin tyytyväinen siihen, että myös

oppositio oli tässä yhteisrintamassa ja lakialoitte etenee.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tämä tekee laskennallisesti keskimääräistä kuntaa kohti vähän toistasataatuhatta markkaa. Laskennallisesti tämän päätöksen arvolla ei ole käytännössä yhtään mitään merkitystä eikä päätös edistä yhtään lasten huostaanottoa.

Mitä tulee sitten tähän asiaan muuten, niin kuin aikaisemmin totesin, eihän tässä valtion budjetin menoja yhtään lisätty. Se otettiin kuntien valtionosuudesta ja lyötiin läpyskä korvaan ja purettiin koppaan uudelleen. Näin ollen eihän tietenkään hallitus tällaista vastusta. Eihän sillä ole mitään merkitystä. Kun sanotte, että laitettiin hallitus kontilleen, niin ei täällä mitään hallitusta ole kontilleen laitettu. Ei tällä ole mitään merkitystä. Mutta jos te olisitte 50 000 markkaakin vaatineet ministeri Niinistöltä tähän lisää rahaa, niin johan olisi tyssännyt koko homma.

Mutta niin kuin minä arvaan, nyt keskustakin jo tupailloissaan väittää, että me olimme se, joka aiheutimme tämän ja Kuntaliiton avulla, ja sosialidemokraatit sanovat, että me oltiin, ja ed. Rimmi ja vasemmistoliitto sanovat, että me oltiin tässä asiassa vaikuttajana.

Siis vaalitäky niin täydellisesti kuin olla voi, ja se ei muutu tästä yhtään miksikään tämä asia. Tämä on niin läpinäkyvä vaalitäky, että olisi tarvinnut jollakin tavalla edes peitellä pikkaisen paremmin, ettei se näin selkeästi näy.

Ed. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! Kyllä ed. Aittoniemeä siinä mielessä pitää tavaltaan oikaista tai esittää eriävä mielipide, että kyllä tämä pienten kuntien lastensuojelutilanteen ratkaisee sillä tavalla, että ei tarvitse miettiä, tehdäänkö 200 000 markan päätös vai pyrimmekö säästämään. Kyllä tämä erittäin akuutin ongelman ratkaisee.

Ehkä tämän keskustelun hyvä merkitys on siinä, että me voimme yhteisesti, niin edustajat Rimmi, Peltomo kuin Arja Ojalakin ynnä allekirjoittanut, todeta, että olemme yhdessä tätä ajaneet ja nyt saaneet tämän läpi ja olemme tyytyväisiä. Ehkä meidän pitää löytää tällaisia asioita muitakin.

Oppositiona autoimme hallituksen sisällä olevien vastustajien voittamiseksi, joilla oli epäilyjä tai jotka joistakin muista syistä vastustivat.

Kyllä Kuntaliitolla oli vastustava asenne, koska asetelma oli valmisteluissa laitettu sellaiseksi, että siellä nimenomaan oli tietty tavoite. Tai oli-

han siellä toki monta mallia, mutta heillä oli sellainen asetelma, että jos ei valtion rahaa oteta mukaan, niin silloin he eivät tätä ratkaisua ole hyväksymässä. Nyt tämä tässä muodossa hyväksyttiin.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kuntaliitto vastusti niitä aiempia malleja, joissa valtio ei ollut mukana ollenkaan välirahan kautta. Mutta aivan niin kuin ed. Peltomo totesi, tämän mallin, joka sorvattiin, Kuntaliitto oli valmis hyväksymään.

Edelleen haluan täsmentää myöskin ed. Kempin puheenvuoroa siinä suhteessa, että tämä ei auta ainoastaan pieniä kuntia. Se on niille tärkeä, mutta se on yhtä tärkeä myöskin suurille kunnille, koska niilläkin on tiukat määräraharajat ja ne joutuvat tarkoin miettimään, miten ne ratkaisuja tekevät ja pysyvät määrärahojen puitteissa.

Oli todella niin, että valtiovarainministeriön edustaja valiokunnassa kuultaessa esitti erilaisia käsityksiä ja ratkaisumalleja, jotka, rehellisesti voisi sanoa käytännön kunnallismiehenä, eivät olleet samalta planeetalta, miten asioita kunnissa käsitellään. Se vain osoitti, että valtiovarainministeriö oli täysin ulkona asiasta, ja sen vuoksi he varmasti vastustivatkin sitä.

Ed. R i m m i : Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan pyysin puheenvuoron vielä ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta, kun hän sanoi, että ei tällä lakiesityksellä auteta yhtään lastensuojelutoimenpidettä. Te olette, ed. Aittoniemi, erinomainen asiantuntija omasta mielestänne, kun te yritätte väittää, että tämän asian eteen ei mitään tapahdu.

Kuitenkin sosiaali- ja terveysvaliokunta asiantuntijavaliokuntana on asiaa käsitellyt. Asiantuntijat, jotka valiokunnassa ovat käyneet, ovat asian kanssa yhtä mieltä, että lakialoite on nyt saatu tähän jamaan. Nyt te haluatte jostain ihmeellisestä syystä väheksyä sitä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta on tehnyt tässä hyvää työtä hallituksen ja opposition yhteisvoimin, mihin ed. Kempainen viittasi.

Minusta tämä on sen verran arvokas asia, että sitä tulisi jokaisen kansanedustajan ilolla tervehtiä, että lastensuojeluasioissa päästään askel eteenpäin, eikä puhua koko ajan vaalitäyistä. Te taidatte olla todella, niin kuin aikaisemmin viittasin, kun olitte poissa salista, kiinnostunut kalastuksesta, kun te puhutte pelkistä täyistä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Kysymys on siitä, että ei olisi pitänyt lähteä tällaiseen lainsäädäntöfarssiin, koska tämä olisi voitu säätelyllä säätää muutenkin kuntien osalta, miten he joutuvat käyttämään tällaista rahasummaa. Mutta se on tehty tämän kautta, kun huomattiin.

Ei minulla ole mitään sitä asiaa vastaan, mutta en minä hyväksy sitä, että tällaisen vaalitäyn annetaan mennä täältä kuin lentään tuosta vain ohitse. Täytyyhan sitä nyt vähän katsella, kuinka se lentelee. Nythän tämä asia on tullut täällä selvitettyä ja olen tullut entistä varmemmaksi asiastani. (Ed. A. Ojalan välihuutoja) — Älkää puhuko samaan aikaan, ed. A. Ojala, tai minähän en sitä määrää, puhemieshän sen määrää.

Mutta totean, että olen tullut entistä varmemmaksi siitä, vaikka täällä kaikki valiokunnan jäsenet nyt puolustavat tätä asiaa, ja hyvää asiaa, ei siinä mitään. Mutta tämä olisi voitu muullakin säätelyllä hoitaa eikä tehdä tällaista farssia. Mutta näin vaalien alla sen ymmärtää.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemenkin vanhana parlamentaarikkona pitäisi tietää, että valtionosuuksista voidaan säätää vain lailla.

Mitä tulee itse asiaan, niin jos ed. Aittoniemi haluaa, että se on vaalitäky, niin olkoon, koska pääasia on, että asia on tullut hoidettua. Minusta on erinomainen asia, jos kansanedustajat edes vaikka vaalien takia osoittavat nöyryyttä ja hoitavat kansalaisten asioita. Parempi sekin kuin jättää asiat kokonaan hoitamatta. Kun kaikilla ryhmillä on tässä nyt puhtaat paperit ja kaikki voivat käyttää sitä vaalitäkynä, niin tähän on hyvin tasapuolinen kaikkia ryhmiä kohtaan, eikä kenelläkään pitäisi olla mitään kateutta tämän asian suhteen.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakialoitteeseen n:o 142 sisältyvien ensimmäisen lakiehdotuksen 5 a — 5 c §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

kolmannen lakiehdotuksen 30 a — 30 c § ja 4 a luvun otsikko sekä 33 ja 39 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen n:o 131/1997 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Hallituksen esitys laiksi merimieslain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 235/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 12/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 12. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 32, 32 a — 32 f, 39 ja 40 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Hallituksen esitys laeiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain, tutkintavankeudesta annetun lain, pakkokeinolain ja kansanterveyslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 10/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 17/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 17.

Keskustelu:

Ed. L a x : Arvoisa rouva puhemies! Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisen eräs keskeinen lähtökohta on se, että huumausaineiden käyttöä vankiloissamme pitää vähentää ja tähän tarvitaan viranomaisille uusia valtuuksia.

Lakiesityksessä ehdotetaan myös mahdollistettavaksi, että vankeja sijoitetaan varmuusosastoille nimenomaan huumausainerikollisuuden, mutta myös muun vakavan rikollisuuden estämiseksi ja vankilaturvallisuuden parantamiseksi. Tiedämme, että huumeiden käyttö on vankiloissamme paljon lisääntynyt. Tämä aiheuttaa ongelmia ei vain vangeille itselleen vaan myös tietyt henkilökunnalle, ja mikä pahinta, vankilois-

ta käsin on myös hoidettu rikollista toimintaa ulospäin.

Tässä esitetään lisättäväksi valtuuksia myös rikosprosessuaalisten pakkokeinojen käyttöön eli muun muassa henkilön tarkastusta ja katsastusta, samoin myös teknistä katselua ja teknistä kuuntelua. Tarkoitus on myös, että nämä mahdollisuudet tuotaisiin vankilan sisäpuolelle, että toimenpiteitä voitaisiin kohdistaa myös vankeihin.

Lakiesitys sisältää myös pienen parannuksen hoidollisten toimien järjestämiseksi laitoksen ulkopuolella.

Voidaan kaiken kaikkiaan sanoa, että ylipäättänsä hallituksen lakiesitykseen ovat kaikki tahot suhtautuneet varsin myönteisesti. Kaikki valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat olleet tämän tyyppisen lain uudistamisen kannalla, ja myös valiokunta on ollut tavoitteista varsin yksimielinen.

Ainoa asia, josta todella on valiokunnassakin äänestetty ja josta on eriävä mielipide jätetty valiokunnan mietintöön, liittyy teknisen katselun toteuttamiseen vankilan sisällä. Ne jäsenet, jotka ovat jättäneet eriävän mielipiteen, olisivat halunneet madaltaa kynnystä teknisen katselun mahdollistamiseksi. Valiokunnan enemmistö on kuitenkin päätenyt korkeampaan kynnykseen, koska perustuslakivaliokunta on nimenomaan todennut, että tekninen katselu eli seurantalaitteen sijoittaminen vankilan selliin hyvin vakavasti oikeastaan puuttuu perustuslaissa suojattuun ihmisen koskemattomuuteen, oikeastaan yksityisyyden suojaan.

Sitten on ollut joitakin vaikeuksia lain käsittelyn yhteydessä. Perustuslakivaliokunta on esittänyt paljon täsmennyksiä hallituksen esitykseen, koska se ei ole kaikilta osin täyttänyt perusoikeussäännösten vaatimuksia. Tässä onkin syytä jälleen kerran todeta, että hallituksen esitysten valmistelun yhteydessä on kiinnitettävä enemmän huomiota perusoikeussäännöksiimme, otettava ne vakavammin. Tuntuu siltä, että turhan takia täällä joudutaan viilaamaan asioita, jotka olisivat olleet selvitetävissä etukäteen.

Niin kuin totesin, pieni askel eteenpäin on otettu hoitojärjestelmän puolella. Huumeita käyttävien vankien hoitoon esitetään parempia mahdollisuuksia ja myös mahdollisuuksia järjestää hoitoa vankiloiden ulkopuolella. Lakivaliokunta on useasti kiinnittänyt huomiota kehittämistarpeisiin, siis vankeusjärjestelmän ja hoidollisten tarpeiden yhteensovittamiseen. Viimeksi tähän on kiinnitetty huomiota, kun uudistettiin

rikoslakia huumauserikosten ja seksuaalirikosten osalta.

Hallituksen esityksessä todella esitetään, että voitaisiin siirtää vankeja varmuusosastoille, mutta osastojen perustamiseen ei ole osoitettu varoja. Muutenkin varojen puute on asia, johon lakivaliokunta myös tässä mietinnössä kiinnittää huomiota. Vankilamme ja muutkin rangaistuslaitoksemme ovat aikamoisen uudistamisen tarpeessa. Tänä päivänä eivät suinkaan kaikki nämä laitokset täytä eurooppalaisia inhimillisyyden tai hygieenisyyden vaatimuksia. Vankien asema, työntekijöiden asema ja myös laitosturvallisuus edellyttävät pikaisia parantamistoimenpiteitä eikä vähiten siksi, että myös ulkoapäin on tähän kiinnitetty huomiota. Euroopan neuvoston kidutuksen ja epäinhimillisen kohtelun vastainen komitea on jo huomauttanut asiasta, ja siltä puolelta on seuranta päällä. Ennen pitkää joudumme häpeäpaaluun, jos emme hoida näitä asioita kuntoon.

Lopuksi haluaisin vain todeta, että rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain runko on perin vanha. Se on viime vuosisadalta peräisin. Toki siihen on vuonna 1975 tehty perusteellinen uudistus ja vielä osittaisuudistuksia on tehty sen jälkeen. Kuitenkin tämä laki on, koska se rungoltaan on näin vanha, pakosta epäsystemaattinen ja lakiteknisesti vanhentunut. Ilmeisesti tämä onkin ollut osasy siihen, että valmistelu on ollut vähän hankalaa ja että olemme törmänneet uusiin perusoikeussäännöksiin ja todenneet vaikeuksia niiden, sanoisinko, täsmällisyysvaatimusten noudattamisessa.

Vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa koskevan lain on oltava selkeä, ja siinä on määriteltävä riittävän yksityiskohtaisesti sekä vankien että viranomaisten oikeudet ja velvollisuudet. Valiokunta kiinnittää mietinnössään huomiota myös kokonaisuudistuksen tarpeeseen. Siinä yhteydessä olisi todella syytä myös punnita, miten erilaiset hoitomahdollisuudet voitaisiin niveltää seuraamusjärjestelmään.

Värderade fru talman! De fullmakter, som regeringen föreslår i den här propositionen att fängvårdsmyndigheterna skall få och som gäller verkställigheten av straff, är efterlängtrade och nödvändiga med tanke på den ökade mängden droger i våra fängelser, drogmissbruket och också den kriminalitet och de missförhållanden som de ger upphov till.

Vissa problem har riksdagen, i synnerhet grundlagsutskottet och lagutskottet, haft. Det

här är fråga om en lag vars grundstruktur härstammar från senaste århundrade och den är lagtekniskt föråldrad. Det har inte varit alldeles lätt att tillgodose de krav som våra nya grundrättheter ställer i fråga om precision och klarhet. Det är nödvändigt att en total översyn av också den här lagstiftningen påbörjas.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Tämä on aivan hyvää jälkeä, jos todellakin voi sanoa oman lakivaliokunnan työstä. Siellä on yksi kohta, josta me olimme eri mieltä, ehkä meidän omasta mielestämme, jotka vastalauseen kirjoitimme, merkittävä asia, mutta joka tapauksessa se ei tätä hyvää asiaa muuksi muuta.

On huomattava se, että meillä kymmenen vuotta sitten, vähän enemmänkin sitten, vankiloissa oli vangeista niin sanottu huumausaine-tausta vain muutamalla prosentilla. Se ei tarkoita sitä, että he olivat siellä rangaistusta kärsimässä huumauserikoksista, mutta he olivat aikoinaan joissakin aikaisemmissa vaiheissa syyllistyneet huumauserikoksiin. Tällä erää on tilanne aivan toinen. En varmaan 10, taitaa olla 20, prosenttia vangeista, joilla on huumausainetausta, ja se on tuonut todellakin suuria ongelmia.

Tällä lailla ja näillä muutoksilla on toki pääsääntöinen tarkoitus — jos ei voi sanoa, että pääsääntöinen tarkoitus, niin semmoinen hyväntahtoinen tarkoitus kuitenkin — että vankien asemaa parannettaisiin, että he pystyvät vieraantumaa huumausaineista. Mutta toki tällä lainsäädännöllä, joka nyt ollaan hyväksymässä, joka on käsittelyssä paraikaa, on huomattavasti myös vankilakuria koventava vaikutus. Se pitää koko ajan huomata, että tällä todellakin on tarkoitus saada parempi järjestys säilymään vankilatiloi-sa.

Erikoista tässä on se, että syytetyn vangin, joka kärsii rangaistustaan, rangaistus vähenee sinäkin aikana, kun hän on huumausainevieroituksen vuoksi hoidossa vankilan ulkopuolella. Onko tämä sitten oikein taikka väärin? Ei nyt tietenkään kadehtiakaan kannata hänen asemaansa, mutta joka tapauksessa vankilapäivät häneltä vähenevät joka päivältä, kun hän on sairaalassa päiviä taikka viikkoja. Toistan vielä, että ei kai hänen asemaansa kannata siitä huolimatta kadehtia.

Vaikka lakiehdotus on ensisijaisesti laadittu huumausainekontrollin tiukentamiseksi vankiloissa, on lain tarkoitus ennalta estää myös muita vankilassa tapahtuvia rikoksia ja edistää niiden selvittämistä.

Viranomaiset saavat pakkokeinoin muutoksen jälkeen käyttää vankilassa muun muassa teknistä katselua, joka lähinnä tarkoittaisi televisiovalvontaa, ehkä myös valokuvausta. Teknisen katselun perusteeksi riittäisi epäily huumausainerikoksesta, josta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Oli sitten oikein taikka väärin, minun mielestäni vähän väärin, huumausainerikoksesta tuomitaan suureksi osaksi vain sakkorangaistuksia. Tuleva laki kuitenkin oikeuttaa näissä tapauksissa käyttämään teknistä katselua. Tässä ei ole tietenkään mitään moittimista. Sitä vartenhan tämä laki nimenomaan säädetään.

Teknisen katselun edellytyksenä muissa kuin huumausainerikoksissa olisi, että henkilöä epäillään rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Tämä ei ole missään suhteessa, kun sitä verrataan todellisiin rangaistuksiin huumausainerikoksista, siis sakkorangaistuksiin. Tämä aiheuttaa ongelmia esimerkiksi silloin, kun epäillään vankia törkeästä talousrikoksesta, joka sinänsä täyttäisi rangaistusmaksimivaatimuksen, mutta teko paljastuu jo siinä vaiheessa, kun ei ole kunnollista näyttöä muusta kuin vähemmän törkeästä talousrikoksesta. Näiden rangaistusmaksimi on yleensä kaksi vuotta vankeutta. Sama ongelma syntyy tietenkin muissakin törkeissä rikoksissa, joissa ensisijaisesti täyttyy niin sanotulla normaaliasiteikolla rangaistava teko. Tämän vuoksi teknisen katselun käyttöedellytyksen pitäisi olla se, että rikoksesta säädetty maksimirangaistus olisi vähintään yksi vuosi vankeutta, joka on pidättämisen edellytys. Tätä muun muassa asiantuntijat keskusrikospoliisista olisivat välttämättä halunneet.

Joka tapauksessa siirtyminen neljästä vuodesta yhteen vuoteen tuntuu kuitenkin liian jyrkältä. Siksi vastalauseessa esitetään, että teknisen katselun käyttöön riittää se, että epäilystä rikoksesta säädetty enimmäisrangaistus olisi vähintään kaksi vuotta vankeutta, jolloin saataisiin jo valmisteluvaiheissa näyttöä törkeistä talousrikoksista. Sillä olisi myös ennalta estävä merkittävä vaikutus. Tulemme aikanaan tekemään lain toisen käsittelyn yksityiskohtaisessa käsittelyssä vastalauseen mukaisen ehdotuksen kolmanteen lakiehdotukseen.

Ed. R. Ojala: Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä oleva laki puuttuu hyvin vakavaan asiaan ja pitää sisällään paljon semmoisia asioita, joita tavalliset Suomen kansalaiset eivät

ole koskaan tulleet ajatelleksikaan eivätkä huomanneet. Ne liittyvät nimenomaan vakavaan huumeongelmaan, kuinka pitkällä se ongelma jo on suomalaisissa vankiloissa. Siitä muutama luku.

Vankien terveystutkimuksissa on todettu, että noin 60 prosenttia miesvangeista diagnosoitiin alkoholisteiksi ja lähes 12 prosenttia huumeiden käyttäjiksi. Huumerikoksista epäiltyjen henkilöiden määrä on noussut erittäin jyrkästi. Epäiltyjä oli vuonna 90 noin 1 400, mutta 97 noin 7 000 vankia. Hiv-testiin vuonna 97 osallistuneista 919 vangista 548 ilmoitti käyttäneensä suonensisäisesti huumeita ja 299 käyttäneensä huumeita suonensisäisesti vankilassa. Vuonna 97 suonensisäisestä käytöstä johtuvista hiv-tartunnoista vankiloissa tosin ja onneksi on vielä ainakin siihen aikaan säästytyt.

Vuonna 98 eli tämän vuoden keväällä, toukuussa, vankikartoituksen mukaan laitoksissa oli lähes 400 huumerikoksista päärikoksena tuomittua eli noin 16 prosenttia koko vankiluvusta. Lisäksi vankilassa oli 59 tutkintavankia, joilla huumerikos oli päärikoksena. Viime vuonna takavarikoitiin vankiloissa noin 1,8 kiloa huumausaineita, muun muassa hasista, lähes 950 grammaa, amfetamiinia yli 600 grammaa ja heroïnia vajaa 200 grammaa sekä lähes 5 000 kappaletta päihdyttäviä pillereitä.

Vuonna 97 noin 500 vankia osallistui erilaisille päihdekursseille ja kuudessa vankilassa oli päihdeuttömyyttä tukevia osastoja. Entistä useampi vanki tarvitseekin tänä päivänä kuntoutusta ja vieroitushoitoa, mutta on myös todettava, että entistä useampi vanki on siihen halukas osallistumaan.

Arvoisa puhemies! Nämä huumetilastot osittain näkyvät lakiehdotuksessa, sen 9 §:ssä b kohdassa, johon entisen henkilötarkastuksen lisäksi on tullut myös henkilökatsastus, joka on huomattavasti tarkempi vangille tehtävä tutkimus kuin henkilötarkastus. Henkilökatsastus edellyttää muun muassa lääkintähenkilökunnan paikallaoloa, kun se tehdään, ja sekä ylilääkäri Kuusela että vankilanjohtaja Aalto ovat ilmoittaneet, että jo nyt vakavimmissa tutkimuksissa on aina ollut lääkintähenkilökuntaa paikalla. Tästä muun muassa vankien omaiset ja vangit ovat olleet huolissaan, ovat pelänneet, että henkilökatsastuksesta voisi tulla jopa kidutustoimenpide, mutta on selvää, että vankilan johtajien ja johdon on pidettävä tarkasti kiinni siitä, että näissä tarkastuksissa on mukana lääkintähenkilökuntaa.

Raja siinä, mikä on henkilötarkastusta ja mikä on henkilökatsastusta, on melkoisen tiukka. Lain perusteluissa sanotaan muun muassa niin, että henkilön suun tai tekijänsen tarkastaminen on katsastusta, mutta henkilön päässä olevan peruukin tarkastaminen on henkilötarkastusta. Tässä ilmeisesti menee lääketieteellisen asiantuntemuksen raja.

Arvoisa puhemies! Tämä laki selvästi tiukentaa ja tämän lain avulla on mahdollisuus tiukentaa kuria vankiloissa. Se on erinomaisen tarpeellista, koska viimeaikaisetkin raa'at teot syvässä päihdehumalassa eteläisessä Suomessa todistavat, että kuria on pakko tiukentaa. Kun tällaisia raakoja rikoksia tehdään, niistä tuomittu rangaistus on myös rangaistuksen saajan voitava todeta, että häntä on todella myös rangaistu.

Ed. K a n k a n n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Vankiloiden henkilöstö on odottanut tätä lakipakettia jo kovastikin ja vedonnut, että tämä nopeasti saataisiin voimaan. Täällä se nyt on käsittelyssä. Siitä on lausuttava tyydytys.

Huumeongelma, joka keskustelussa on ilmenyt ja kerrottu, on vakava ja koko ajan paisuva ongelma vankiloissa, ja se vaatii varsin voimakkaita toimenpiteitä. Tässä lakipaketissa puututaan vankien yksityisyyteen varsin voimakkaasti. Muun muassa nämä uudet henkilön katsastukset ovat puuttumista yksilön oikeuksiin ja vapauksiin merkittävästi, mutta kuitenkin niin perustuslakivaliokunta kuin lakivaliokuntakin on päätenyt siihen, että näin on perusteltua tehdä tässä tapauksessa. Toki on noudatettava hyvin tarkkaa menettelyä. Toivon mukaan nämä säädökset ovat riittävän yksityiskohtaiset ja huolelliset, ettei niitä voida käyttää ja tulisi käytetyksi väärin.

Tähän esitykseen sisältyy myös varmuusosastojen perustaminen eräisiin vankiloihin. Ongelma siltä osin on se, että näitä osastoja kyllä tarvitaan, mutta varoja niiden perustamiseen ei ole. Siksi tämä kohta saattaa jäädä valitettavasti aika pitkällekin tulevaisuuteen, ennen kuin se toteutuu. Tässä yhteydessä on kyllä syytä vedota siihen, että ne nopeasti saataisiin.

Tähän liittyy myös kansanterveyslain pieni muutos, joka velvoittaa kunnat vastaamaan eräistä toimenpiteistä tämän lainsäädännön osalta. Tämä olisi voitu toteuttaa myös niin, että se olisi ollut sopimuspohjaista eikä kunnille uutta tehtävää, velvoitetta, tuovalla mallilla, niin kuin hallitus on esityksensä tehnyt. Hyväksyin kuitenkin valiokunnassa tämän mallin, kun tämä ei ole kovin merkittävä kuntien lisärasite, mutta peri-

ateekesymsyksenä näin tätä ei olisi pitänyt toteuttaa.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Olosuhteet vankiloissa ovat käyneet viime vuosien ja vuosikymmenien aikana hyvin ongelmallisiksi, ja nyt vankeinhoitolaitoksen johdossa on tapahtunut myös sukupolvenvaihdos. En moiti edellistä johtajaa K.J. Långia, rauha hänen muistolleen, mutta joka tapauksessa sukupolvenvaihdos on tapahtunut ja vankiloissa odotetaan uudelta johdolta eli ylijohtaja Salmiselta mittavia tekoja vankeinhoitolaitoksen olosuhteiden palauttamisessa normaaleiksi. Näin ollen, kun tämän lainsäädännön, jota nyt ollaan tekemässä, valmisteluun on myös Markku Salminen käsitykseni mukaan aika pitkälti osallistunut, toivon, että hän ja sitten tämä lainsäädäntö yhdessä ovat siunaukseksi niille olosuhteiden muutoksille, joita vankiloissa aivan ehdottomasti kaivataan, niin huoneen tilanteeseen siellä on viime vuosien aikana näissä asioissa menty.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Hallituksen esitys laiksi Valtion kiinteistölaiksesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 130/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 54/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 54.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Hallituksen esitys laeiksi eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan ehdoista annetun lain ja Suomen Pankista annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 259/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 33/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 33.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Lakialoite laiksi tuloverolain muuttamisesta

Lakialoite 132/1998 vp (Markku Pohjola /sd ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

18) Lakialoite laiksi yritysten automaatiomaksusta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 140/1998 vp (Raimo Holopainen /sd ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Holopainen: Arvoisa rouva puhemies! Työllisyydestä on kannettu huolta varsin laajasti, niin tänäkin päivänä, kun käsiteltiin lisätalousarviota.

Tämä lakialoitteeni liittyy läheisesti työllistämiseen ja työllistämisedellytysten parantamiseen eli välillisiin työvoimakustannuksiin. Olisin tietenkin toivonut, että ajankohta tälle keskustelulle olisi ollut hieman parempi, hieman aikaisempi, että täällä salissa olisi ollut enemmän keskustelijoita. Mielestäni tämä lakialoite on kumminkin hyvin suuren mittaluokan kysymys.

Nyt käsiteltävänä olevassa lakialoitteessani esitän säädettäväksi niin sanotun automaatiomaksun, joka on sukua paljon puhutulle robotti-verolle, joskaan ei aivan sen veli. Automaatiomaksun suorittaisivat yritykset tekemistään poistoista eli koneinvestoinneista, mutta myös muista poistoista. Se olisi 11 prosenttia vuosipoistoista.

Vuonna 1996 tehtiin Suomessa poistoja yhteensä 87 miljardin markan arvosta. Lakialoitteessa esitetty 11 prosentin automaatiomaksu tuottaisi näin ollen noin 9,5 miljardia markkaa. Nykyisin palkkaperusteisina suoritettavat työnantajan työvoiman sivukulut ovat 11,8 miljardia markkaa, joten vajausta automaatiomaksuin kerättävään maksuun verrattuna olisi 2 miljardia markkaa. Erotuksesta osa kertyisi työllistämis-

vaikutuksen kautta, mutta loput olisivat helpotusta työnantajan sivukuluihin.

Työllistämisaikakausen olisi arviolta noin 10 000—20 000 hengen luokkaa. Automaatiomaksun säätämisestä hyötyisivät eniten nimenomaan työvoimavaltaiset alat, muun muassa palvelualat, ja maksajina olisivat lähinnä suuret, automatisoidut vientiyritykset.

Automatisointi on sekä hyvää että pahasta. Hyvästä sen takia, että automatisoinnilla voidaan hoitaa paremmin ja inhimillisemmin raskaat ja epämieluisat työt, mutta pahasta sen takia, että se osaltaan aiheuttaa työttömyyttä. Kun automatisoinnin seurauksena jää ihmisiä työttömäksi, seurauksena maksetaan verovaroista toimeentulotukina ja työttömyyskorvauksina. Näin ollen vastuunjako työttömyydestä ei ole oikea ja automaatiomaksu tasoittaisi tätä vääryyttä.

Itse asiassa automaatiomaksu ei olisi kovin suuri eikä se rasittaisi kohtuuttomasti, koska vientiyritykset ovat viime vuosina korjanneet kaikkien aikojen suurimpia miljardivoittoja. Kun viime aikoina olemme puhuneet paljon työvoiman sivukuluista ja siitä, että työllistäminen maksaa liian paljon, olisi tällä työvoiman sivukulujen uudella rahoitusmallilla suuri vaikutus tähän asiaan. Ja kun näistä työvoiman sivukuluista ja työllistämisestä on puhuttu tosi paljon, niin tietenkin olisi ollut hyvä, että näistä asioista huolta kantavia keskustelijoita olisi ollut salissa enempi.

Olen käyttänyt tämän lakialoitteeni valmisteluun luonnollisesti runsaasti asiantuntijoiden apua ja käynyt esittelemässä lakialoitteeni asiantuntijan kanssa myös valtiovarainministeriössä ministeri Skinnarille. Näin ollen toivon, että aloitteeni johtaa ainakin jossakin vaiheessa myös konkreettisiin toimiin.

Ed. Leckman: Arvoisa puhemies! Lakialoitteen perusteluissa todetaan, että automatisointi siirtää raskaita ja epämieluisia töitä ihmisiltä koneille ja että se ennen kaikkea tulisi lisäämään tuottavuutta. Koneiden ja automaation ansiosta ihmiskunta on saavuttanut ennennäkemättömän vaurauden ja hyvinvoinnin. Tämä huomioon ottaen en ymmärrä, miksi yhteiskunnan pitäisi ruveta rankaisemaan yrittäjiä siitä, että he toimivat kilpailukykyisesti ja tehokkaasti.

Suomesta ovat jo suurimmaksi osaksi siirtyneet halpatyövoiman maihin ne teollisuudenalat, jotka korkeiden palkkakustannusten vuoksi ei-

vät voineet kilpailukykyisesti toimia täällä. Säästöt, jotka kyseessä oleva lakiehdotus toisi työvoimakustannuksiin, ovat niin pieniä, että niillä ei saada halpatyövoimamaista työpaikkoja takaisin. Sen sijaan lakialoitteen toteutuessa otettaisiin suuri riski menettää lisää automaatioon ja korkeaan teknologiaan perustuvaa tuotantoa ulkomaille.

Ed. Holopainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyesti sanottuna: Ei tämä lakialoite tavoittele sitä, että tällä rangaistaisiin niitä yrityksiä, jotka ovat automatisoineet, vaan korostan edelleenkin sitä, että kun automatisointi on väistämättä aiheuttanut myöskin työttömyyttä ja kun samanaikaisesti nämä automatisoidut yritykset korjaavat miljardivoittoja, pieni osa siitä vastuusta, jota automatisointi tuo tullessaan työttömyytenä, siirrettäisiin näiden automatisoitujen yritysten kannettavaksi. Nythän me maksamme kumminkin toimeentulotukina ja myöskin työttömyyskorvauksina automatisoinnin aiheuttamia kuluja.

Ed. Partanen: Arvoisa rouva puhemies! Minusta ed. Holopaisen aloite on hyvä ja kannatettava. Automaatioverosta taikka robottiveerosta on puhuttu vuosikymmenet, mutta se ei ole johtanut mihinkään, enkä usko, kuten ed. Lekman puheenvuorossaan toi esille, että myöskään oikeiston puolella hyvin pitkälle johtaa nytkään.

Joka tapauksessa tämä veromuoto, niin käsiteltynä kuin ed. Holopainen täällä toi esille, muuttaa painopistettä aivan toisella tavalla yrityksiin liittyvien maksujen osalta ja myöskin henkilöiden sivukulmaksuja ja muita, jos lakia sovelletaan, niin kuin lakialoitteessa on ehdotettu. Se tuo aivan uusia ulottuvuuksia. Emmehän nyt näe nähtävästi niin pitkälle.

Automaatiossa on myöskin toisella puolella sellainen asia, johon haluaisin kiinnittää siihen huomiota. Yhteiskunta on verovaroin niitä yrityksiä, jotka ovat investoineet voimakkaasti automaatioon, tukenut. Veromarkoilla tehtyjen automatisointien seurauksena on siirtynyt kymmeniätuhansia ihmisiä työttömyyskortistoon. Tässä on sellainen epäsuhta kehityksen luomisessa, että verovaroin automaatiota tuetaan ja mahdollistetaan. Meidän lainsäädäntömme on myöskin sillä tavalla vähän poikkitieteellistä, että kaikki se hyväksytään, mikä on yhden asian ympärillä hyväksyttävää, mutta seurannaisvaikutuksia ei millään tavalla haluta katsella eikä tar-

kastella eikä myöskään osavastuuta niistä seurannaisvaikutuksista haluta tuoda esille.

Puhun nyt naisvaltaisista aloista, kauppa ja pankit. Ei tarvitse puhua teollisuudesta. Tässä on kaksi valtavaa saneerausalaa, jotka ovat viime vuosien aikana kymmeniätuhansia ihmisiä poistanee listoiltaan. Osa on ollut hullujen vuosien seurausta pankkien osalta, mutta suurin osa on tapahtunut kuitenkin järjestelmien kehitysten kautta ja uuden teknologian ja automaation kautta pankeissa ja liikkeissä. Henkilökuntaa ei ole enää tarvittu siinä määrin kuin aikaisemmin, ja palvelut ovat itsepalveluita.

Kyllä lakiehdotuksen pohjana oleva ajatus sietää saada tässä talossa syvällisen, perusteellisen ja myöskin positiivisen käsittelyn. Yksittäisille pääomavaltaisille yrityksille tämä ei suuri rasite suhteessa niiden tuottoon ole, kun 11 prosentista puhutaan. Se ei pitkässä juoksussa maksa niille juuri mitään. Kyllä heillekin omat velvoitteensa pitää yhteiskunnan ylläpitämisestä olla.

Sitten tässä on teollisuus, mutta ei pidäkään katsoa yksisilmäisesti, millä puolella kehitys oikein tulee kulkemaan. Tulevaisuus tulee olemaan enemmänkin sen ympärillä, millä tavalla meillä kehittyvät kaikki informaatiokanavat ympäri maailman ja logistiikat ympäri maailman ja kuinka Suomi niihin orientoituu. Automaatio yltää elämän kaikille alueille. Siinä ei ole kiintopisteenä teollisuus, eikä siinä ole kiinteistöpiirteenä jokin kauppa taikka pankki, vaan kaikki ne järjestelmät, jotka yhteiskunta pyöriäkseen tarvitsee.

Niin kuin ed. Lekman totesi, tulevaisuus tulee olemaan tällä puolella kehittyvää. Minusta siitä pitää tulevaisuudessa myöskin oma osansa ottaa tähän yhteiskunnan kokonaiskiertyöön. Siitä tulee niin paljon hyötyä, että on siitä varaa maksaa, enkä usko, että oikein sovellettuna automaatioveroa ahdistaa minkäänlaista yritystä tai yrittäjää, isoa tai pientä, millään tavalla vaikeuksiin. Kohdistettuna yritysten ja henkilöverotuksen kautta takaisin liikenteeseen nämä rahat tämä etu ja hyöty, mitä ed. Holopainen aloitteessaan tuo esille, tullaan varmasti saavuttamaan.

Jostakinhan tässä yhteiskunnassa on ruvettava verojakin keräämään, kun kaikki ovat niitä jakamassa. Tänäkin päivänä täällä on kuultu jos ja jos -valitusvirsiä: jos olisi niin ja jos tämä hallitus olisi niin ja näin. Noin ihan heppoisesti tuommoinen 15 miljardin potti pyöri jaloissa koko päivän: jos. Kyllä täällä jakajia tästä porukasta löytyy, mutta kuka täällä rupeaa kerää-

mään sitä jaettavaa, siitä on kysymys. Tässä on yksi oiva paikka osoittaa myöskin kokonaisvaltaista vastuuta koko yhteiskunnassa niillä, joilla rahaa muuten on ja joilla se pyörii. Ei muuta kuin lisää vain automaatioveroja.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tähän on loppujen lopuksi jaettu aika maltillisesti rahojäällä, ed. Partanen.

Mitä tulee tähän ed. Holopaisen lakiesitykseen, niin minä en ole sitä riittävän tarkasti analysoinut mutta totean kuitenkin sen, että tämä automaatio- eli robottivero on aina silloin tällöin noussut keskustelussa esille ja se on periaatteessa erinomaisen hyvä ja oikeudenmukainen asia mutta se vain, että se ei toimi teollistuneessa maailmassa yhdessä maassa, vaan silloin se täytyy ottaa käyttöön kaikissa niissä maissa, joissa on kilpailevaa tuotantoa. Tämä robottivero nimittäin on kilpailullisesti erittäin epäedullinen sellaiselle yritykselle, joka ottaa tämän käyttöön. Sellaisissa yrityksissä, joissa on suuri liikevaihto ja vähän työntekijöitä, niin sehän tietysti rasittaisi näitä, ja aivan oikein siinä mielessä, mutta se vie myöskin kilpailukyvyn.

Sen takia — en halua olla mikään pahanilmalintu, vaikka tässä tänä iltana vähän sellais-takin piirrettä on esiintynyt — tämä on ihan hyvä aloite ja siinä mielessä keskustelun pohjaksi, mutta en minä usko tämän toteutuvan juuri äsken mainituista syistä. Se on kilpailullisesti erittäin huono asia eikä onnistu, paitsi siinä tapauksessa, että esimerkiksi Euroopan unionissa kaikki maat mennevät tähän automaatioveroon. Silloin se onnistuu, ja ehkä laajemmalti, muuten ei.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä kiittää ed. Holopaista siitä, että hän on hyvään tavoitteeseen tällä aloitteellaan pyrkimässä ja nimenomaan siltä osin, että työvoimavaltaisilta yrityksiltä rasitetta siirrettäisiin pääomavaltaisille tai yleensä muualle kuin työvoiman verottamiseen. Tässä suhteessa tavoite on todella hyvä, mutta on kyllä todettava, että kun rajat ovat auki ja vapaa kilpailu maailmassa ja maiden välillä, niin tällainen malli ei oikein istu siihen. Yritykset ja automaatio, jopa robotit, kävelevät maasta toiseen hyvin herkästi. Uusia yrityksiä ei ainakaan perusteta sinne, missä on tällainen vero, jos naapurimaassa ei sellaista ole.

Oikeastaan ed. Holopainen itse totesi, että tämä on pieni, mutta kyllä minä sanoisin, että jos 9,5 miljardia markkaa on se siirto eli maksun tuotto, niin ei se enää kovin pieni ole.

Mutta se yksi kysymys tähän sisältyy, miten tämä automaatiomaksu on itse pykälässä, kun tässä puhutaan vain, että määrä on 11 prosenttia tuloverolaissa säädetyllä tavalla tehtyjen poistojen rahamäärästä. Eikö poistoja tehdä myös rakennuksista ja kaikesta muusta kuin vain automaatiosta, ja tällöin sitten tämä 11 prosentin poistojen määrästä määrätty maksu kohdistuisi muuhunkin kuin automaatioon? Jää avoimeksi, miksi tällä on nimi automaatiomaksu. Miksei se voisi olla vaikka poistoihin perustuva tasevero, ja silloin se voisi kohdistua vielä paremmin pääomavaltaisiin yrityksiin. Tosin ei ole oikeudenmukainen sekään malli. Yrityksillä voi olla suuri tase mutta huono likviditeetti tai tulos voi olla nolla, jopa negatiivinen. Eli eivät ne mallit ole niin yksinkertaisia.

Ed. H o l o p a i n e n : Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että edes tämän verran keskustelua on syntynyt. Ed. Lekman totesi edellä ja vähän saman suuntainen ajatus oli myöskin ed. Kankaanniemi, että työ siirtyy halvan työvoiman maihin. Mutta eikö yritystoiminta siirry halvan työvoiman maihin nimenomaan sen takia, että on korkeat työvoimakustannukset, nimenomaan korkeat työvoiman sivukulut? Ei työ siirry niinkään automaatiomaksun takia muualle.

Ed. Kankaanniemi kysyi, tulevatko tähän myöskin poistot rakennuksista mukaan koneitten lisäksi. Niin tulisivat. Itselläni oli ensiksi sen suuntainen lakialoite, että tämä koskisi pelkästään automatisointia, pelkästään koneellistamista, mutta tämän lakialoitteen valmistelun aikana todettiin, että nimenomaan laajemman veropohjan saamiseksi ja tulkintaongelmien välttämiseksi automaatiomaksu suoritettaisiin kaikista poistoista. Todella nimi olisi voinut olla joku muu kuin automaatiomaksu.

Ed. Aittoniemi totesi, että tämä ei toimi, jos automaatiomaksu on vain Suomessa, vaan samalla kaikkien EU-maiden tulisi toimia saman suuntaisesti. Olen osittain samaa mieltä, mutta eikös tällaisen hyvän ajatuksen, hyvän asian, toteuttajana voisi ensimmäisenä olla Suomi?

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Havaitsin tämän keskustelun varsin mielenkiintoiseksi ja siksi haluan lyhyesti osallistua siihen. Kysymyksen on siitä, millä tavalla tuottavuus markkoina mitattuna ja koneilla tehtynä ikään kuin jaetaan. On ymmärrettävää, että tästä asiasta vallitsee hyvinkin poikkeavia käsityksiä, mutta haluan

korostaa sitä, että varsin monet kansainväliset asiantuntijat ovat päätyvässä siihen muotoon, että globaalimarkkinoilla nimenomaan veroasteiden tasapuolinen jakautuminen tulee edellyttämään jonkin asteista robottiveroa, erityisesti siinä vaiheessa, kun normaali palkkaverot tulee nousemaan mahdollisesti sellaisiin korkeuksiin, joista uskoisin syntyvän melko paljonkin liikehädintää.

Tarkoitin tällä puheenvuorollani sitä, että keskustelua tämän illan teemasta on varmasti perusteltua jatkaa. Totuus ei ole vain Suomeen rajoittuva, ei Euroopan unioniin, vaan, kuten sanoin, maailmanmarkkinoihin. Tänä päivänä on olemassa paremmat mekanismit ed. Holopaisen esittämän maksun toteuttamiseen kuin koskaan aikaisemmin teollistuneen yhteiskunnan aikana, ja viittaan silloin informaatioteknologian sallimiin mahdollisuuksiin. Tiedetään, missä maassa mikin tuote tehdään. Tiedetään, mihin se myydään. Se vaatii omat lisenssit. Ei ole mikään suuri ongelma liittää tähän myös esimerkiksi yhteiskunnan tulonjakoon liittyviä velvoitteita.

Ed. K a n k a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Ed. Holopainen totesi, että työ ei siirry maasta toiseen. Tietysti työkkin on siirtynyt. Niin kuin on nähty, meiltä esimerkiksi tekstiiliteollisuus on siirtänyt työpaikkoja ja nimenomaan suorittavaa työtä Viroon ja muihin maihin. Syy on se, että meillä on työn teettäminen liian kallista. Tällä tietysti pyritään siihen, että kynnys madaltuisi ja sillä lailla saataisiin työtä pysymään Suomessa. Se tavoite on erittäin kannatettava.

Mutta tähän liittyy ehkä ongelmana nimenomaan se, että robotit siirtyvät Suomesta pois, jos meillä on kovempi automaatioverotus kuin muualla. Tämä on vakava asia, jos meiltä automaatio siirtyy eli koneet viedään tekemään työ johonkin muualle kuin Suomeen. Siinä menee myös oheistoimintaa ja muuta toimintaa mukana muihin maihin. Vastaanottajia on kyllä ilomielin. Monessa maassa varmaan iloittaisiin, kun meillä pantaisiin tällainen vero voimaan.

On siis nimenomaan niin, että robotit siirtyvät, ja sitä kautta täällä valmistettujen tuotteiden laatu alenee, jos automaatiosta rangaistaan. Sitä kautta taas laatukilpailukyky ainakin heikkenee. Se voi olla kyllä huono tie tässä maailmassa, jossa laadulla Nokia ja moni muu nimenomaan kilpailevat, laadulla ja hinnalla, ne ovat käsi kädessä. Kun automaatti tekee koneen tai jonkin tuotteen, se tekee varmaa laatua ja nopeasti, mihin ei ihminen pysty. Kyllä tässä on tietysti näitä

ongelmia, jotka pitäisi hyvin perusteellisesti pohdita, ennen kuin tälle tielle voidaan lähteä yksitään Suomessa.

Ed. P a r t a n e n : Rouva puhemies! Sanon yhden pienen esimerkin koskien metalliteollisuutta, jonka tunnen paremmin.

Vuosina 1993—1998, kun katsellaan viime vuoden lukuja, tällä välillä on tuotanto noin 1,3-kertaistunut automaation kautta. Tuottavuus on ollut 120—130 prosenttia. Kun katsotaan, mitä samassa ajassa on tapahtunut käytettyjen työtuntien suhteessa tuotannon kasvaneeseen määrään, tehdyt työtunnit ovat alentuneet kuuden viime vuoden aikana. Tällä suhteella voidaan laskea mitä hyvänsä, mikä automaation ympärillä on. Tuottavuuden kasvu ja kehitys ovat olleet vaurauden luoja tässä maassa eikä se, että yritämme viedä hienoja koneita bambukkeppien sekaan afromaalle. Siellä ei synny mitään.

Suomalainen osaaminen perustuu korkeaan koulutukseen ja hyvään ammattitaitoon. Näillä kalliilla hienoilla vehkeillä täällä synnytetään ja syntyvät nämä uudet tuotteet. Minä uskon, että siinä kilpailussa kyllä tullaan pärjäämään, jos tuote muuten on kilpailukykyinen.

Onhan meillä bulkkifirmoja tässä maassa ollut riittävästi, joille on seinä rakennettu veromarkoin, eivätkä ne ole kenneet tekemään mitään sen jälkeenkään. Yhteiskunnan tuella vain pönkitetään epätervettä yritystoimintaa. Terveet yritykset pärjäävät myös ed. Holopaisen mallissa.

Ed. L e k m a n : Arvoisa puhemies! Ed. Partasen puheenvuorostakin kävi ilmi, että lakialoitteen sisältö viittaa teollisuuteen ja teollisuuden yrityksiin. Olen aivovoimistellut tämän lakialoitteen äärellä keksien erilaisia ääripään esimerkkejä siitä, mihin tällainen automaatiovero saattaisi ääripäissään johtaa.

Esimerkiksi maatalousyrittäjä poistaa traktorin ja vaihtaa sen emäntään, joka nakkelee edelleenkin talikolla heinäpaaleja seipäälle, automaattikanaloista puhumattakaan. Vakavasta asiasta voidaan kyllä, kun sen rajaaminen on todella vaikeaa, saavuttaa käsittämättömän erikoisia esimerkkitaupauksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovainvaliokuntaan.

19) Hallituksen esitys täydellisestä ydinkoekielosta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta sekä laiksi rikoslain muuttamisesta

Hallituksen esitys 186/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 19/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

20) Hallituksen esitys laiksi nimilain muuttamisesta

Hallituksen esitys 193/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 15/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

21) Hallituksen esitys laiksi eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksesta annetun lain 3 ja 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 216/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 13/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

22) Hallituksen esitys laiksi metsälain muuttamisesta

Hallituksen esitys 218/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 14/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

23) Hallituksen esitys laiksi asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 255/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 29/1998 vp
Lakialoite 65/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

24) Hallituksen esitys laeiksi työntekijäin eläkelain 1 c §:n, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 1 a §:n, taitelijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain 1 a §:n sekä tapaturmavakuutuslain 1 a ja 57 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 256/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 30/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

25) Hallituksen esitys hallinto-oikeuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys 114/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 19/1998 vp
Lakialoite 90/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18, kyselytunti huomenna kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 23.18.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen